

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

На правах рукопису

ЛИСЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 343.102:343.98

**КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ОСІБ,
ЯКІ ПЕРЕХОВУЮТЬСЯ ВІД ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
ТА СУДУ**

Спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Дисертація

на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Науковий керівник –

Погорецький Микола Анатолійович,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України

Київ – 2016

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	4
Вступ.....	5
Розділ 1 Теоретичні та практичні засади організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	15
1.1 Сучасний стан та проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	15
1.2 Стан наукової розробки проблем криміналістичного забезпечення встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук.....	28
1.3 Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	41
Висновки до розділу 1.....	50
Розділ 2 Інформаційне та оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	52
2.1 Інформаційно-довідкове забезпечення діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.....	52
2.2 Використання сучасних інформаційних технологій в аналітичній діяльності правоохоронних органів для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.....	70
2.3 Оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	84
Висновки до розділу 2.....	116
Розділ 3 Особливості тактики слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Напрями удосконалення розшукової роботи.....	118
3.1 Особливості проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних та організаційних дій у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.....	118

3.2 Негласні слідчі (розшукові) дії у механізмі розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду.....	145
3.3. Перспективи удосконалення діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду.....	179
Висновки до розділу 3.....	189
Висновки	191
Список використаних джерел	195
Додатки	245

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АДПС	Адміністрація державної прикордонної служби України
ЄРДР	Єдиний реєстр досудових розслідувань
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ЄС	Європейський Союз
ДМС України	Державна міграційна служба України
ДНК	дезоксирибонуклеїнова кислота
ДПС України	Державна прикордонна служба України
ДРФО	Державний реєстр фізичних осіб-платників податків
ДФС України	Державна фіскальна служба України
КК України	Кримінальний кодекс України
КпАП України	Кодекс України про адміністративні правопорушення
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України
МВС України	Міністерство внутрішніх справ України
НДЕКЦ	Науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
НП України	Національна поліція України
НСРД	негласні слідчі (розшукові) дії
ОРД	оперативно-розшукова діяльність
ОРЗ	оперативно-розшукові заходи
ОРС	оперативно-розшукова справа
СБУ	Служба безпеки України
СНД	Співдружність Незалежних Держав
СРД	слідчі (розшукові) дії
США	Сполучені Штати Америки
ID	унікальний код користувача
MMS	Multimedia Messaging Service(зображення, звук тощо)
SMS	короткі текстові повідомлення

ВСТУП

Актуальність теми. Поряд із наявними проблемами у діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, розкриття, розслідування кримінальних правопорушень, існує нагальна необхідність належної організації діяльності слідчих та оперативних підрозділів щодо встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), які оголошені в розшук і переховуються від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

За даними Національної поліції України (МВС України) у 2007 р., з підстав розшуку осіб, було зупинено провадження у 6684 кримінальних справах; 2008 р. – 6622; 2009 р. – 6063; 2010 р. – 5613; 2011 р. – 4719 відповідно (з 2012 р. на підставі п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України). Щорічно збільшується кількість осіб, місце перебування яких не встановлено і вони залишаються в розшуку протягом багатьох років (10 і більше років). Так, у 2011 р. проводилися заходи щодо розшуку 34,5 тис. осіб, які переховувалися від органів досудового розслідування та суду [61]. Упродовж 2014 р. підрозділами Національної поліції України розшукувалось 35091 осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення: 461 – вбивство, 694 – тяжкі тілесні ушкодження, 116 – зґвалтування, 825 – розбої та 1658 – грабежі відповідно [295].

Протягом року правоохоронними органами України фактично розшукується біля 25 – 30 % від загальної кількості осіб, що перебувають у розшуку, що свідчить про незадовільну організацію розшукової роботи, недостатній рівень кваліфікації співробітників правоохоронних органів, задіяних у процесі встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук та необхідність вдосконалення цієї діяльності.

Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є наукові праці вітчизняних вчених в галузі криміналістики, кримінального процесу й теорії оперативно-розшукової діяльності, зокрема: В. Д. Берназа, Т. В. Варфоломеевої,

В. І. Васишинчука, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, І. В. Гори, М. Л. Грібова, М. В. Даньшина, В. А. Журавля, А. В. Іщенко, І. І. Когутича, В. А. Колесника, В. О. Коновалової, І. І. Котюка, С. М. Круля, О. П. Кучинської, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, Д. Й. Никифорчука, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, С. В. Прилуцького, Д. Б. Сергєєвої, Р. Л. Степанюка, О. Ю. Татарова, В. В. Тіщенко, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, В. Ю. Шепітька, В. П. Шибіка, М. Є. Шумила, О. О. Юхна, О. Г. Яновської та інших.

Питання удосконалення кримінального процесуального законодавства щодо організації розшуку та окремих аспектів розшукової роботи були предметом дисертаційних досліджень: О. В. Захарченко (2011 р.); А. В. Дунаєвої (2013 р.); Є. О. Наливайка (2014 р.); О. В. Ковальової (2014 р.); Н. В. Гуменної (2015 р.), але незважаючи на це, залишається не вирішеним значний обсяг проблемних питань. Серед них: удосконалення інформаційно-довідкового, оперативно-розшукового та в цілому криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, які неможливо вирішити без зміни пріоритетів у роботі правоохоронних органів, розширення їх можливостей за рахунок використання новітніх інформаційних технологій, сучасних технічних засобів отримання доказової та іншої інформації, розширення можливостей використання сучасних інформаційно-пошукових, інформаційно-аналітичних систем та баз даних інформації.

Таким чином, необхідність наукового розв'язання проблем криміналістичного забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду визначила вибір теми дисертації та свідчить про її актуальність як для теорії криміналістики, так і практики розслідування кримінальних правопорушень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні», введеного в дію Указом Президента України від 16 червня 2015 р. № 341/2015 (пп. а, пункту 2 ст. 11), Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України та Концепції першочергових

заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, схвалених Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р.

Дослідження відповідає вимогам Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю на 2011–2017 рр., затвердженої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1000/2011 та Плану заходів щодо реалізації зазначеної вище Концепції, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 січня 2012 р. № 53-р.

Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка за напрямом досліджень «Доктрина права в правовій системі України: теоретичні та практичні аспекти (номер теми 11БФ042-01, державна реєстрація 01111u008337), а також кафедри правосуддя. Тема дисертації затверджена вченою радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка 20 грудня 2013 р. (протокол № 4).

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є дослідження та розв’язання низки теоретичних та практичних проблемних питань криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду й надання обґрунтованих рекомендацій щодо особливостей проведення заходів і отримання необхідної інформації для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.

Для досягнення вказаної мети передбачається вирішення таких задач:

- визначити стан та проблеми організації діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;
- проаналізувати сучасний стан наукового забезпечення діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, що оголошені в розшук та переховуються;
- визначити та проаналізувати сучасний стан міждержавного (Співдружності Незалежних Держав (СНД) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- удосконалити механізми інформаційно-довідкового забезпечення процесу розшуку осіб, що переховуються;
- розкрити особливості використання у розшуковому процесі новітніх інформаційних технологій, сучасних методик моніторингу відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, соціальних мереж для отримання інформації про осіб, оголошених в розшук;
- визначити проблемні аспекти оперативно-розшукового забезпечення розшуку осіб та можливостей оперативних підрозділів у забезпеченні необхідною оперативною інформацією процесу встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук;
- розкрити особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій з метою отримання інформації стосовно місця перебування осіб, оголошених в розшук;
- розкрити особливості призначення і тактики проведення негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду, та встановлення їх місця перебування;
- розробити пропозиції щодо удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, що визначає порядок оголошення в розшук та організацію діяльності із встановлення місця перебування таких осіб;
- проаналізувати міжнародний досвід правоохоронних органів щодо аналітичного процесу відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, особливостей використання новітніх технічних засобів у правоохоронній діяльності.

Об'єкт дослідження – розшукова робота слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Предмет дослідження – криміналістичне забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить діалектико-матеріалістичний метод, який створив умови визначення об'єкта дослідження щодо поєднання потреб наукових досліджень та практичної діяльності

правоохоронних органів. У дисертаційному дослідженні застосовувалися спеціальні-правові методи, зокрема: *порівняльно-правовий* (для встановлення загальних та особливих характеристик доктринального розуміння розшукової роботи слідчого й оперативних підрозділів, законодавства та правозастосовної практики в Україні – у всіх розділах дисертаційного дослідження); *історико-правовий* (створив умови для розкриття змісту ключових елементів формування пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства, яке визначає особливості встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, а також еволюцію поглядів науковців на окремі наукові проблеми щодо організації розшуку осіб, його інформаційного та оперативно-розшукового забезпечення – у підрозділах 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1; 3.2; 3.3); *формально-логічний* (використовувався для тлумачення юридичних категорій, поглибленого вивчення й уточнення понятійно-категоріального апарату – в усіх розділах дисертаційного дослідження); *системно-структурний* (дав змогу визначити особливості структури моделі діяльності оперативних та слідчих підрозділів у ході організації розшукової роботи; запропонувати алгоритм діяльності правоохоронних органів щодо використання наявних інформаційних ресурсів у пошуковій роботі слідчих та оперативних підрозділів; визначити особливості тактики проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; запропонувати особливості проведення оперативно-розшукових заходів для встановлення необхідної інформації у ході розшуку осіб, які переховуються, – у підрозділах 2.1; 2.2.; 2.3; 3.1; 3.2); *статистичний* (для вивчення напрямів практичної діяльності правоохоронних органів та підтвердження отриманих теоретичних висновків даними аналізу державної і відомчої статистики); *соціологічний* (для підтвердження отриманих теоретичних висновків результатами анкетування співробітників оперативних та слідчих підрозділів правоохоронних органів).

Емпіричну базу дослідження становлять: систематизовані статистичні матеріали про стан організації розшукової роботи підрозділів Національної поліції України (МВС України) за 2007 – 2014 рр.; аналітичні огляди щодо стану здійснення

правосуддя, звітності та обліково-статистичної роботи Судової адміністрації України за 2013 – 2016 рр.; узагальнені результати вивчення 164 кримінальних проваджень, у яких підозрювані були оголошені в розшук, що знаходилися у провадженні слідчих підрозділів (Національної поліції України, податкової міліції Державної фіскальної служби України) та розглянутих судами України в Дніпропетровській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві; узагальнені дані опитувань 106 співробітників підрозділів Національної поліції України у Житомирській, Київській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві, податкової міліції Державної фіскальної служби України в м. Києві; аналітичні звіти Національної поліції України (МВС України), Державної фіскальної служби України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що робота є одним із перших в Україні монографічних досліджень проблемних питань теорії та практики криміналістичного забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. За його результатами автором обґрунтовано низку нових, концептуально важливих для теорії криміналістики, оперативно-розшукової діяльності та правоохоронної практики пропозицій, висновків та рекомендацій, які розширюють уявлення про форми і методи встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук, і виносяться на захист, а саме:

вперше:

– запропоновано визначення криміналістичного забезпечення розшуку, під яким необхідно розуміти розробку та впровадження в діяльність правоохоронних органів зі встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), яких оголошено в розшук, відповідних криміналістичних рекомендацій щодо інформаційно-довідкового забезпечення, тактики проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, спільних слідчих та оперативно-розшукових заходів, які спрямовані на встановлення необхідної інформації про особу, що переховується;

- обґрунтована необхідність застосування негласних слідчих (розшукових) дій для здійснення заходів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- визначено перелік інформації, яка може бути отримана у ході проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення місця перебування осіб, оголошених у розшук;

- запропоновано алгоритм здійснення аналітичної роботи відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, в тому числі соціальних мереж з метою встановлення інформації про осіб, оголошених у розшук;

удосконалено:

- особливості використання інформаційних ресурсів правоохоронних та контролюючих органів у механізмі розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- зміст оперативно-розшукового забезпечення діяльності із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, обґрунтована важливість та необхідність розширення повноважень самостійності оперативних підрозділів у ході здійснення оперативно-розшукових заходів для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, в рамках кримінального провадження;

- порядок організації діяльності оперативних та слідчих підрозділів щодо розшуку осіб, які переховуються;

- тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій для отримання інформації про місцезнаходження осіб, які оголошені в розшук та переховуються;

- тактику проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій в механізмі розшуку осіб, які переховуються;

дістали подальшого розвитку:

- напрями удосконалення норм кримінального процесуального законодавства, які регламентують оголошення в розшук та його здійснення, у зв'язку з чим запропоновано нову редакцію ст. 281 КПК України;

- проблемні аспекти застосування оперативно-розшукових заходів у розшуковій роботі;
- напрями використання міжнародного досвіду застосування новітніх інформаційних технологій у правоохоронній діяльності України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, пропозиції, висновки та рекомендації спрямовані на удосконалення практики розшукової роботи слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів та знайшли відповідне впровадження:

- *в практичну діяльність правоохоронних, судових органів*: 1) акт впровадження Головного Слідчого управління Національної поліції України від 15 грудня 2015 р.; 2) акт впровадження Головного управління Державної фіскальної служби України в м. Києві від 25 грудня 2015 р.; 3) акт впровадження Генеральної прокуратури України; 4) акт впровадження Управління карного розшуку Головного управління МВС України в Київській області від 21 жовтня 2015 р.; 5) акт впровадження Апеляційного суду Чернігівської області від 27 квітня 2016 р.;

- *в освітню діяльність для підготовки та перепідготовки кадрів слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів*: 1) акт впровадження у навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 23 травня 2015 р.; 2) акт впровадження у навчальний процес Національної академії внутрішніх справ від 10 вересня 2015 р.; 3) акт впровадження у навчальний процес Львівського державного університету внутрішніх справ від 12 листопада 2015 р.; 4) акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 19 березня 2015 р.; 5) акт впровадження у навчальний процес Національного університету державної податкової служби України від 4 грудня 2015 р.;

- *у наукову діяльність для подальших наукових досліджень*: акт впровадження Національної академії Служби безпеки України від 23 жовтня 2015 р.;

– у *законотворчу діяльність*: акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України від 15 грудня 2015 р.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана самостійно. Викладені у ній висновки, положення та рекомендації, які становлять наукову новизну роботи, розроблені автором особисто. Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам опублікованих праць, у дисертації не використовувалися. У статті, опублікованій у співавторстві з Погорецьким М. А., здобувачем самостійно сформульовано пропозиції щодо видів та особливостей застосування негласних слідчих (розшукових) дій у механізмі розшуку осіб, що переходять від органів досудового розслідування, а також змісту інформації, отриманої за результатами проведення НСРД.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження знайшли широке оприлюднення, зокрема, на міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах, що відбулися в Україні: "Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів" (м. Ірпінь, 31 жовтня 2013 р.); "Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування" (м. Ірпінь, 29 листопада 2013 р.); "Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі" (м. Житомир, 10 квітня 2014 р.); "Малиновські читання" (м. Острог, 14–15 листопада 2014 р.); "Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики" (м. Харків, 5 грудня 2014 р.); "Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів" (м. Ірпінь, 12 грудня 2014 р.); "Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст." (м. Запоріжжя, 30-31 січня 2015 р.); "Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів" (м. Херсон, 13–14 березня 2015 р.); "Теоретичні аспекти організації досудового розслідування" (м. Харків, 4 грудня 2015 р.); "Актуальні проблеми захисту прав та представництва законних інтересів військовослужбовців та військовозобов'язаних у кримінальному та адміністративному законодавстві України: сучасний стан та перспективи" (м. Харків, 11 грудня 2015 р.); "Актуальні проблеми кримінального права, процесу та

криміналістики" (м. Одеса 18 грудня 2015 р.); "Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави" (м. Харків, 19 грудня 2015 р.); "Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування" (м. Одеса 14 квітня 2016 р.); "Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід" (м. Одеса 29 квітня 2016 р.); "Теорія і практика судової експертизи" (м. Київ, 12 травня 2016 р.); "Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі" (м. Житомир, 19 травня 2016 р.); "Актуальні питання державотворення в Україні" (м. Київ, 20 травня 2016 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 20 наукових праць, серед яких 6 наукових статей у фахових виданнях України, 1 наукова стаття у міжнародному виданні та 13 публікацій у формі виступів на науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах.

Структура дисертації визначається її метою та завданнями. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (385 найменувань) та 14 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 284 сторінки, 190 з яких – основний текст.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗШУКУ ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕХОВУЮТЬСЯ ВІД ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУДУ

1.1 Сучасний стан та проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

Окремим самостійним напрямом в організації діяльності правоохоронних органів України, який потребує спеціального дослідження, є встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук та які переховуються від органів досудового розслідування і суду. Крім вище зазначених осіб поширеними стали випадки оголошення в розшук осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання. Щодо таких осіб, як правило, після винесення обвинувального вироку і до вступу його в законну силу застосовується запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, що, певною мірою, сприяє переховуванню їх від органів виконання кримінального покарання і, відповідно, неможливості застосування щодо них такого покарання.

Не вдаючись до дискусії стосовно визначення [114] діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, таку діяльність можна розглядати як комплекс заходів процесуального, оперативно-розшукового та організаційного характеру, які спрямовані на встановлення конкретного місця знаходження особи, що оголошена в розшук та переховується від органів досудового розслідування і суду.

Щорічно в Україні правоохоронними органами оголошується розшук щодо значної кількості осіб. У більшості випадків переховування таких осіб призводить до зупинення досудового розслідування чи розгляду справи у суді.

Окремі аспекти організації та проведення розшуку підозрюваних, обвинувачених знайшли відображення у наукових дослідженнях, в тому числі і дисертаційних роботах [63; 79; 80; 179]. Однак, враховуючи складність зазначеного напрямку, є низка невирішених проблем, які ускладнюють роботу правоохоронних органів щодо безпосереднього здійснення розшуку таких осіб.

Увага до цього напрямку діяльності правоохоронних органів викликана необхідністю усунення низки проблем з організації розшуку, удосконалення тактики пошуку таких осіб, виокремлення та аналізу складових криміналістичного забезпечення даного процесу.

Переховування осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, від органів досудового розслідування та суду спрямоване на уникнення кримінальної відповідальності та покарання за вчинене діяння, відтермінування можливості проведення досудового розслідування або настання терміну закінчення давності притягнення їх до кримінальної відповідальності тощо. Як свідчить аналіз діяльності правоохоронних органів проблема організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є багатоаспектною і полягає, з однієї сторони, у недоліках чинного кримінального процесуального законодавства. З іншої сторони, збільшення кількості осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, пов'язано із недосконалим рівнем організації діяльності правоохоронних органів, високим рівнем корупції судової системи тощо. У більшості випадків щодо осіб, які переховуються від органів досудового розслідування перед судом ставилося питання про застосування до них запобіжного заходу тримання під вартою, але з різних причин до таких осіб було застосовані інші запобіжні заходи [56; 203; 280]. На рівень ефективності організації діяльності правоохоронних органів щодо розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду та встановлення їх місця знаходження впливає також недостатня забезпеченість їх діяльності відповідними криміналістичними рекомендаціями, відсутність спеціальних наукових досліджень в даному напрямі.

Ефективність роботи правоохоронних органів щодо встановлення осіб, які знаходяться в розшуку залежить від багатьох чинників. У середньому в Україні питома вага розшуканих осіб, що перебували в розшуку у 2011 р., становила біля 40 %. В окремих регіонах України цей показник був нижчим від загальнодержавного (Львівській (28,2%), Харківській (33,7%), Чернівецькій (33,97%), Донецькій (35,5%), Івано-Франківській (35,8%), Луганській (35,9%), Одеській (36,7%), Київській областях (37,3%), в АР Крим (35,6%) та місті Києві (35,8%).

Протягом 2014 р. правоохоронними органами було встановлено місце перебування 1409 осіб, які були оголошені в розшук в інші роки, що склало 44 % від загальної кількості розшуканих. Зменшилася кількість встановлення, у порівнянні із 2013 р., оголошених в розшук осіб, які вчинили вбивства. Із 461 особи, які були оголошені в розшук було встановлено 69 осіб, що становило 14,9 %. У 2013 р. місце перебування таких осіб було встановлено у 88 випадків, що становило 18 %.

Найгірші результати у 2014 р. щодо організації розшуку зазначених вище осіб (не встановлено жодної особи, що перебувала в розшуку за вчинення вбивства) були у Вінницькій області, де було оголошено в розшук 9 таких осіб; Житомирській області – 6; Хмельницькій області – 8; Чернігівській області – 10; Закарпатській області – 5 відповідно [295].

Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду характеризується наявністю низки проблем різнопланового спрямування, зокрема, нормативно-правового, організаційного, технічного характеру. Прийняття Кримінального процесуального кодексу України у 2012 р. та зміна багатьох положень здійснення досудового розслідування залишило невирішеними низку проблемних питань в практиці його застосування. Так, з одної сторони Кримінальний процесуальний кодекс України (ст. 281 КК України) визначає, якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідомо, то слідчий, прокурор оголошує його розшук.

Особливості процесуальної регламентації оголошення розшуку обвинуваченого визначаються положеннями ст. 335 КПК України. При цьому варто зазначити про те, що законодавець не звертає уваги на мотиви та причини переховування осіб, щодо яких оголошується розшук. Опитування засвідчило, що на думку 64 % опитаних розшукова робота достатньо забезпечена чинним кримінальним процесуальним законодавством (додаток А).

Практика розслідування злочинів викриває багато проблемних питань щодо організації розшуку з точки зору застосування кримінального процесуального законодавства. Це, зокрема, стосується того, що закон визначає можливість розшуку лише підозрюваного. Тобто в даному разі необхідно повідомити конкретну особу про підозру з дотриманням вимог, передбачених чинним кримінальним процесуальним законодавством. Однак, на практиці нерідко бувають випадки, коли особа після вчинення злочину і до повідомлення їй про підозру, не з'являється до органів досудового розслідування за викликами і в подальшому переховується. Опитування засвідчило, що у 21 % випадків особи переховуються безпосередньо після вчинення злочину (додаток А).

Керевич О. В. відзначає "не виключено, що можливе переховування від органів досудового розслідування особи, якій не було повідомлено про підозру, проте є певні дані, що свідчать про причетність її до вчинення кримінального правопорушення. У практиці органів досудового розслідування питання на предмет того, яким чином оголосити таку особу в розшук, залишається відкритим" [101, с. 42]. Практики вирішують зазначені вище проблемні питання щодо оголошення в розшук через застосування можливості "заочного оголошення в розшук", тобто складання підозри стосовно конкретної особи без її оголошення. При цьому Керевич О. В. зазначає про неоднозначність такої практики і сприйняття таких заходів прокурором – процесуальним керуючим [101, с. 42]. Вирішення таких проблемних питань в окремих випадках дозволяє процедура спеціального заочного провадження [305]. Це також стосується випадків, коли особа переховується на тимчасово окупованих територіях [309]. В окремих

випадках суд відмовляє у наданні дозволу стосовно проведення спеціального досудового розслідування, оскільки ні слідчий ні прокурор суду не надали ніяких документів, які підтверджують те, що підозрюваний переховується від органів досудового розслідування [311].

Непоодинокими випадками у судовій практиці є оскарження з різних причин рішень слідчого щодо оголошення конкретної особи в розшук. Так, ухвалою Бериславського районного суду Херсонської області від 31 липня 2015 р. була скасована постанова слідчого СВ Бериславського РВ УМВС України в Херсонській області про зупинення кримінального провадження № 12013230090000440 від 05.08.2014 р. і відновлено провадження із-за відсутності підстав для оголошення в розшук підозрюваного [303] при цьому зазначена вище постанова слідчого про оголошення в розшук була оскаржена і захисником і особою, яка була оголошена в розшук [302-303]. Ухвалою Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу від 17 вересня 2015 р. була скасована постанова від 10.08.2015 р. слідчого СВ Саксаганського РВ УМВС в Дніпропетровській області про зупинення досудового розслідування та оголошення розшуку підозрюваному у кримінальному провадженні № 42013040750000013 через відсутність в постанові слідчого дати, місця складання постанови та органу, якому було доручено проведення такого розшуку [313].

Однак лише належне нормативно-правове визначення можливості оголошення підозрюваного (обвинуваченого) в розшук ще не повністю вирішує всіх існуючих проблем, які виникають у ході фактичного здійснення розшуку таких осіб правоохоронними органами. Це стосується, зокрема, проблем обрання запобіжного заходу у разі фактичного встановлення місця знаходження осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, заборону розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного та ін. [304; 306; 307; 312; 318].

Кримінальний процесуальний кодекс України (ст. 188 КПК України), певною мірою, вирішує дану проблему, надаючи прокурору, слідчому, за погодженням з прокурором, право звернутися із відповідним клопотанням про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого для приводу його і розгляду питання щодо застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [126]. Однак виникають проблеми щодо обмеження терміну дії такого дозволу на затримання, а також особливостей переміщення (етапування) затриманої особи у разі її затримання поза територією проведення досудового розслідування. Так, ухвалою Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 20 листопада 2015 р. було задоволено клопотання щодо надання дозволу на затримання підозрюваного, з метою приводу в судове засідання для розгляду клопотання слідчого про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [310].

Варто відзначити, що розшук осіб правоохоронними органами здійснюється за трьома такими головними напрямками: 1) після вчинення злочину особа переховується і місцезнаходження невідоме, при цьому правоохоронними органами встановлені дані, що свідчать про вчинення злочину конкретною особою, яку оголошено в розшук; 2) після оголошення про підозру щодо конкретної особи обраний запобіжних захід, який не пов'язаний із триманням під вартою, при цьому особа порушила зобов'язання та переховується від органів досудового розслідування та суду; 3) після винесення обвинувального вироку і до вступу його в законну силу щодо особи був застосований запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою чи домашнім арештом і особа порушила зобов'язання та переховується від органів виконання кримінальних покарань.

Складно виокремити причини, що спонукають окремих осіб до порушення вимог обраних раніше щодо них запобіжних заходів та переховуватися від органів досудового розслідування та суду. Результати аналізу практики щодо організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, свідчить про наявність окремих проблем, які фактично сприяють поширенню

фактів переховування підозрюваних (обвинувачених) (додаток А). Зокрема зазначене вище є результатом обранням щодо підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, який не пов'язаний із триманням його під вартою. Особливо це стосується осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини і до яких були застосовані запобіжні заходи, які у подальшому сприяли їм переховуватися від органів досудового розслідування та суду. Так, на початок 2012 р. в розшук в Україні було оголошено 420 осіб, що вчинили умисні вбивства; 600 – тяжкі тілесні ушкодження; 135 – зґвалтування; 730 розбійні напади; 1085 – грабежі [61]. Причиною зазначеного вище, у більшості випадків, було незастосування судом щодо таких осіб запобіжного заходу (тримання під вартою), який би відповідав тяжкості вчиненого злочину. При цьому, як свідчить практика останніх подій в Україні, суди, у багатьох випадках, застосовували запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою до осіб віком понад 70 років, хворих на дитячий церебральний параліч, хворих на інші тяжкі хвороби [268].

За даними МВС України у 2011 р., в середньому по Україні, було розшукано біля 24 % осіб, які вчинили вбивства. При цьому в окремих регіонах України рівень розшуку правоохоронними органами зазначених осіб був значно нижчим від загальнодержавного. Так, в Автономній Республіці Крим із 56 осіб, що знаходилися в розшуку за вбивства, місцезнаходження було встановлено лише щодо 3 осіб (5,36%); в Одеській області із 60 було встановлено лише 4 особи (6,67%); у Миколаївській області із 13 осіб було встановлено лише одна особа (7,69%). Упродовж 2011 року не було розшукано жодної особи, що вчинила вбивство та переховувалася від органів досудового слідства та суду в Житомирській (6), Закарпатській (5) та Рівненській (2) областях [61].

Важливим та дискусійним питанням щодо оголошення розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду, є питання наявності доказової інформації про фактичне переховування таких осіб. Кривонос І.С. з цього приводу зазначає про те, що, "перед тим як оголосити розшук підозрюваного, слідчий повинен зібрати докази про вчинення правопорушення даною особою, винести відповідно до

статей 276 – 279 КПК України стосовно неї повідомлення про підозру, а також зібрати докази, які свідчать про те, що підозрюваний переховується від слідства або місце його перебування невідоме" [122, с. 170].

Варто відзначити, що положеннями ст. 281 КПК України не визначається необхідності слідчого щодо обов'язкового збору доказів та іншої інформації, які свідчать про фактичне переховування конкретної особи від органів досудового розслідування. Однак визначення у нормі закону положень про те, що «якщо ... місцезнаходження підозрюваного невідоме» необхідно розцінювати як результат того, що слідчим, самотійно чи через доручення оперативним підрозділам, дільничним, виконано комплекс заходів процесуального, оперативно-розшукового характеру з метою встановлення обставин переховування особи від органів досудового розслідування. Тобто слідчий збирає інформацію про те, що особа фактично переховується від органів досудового розслідування або місцеперебування її не встановлено. Про зазначені вище обставини може свідчити те, що особа не з'являється за викликами до органів досудового розслідування; за місцем реєстрації чи фактичного проживання не знаходиться; не з'являється за місцем роботи (навчання, лікування тощо); відсутність інформації про надходження такої особи до травматологічних пунктів, моргів; відсутність особи на стаціонарному лікуванні в лікувальних закладах; відсутність особи за місцем проживання сім'ї, батьків, друзів тощо. Так, при обранні запобіжного заходу щодо особи, яка була оголошена в розшук, слідчий суддя Суворовського районного м. Херсона відмовив у задоволенні клопотання слідчого, посилаючись на те, що у кримінальному провадженні відсутні дані щодо оголошення підозри підозрюваному та на те, що відсутні підстави для оголошення такої особи в розшук [316].

Перевірці також підлягають дані про осіб: щодо яких застосовано адміністративний арешт; затриманих на підставі положень ст. 207 – 213 КПК України; щодо яких застосовані запобіжні заходи на підставі ст. 176 – 206 КПК України; яких поміщено до дитячого прийомника-розподільника; призваних для

проходження служби в армії чи для проходження військових зборів тощо. Окрім зазначеного підлягають перевірці дані Державної прикордонної служби України щодо перетину конкретною особою державного кордону України. Така інформація може бути отримана в ході проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій або шляхом виконання окремих доручень слідчого, надсилання запитів до відповідних установ. На думку Кривоноса І. С. "Доказами ухилення особи від слідства можуть стати: підтвердження про отримання повістки про виклик (в порядку ст. 133 КПК України), постанова про привід підозрюваного та результати її виконання (в порядку статей 140 – 143 КПК України), інші докази (довідки з місця роботи або навчання, паспортної служби про зміну реєстрації, отримання закордонного паспорту, закладів охорони здоров'я про можливість знаходження підозрюваного на лікуванні тощо» [122, с. 170].

Виходячи з наведеного вище можна зазначити про те, що безпосередньо слідчим визначається обсяг необхідної інформації, яка буде свідчити про те, що місцезнаходження конкретної особи невідомо і те, що така особа переховується від органів досудового розслідування. Такий обсяг інформації, у кожному конкретному випадку, є індивідуальним та визначається безпосередньо слідчим, у провадженні якого знаходиться кримінальне провадження. Практика розслідування злочинів свідчить, що слідчі дуже детально відображають у постанові про оголошення розшуку підозрюваного інформацію стосовно проведених заходів для встановлення місцезнаходження підозрюваного до оголошення його розшуку. В окремих випадках постанова про оголошення розшуку підозрюваного складала 6 аркушів, де було детально відображено усі заходи, які здійснив слідчий та які були здійсненні оперативним підрозділами за дорученням слідчого [127].

Необхідно відзначити, що прийняття рішення про оголошення особи в розшук, виходячи із положень ст. 281 КПК України, пов'язується не з наявністю відповідної доказової інформації про факт переховування особи від органів

досудового розслідування, а з відсутністю у слідчого (органів досудового розслідування) інформації про фактичне місцезнаходження особи. Підставою для оголошення особи в розшук є достатність даних про те, що особа переховується від органів досудового розслідування і те, що слідчий отримав достатньо інформації, що свідчить про переховування особи.

Практика правоохоронних органів свідчить про те, що у більшості випадків факт переховування особи від органів досудового розслідування та відсутність за місцем основного проживання підтверджується рапортом дільничного, оперативного співробітника про відсутність особи за місцем реєстрації чи фактичного проживання, за місцем роботи або дані із протоколу допиту осіб, які проживають з особою, що переховується. На думку Черкасової О.К. слідчими на практиці не встановлюються причини, за яких особи переховуються від слідства [330, с. 82].

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України не визначає безпосереднього механізму здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду та не зазначає переліку спеціальних заходів процесуального чи оперативно-розшукового характеру у ході здійснення такого розшуку. Безпосередній зміст та напрями здійснення розшуку осіб визначаються слідчим, виходячи із матеріалів кримінального провадження та комплексу наявної інформації й враховуючи особливості тактики здійснення розшуку осіб, які переховуються. Крім зазначеного вище, кримінальний процесуальний закон також не визначає зобов'язань слідчого щодо безпосереднього здійснення ним розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування. У ч. 3 ст. 281 КПК України лише визначається можливість для слідчого доручити здійснення розшуку оперативним підрозділам. Із наведеного вище можна зробити висновок про те, що розшук осіб, що переховуються, може здійснюватися безпосередньо слідчим, доручати проведення розшуку оперативним підрозділам або у ході здійснення спільних дій слідчого та співробітників оперативних підрозділів. На наш погляд, незважаючи на те, чи

слідчий безпосередньо сам проводить заходи щодо розшуку, чи доручає проведення розшуку оперативним підрозділам, чи у ході спільних дій слідчих та оперативних підрозділів, відповідальність за належну організацію цього процесу і його результати покладається безпосередньо на слідчого.

Доручення слідчим, на підставі ч. 3 ст. 281 КПК України, проведення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, оперативним підрозділам Національної поліції України є найбільш ефективним та самостійним напрямом їх діяльності. Варто відзначити, що у більшості випадків на практиці розшук здійснюється оперативними підрозділами Національної поліції України, оскільки в їх структурі є спеціальні підрозділи, які з використанням можливостей оперативно-розшукової діяльності та конфіденційного співробітництва здійснюють такий розшук. Спеціальні підрозділи з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування за порушення вимог податкового законодавства, є також у підрозділах податкової міліції Державної фіскальної служби України. Аналіз кримінальних проваджень, які знаходяться у провадженні слідчих відділів фінансових розслідувань ДФС України, засвідчили високий рівень організаційних заходів під час оголошення розшуку підозрюваного, зокрема щодо детального складання постанови про оголошення розшуку підозрюваного, відповідного доручення оперативним підрозділам, з відображенням інформації про особу, вчинений злочин та даних, які можуть бути корисними у ході проведення розшуку підозрюваного [123; 124; 127].

Підставами здійснення оперативно-розшукових заходів у ході розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду є положення ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». В даній статті Закону визначено, що підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

"... осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання".

Процесуальне оформлення доручення проведення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування, на підставі положень ч. 3 ст. 281 КПК України, здійснюються окремим дорученням слідчого, з наданням необхідної інформації про особу, яка розшукується, обрані запобіжні заходи, місця можливого знаходження таких осіб тощо. Науковці окремі доручення розглядають як форму взаємодії слідчих та оперативних підрозділів [105].

Неможна повністю погодитися з думкою Кривоноса І. С. стосовно доцільності "винесення єдиної постанови про оголошення розшуку підозрюваного та зупинення розслідування". Автор викладене вище обґрунтовує тим, що більшість положень зазначених постанов повторюється, зокрема, "сутність кримінального правопорушення та його юридична кваліфікація, відомості про особу підозрюваного, інформація про переховування особи від слідства, обраний стосовно неї запобіжний захід" [122, с. 170]. На наш погляд винесення окремої постанови про оголошення розшуку особи, що переховується від органів досудового розслідування, є важливим психологічним елементом для осіб, які в подальшому будуть виконувати таку постанову. Особливо тоді, коли розшук такої особи доручається проведенням оперативним підрозділам Національної поліції України. Тобто із назви самої постанови буде чітко визначатися майбутні напрями роботи з розшуку. Крім зазначеного вище, в окремій постанові про оголошення розшуку може бути детально наведено інформацію про особу, що переховується та інформацію, що буде сприяти більш ефективній організації розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. Варто враховувати наявність в механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, корупційної складової, оскільки практика свідчить про те, що невиконання довгий час заходів щодо розшуку конкретної особи було пов'язано із приховування факту знаходження "розшукуваної" особи дома, яка фактично не переховувалась.

Аналіз матеріалів діяльності правоохоронних органів про організацію розшуку осіб і встановлення їх місцезнаходження свідчить про наявність таких головних недоліків: 1) формальне винесення слідчим постанови про оголошення розшуку підозрюваного без належної організації фактичного пошуку; 2) доручення проведення розшуку підозрюваного оперативним підрозділам без належного контролю з боку слідчого за змістом та результатами діяльності з розшуку; 3) формальне виконання оперативними підрозділами заходів щодо встановлення особи, що розшукується, за відсутності належної взаємодії з органами досудового розслідування та обміну відповідною інформацією про обставини розшуку; 4) відсутність аналізу прорахунків щодо відповідної організації розшуку підозрюваного, обвинуваченого та мінімізації негативних чинників у організації спільної діяльності слідчих та оперативних підрозділів; 5) неприйняття слідчим відповідних процесуальних заходів у разі встановлення місцезнаходження особи, що переховується від органів досудового розслідування та суду; 6) безпідставне затягування із відкриттям або безпідставне закриття оперативно-розшукової справи "Розшук" та зняття з обліку осіб, що розшукуються без відповідного погодження із слідчими підрозділами; 7) формальне створення слідчо-оперативних груп для здійснення розшуку осіб, що переховуються; 8) несвоєчасне внесення інформації про осіб, які оголошені в розшук, до відповідних інформаційних обліків та затягування із складанням необхідних обліково-реєстраційних документів; 9) відсутність, в окремих випадках, належної зв'язки між кількістю осіб, які оголошені в розшук та кількістю заведених оперативно-розшукових справ щодо їх розшуку; 10) недостатньо використовуються можливості Робочого апарату Українського бюро Інтерполу для здійснення міжнародного розшуку та встановлення місця знаходження осіб, що розшукуються; 11) недостатньо використовуються можливості дипломатичних представництв України за кордоном; 12) обрання запобіжного заходу щодо підозрюваного, обвинуваченого, місце знаходження якого встановлено, не пов'язаного із тримання під вартою; 13) необґрунтоване

повідомлення про підозру на підставі положень ст. ст. 277, 278 КПК України конкретній особі та закриття кримінального провадження.

Діяльність правоохоронних органів з розшуку осіб, що вчинили злочини та переходять від органів досудового розслідування та суду потребує відповідного забезпечення криміналістичними рекомендаціями, що дозволить підвищити їх ефективність. Сучасна ситуація в даному напрямі вимагає від науковців і практиків створення відповідних алгоритмів дій з розшуку таких осіб, застосування можливостей сучасних інформаційних технологій, які дозволяються визначити точне місце знаходження особи, що розшукується.

1.2 Стан наукової розробки проблем криміналістичного забезпечення встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук

Поряд із загальними проблемами організації діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, розкриття, розслідування та попередження злочинів, існує також необхідність відповідної організації їх діяльності з розшуку осіб, які, після вчинення злочинів та оголошення їм про підозру, переходять від органів досудового розслідування чи суду та ухиляються від кримінальної відповідальності. Схожою проблемою в діяльності правоохоронних органів є також встановлення місця перебування осіб, які після обвинувального вироку переходять від правосуддя та ухиляються від відбування кримінального покарання. Не менш важливим є також організація діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, які безвісти зникли. Вище перераховані випадки організації розшуку осіб пов'язані із вчиненням злочинів. Виняток становлять випадки розшуку осіб, що зникли безвісти. Хоча у багатьох випадках зникнення безвісти є результатом вчинення щодо особи злочину (зокрема, вбивство) і приховання трупу або утримання як заручника, використання у "рабських" роботах тощо.

Заходи правоохоронних органів щодо аналітичної роботи, організації проведення розшуку осіб мають певну схожість в усіх випадках, в тому числі і розшук осіб, які безвісти зникли. Тому під час дослідження нами буде звертатися увага не лише на випадки діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, а також на випадки розшуку осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання та осіб, які безвісти зникли [103].

Питання організації діяльності правоохоронних органів щодо встановлення місця перебування конкретної особи, яка оголошена в розшук, завжди було актуальним предметом наукових досліджень, оскільки така проблема в діяльності правоохоронних органів існувала постійно. На практиці ці питання вирішувалися виходячи із обстановки, яка склалася на певній території чи в підрозділі правоохоронних органів. На ці проблемні питання у відомчих документах, зокрема, Національної поліції України (МВС України), звертається увага правоохоронних органів [225].

Узагальнення практики з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, з метою удосконалення діяльності, проводиться не лише науковцями, а також безпосередньо практиками (правоохоронними органами, зокрема підрозділами Національної поліції України) [61; 295].

Таким же чином увага щодо ситуації, що склалась із оголошенням в розшук та переховуванням осіб, приділялась з боку судових органів. Наприклад, на офіційному сайті Запорізького районного суду Запорізької області опублікована інформація стосовно кримінальних проваджень, які знаходяться у провадженні зазначеного суду понад 6 місяців, 1 року, 2 років, тобто зупинені провадженням у зв'язку із розшуком обвинуваченого. Аналіз зазначеної вище інформації показав, що деякі обвинувачені знаходяться у розшуку більше 10 років [256].

За даними Комунарського районного суду м. Запоріжжя, окремі особи знаходяться в розшуку з 1995 р., 1997 р., 1998 р. і ухиляються від суду та

відбування кримінального покарання [5]. На підставі аналізу матеріалів кримінальних проваджень судом були зроблені висновки про загальні недоліки в організації досудового розслідування з точки зору встановлення необхідної інформації про осіб, які в подальшому переховуються від суду та відбування кримінального покарання. Перш за все, суд звертає увагу на те, що органами досудового розслідування були обрані запобіжні заходи, які не відповідали тяжкості вчиненого злочину та даним, що характеризують особистість підозрюваного. Судова практика свідчить про те, що при належному виконанні своїх обов'язків, правоохоронні органи обирають такий запобіжний захід, який відповідає тяжкості вчиненого злочину, особистості підозрюваного та іншим обставинам, що впливають на вибір, того чи іншого, запобіжного заходу. Так, наприклад, Апеляційний суд Черкаської області, розглянувши апеляційну скаргу прокурора Звенигородської міжрайонної прокуратури Черкаської області на ухвалу слідчого судді Звенигородського районного суду Черкаської області про відмову у застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, задовольнив апеляційну скаргу прокурора та обрав запобіжний захід у вигляді тримання під вартою [301].

У ході розслідування злочинів слідчими не встановлювалися точні дані про фактичне місце проживання особи, а зазначаються такі дані лише із показань підозрюваної особи. В матеріалах кримінального провадження відсутні дані щодо винайму житла, документи, що свідчать про право власності на житло, довідки про фактичне проживання, довідки про місце реєстрації тощо. Питання про те, чи забезпечена неможливість ухилення особи від суду слідчим і прокурором у більшості випадків не розглядається взагалі при передачі кримінального провадження для судового розгляду.

Проблемним питанням є організація приводу обвинувачених до суду. Такі доручення суду виконуються формально, з відписками про те, що особу не вдалося встановити за місцем проживання і про неможливість виконання доручення суду щодо приводу особи. Аналіз також свідчить про проблеми в

організації діяльності відповідних оперативних підрозділів з розшуку осіб, які судом оголошені в розшук. Оперативно-розшукові справи заводяться із значним запізненням після отримання ухвали про оголошення конкретної особи в розшук, дії щодо розшуку правоохоронними органами здійснюються формально. Недостатньо дієвим є прокурорський нагляд за оперативними підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукові заходи для встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук [5].

Питання розшуку осіб, більшою мірою, щодо процесуальної сторони його організації були предметом наукових досліджень науковців, в том у числі на рівні кандидатських дисертацій. У 2011 р., ще до змін кримінального процесуального законодавства, під керівництвом професора Стратонова В. М. у Харківському національному університеті внутрішніх справ Захарченко О. В. була захищена кандидатська дисертація "Діяльність слідчого з розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого" [79-82]. Автором були розглянуті такі питання: історія становлення та розвитку інституту розшуку обвинуваченого; поняття розшуку та встановлення місця перебування обвинуваченого, його призначення; принципи та методи діяльності слідчого з розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого; інформаційні основи розшукової діяльності слідчого; процесуальні підстави розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого; розшукова робота слідчого як процесуальна форма діяльності слідчого; проблемні питання щодо процесуальних наслідків, які виникають в процесі розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого; взаємодія слідчого з органом дізнання при здійсненні розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого; використання технічних засобів в розшуковій діяльності слідчого; сучасний стан та перспективи інституту розшуку та встановлення місця знаходження обвинуваченого [80].

Захарченко О. В., в історичному аспекті, проаналізовано особливості становлення та розвитку інституту виявлення осіб, які вчинили злочин та особливості встановлення місцезнаходження таких осіб, які переховувалися від

правосуддя [80, с. 15-25]. Мають теоретичне та практичне значення пропозиції Захарченко О. В. щодо визначення поняття та змісту розшуку злочинців, особливостей змісту розшукової роботи правоохоронних органів. Під розшуком обвинуваченого автор дисертаційного дослідження розуміє "самостійний напрям діяльності слідчого, органу дізнання за дорученням слідчого, заснований на поєднанні кримінально-процесуальних та непроцесуальних, в тому числі оперативно-розшукових заходів, які здійснюються стосовно обвинувачених, які переховуються від слідства" [80, с. 33].

Автором дисертації визначена мета розшукової діяльності та напрями діяльності слідчого у ході проведення розшукової роботи, визначені та проаналізовані принципи та методи діяльності слідчого з розшуку та встановлення місцезнаходження обвинуваченого, серед яких точність вихідної інформації; планомірність розшуку; безперервність розшуку; оперативність в організації та проведенні розшукових заходів; організація взаємодії між слідчим та органом дізнання; організація взаємодії між органами досудового слідства та громадськістю; науковість тощо [80, с. 33-57].

Захарченко О. В. проаналізовано чинне кримінально-процесуальне законодавство, яке визначало на той час особливості здійснення розшуку осіб, що вчинили злочини та переховувалися від слідства. Дисертантом виділені та проаналізовані головні недоліки організації розшукової роботи слідчого та запропоновані конкретні пропозиції щодо удосконалення організації розшукової роботи щодо встановлення обвинувачених, які переховуються від слідства. На підставі аналізу практики розслідування злочинів та враховуючи результати опитування співробітників правоохоронних органів Захарченко О. В. виокремила недоліки чинного на той кримінального процесуального законодавства та запропонувала обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення законодавства, яке визначає особливості розшукової роботи слідчого.

Цікавими та корисними для практики правоохоронних органів є пропозиції дисертанта стосовно відомостей, які надсилаються органу дізнання для

здійснення розшуку обвинуваченого, що переховується від слідства, дані щодо аналізу змісту розшукової роботи слідчого та її відмінність від розшукових заходів щодо обвинувачених, які здійснюються оперативно-розшуковими підрозділами. Автором дослідження наголошується на тому, щоб кримінальне процесуальне законодавство містило обов'язкову вказівку на необхідність провадження розшукових дій з боку слідчого. Дисертантом, за результатами аналізу практики правоохоронних органів, запропоновані обґрунтовані зміни до чинного кримінального процесуального законодавства щодо удосконалення розшукової роботи.

Автором дослідження наведені найбільш поширені способи приховування осіб, які вчинили злочини та переховуються від слідства та визначено зміст діяльності слідчого щодо встановлення місцезнаходження таких осіб. Цікавими і корисними є пропозиції автора дослідження стосовно комплексу заходів, які мають здійснюватися слідчими для попередження фактів переховування обвинувачених від слідства, що сприятиме зменшенню таких фактів у практиці діяльності правоохоронних органів [80, с. 65-94].

Автором дисертації проаналізовано особливості здійснення взаємодії у ході розшуку обвинувачених, які переховуються від слідства, визначені недоліки в організації такої взаємодії та запропоновані обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення форм взаємодії, запропоновані форми обміну інформацією між слідчими та оперативними підрозділами правоохоронних органів у ході здійснення розшуку обвинувачених, які переховуються від слідства, особливості використання технічних засобів у ході здійснення розшукової роботи слідчого [80, с. 114-159].

Аналізуючи в цілому дисертацію Захарченко О. В. можна відзначити, що незважаючи на те, що дисертація виконана з урахуванням кримінального процесуального законодавства, яке втратило чинність, дослідження є певним внеском в удосконалення практичної діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, як переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Дисертація, більшою мірою, стосувалася проблем удосконалення кримінального процесуального законодавства щодо інституту розшуку обвинуваченого. Окремі рекомендації щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства, які запропоновані Захарченко О. В., є актуальними і до сьогодні.

У 2013 р. у Національній академії внутрішніх справ на кафедрі кримінального процесу, під керівництвом Галагана О. І., Дунаєвою А. В була підготовлена і захищена дисертація "Діяльність слідчого щодо розшуку підозрюваного"[63; 64]. Дисертаційне дослідження присвячено проблемам удосконалення кримінального процесуального законодавства України, яке визначає порядок і зміст здійснення розшуку підозрюваного у кримінальному провадженні. Автором дисертації запропоновані обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення нормативно-правового та методичного регулювання діяльності слідчого щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування (підозрюваних). Автором дисертації були розглянуті такі проблемні питання в організації розшуку підозрюваних: історія становлення та розвитку інституту діяльності слідчого щодо розшуку підозрюваного; стан наукового дослідження інституту діяльності слідчого щодо розшуку підозрюваного; методологічні засади дослідження, поняття та зміст діяльності слідчого щодо розшуку підозрюваного; правове регулювання діяльності слідчого щодо розшуку підозрюваного; діяльність слідчого щодо виявлення підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме, до оголошення розшуку; оголошення розшуку; діяльність слідчого під час розшуку підозрюваного; зупинення досудового розслідування; взаємодія слідчого з іншими підрозділами ОВС щодо розшуку підозрюваного; міжнародний розшук підозрюваного; діяльність правоохоронних органів України у міжнародному розшуку підозрюваного.

Дисертація фактично присвячена напряму удосконалення кримінального процесуального законодавства, рекомендації, викладені автором дисертації, мають безпосереднє спрямування на удосконалення нормативно-правового

забезпечення інституту розшуку підозрюваного у кримінальному процесі України. Важливими і корисними як для науки, так і для практики правоохоронних органів є пропозиції щодо визначення взаємодії та її змісту у ході здійснення розшуку підозрюваного [66-67], а також особливостей здійснення міждержавного та міжнародного видів розшуку підозрюваного [65].

У 2014 р. Наливайком Є. О. у Національній академії прокуратури України була захищена дисертація "Процесуальна діяльність слідчого по розшуку підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме" [177; 179]. Дисертаційне дослідження присвячене проблемним питанням застосування кримінального процесуального законодавства, яке регламентує особливості зупинення досудового розслідування та оголошення в розшук підозрюваного [176; 178]. Автором наведене власне розуміння процесуального статусу підозрюваного, який переховується від органів досудового розслідування. Щодо особливостей зупинення досудового розслідування, у зв'язку із переховуванням підозрюваного, автором проаналізовано зарубіжний досвід та запропоновано рекомендації щодо удосконалення такого напрямку кримінального процесу, з урахуванням національних особливостей. Автором дисертаційного дослідження, на підставі практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), запропоновано рекомендації щодо удосконалення діяльності слідчого у ході організації розшуку підозрюваного, екстрадиції підозрюваного із інших країн тощо. За результатами дослідження автором запропоновано обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства в частині особливостей зупинення досудового розслідування, процесуального порядку оголошення в розшук та інших процесуальних питань, пов'язаних з організацією розшуку підозрюваного.

Як висновок щодо дисертаційного дослідження Наливайка Є. О. необхідно зазначити, що його спрямуванням є удосконалення кримінальної процесуальної діяльності слідчого щодо особливостей порядку зупинення досудового розслідування та проблемних питань, що виникають в такому разі, а також щодо

процесуальної форми оголошення підозрюваного в розшук. Дослідження має спрямування на удосконалення кримінальної процесуальної форми діяльності слідчого у ході оголошення в розшук підозрюваного і не розглядає конкретних заходів щодо організації безпосереднього його розшуку та тактики проведення окремих заходів щодо встановлення місця перебування таких осіб.

У 2014 р. в Академії адвокатури України Ковальною О. В., під керівництвом професора Лук'янчикова Є. Д., була захищена дисертація "Використання науково-технічних засобів та методів у розшуковій роботі слідчого" [107-110]. Автором були розглянуті такі проблемні питання розшукової роботи слідчого: розшукова робота слідчого як окрема форма пізнавальної діяльності; поняття та сучасна класифікація науково-технічних засобів і методів у криміналістиці; правові та організаційні засади застосування науково-технічних засобів і методів у розшуковій роботі слідчого; використання науково-технічних засобів і методів при провадженні слідчих дій для отримання інформації з матеріальних джерел; використання науково-технічних засобів для збирання вербальної інформації; використання науково-технічних засобів і методів під час проведення негласних слідчих дій. Аналіз дисертаційного дослідження Ковальної О. В. свідчить про те, що автор розшукову роботу слідчого розуміє не лише в рамках здійснення заходів щодо встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук та переховуються від органів досудового розслідування і суду. При цьому рекомендації, викладені у дисертації Ковальної О. В. є надзвичайно корисними з точки зору використання науково-технічних засобів і методів у такій роботі, зокрема у ході проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

У 2015 році у Львівському державному університеті імені Івана Франка, під керівництвом професора Когутича І. І., Гуменною Н. В. була захищена кандидатська дисертація "Теоретичні та практичні проблеми розшукової діяльності слідчого" [51]. Автором дисертації були розглянуті такі проблемні питання організації розшукової діяльності слідчого: поняття і зміст розшукової

діяльності слідчого; правове регулювання розшукової діяльності слідчого; основні об'єкти і засоби розшукової діяльності слідчого; види розшукових дій слідчого; планування розшукової діяльності слідчого, розшукова версія слідчого; загальні засади взаємодії слідчого з іншими суб'єктами розшуку; особливості окремих форм взаємодії слідчого з іншими суб'єктами розшуку; організаційно-тактичні засади забезпечення розшукової діяльності слідчого; використання допомоги спеціалістів у розшуковій діяльності слідчого; використання науково-технічних засобів і методів у розшуковій діяльності слідчого; використання результатів оперативно-розшукової діяльності у розшуковій роботі слідчого.

На думку автора дисертації "розшукова діяльність слідчого є органічною і невід'ємною частиною слідчої роботи, і складається з таких елементів: 1) учасника кримінального провадження, який здійснює розшукову діяльність (слідчий, прокурор, співробітник оперативного підрозділу); 2) об'єкту розшукової діяльності (підозрюваний, обвинувачений, викрадене майно, знаряддя злочину, предмети і речовини, що знаходяться у незаконному обігу громадян і організацій тощо; 3) засобів розшукової діяльності слідчого" [51, с. 35].

Автором дисертації проведено розмежування понять "розшук", "оперативно-розшукова діяльність", "розшукова діяльність слідчого"[50; 51, с. 35-39], виділені принципи розшукової діяльності слідчого [47; 51, с. 40-44], наведено зміст нормативно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів щодо здійснення спільних дій, а також пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства [48; 49; 51, с. 44-60], об'єкти та засоби розшукової діяльності слідчого, види розшукових дій, виділені загальні ознаки розшукових дій [51, с. 60-84].

Гуменною Н. В. наведено загальнотеоретичні положення щодо планування та версій у ході здійснення розшукової роботи слідчого [45; 51, с. 85-97], проаналізовано загальнотеоретичні положення щодо поняття, принципів, нормативно-правового забезпечення здійснення взаємодії слідчого з іншими суб'єктами розшуку [46; 51, с. 97-117] та безпосередній зміст діяльності слідчих та

оперативних підрозділів у ході здійснення розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування [51, с. 117-129], організаційно-тактичні засади та зміст окремих тактичних операцій у здійсненні розшукової роботи слідчого [51, с. 129-151].

Значної уваги Гуменна Н. В. у дисертаційному дослідженні приділила особливостям використання спеціальних знань, де розглянула загальнотеоретичні питання щодо визначення та форм спеціальних знань, принципів їх використання у правоохоронній діяльності. На думку автора взаємодією слідчого і спеціаліста є "передбачена нормами закону та підзаконних нормативних актів спільна діяльність не підпорядкованих організаційно суб'єктів з відмінною компетенцією та спеціалізацією, узгоджена за часом, місцем, засобами і методами реалізації, для вирішення конкретних завдань, що обумовлюються характером слідчої ситуації, для розв'язання якої вона здійснюється, з метою розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, встановлення об'єктивної істини та забезпечення правильного застосування закону" [51, с. 68-69].

Як загальний висновок щодо дисертаційного дослідження Гуменної Н. В. можна зазначити, що дослідження присвячене загальнотеоретичним питанням діяльності правоохоронних органів з організації роботи щодо розшуку осіб, без розгляду змісту конкретних засобів отримання необхідної інформації про розшукувану особу, особливостей проведення тих чи інших слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів, які проводяться у практичній діяльності для встановлення конкретного місця знаходження особи, що оголошена в розшук. З іншої сторони, запропоновані загальнотеоретичні положення в дисертації можуть бути використані у ході подальшої наукової діяльності та розробки на підставі цих положень практичних рекомендацій для правоохоронних органів у ході здійснення ними розшуку осіб, що переходять від органів досудового розслідування та суду.

Окремі положення дисертації Гуменною Н. В. є дискусійними, зокрема, викладення матеріалу щодо використання результатів оперативно-розшукової

діяльності у розшуковій роботі слідчого [51, с. 182-189; 52]. На нашу думку, зміна кримінального процесуального законодавства змінила взаємовідносини слідчого із оперативними підрозділами. Проведення зазначених оперативно-розшукових заходів у рамках кримінального провадження можливо лише з дозволу слідчого і неможлива самотійна активність співробітників оперативних підрозділів. Така діяльність оперативних підрозділів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, можлива у разі доручення слідчого чи прокурора про здійснення розшуку, відкриття оперативно-розшукової справи тощо. Окрім зазначеного, слідчим може бути доручено проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) та інших дій для встановлення місця перебування особи, яка оголошена в розшук і без відкриття відповідної оперативно-розшукової справи щодо розшуку осіб.

Питання кримінального процесуального забезпечення організації розшуку у своїх наукових дослідженнях розглядалися також іншими науковцями, зокрема щодо: 1) процесуальних особливості міжнародної співпраці слідчих органів внутрішніх справ України при розв'язанні питань про видачу (екстрадицію) [136]; 2) оголошення розшуку підозрюваного як підстави зупинення досудового розслідування [221]; 3) зупинення досудового розслідування з підстав, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 280 Кримінального процесуального кодексу України [228]; 4) особливостей кримінального процесуального забезпечення здійснення розшуку підозрюваного за новим Кримінальним процесуальним кодексом України [122]; 5) основних напрямів взаємодії слідчих та оперативних підрозділів ОВС при оголошенні в розшук підозрюваного [101]; 6) особливостям процесуальної форми розшуку підозрюваного за новим Кримінально процесуальним кодексом [260] тощо.

Розглянуті у даному підрозділі наукові праці, у сукупності, сприяють вирішенню як теоретичних, так і практичних проблем організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Вони можуть бути корисними у подальших наукових дослідженнях таких проблемних питань, а

також необхідними для підготовки відповідних кадрів для правоохоронних органів. Незважаючи на те, що більшою мірою перераховані наукові дослідження стосувалися кримінальної процесуальної форми організації розшуку підозрюваного, нами були використані окремі положення для формування рекомендацій щодо криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Стосовно категорії "криміналістичне забезпечення" варто відзначити, що у наукових дослідженнях, останнім часом, зазначеній категорії приділяється значна увага у різних аспектах, у більшості випадків щодо розслідування окремих видів злочинів [92-94; 137; 147; 163; 186; 294; 339-340]. Нами не ставилося завдання щодо дослідження точок зору стосовно поняття наукової категорії "криміналістичне забезпечення". Криміналістичне забезпечення стосовно розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, нами буде розглядатися як забезпечення процесу організації встановлення місця перебування підозрюваного, якого оголошено в розшук, відповідними криміналістичними рекомендаціями щодо інформаційно-довідкового забезпечення, тактики проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, спільних заходів у ході здійснення оперативно-розшукового забезпечення зазначеного процесу та інших заходів, які спрямовані на встановлення необхідної інформації про особу, що переховується, а також її зв'язки, місця можливого її знаходження та перебування.

1.3 Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

В діяльності правоохоронних органів щодо розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, важливе місце займає організація такого розшуку в міждержавному масштабі. Україна є учасником багатьох міждержавних угод, які, тією чи іншою мірою, стосуються особливостей здійснення кримінального переслідування осіб за участю правоохоронних органів інших держав. Такі особливості визначаються положеннями окремих європейських конвенцій, використанням можливостей Європолу, Інтерполу, численними нормативними документами країн-учасників Співдружності Незалежних Держав, а також договори про надання правової допомоги, укладені Україною з окремими країнами.

Питання щодо організації та здійснення міждержавного (Співдружності Незалежних Держав (СНД) розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду не знайшли належної уваги вітчизняних науковців в умовах зміни кримінального процесуального законодавства в Україні. Є лише окремі наукові публікації, які присвячені сучасним проблемам правового забезпечення та безпосередньої організації розшуку осіб, що переховуються від досудового розслідування та суду [11; 122; 260; 264]. І лише окремі з них присвячені особливостям здійснення міждержавного розшуку осіб [86; 156; 185; 325; 336]. Стосовно організації міждержавного розшуку (Співдружності Незалежних Держав) сучасні наукові публікації практично відсутні.

У цьому напрямі підлягають аналізу міжнародні угоди, а також сучасні умови у відносинах між окремими країнами Співдружності Незалежних Держав та безпосередньо практика організації правоохоронними органами міждержавного розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду.

Дуже часто складається ситуація, коли особи, що вчинили злочин в Україні, переховуються від правосуддя в інших країнах, що створює для них достатньо комфортні умови проживання та роботи й уникнення відповідальності за вчинене злочинне діяння. Практика правоохоронних органів України свідчить про велику кількість осіб, які протягом значного періоду переховуються в країнах пострадянського простору. Це пов'язано з відносною простотою перетину кордонів таких країн та, в окремих випадках, відсутністю фактичного контролю за його перетином, відсутністю належного обліку осіб, які перетинають кордони таких країн. В окремих випадках перетин кордону здійснюється поза пунктами пропуску, оскільки у переважній більшості існує лише символічний кордон між окремими країнами. В країнах пострадянського простору для громадян України достатньо легко знайти роботу, фактично не виникає проблем мовного спілкування, існують розгалужені родинні зв'язки тощо. Як свідчить практика правоохоронних органів, ці обставини є головними у виборі країни переховування осіб від органів досудового розслідування та суду.

На перший погляд не існує проблем в організації діяльності правоохоронних органів окремих країн пострадянського простору щодо фактичного розшуку осіб, які переховуються від слідства і суду. Однак це лише на перший погляд. Незважаючи на відсутність мовних проблем у організації співпраці правоохоронних органів, існує ціла низка інших проблем політичного характеру та міждержавного спілкування і взаємних претензій, в тому числі територіального характеру. Ці проблемні питання в окремих випадках є вирішальними у фактичній організації взаємодії окремих країн щодо організації осіб, що переховуються від слідства та суду.

На пострадянському просторі організація розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду здійснюється виходячи із положень Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 7 жовтня 2002 р., Договору держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб, від 10 грудня

2010 р., Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 823 від 3 серпня 2011 р. та відповідних інструкцій щодо особливостей організації такого розшуку, зокрема, Інструкції про єдиний порядок здійснення міждержавного розшуку осіб від 7 вересня 2007 р.

Договір про міждержавний розшук осіб від 10 грудня 2010 р. має спрямування на створення дієвого механізму співробітництва правоохоронних органів держав-учасниць СНД у міждержавному розшуку осіб з метою вжиття ефективних заходів для захисту законних прав і свобод людини та громадянина. Варто відзначити, що Україна не є учасником зазначеного вище Договору від 10 грудня 2010 р., оскільки вона його не підписала та не виконала відповідних процедур щодо приєднання до цього Договору й до сьогодні не здійснила виконання внутрішньодержавних процедур, необхідних для набрання ним чинності.

Відповідно до Відомостей про виконання внутрішньодержавних процедур за Договором держав учасниць Співдружності Незалежних Держав про міжнародний розшук осіб від 10 грудня 2010 р., станом на 10 січня 2011 р., зазначений Договір підписали: Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Молдова, Російська Федерація, Республіка Таджикистан, Республіка Узбекистан та набрав чинності з 24 серпня 2011 року для Республіки Білорусь, Киргизької Республіки, Республіки Узбекистан, з 14 грудня 2011 року – для Азербайджанської Республіки, з 19 квітня 2012 року – для Республіки Таджикистан, а з 29 липня 2012 року – для Республіки Молдова [32].

Україною проводилися заходи щодо приєднання до зазначеного вище Договору про міждержавний розшук СНД, про що свідчить відповідний проект Закону України "Про приєднання України до Договору держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб" №0042 від 27

вересня 2013 р. [224], однак він до сьогодні не прийнятий Верховною Радою України.

Відповідно до Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 823 від 3 серпня 2011 р. (*така Угода втратила чинність*) [293] інформаційне забезпечення взаємодії правоохоронних органів здійснювалося через використання масиву централізованих оперативно-довідкових, криміналістичних та розшукових обліків, а також статистичної й архівної інформації Міждержавного інформаційного банку, власником якого є Міністерство внутрішніх справ Російської Федерації. Окрім загальних питань інформаційного забезпечення протидії злочинності в окремих країнах-учасниках Співдружності Незалежних Держав, Міністерство внутрішніх справ Російської Федерації, має здійснювати за допомогою розшукових обліків інформаційне забезпечення діяльності з розшуку осіб, оголошених компетентними органами Сторін у міждержавний розшук.

На сьогодні міждержавний розшук (СНД) Україною здійснюється на рівні Міністерства внутрішніх справ України і його особливості регламентовані відповідним нормативним документом – Інструкцією про єдиний порядок здійснення міждержавного розшуку осіб від 7 січня 2007 р. Рішення Ради Міністрів внутрішніх справ країн-учасників Співдружності Незалежних Держав "Про затвердження нової редакції "Інструкції про єдиний порядок здійснення міждержавного розшуку осіб" підписали: Україна, Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Білорусь, Грузія, Республіка Казахстан, Киргизька Республіка, Республіка Молдова, Російська Федерація, Республіка Таджикистан, Туркменістан, Республіка Узбекистан.

Зазначений міждержавний розшук полягає у здійсненні комплексу оперативно-розшукових, пошукових, інформаційно-аналітичних та інших заходів, спрямованих на виявлення, затримання осіб, що переховуються від органів досудового розслідування або суду та ухиляються від відбування кримінального покарання на територіях країн СНД.

Окрім вищезазначеного та відповідно до п. "б" ст. 1 Договору держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб метою здійснення міждержавного (СНД) розшуку є: встановлення місцезнаходження осіб, що ухиляються від виконання рішення судів за позовами; встановлення місцезнаходження осіб, зниклих безвісти, або тих, хто втратив зв'язок з родичами; встановлення особи людини, яка не здатна повідомити про себе установчі дані; встановлення особи людини за невпізнаним трупом, а також надання інформації про всі категорії осіб, що розшуковуються і встановлюються, які знаходяться за межами держави – ініціатора розшуку, але на територіях країн-учасниць СНД.

Безпосередньо міждержавний розшук полягає у здійсненні обміну оперативною, розшуковою, оперативно-довідковою, криміналістичною та іншою інформацією про осіб, які знаходяться в розшуку. Запит щодо здійснення розшуку конкретних осіб надсилається до відповідного територіального органу Міністерства внутрішніх справ запитуваної сторони. Разом із співробітниками запитуваної сторони можуть здійснюватися заходи щодо планування та скоординованих оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення місцезнаходження осіб, що розшуковуються та їх безпосереднього затримання. Зазначені дії можуть відбуватися через направлення представників правоохоронних органів, за погодженням з їх компетентними органами, в службові відрядження для координації дій при проведенні оперативно-розшукових заходів з розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду й надання сприяння співробітникам правоохоронних органів під час їх перебування в службових відрядженнях.

Співробітництво правоохоронних органів держав-учасниць СНД здійснюється також в інших формах, зокрема: 1) надання сприяння в підготовці, перепідготовці і підвищенні кваліфікації кадрів; 2) обмін законодавчими та іншими нормативними правовими актами, методичними рекомендаціями з питань організації розшуку осіб; 3) участь у формуванні і веденні централізованого

інформаційного масиву міждержавного розшуку осіб, а також в інших взаємоприйнятних формах.

Інформаційне забезпечення розшуку осіб здійснюється через використання можливостей формування і ведення централізованого масиву міждержавного розшуку осіб. Формування і ведення централізованого інформаційного масиву міждержавного розшуку осіб здійснює Головний інформаційно-аналітичний центр Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації у рамках Міждержавного інформаційного банку.

Організація міждержавного розшуку осіб здійснюється через надсилання зацікавленою стороною (правоохоронними органами) відповідних запитів щодо здійснення розшуку конкретних осіб та інших звернень. У разі наявної певної інформації, що може бути корисною для правоохоронних органів інших держав, така інформації надсилається без запиту в порядку інформування.

Запит щодо розшуку осіб надсилається у письмовій формі на офіційному бланку компетентного органу запитуючої Сторони, підписується керівником цього органу і завіряється гербовою печаткою. У невідкладних випадках та коли є необхідність у терміновому отриманні інформації запит може передаватися до Запитуваної сторони з використанням технічних засобів передачі інформації, зокрема: шифротелеграмами; в електронному вигляді по магістральній мережі передачі даних; з використанням інших технічних засобів передачі тексту; усно з наступним обов'язковим письмовим підтвердженням в строк не пізніше ніж через три доби.

Запит щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та слідства має містити таку інформацію: 1) найменування компетентних органів запитуючої та запитуваної Сторін; 2) номер, дата та підстава заведення розшукової справи; 3) мета і обґрунтування запиту; 4) за необхідності – опис особливого порядку виконання запиту і обґрунтування цієї необхідності; 5) інші відомості, що можуть бути потрібні для виконання запиту.

За наявності певних підстав виконання запиту щодо розшуку осіб може бути відкладено або в його виконанні може бути відмовлено. Такими підставами для відмови виконання запиту є: можливість завдання шкоди суверенітету, безпеці, громадському порядку чи іншим істотним інтересам держави або виконання запиту може суперечити національному законодавству або міжнародним зобов'язанням запитуваної Сторони. Про відмову у виконанні запиту або затримку його виконання повідомляється компетентний орган запитуваної Сторони із зазначенням причини відмови або затримки.

У разі, коли заходами щодо розшуку осіб безпосередньо територіальних органів Міністерств внутрішніх справ окремих держав не вдалося встановити місцезнаходження конкретних осіб, проводяться заходи щодо міждержавного розшуку на території країн Співдружності Незалежних Держав. Відповідна інформація про розшук осіб надсилається усім компетентним органам таких країн для проведення оперативно-розшукових та інших заходів щодо становлення місцезнаходження осіб, що розшукуються.

Наявність достатньо відпрацьованих нормативно-правових документів щодо здійснення міждержавного (СНД) розшуку осіб ще не повністю вирішує усіх наявних проблем його фактичної організації. Аналіз діяльності правоохоронних органів України свідчить про те, що останнім часом розшук осіб, які переховуються від слідства та суду з використанням інструментарію правової допомоги країн СНД фактично не працює. Варто відзначити, що існуючі правові механізми розшуку таких осіб є достатньо ефективними, при належному виконанні викладених процедур у відповідних нормативних документах. Більшою мірою це пов'язано із політичною складовою у вирішенні таких питань. Практика свідчить про те, що останнім часом, наразі більше 10 років, фактично не можна отримати із Російської Федерації інформації про окремих осіб, які вчинили злочини на території України та розшукуються правоохоронними органами. Так, починаючи ще з 2004 р. Україна не може отримати дані щодо окремих високопосадовців, які переховуються на території Російської Федерації, зокрема

колишнього Міністра внутрішніх справ України Б., колишнього керівника Державного управління справами Б. тощо. Україна також не змогла отримати необхідної інформації від правоохоронних органів Російської Федерації щодо факту отруєння Президента України Ющенка В. А. та розшуку осіб, які причетні до даної події.

Ситуація щодо співробітництва правоохоронних органів України та Росії ще більше загострилася з моменту подій на Майдані взимку 2013-2014 рр. та анексії Криму, а також після втечі з країни колишнього президента Януковича та прем'єр-міністра Азарова. Фактично не можливо отримати із Росії інформацію щодо осіб, які брали участь у розстрілі громадян на Майдані у м. Києві у лютому 2014 р. та переховуються на території Російської Федерації. На сьогодні фактично відсутнє дієве співробітництво між Україною та Російською Федерацією у протидії злочинності і ще більше ускладнюється тим, що окремі підрозділи Збройних сил Росії та правоохоронних органів беруть участь у військових діях на територіях Донецької та Луганської областей.

На рівні Верховної Ради України неодноразово у 2014 р. ставилося питання про вихід України із Співдружності Незалежних держав [288]. Так, 13 жовтня 2014 р. був зареєстрований проект Закону "Про зупинення дії Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав" №5156 [215]. Окрім зазначеного вище Верховна Рада України ухвалила Постанову №1854 "Про визнання Російської Федерації державою-агресором". Ситуація, яка склалася у сфері міждержавного співробітництва у протидії злочинності вимагає від правоохоронних органів зміни напрямів організації такої співпраці.

Україна неодноразово наголошувала на невиконанні Росією вимог нормативних документів щодо організації міждержавного розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Глава МВС України А. Аваков, коментуючи повідомлення правоохоронних органів Росії про те, що російська сторона не отримувала запитів про видачу Україні її колишніх високопосадовців, зазначив на необхідності зміни існуючого порядку співпраці у

міждержавному розшуку (СНД) [298]. Він також зазначив, що всім країнам членам СНД направлені пропозиції про співпрацю в цій сфері на основі двосторонніх відносин [165].

За ініціативи МВС України у січні 2015 р. були підготовлені необхідні нормативні документи для виходу з неефективної системи розшуку злочинців, яка функціонує в СНД. Кабінетом Міністрів України 4 лютого 2015 р була прийнята відповідна постанова №44 "Про вихід з Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю", яка була підписана в м. Астані 22 травня 2011 р.

Міністерство внутрішніх справ України призупинило надання інформації про розшукуваних осіб в єдину інформаційну базу країн-учасниць Співдружності Незалежних Держав. Причиною прийняття зазначеного вище рішення є те, що Росія не виконує свої зобов'язання відповідно до вимог нормативних міждержавних документів щодо організації міждержавного розшуку осіб і ігнорує інформацію про розшук осіб, які переховуються від українських правоохоронців.

За повідомленнями МВС України [164], Головний інформаційно-аналітичний центр МВС Росії, послідовно ігноруючи всі запити України, не виставив у систему розшуку в країнах СНД інформацію про розшук 24 осіб, у тому числі колишнього президента-утікача Віктора Януковича та экс-прем'єра Миколи Азарова.

Національна поліція України має намір вийти з системи міжнародного розшуку в рамках СНД з метою остаточного переходу на інші механізми міжнародного співробітництва у правоохоронній діяльності. Мова йде про встановлення прямих двосторонніх договорів з країнами-партнерами, а також про удосконалення взаємодії в рамках Інтерполу.

Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, на міждержавному рівні вимагає комплексного підходу, вирішення питань нормативного забезпечення, створення сучасних інформаційних ресурсів, удосконалення підготовки кадрів правоохоронних органів та їх відповідної співпраці із компетентними органами інших держав на двохсторонній основі.

Висновки до розділу 1

Аналіз стану організації діяльності правоохоронних органів України із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, свідчить про наявність низки проблем різного спрямування: від недоліків чинного кримінального процесуального законодавства та неправильного його застосування – до випадків недбалого ставлення співробітників слідчих та оперативних підрозділів і здійснення заходів із розшуку підозрюваних формально, без вжиття належних процесуальних та оперативно-розшукових заходів.

Важливим чинником, який впливає на поширення кількості осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є обрання запобіжного заходу, який відповідає тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та характеристиці особи, що його вчинила. Практика правоохоронних органів свідчить, що значна кількість осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, але до них, з різних причин, були обрані запобіжні заходи, не пов'язані із триманням під вартою. У багатьох випадках суди не обирають запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або змінюють їх для осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини. Такі особи, у подальшому переховуються від органів досудового розслідування, в тому числі на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей.

Дані аналізу досудового розслідування та судової практики свідчать про те, що не в усіх випадках слідчі, оперативні підрозділи проводять необхідні заходи для отримання доказів стосовно того, що особа дійсно переховується від органів досудового розслідування. Нерідко це призводить до оскарження рішень слідчого щодо оголошення підозрюваного в розшук, який фактично не переховувався. Усуненню можливості проживання не за місцем реєстрації, а також для удосконалення діяльності з визначення місця проживання конкретної особи

Кабінетом Міністрів України був змінений порядок, який визначає необхідність реєстрації осіб за місцем тимчасового проживання.

Встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук у більшості випадків здійснюється оперативними підрозділами у рамках оперативно-розшукової справи "Розшук" із застосуванням всього арсеналу оперативно-розшукових та інших заходів, які визначаються Законом "Про оперативно-розшукову діяльність".

Наукові дослідження з криміналістики та кримінального процесу приділяють належну увагу проблемним питання організації діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Однак є широке коло питань, які потребують відповідного аналізу, рекомендацій та пропозицій у вирішенні проблемних ситуацій в практиці розслідування злочинів та встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.

Важливим напрямом у встановленні місця перебування осіб, оголошених в розшук, є відповідна організація міждержавного розшуку, як одного із важливих видів розшуку у правоохоронній діяльності. Для цього варто здійснювати роботу щодо укладання відповідних угод з окремими державами щодо надання правової допомоги у разі розшуку та екстрадиції конкретної особи, яка розшукується в розшук правоохоронними органами України. Практика свідчить про низку проблемних питань в організації міждержавного розшуку з використанням механізмів Співдружності Незалежних держав, серед яких важливим є територіальні претензії та агресія стосовно України з боку Російської Федерації. Оскільки через правоохоронні органи Росії, на підставі укладених угод, здійснюється вся інформаційна взаємодія з правоохоронними органами інших держав-учасниць СНД – Україні необхідно змінювати нормативно-правове забезпечення для укладання прямих угод про правову допомогу з такими країнами у здійснення розшуку осіб.

Вирішення організаційних питань розшуку осіб є комплексним заходом, який потребує здійснення різних за спрямуванням дій, творчого підходу співробітників правоохоронних органів.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ОСІБ, ЩО ПЕРЕХОВУЮТЬСЯ ВІД ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУДУ

2.1 Інформаційно-довідкове забезпечення діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук

Ефективна діяльність правоохоронних органів щодо виявлення, розкриття та розслідування злочинів, на сьогодні, неможливо без застосування сучасних інформаційних технологій для збору, накопичення та аналізу відповідної інформації, що стосується обставин вчинення злочинів та осіб, що їх вчинили. Все частіше правоохоронці розкривають злочини завдяки аналітичній діяльності, використанню інформації, яка надходить із різноманітних джерел (камери спостереження в загальнодоступних місцях, камери спостереження в місцях найбільшого поширення дорожньо-транспортних пригод; інформаційні обліки, інформаційно-пошукові системи; інформаційно-аналітичні системи тощо). Розвиток сучасних інформаційних технологій відповідним чином впливає на рівень удосконалення інформаційних систем у діяльності правоохоронних органів. Головним в цьому напрямі є виокремлення певних даних, інформації, яка у подальшому має слугувати правоохоронній діяльності, викриттю осіб, що вчинили злочини, встановленню місця перебування осіб, які оголошені в розшук тощо.

Певною мірою можна говорити про інформаційне забезпечення (інформаційно-довідкове забезпечення) як центральний напрям у організації та удосконаленні діяльності правоохоронних органів на сучасному етапі. Необхідно погодитися з думкою Бірюкова В. В., який зазначає, що "сьогодні ні в кого не викликає сумніву, що успіх будь-якою людської діяльності, в тому числі такої

специфічної як розкриття злочинів, прямо залежить від рівня забезпечення необхідною інформацією. Саме кваліфікований аналіз і синтез інформації про об'єкти, що були причетними до події злочину, отриманої з різних джерел, її інтерпретація, уміле використання лежить в основі розкриття злочинів" [22, с. 3].

Зазначена вище думка знайшла своє продовження щодо інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності. Так, Шерман М. І. зазначає, що "для ефективного прийняття рішення щодо запобігання та розкриття злочинів правоохоронні органи повинні мати можливість здійснювати систематичний збір та аналіз інформації з усіх доступних джерел, щоб використовувати оперативні дані як у стратегічних, так і тактичних цілях. Підготовка оперативних даних потребує отримання, обробки та аналізу великого обсягу інформації про осіб та організації, які підозрюються у причетності до вчинення злочину" [347, с. 333].

Питання інформаційно-довідкового забезпечення діяльності правоохоронних органів знайшли широке висвітлення у наукових дослідженнях в різних сферах застосування, зокрема, з точки зору: 1) інформаційного забезпечення розслідування злочинів (правових та тактико-криміналістичних аспектів) [26; 132; 150-152; 324]; 2) інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів [17; 20-22; 25; 131; 341; 344].; 3) забезпечення діяльності підрозділів податкової міліції з виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, легалізації коштів злочинного походження [137-143]; 4) особливостей використання інформаційно-пошукових автоматизованих систем для оперативного забезпечення виявлення злочинів, вчинених з використання суб'єктів господарювання з ознаками фіктивності [189-194]; 5) засобів інформаційного забезпечення розшукової роботи слідчого [154; 160]; 6) використання науково-технічних засобів та методів у розшуковій роботі слідчого [84; 107]; 7) інформаційно-довідкового забезпечення як складової криміналістичного забезпечення розслідування злочинів [94]; 8) особливостей використання в доказовому процесі інформації, що міститься в електронному вигляді [139; 141-143; 212]; 9) сутності та цілей використання криміналістичної

інформації [352]; 11) інформаційного забезпечення експертної діяльності [195] тощо.

Нами не ставилося завдання вивчення всіх літературних джерел, які, тією чи іншою мірою, мають безпосереднє відношення до інформаційного, інформаційно-довідкового, інформаційно-аналітичного забезпечення виявлення та розслідування злочинів, встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук, та в цілому діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності. Майже кожне наукове дослідження щодо розслідування конкретного виду злочинів розглядає питання використання інформаційно-пошукових технологій (автоматизованих інформаційно-пошукових систем) для отримання необхідної інформації у ході розслідування злочинів.

У наукових дослідженнях під інформаційним забезпечення правоохоронних органів України розуміють "... процес збирання, отримання, обробки, поширення, аналізу та використання інформаційних ресурсів, необхідних для виконання визначених законом завдань та функцій цих органів" [100, с. 5]. Ми повністю поділяємо зазначену вищу точку зору стосовно визначення категорії "інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів" у протидії злочинності.

Центральним питанням інформаційно-довідкового забезпечення правоохоронних органів є первинна ланка цього процесу – криміналістична інформація. У криміналістичному аспекті інформацію розглядають як "фактичні дані або відомості, які мають відношення до факту вчинення злочину і характеризують спосіб вчинення злочинну, осіб, які його вчинили та інші обставини" [137, с. 125].

Більшою мірою стосовно інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів мова йде про інформацію, яка може бути використана у ході виявлення, розкриття та розслідування злочинів. Необхідно зауважити, що до такої інформації можуть бути віднесені не лише дані, які стосуються обставин вчинення злочинних діянь та осіб, які вчинили такі дії. До такої інформацію

можуть бути віднесені будь-які дані, в тому числі ті, що не мають стосунку до злочинних діянь, не пов'язані із вчиненням злочину, однак за допомогою яких можуть вирішуватися завдання розслідування злочинів. Інколи у наукових дослідженнях таку інформацію називають "криміналістично значимою інформацією". Так, Бірюков В. В. зазначає, що криміналістично значимою інформацію є "будь-яка інформація, незалежно від походження та основного цільового призначення, яка має значення для встановлення будь-яких обставин, об'єктів та фактів в процесі розслідування злочинів, а також для розвитку та вдосконалення криміналістичних знань"[20, с. 20]. Погоджуючись з думкою автора щодо змісту інформації для ходу розслідування злочинів, не можна погодитися із самою назвою цієї категорії "криміналістично значима інформація", оскільки, на нашу думку, будь-яка інформація (як позитивного, так і негативного спрямування) є значимою для ходу розслідування злочинів. Крім зазначеного вище, у наукових дослідженнях криміналістичну інформацію розглядають як відомості організаційного, доказового, тактичного, оперативного характеру тощо [20; 184; 343; 355]. Значний вклад у вирішення проблем інформаційного забезпечення розслідування злочинів у своїх дослідженнях відобразив Круль С. М. [131; 132, 133].

Стосовно діяльності щодо встановлення місця перебування осіб, яких оголошено в розшук, то правоохоронні органи використовують широкий спектр інформації, що міститься у інформаційних базах, банках даних, інформаційних обліках, інформаційно-пошукових, інформаційно-аналітичних системах [160]. Безпосередньо для накопичення, аналізу та використання інформації про осіб, які переходять від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання та безвісти зниклих правоохоронні органи ведуть спеціальні інформаційно-пошукові обліки. Зокрема, підрозділи податкової міліції Державної фіскальної служби України ведуть відповідний автоматизований облік осіб (платників податків), які ухиляються від сплати податків, надання податкової звітності тощо. Службою безпеки України ведуться

відповідні обліки щодо розшуку осіб, які вчинили злочини проти держави, злочини терористичної спрямованості, сепаратистів. У зв'язку із подіями на Сході України до таких інформаційно-пошукових систем внесено значна кількість осіб, яких підозрюють у вчиненні злочинів, що відносяться до підслідності СБУ [227; 232-236].

Крім зазначеного, на офіційному веб-сервері Національної поліції України (адреса – <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/category/1124714>) є окремий розділ, на якому розміщена інформація стосовно розшуку терористів із зони АТО [226]. Наявність певної сукупності автоматизованих інформаційних ресурсів у правоохоронних органів ще не вирішують повністю тих завдань, які стоять перед ними щодо встановлення місця перебування конкретної особи, яка оголошена в розшук. Варто погодитися з думкою Макаренка Є. І. стосовно того, що "... використання інформаційних баз даних, як складової частини діяльності по розкриттю і розслідуванню злочинів, незважаючи на їх криміналістичну значимість, залишається, на наш погляд, на низькому технічному та методичному рівнях" [160, с. 87].

Значний обсяг інформації про осіб, які перебувають в розшуку знаходиться в інформаційній пошуковій системі "Розшук", адміністрування якої здійснює Департамент інформаційних технологій Національної поліції України. Зазначений вище інформаційних ресурс містить інформацію про осіб, які, на підставі постанови слідчого, прокурора чи суду оголошені в регіональний, державний, міждержавний чи міжнародний розшук. Інформація з територіальних підрозділів Національної поліції України надходить засобами електронного зв'язку до підрозділів обласного рівня. Звідти зазначена інформація про осіб, які оголошені в розшук надсилається до центрального рівня – на сьогодні Департамент інформаційних технологій Національної поліції України. Виходячи з наведеного, інформація щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду, ухиляються від відбування кримінального покарання є доступною для співробітників правоохоронних органів на всій території України,

що, відповідним чином, сприяє ефективній діяльності із встановлення їх місця перебування. Так, на офіційній сторінці "Розшук" (*адреса* – <http://wanted.mvs.gov.ua/>) Міністерства внутрішніх справ України знаходяться самостійні підрозділи зазначеної інформаційно-пошукової системи, яка містить дані щодо: 1) зниклих громадян; 2) невпізнаних трупів; 3) викрадених культурних цінностей; 4) викрадених мобільних телефонів; 5) зброї, що знаходиться в розшуку; 6) транспортних засобів, що знаходяться в розшуку; 7) осіб, що переховуються від органів влади; 8) осіб, що не можуть надати про себе відомостей внаслідок хвороби або неповнолітнього віку. Зазначений вище веб-ресурс має призначення для доведення до відома необмеженого кола осіб інформації, зокрема, про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Щодо конкретної особи, яка оголошена в розшук зазначається така інформація: 1) прізвище, ім'я, по-батькові особи, що розшукується, її дата народження, з відповідним фото особи; 2) місце і дата зникнення особи; 3) територіальний підрозділ органів Національної поліції України, який здійснює розшук; 4) стаття Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за вчинення злочину розшукуваною особою; 5) запобіжний захід щодо особи, яка оголошена в розшук; 6) детальна інформація для зв'язку з підрозділом Національної поліції України, який здійснює розшук.

Крім зазначеного, територіальні органи Національної поліції України ведуть відповідні веб-ресурси, де розміщують відповідну інформацію про осіб, оголошених в розшук такими органами. Наприклад, за адресою <http://www.lv.npu.gov.ua/uk/publish/category/80612> розміщена інформація щодо осіб, оголошених в розшук територіальними підрозділами Головного управління Національної поліції у Львівській області. На таких веб-ресурсах накопичується інформація стосовно державного розшуку осіб.

Щодо осіб, які знаходяться в міждержавному та міжнародному розшуку, інформація накопичується у відповідних ресурсах – банках даних інформації

Генерального секретаріату Інтерполу. Однією із функцій Генерального секретаріату Інтерполу є створення та забезпечення функціонування міжнародних банків даних інформації криміналістичного та розшукового характеру. До такого банку даних інформацію вносять всі національні підрозділи, які є членами Інтерполу і вони є власниками такої інформації. На сьогодні членами цієї організації є 190 країн. Національне центральне бюро Інтерполу (Українське бюро Інтерполу) є тим органом, який вносить в загальний банк інформацію щодо конкретних осіб, які розшукуються, а також використовує наявну в банках даних інформацію для організації безпосереднього розшуку осіб, в тому числі за доручення правоохоронних органів інших держав [28; 286-287].

Генеральним секретаріатом Інтерполу ведуться такі банки даних інформації: 1) "Особи" – містяться дані стосовно осіб, які оголошені в розшук за вчинення злочинів; особи, які вважаються безвісти зниклі; особи, які підлягають ідентифікації (які не можуть повідомити про себе відомостей із-за хворобливого стану, малолітнього віку тощо, а також невпізнані трупи); 2) банк даних щодо викрадених чи втрачених документів (за даними Національного центрального бюро Інтерполу, на сьогодні в цьому обліку обліковується 14,5 млн. документів, серед яких 75,8 тис. документів внесено Україною); 3) банк даних щодо викрадений автотранспортних засобів (загальний обсяг інформації даного банку даних містить записи щодо 4,6 млн. автомобілів, серед яких 10,4 тис. автомобілів розшукується правоохоронними органами України); 4) банк даних викрадених творів мистецтв [249]; 5) банк даних ДНК-профілів, які вилучені з місць вчинення злочинів на території держав-членів Інтерполу та ДНК-профілі злочинців; 6) банк даних відбитків пальців, які вилучені з місць вчинення злочину та відбитки пальців злочинців та ін.

Інформаційно-пошукова система Інтерполу є захищеною системою, яка дозволяє отримувати інформацію відповідним співробітникам, що мають доступ до неї. Так, необхідну інформацію можна отримати в режимі on-line через відповідну телекомунікаційну систему Інтерполу, в тому числі стосовно осіб, які

оголошені розшук (розшук транспортних засобів, викрадених, втрачених документів, викрадених творів мистецтва).

Окрема інформація (банки даних ДНК-профілів, порнографічних зображень неповнолітніх, відбитків пальців злочинців) може бути отримана національними підрозділами краї-членів Інтерполу лише за відповідними письмовими запитами. Для прикладу, лише за ініціативою правоохоронних органів Донецької області у міжнародному розшуку знаходиться 85 осіб. Крім зазначеного вище з використанням банків даних інформації Генерального секретаріату Інтерполу лише у 2015 р. було перевірено 300 осіб та 22,5 тис транспортних засобів, які знаходяться в розшуку [89]. Необхідно зазначити, що не в усіх випадках встановлення місця перебування осіб, які оголошені Україною в міжнародний розшук і розшуковуються Інтерполом, є наявна для загального доступу інформація про їх розшук. В окремих випадках ініціатор такого міжнародного розшуку зазначає про необхідність закритого розшуку певних осіб. Тобто така інформація не розміщується у відкритому доступі, а заходи щодо її розшуку каналами Інтерполу проводяться приховано, що є певною тактикою у здійсненні розшуку і в окремих випадках дає позитивні результати [300]. Нерідко Генеральний секретаріат Інтерполу відмовляє країнам-членам Інтерполу щодо оголошення в міжнародний розшук конкретних осіб, посиляючись на недостатність доказів чи політичний характер кримінального провадження. Так, зокрема щодо колишнього Генерального прокурора України П. були висунуті додаткові вимоги щодо надання доказів причетності П. до вчинення економічного злочину (розкрадання грошових коштів шляхом зловживання службовим становищем під час здійснення будівельних робіт приміщень Генеральної прокуратури України). Після надання додаткових доказів Україні було відмовлено у оголошенні П. в міжнародний розшук, посиляючись, що кримінальне провадження носить політичний характер [89; 289].

Окрім зазначеного вище, територіальними підрозділами Департаменту інформаційних технологій Національної поліції України ведеться відповідний

самостійний інформаційно-пошуковий облік "Розшук осіб, які переховуються від слідства та суду". Зазначений вище облік включений до Єдиної інформаційної система правоохоронних органів, який адмініструється органами Національної поліції України, оскільки інші правоохоронні органи, протягом уже 10 років після відповідних рішень Президента України та Уряду України [213-214], не інтегрували в зазначену вище Систему у власні інформаційно-пошукові системи (Державна фіскальна служба України, Служба безпеки України тощо).

В криміналістичному обліку "Розшук" враховуються інформація стосовно: 1) осіб, які вчинили злочини та переховуються від органів досудового розслідування та суду; 2) осіб, які втекли з під варти або місць відбування кримінального покарання; 3) осіб, що уникають виплат за позовами підприємств і установ (боржників за позовами держави) або громадян, які ухиляються від виплат коштів на утримання дітей; 4) осіб, які зникли безвісти.

Підставою для розміщення інформації у криміналістичний облік "Розшук" є складання постанови слідчим, прокурором, судом про оголошення конкретної особи в розшук (про зупинення досудового розслідування та оголошення в розшук) і заведення відповідної оперативно-розшукової справи [125; 28-129; 319]. Нерідко судом виносяться рішення щодо припинення проведення заходів із встановлення місця знаходження конкретної особи, яка оголошена в розшук правоохоронними органами, оскільки вона переховується від органів досудового розслідування та не заявляється на виклики до органу досудового розслідування [267].

Для поширення інформації про осіб, оголошених в розшук, використовуються можливості засобів масової інформації (місцеве телебачення, радіо, місцева преса тощо). Широкого поширення отримали спеціальні стенди, на яких розміщуються фото та відповідна інформація про осіб, оголошених в розшук.

Науковці дослідження, опитування правоохоронців (додаток А) та практика діяльності правоохоронних органів свідчить про низький рівень результативності

таких заходів щодо розшуку осіб, оскільки звичайні громадяни не особливо цікавляться такою інформацією, не запам'ятовують зображення осіб, які оголошені в розшук, вважають, що такою діяльністю мають займатися виключно правоохоронці. Причиною цьому є також складність у впізнанні осіб за фотографіями, які зображені на спеціальних стендах, в місцевій пресі, по телебаченню чи окремих інформаційних бюлетенях, плакатах тощо.

Зазначене вище підтверджується спеціальними зарубіжними науковими дослідженнями. Так, у науковому дослідженні Brian L. Cutler і Steven D. Penrod "Mistaken identification: The Eyewitness, Psychology, and The Law" детально розглянуті особливості пред'явлення особи для впізнання в США, особливості встановлення правдивих свідчень щодо впізнання осіб тощо. Авторами розглянуті такі головні напрями такого процесу: 1) причини, які впливають на правильність впізнання (залежно від різних факторів: стать, вік (наприклад, якщо людина в шапці – то важче впізнати, ніж коли видно зачіску і т.п.) 2) як в суді адвокат може проаналізувати показання свідка на предмет, чи вони правдиві, чи ні; 3) чи є присяжні належним інструментом встановлення правдивості свідчень свідка; 4) чи можна у конкретному випадку застосовувати експерта, який є фахівцем у психології упізнання осіб і може встановити чи могла особа запам'ятати і побачити когось чи ні; 5) як суддя може встановити правдивість свідчень свідка тощо. Зазначене вище наукове дослідження супроводжується великою кількістю експериментів та прикладів із практики розслідування злочинів і свідчить про те, що в такому разі існує багато проблем із пізнанням осіб [358]. Зазначене вище дослідження є корисним для правоохоронної практики України, оскільки трапляються випадки, коли особи, оголошені в розшук, змінюють свою зовнішність за допомогою пластичних операцій (наприклад, кримінальне провадження щодо забудовника "Еліта-Центр").

Здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду супроводжується складанням відповідних інформаційних карток обліку розшуку таких осіб. "На обвинувачених та осіб, які ухиляються від

відбування кримінального покарання, заповнюються розшукові, інформаційно-статистичні, інформаційно-пошукові й облікові картки з фотографіями, а також пізнавальні картки для внесення до АПС "Упізнання"; на осіб, які зникли безвісти, заповнюється інформаційно-статистичні та впізнавальні картки; на невпізнані трупи заповнюється по три впізнавальних картки й дактилокарти (за умови збереження папілярних візерунків у трупа)" [22, с. 449]. На наш погляд зазначений напрям в інформаційному забезпеченні є надзвичайно важливим, оскільки від того, яка інформація буде занесена до інформаційно-пошукових ресурсів – залежить ефективність щодо встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук. Опитування співробітників правоохоронних органів (додаток А) свідчить, що такий напрям ще недостатньо відпрацьований і зустрічаються випадки неналежного складання інформаційних карток (не заповнення окремих рядків, не відображення повністю наявної інформації тощо), що створює проблеми у здійсненні безпосереднього розшуку та використання інформації інформаційних ресурсів.

У здійсненні аналітичної роботи правоохоронними органами щодо використання інформаційних ресурсів для розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, застосовуються також інші інформаційні ресурси, які містять загальну інформацію, однак вони можуть бути використані для встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук. Так, в діяльності підрозділів національної поліції України широко використовуються можливості таких інформаційних ресурсів: 1) "Зброя" – відомості щодо викраденої, втраченої, вилученої нарізної зброї, в тому числі гранатометів, артилерійських систем тощо; 2) "Автопошук" – дані щодо викрадених, вилучених, безгосподарних автотранспортних засобів (державний номер автомобіля, номер двигуна, номер кузова тощо); 3) "Антикваріат" – відомості щодо предметів, що становлять історичну, художню або наукову цінність; 4) "Впізнання" – дані щодо осіб, які вважаються безвісти зниклими; невідомих хворих осіб та дітей; невпізнаних трупів; 5) "Овір-кримінал" –

відомості щодо іноземних громадян, осіб без громадянства щодо вчинення ними адміністративних правопорушень, перебування їх у розшуку, під слідством тощо; б) обліки експертних установ Національної поліції України (НДЕКЦ) – дані картотеки підроблених документів, виготовлених друкарським способом; слідотека відбитків пальців рук, вилучених з місць нерозкритих злочинів та осіб, взятих правоохоронними органами на облік; кулегільзотеки тощо.

Наявність відповідних криміналістичних обліків, які використовуються для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, ще не є гарантією позитивних результатів та ефективної діяльності правоохоронних органів. В цьому процесі важливим чинником є людський фактор. Про це свідчить низка прикладів практики діяльності правоохоронних органів у ході здійснення розшуку конкретних осіб. Одним із таких прикладів є розшук громадянина К., який після вчинення дорожньо-транспортної пригоди із двома загиблими, переховувався від органів досудового розслідування і був оголошений в розшук. "Поява в Києві Сергія К., який перебував в міжнародному розшуку, свідчить про те, що правоохоронна система залишається корумпованою" [78]. Тобто зазначена особа, що знаходилася у міжнародному розшуку з 2007 р і переховувалася за межами України, через певний період з'явилася в Україні і щодо неї не здійснювалося ніяких заходів правоохоронними органами щодо затримання та обрання запобіжного заходу. В засобах масової інформації, в соціальних мережах неодноразово з'явилась інформація, що К. проживає в м. Києві і щодо нього у правоохоронців немає ніяких питань.

На ефективність цього процесу також впливає відсутність спеціальних технічних засобів у співробітників правоохоронних органів, які під час перевірки документів, що засвідчують особу чи складання протоколу про адміністративні правопорушення могли б перевірити таких осіб, на предмет їх знаходження в розшуку. Практика свідчить про ефективність таких заходів [257]. Зазначеного вище громадянина К. було затримано в м. Києві лише у 2015 р. за керування транспортним засобом в стані алкогольного сп'яніння. Після чого його було

доставлено до територіального підрозділу Національної поліції України, оскільки така особа вчинила адміністративне правопорушення, передбачене ст. 185 КпАП України (*злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця*) і лише там, перевіряючи (випадково) за наявними обліками – встановлено, що К. знаходився у міжнародному розшуку.

Важливим у процесі використання інформаційно-пошукових систем у правоохоронній діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є належна організація взаємодії та координації діяльності окремих правоохоронних та контролюючих органів. Незважаючи на існування окремих нормативно-правових актів відомчого характеру щодо організації обміну інформацією та спільної їх діяльності, цей напрям потребує значних зусиль, зокрема щодо формування Єдиної системи правоохоронних органів та об'єднання в один інформаційних ресурс всіх наявних криміналістичних та інших обліків інформації, яка може бути корисною для організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти зниклих осіб.

Одним із важливих напрямів у встановленні місця перебування осіб, оголошених в розшук, є взаємодія територіальних підрозділів Національної поліції України та Державної прикордонної служби України. Фактично через таку взаємодію та обмін інформацією, в тому числі оперативно-розшукового характеру, у більшості випадків здійснюється розшук осіб, які планують або переховуються від органів досудового розслідування та суду за межами України. Практика свідчить про непоодинокі факти затримання осіб, оголошених в розшук, які перетинають державний кордон України під час здійснення відповідного паспортного контролю. Окрім зазначеного у більшості випадків співробітники Державної прикордонної служби України затримують при перетині державного

кордону України осіб, що знаходяться в міждержавному чи міжнародному розшуку [207-211].

Відповідно до положень ст. 2 Закону України "Про державну прикордонну службу України" до функцій зазначеної Служби, зокрема, відноситься: 1) охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму; 2) здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення; 3) ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України; 4) координація діяльності військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України та в контрольних пунктах в'їзду - виїзду.

Зазначені вище повноваження свідчать про широкий спектр спільної роботи співробітників Державної прикордонної служби України з правоохоронними органами України щодо участі у ході розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від кримінального покарання. Фактично зазначена вище Служба, при своєчасному та повному доведенні до неї належної інформації про осіб, оголошених в розшук, перекриває можливості переховування таких осіб за межами України. Окрім зазначеного, Державною прикордонною службою України контролюється також потік осіб, що перетинають кордон при в'їзді в Україну, що нерідко дозволяє встановити осіб,

що переховуються і яких розшукують як правоохоронні органи України, так і інших держав у разі міждержавного розшуку осіб, а також по лінії розшуку Інтерполу.

Існуюче інформаційно-довідкове забезпечення Державної прикордонної служби України надає реальні можливості співпраці у протидії не лише незаконному перетину державного кордону України, а також і у встановленні осіб, які оголошені в розшук і розшукуються у зв'язку із вчиненням ними злочинних діянь. Головним банком даних інформації для встановлення осіб, оголошених в розшук, є автоматизована база даних "Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України", яка створена на підставі положень наказу Адміністрації Державної прикордонної служби України №472 від 25 червня 2007 р. з відповідними змінами у 2008 р. [172].

База даних "Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України" входить до складу програмно-технічних комплексів автоматизації прикордонного контролю "Гарт-1/П, що є в свою чергу складовою інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи "Гарт" Державної прикордонної служби України в усіх пунктах пропуску (пунктах контролю).

Такий інформаційний комплекс дозволяє зберігати інформацію стосовно громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства протягом 5 років. У разі перетину державного кордону на транспортному засобі, це знаходить відображення в інформаційних ресурсах цієї бази.

База даних "Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України" дозволяє в автоматизованому режимі отримати весь масив інформації про конкретних осіб, що перетнули кордон: 1) громадянство; 2) прізвище, ім'я, по-батькові особи; 3) дані щодо дати народження особи; 4) відомості про документ, який був пред'явлений для перетину державного кордону (паспорт громадянина України; закордонний паспорт громадянина України; дипломатичний паспорт громадянина України; службовий паспорт; проїзний документ дитини; посвідчення особи моряка або посвідчення члена екіпажу; для іноземних громадян -

відповідний документ (паспорт чи документ, про посвідчує особу без громадянства).

Інформація, яка міститься в базі даних "Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України" дозволяє правоохоронним органам швидко визначити, чи перетинала державний кордон України особа, що оголошена в розшук в Україні і в яку країну вона виїхала. Це дозволяє організувати роботу таких органів відповідним чином, з економією засобів щодо встановлення місця перебування особи, яка оголошена в розшук. Інформація для правоохоронних органів надається у відповідь на письмовий запит.

У цьому контексті є важливим зворотній обмін інформацією та інтеграція інформаційних ресурсів окремих правоохоронних органів, які здійснюють розшук осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання. Практика свідчить про дієвий обмін інформацією про осіб, оголошених в розшук і врахуванні її у ході здійснення контролю у ході перетину державного кордону України. Тобто інформація про осіб, які розшуковуються буде складовою зазначеної вище бази даних "Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України" і в разі перетину державного кордону особою, що розшукується – така інформація з'явиться в автоматичному режимі, що дозволить затримати таку особу і передати правоохоронним органам, які є ініціаторами розшуку. Особливості використання можливостей інформаційних баз даних Державної прикордонної служби України, проблеми та недоліки в організації обміну інформацією з правоохоронними органами детально викладені у наукових роботах Журавльова В. Ю. [71].

Інформація щодо осіб, які оголошені в розшук, до інформаційних ресурсів Державної прикордонної служби України вноситься на підставі офіційного письмового повідомлення правоохоронного органу, якій здійснює чи якому доручено здійснення розшуку конкретної особи, що переховуються від органів досудового розслідування чи суду. Додатком до такого письмового повідомлення є постанова органу досудового розслідування чи ухвала суду (слідчого судді) про

оголошення розшуку конкретної особи. Існуючий порядок обміну інформацією між правоохоронними органами, що здійснюють розшук конкретних осіб, і Державною прикордонною службою України є недостатньо ефективним, оскільки дозволяє особам виїхати за межі державного кордону України до того моменту, коли інформація про них буде відображена в інформаційних ресурсах зазначеного відомства, оскільки вона в такі ресурси автоматично не потрапляє. Для цього необхідно надсилання відповідного письмового повідомлення. Позитивним вирішенням зазначеної вище проблеми в організації спільної діяльності, зокрема підрозділів Національної поліції України та Державної прикордонної служби України було б інтегрування інформаційних ресурсів Національної поліції України щодо осіб, оголошених в розшук до інформаційних ресурсів Державної прикордонної служби України. Це б дозволило мати інформацію про таких осіб безпосередньо після внесення даних про їх розшук правоохоронними органами до відповідних інформаційних ресурсів.

Найкращим варіантом у організації роботи із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, було б інтегрування усіх існуючих баз даних інформації, автоматизованих інформаційно-пошукових систем правоохоронних, контролюючих органів для можливості отримання необхідної інформації в режимі on-line для співробітників правоохоронних, контролюючих органів. Так, співробітник, який здійснює розшук, міг би швидко отримати дані стосовно знаходження особи, що розшукується на території України чи за її межами. Таким же чином він міг встановити, через відповідні інформаційні ресурси Національної поліції України, Державної фіскальної служби України, Міністерство юстиції України та інші державні органи про наявність: 1) зброї (мисливської, мисливської нарізної, пристроїв для відстрілу патронів з гумовими набоями); 2) у володінні автотранспортних засобів, плавзасобів; 3) судимості; 4) даних про притягнення до адміністративної відповідальності; 5) земельних ділянок; 6) квартир, будинків, садових будинків; 7) телефонів та їх номерів; 8) юридичних адрес підприємств, власником чи засновником є особа, що

оголошена в розшук; 9) дані щодо банківських рахунків, які відкриті підприємствами в установах банків тощо.

Так, у ході перевірки документів на право володіння транспортним засобом та право ним керування співробітниками Національної поліції України був зупинений автомобіль "ВАЗ-2109", за автоматизованими базами щодо осіб, які оголошені в розшук, було встановлено, що водій зазначеного автомобіля розшукувався правоохоронними органами Івано-Франківської області [170; 266].

Важливим аспектом інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів є збереження інформації та усунення несанкціонованого доступу до існуючих інформаційних мереж. Практиці відомі випадки втрати значного обсягу інформації контролюючими органами. Так, протягом 6–11 грудня 2015 р. в інформаційних ресурсах Державної фіскальної служби України відбувся масштабний збій у роботі автоматизованих інформаційно-пошукових систем, що призвело до втрати біля 531 тис. електронних документів та 3,1 тис. контрольних карток тощо (загалом більше 3 Терабайт інформації). Зазначене вище стало результатом недотримання правил роботи відповідних технічних засобів, що привело до системних помилок збереження інформації та відповідних її резервних копій та відсутності належних умов контролю за діяльністю такої інформаційної системи [69; 72; 85; 173].

Діяльність щодо здійснення розшуку осіб правоохоронними органами характеризується наявністю також інших проблемних питань як об'єктивного так і суб'єктивного характеру. Проведення заходів щодо удосконалення інформаційного забезпечення правоохоронних органів буде сприяти більш ефективній діяльності з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, з розшуку осіб, які знаходяться у міждержавному чи міжнародному розшуку.

2.2 Використання сучасних інформаційних технологій в аналітичній діяльності правоохоронних органів для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук

Розвиток інформаційних технологій на сучасному етапі впливає на всі сторони життєдіяльності людей. Використання засобів спілкування, передавання інформації (мобільний телефон, електронна пошта, соціальні мережі тощо), певною мірою, пов'язують конкретну особу з індивідуальними технічними засобами спілкування (мобільний телефон, комп'ютер тощо). Інформаційні сліди використання таких технічних засобів, при належному їх аналізі, дозволяють правоохоронним органам ідентифікувати певну особу та визначити її конкретне місцезнаходження. Останнім часом зазначений напрям є надзвичайно актуальним та перспективним для діяльності правоохоронних органів з протидії злочинності, особливо злочинів терористичної спрямованості.

Широкий асортимент технічних засобів для передавання інформації і спілкування та відповідні інформаційні сліди, що залишаються як результат їх використання, можуть бути ефективно застосовані у ході слідчої та оперативної роботи правоохоронними органами і, зокрема, щодо організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Правоохоронні органи, здійснюючи відповідний аналіз наявної інформації, можуть отримати необхідні дані про місце знаходження конкретної людини як під час вчинення злочину, так і в ході здійснення спеціальних заходів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Використання такої інформації дозволяє встановити коло осіб, з яким спілкується особа, що розшукується, її інтереси та захоплення, місця можливого перебування, встановити контроль за її пересуванням, оплатою послуг, замовленням квитків на потяг, літак, оплатою проживання в готелі, отримання готівки в банкоматі тощо.

У науковій літературі питання використання можливостей сучасних технічних засобів для встановлення місця перебування осіб, які оголошені в

розшук та змісту аналітичної роботи щодо відповідних інформаційних слідів є недостатньо вивченими і потребують спеціального дослідження. У більшості випадків науковцями досліджувалися питання використання відповідних технічних засобів при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій [107]. Особливості використання допомоги спеціаліста у ході здійснення розшуку осіб детально розглянуто в статті Карпова Н. С. та Карпова О. Н. [98].

Пропонується розглянути напрями використання правоохоронними органами окремих інформаційних технологій, особливостей аналізу змісту інформації, яка може бути отримана в результаті використання, того чи іншого, технічного засобу для встановлення місцезнаходження осіб. Перш за все, здійснюючи розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, окрім традиційних способів, доцільно використовувати нові напрями, пов'язані з мережею Інтернет та новітніми технологіями [196].

До сучасних засобів розшуку особи можна віднести алгоритми пошуку інформації (інформаційних слідів), що залишають персональні комп'ютери, мобільні телефони, комп'ютерні планшети, облікові записи (акаунти) в "Facebook", "ВКонтакте", "Skype", "Twitter", "Однокласники", різноманітних блогах та інших інформаційних сервісах, про які йтиметися далі у підрозділі.

Інформаційні сліди застосування користувачами різноманітних сучасних технічних засобів, останнім часом, часто використовуються правоохоронними органами різних країн з метою встановлення протиправної діяльності, контррозвідувальної діяльності, здійснення протидії злочинам терористичної спрямованості тощо. Про це свідчать матеріали Служби безпеки України щодо протидії діяльності терористичних організацій в Донецькій та Луганській областях, де використання інформаційно-аналітичного забезпечення в ході проведення Антитерористичної операції дозволило встановлювати місцезнаходження баз терористів, маршрути їх пересування, місця переховування, зміст спілкування між собою тощо.

Доцільно зазначити, що окремі можливості для діяльності правоохоронних органів у протидії злочинним проявам надають технічні засоби, які використовуються споживачами. Міжнародна практика протидії злочинності свідчить, що для цього використовують різноманітні технічні засоби, відповідне програмне забезпечення, а також спеціальні пристрої, які вмонтовуються у технічні засоби їх виробниками. Так, за повідомленнями засобів інформації, Агентство національної безпеки США має технічні можливості доступу до комп'ютерів, які не підключені до комп'ютерних мереж та Інтернету [255].

У недавно опублікованих документах газетою «Guardian», які оприлюднив Едвард Сноуден, докладно розкриваються способи протидії злочинності та організації розшуку осіб за допомогою новітніх технологій, які використовує Агентство національної безпеки США. Зокрема, правоохоронцями у своїй роботі використовується поняття «метадані» (metadata) [356]. Метаданими в цьому випадку є відомості про те, якою є інформація. Тобто, наприклад, не читаючи текст електронної пошти, таким чином, не порушуючи таємниці переписки, можна, разом з тим, дізнатися про час, коли надійшов лист, адресата та адресанта, як часто листи надходили одному адресату, з якої країни надходили листи тощо. Як бачимо, в такому разі не порушуються конституційні права людини щодо таємниці спілкування, однак правоохоронці отримують значний обсяг інформації про діяльність певних осіб, яка у інформаційно-аналітичній роботі може стати підґрунтям для отримання доказової інформації, а також сприятиме запобіганню вчинення злочинів. У подальшому, на підставі положень кримінального процесуального законодавства, можливо отримання дозволу на арешт поштово-телеграфної кореспонденції на підставі ст. 261 КПК України, у разі якщо під час досудового розслідування є достатні підстави вважати, що поштово-телеграфна кореспонденція певної особи іншим особам або інших осіб їй може містити відомості про обставини, які мають значення для досудового розслідування.

Здійснення аналізу технічних можливостей сучасних засобів спілкування, передачі інформації, платіжних систем (науково-технічних засобів і

програмування, відповідних інформаційних слідів) [362] дозволяє виокремити види метаданих, які є перспективними для використання у роботі правоохоронних органів у протидії злочинності та для встановлення місцезнаходження конкретної фізичної особи, серед яких: електронна пошта (e-mail); соціальні мережі "Facebook", "Twitter", "Однокласники", "ВКонтакте" та ін., дані фотокамери, відеокамери, камер відеоспостережень, відеореєстраторів; результати пошуку в "Google", інших веб-серверах; результати перегляду веб-сторінок в мережі Інтернет; дзвінки, смс з мобільного телефону; використання платіжних карток тощо. Практика свідчить про широке використання правоохоронними органами України можливостей зазначених вище сервісів.

Пропонується розглянути більш детально перераховані напрями щодо конкретної інформація, яка може бути отримана у ході аналізу таких даних. Аналіз даних щодо використання у спілкуванні електронної пошти (e-mail) дозволяє встановити такі дані: назва, текст електронного листа, IP-адресу користувача, дату, час, унікальний код (ID) електронного листа, чи відсилалися та отримувалися інші електронні листи цими ж самими адресатом і адресантом, час коли користувач зайшов в систему за допомогою логіну, чи є лист пріоритетним, до якої категорії та папки віднесений, кількість та розмір прикріплених файлів, розмір електронного листа. Цей напрям є досить перспективним у діяльності правоохоронних органів. Однак, враховуючи те, що в окремих випадках такими діями обмежуються конституційні права виникає необхідність у отриманні відповідного дозволу слідчого судді. Практика свідчить про те, що досить рідко звертаються правоохоронні органи для отримання таких дозволів. Опитування співробітників правоохоронних органів засвідчило про низький рівень використання у практичній роботі щодо встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук, інформації, що міститься в повідомленнях електронної пошти через достатньо складний порядок отримання дозволів слідчого судді та обмежені технічні можливості (додаток А). Окрім зазначеного вище доцільно використовувати можливості звернень до власників відомих пошукових систем та

почтових серверів для отримання необхідної інформації, яка може бути використана у ході розшукової роботи слідчого. Так, уряд Китаю звертався із відповідним запитом до "Yahoo". Зокрема просили надати інформацію про час входу в обліковий запис електронної пошти, IP-адреси і відповідний зміст електронної пошти [375].

Інформаційно-аналітична робота правоохоронних органів про користувачів соціальні мереж дозволяє отримати такі відомості: 1) "Facebook" – ім'я, унікальний код (ID), підписки, локація (місцезнаходження), пристрій з якого заходив користувач на сайт, час та дата його активності; 2) Twitter – ім'я, мова, дата створення облікового запису, ім'я користувача комп'ютера (username), унікальний код (ID), місцезнаходження користувача, з якого зроблено твіт, дата та час, унікальний код (ID) твіту, кількість та імена підписників сторінки, верифікаційний статус, Твіттер клієнт. Аналогічні дані можна отримати щодо користувачів інших соціальних мереж "Однокласники", "ВКонтакте" та ін.).

Щодо користувачів глобальної чи локальних мереж, про їх локації (місцезнаходження), їх сфер і напрямів пошуку інформації в мережах можуть бути отримані такі відомості: IP - адреса користувача, технічні дані комп'ютера (оперативна пам'ять, характеристика доступу до Інтернету тощо), програмне забезпечення, встановлене на комп'ютері (оперативна система, браузер); результати пошуку в пошукових сервісах ("Google", "Yahoo", "Яндекс" та ін.), зокрема результати пошуку користувачем інформації в Google – слова пошуку, результати пошуку, сторінки, які користувач відвідував, IP адреса користувача, який здійснював пошук тощо; перегляд веб-сторінок – активність, яка включає сайти, які відвідував користувач, час цієї активності, IP-адреса, провайдер Інтернету, деталі жорсткого диску, оперативна система, браузер, збережені дані тощо.

Щодо дзвінків з мобільного телефону для аналітичної роботи може бути отримана така інформація – кількість абонентів, серійний номер телефону, серійний номер сімкарти, час та тривалість дзвінка, місцеперебування абонента.

Таку інформацію, в першу чергу, можна дістати, звернувшись з запитом до операторів мобільного зв'язку. Показовим є приклад збору інформації у оператора мобільного зв'язку правоохоронними органами США [385].

Широкі можливості для аналітичної роботи з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду надають дані фотокамер – дата та час створення фото, місцезнаходження, авторське право, модель камери, розмір фотографії та її роздільна здатність.

Інформативними для розшукової роботи є дані отримані із банківських установ щодо користувачів конкретної платіжної картки. За такими даними можливо встановлення дати, часу та місця отримання грошових коштів в банківській установі, банкоматі, оплати відповідних послуг (продуктовий магазин, заправка бензином автомобіля, оплата проживання в готелі тощо), факт перерахування коштів на платіжну картку (поповнення балансу платіжної картки) тощо.

В розвинених зарубіжних країнах використання правоохоронними органами інформаційних технологій у протидії злочинності займає важливе місце. Згідно опитуванню [372] в США 4 із 5 представників правоохоронних органів використовують можливості соціальних мереж для розшуку осіб, в тому числі тих, які переховуються від слідства та суду. Також згідно цього опитування, роль соціальних мереж для розслідування злочинів та розшуку осіб, на думку опитаних осіб, буде в майбутньому лише зростати, оскільки спостерігається збільшення користувачів таких мереж. Такі сайти та соціальні мережі як "Facebook", "ВКонтакте", "Youtube", "LinkedIn", "Twitter" можуть бути корисними для розшуку осіб, оскільки зазвичай, користувачі, використовуючи їх, відчують себе розкуто, діляться за допомогою них своїми інтересами, думками і поглядами. У багатьох випадках це супроводжується розміщенням відео-, фотоматеріалів про перебування в певних місцях тощо. За допомогою соціальних мереж можна дізнатися про зв'язки розшукуваної особи з іншими особами, дізнатися коло друзів, місця в яких особа бувала, ідентифікувати місце її нинішнього

перебування (локація), зібрати фото- та відеодокази певної діяльності, яка може бути корисна слідству. Практика правоохоронних органів свідчить, що нерідко підозрювані особи зізнавалися чи хвалилися своїми планами на сторінках соціальних мереж [361; 370].

Згідно результатів опитування поліцейських в США, важливу інформацію можна отримати зі сторінок «друзів» розшукуваної особи, адже навіть якщо розшукувана особа не буде зізнаватися у певних планах та минулих вчинках, їх можуть згадати її «друзі» [372]. Результати опитування співробітників правоохоронних органів України свідчить про незначний рівень реалізації на практиці інформації для розшуку осіб, отриманої із соціальних мереж (додаток А). Це більшою мірою пояснюється відсутністю достатньої кваліфікації у здійсненні аналітичної роботи щодо використання інформації, отриманої із соціальних мереж та інших джерел глобальної та локальних мереж.

Механізм використання метаданих для інформаційної розвідки підрозділами Агентства національної безпеки США має наступний вигляд і дозволяє масштабно отримувати інформацію про певні події чи певних осіб, діяльність яких пов'язана із плануванням, готуванням чи вчиненням злочинних діянь. Особливості цього механізму у зборі інформації мав прояв у тому, що збір даних здійснювався щодо громадян через їх акаунти в соціальних мережах, в поєднанні із метаданими про телефонні дзвінки (як стаціонарні, так і мобільні) та Інтернет-активність. При цьому в такому випадку отримуються дані щодо самого факту телефонного дзвінка, а не про зміст розмови абонентів. За допомогою таких даних складалися комплексні карти соціальних зв'язків громадян. Така система дозволила звести до єдиного знаменника даних щодо телефонних розмов з відповідною інформацією із відкритих джерел (соціальних мереж тощо), інформацією страхових ідентифікаторів, банківських даних, профілів у Facebook, дані щодо транспортних перевезень пасажирів, списків виборчих дільниць тощо [250].

Як зазначається в документах, які оприлюднив Едвард Сноуден, в США правоохоронні органи та спецслужби можуть перевіряти друзів в соціальних мережах аж до третього ступеня (тобто друг друга, який є другом з другом розшукуваної особи) [362]. Перевіряючи друзів третього «рівня», під сферу інформаційного аналізу підпадає значна кількість людей. Так, наприклад, маючи в друзях 50 осіб, кількість друзів другого «рівня» буде налічувати – 8170, а третього – 1 334 978 осіб. При відповідному аналізі таких даних і наявності автоматизованих пошукових й аналітичних комп'ютерних систем можливо встановлення значного обсягу інформації, що може бути використана для встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук.

Поширеною функцією, зокрема, таких сайтів як "Facebook" та "ВКонтакте" є запрошення на різноманітні події, де особа повідомляє чи буде вона відвідувати зазначену подію, а також окремі групи за інтересами (політичні, соціальні, інші інтереси). Така функція теж може бути дуже корисна для розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду, оскільки дозволяє, залежно від уподобань конкретної особи, передбачити можливе її місцезнаходження в певний період часу.

Цікавою та корисною для розшуку осіб й встановлення їх конкретного місця знаходження є функція геопозиціонування ("check in"). За допомогою такої функції при здійсненні публікацій повідомлено на своїй сторінці в соціальній мережі "Facebook" чи "Twitter" особа визначає своє конкретне місце перебування (країна, місто, вулиця). Популярним сервісом для цього є соціальна мережа "Foursquare", якою користуються з мобільного пристрою. Соціальна мережа "ВКонтакте" теж має власний окремий сервіс геопозиціонування [68].

Наступним джерелом, важливої для розшуку осіб, інформації можуть бути пошукові системи ("Google", "Yahoo" тощо). На даний час є технічно можливим правоохоронним органам, за наявності відповідних запитів, а в окремих випадках судових рішень, отримати з таких сервісів інформацію, оскільки вона зберігається ними певний час [371; 380]. Пошукова історія конкретного користувача

глобальної мережі Інтернет (окремих соціальних мереж чи пошукових сервісів) може надати значну кількість відомостей про певну особу. Всі пошукові запити користувачів Інтернету записуються та зберігаються пошуковим сервісом, зокрема використовуючи так звані «cookie» (куки – невеликий фрагмент інформації, відправлений веб-сервером та який зберігається на комп'ютері користувача), разом з IP-адресою користувача, часом перебування на пошуковому сервісі, гіперпосиланнями, які обрав користувач [382]. Веб-сервери мають технічну можливість, яка дозволяє: провести аутентифікацію користувача; зберігати на сервері персональні переваги і налаштування конкретного користувача Інтернету; відслідковувати стан сеансу доступу користувача до певних джерел (сторінок); ведення статистики відвідування сторінок Інтернету по конкретному користувачу тощо. Щодо розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду, за такою інформацією можливо встановлення фактів замовлення квитків на літак, потяг, автобус, готель, замовлення інших сервісів (масаж, гімнастика, перевезення вантажу, виклик таксі, замовлення продуктів харчування, одягу тощо).

Інформація про пошукові запити розшукуваної особи може надати багато інформації оперативним підрозділам правоохоронних органів та слідству, зокрема щодо поглядів, інтересів та планів особи. Середня тривалість зберігання такої інформації становить 18 місяців [369; 378]. У зв'язку з цим у світі набуває поширення практика надання запитів державними органами (правоохоронними органами) до пошукових сервісів з проханням надати приватну інформацію про користувачів. Зокрема компанія "Google" оприлюднює кожен рік звіти в яких вказує кількість таких запитів для кожної країни світу щодо її сервісів ("Gmail", "YouTube", "Google Voice" та "Blogger") [359; 365].

Правоохоронні органи нашої країни рідко використовують наявні технічні можливості таких веб-серверів, оскільки за 6 місяців 2014 р. Україна зверталася до компанії "Google" щодо розкриття інформації стосовно 18 акаунтів користувачів, 9 з яких дані було розкриті [299]. Для порівняння з Росії надійшло

до компанії "Google" 93 запити про 114 акаунтів, а із США – 12539 запитів про 21576 акаунтів користувачів (Німеччина – 3338 запитів щодо 371 користувача (облікових записів); Велика Британія – 1535 запитів щодо 1991 користувача (облікового запису); Індія – 2794 запити стосовно 50002 користувачів (облікового запису); Франція – 3002 запити щодо 3826 користувачів (облікових записів). При цьому зі всього світу у 2014 р. надійшло 32698 запитів, 65 % було повністю чи частково виконані [365].

Починаючи з 31 грудня 2010 р до 31 грудня 2014 р. в середньому було задоволено виконання 70–75 % запитів. Такі запити проходять з боку компанії "Google" ретельну перевірку і лише у випадку їх відповідності чинному законодавству і можлива відмова чи звуження запиту. Для полегшення роботи правоохоронних органів на сайті компанії "Google" розміщені юридичні вимоги стосовно запитів про отримання інформації, що дозволяю усунути типові помилки та отримати якісну відповідь [366].

З метою забезпечення діяльності правоохоронних органів Європейський Союз урегулював особливості отримання інформації щодо користувачів телекомунікаційних мереж відповідним нормативно-правовим актом. Резолюція Ради Європи "Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж і послуг (ENFOPOL)" від 20 червня 2001 р., враховуючи особливості захисту прав і законних інтересів користувачів телекомунікаційних систем, а також те, що злочинці в у своїй діяльності також використовують такі телекомунікаційні мережі розглядає можливості, враховуючи особливості національного законодавства кожної із країн Європейського Союзу, отримання правоохоронними органами необхідних даних стосовно інформації, яка поширюється телекомунікаційними мережами [223].

Зазначена вище Резолюцію має застосування щодо всіх телекомунікаційних послуг, мереж стаціонарного та мобільного зв'язку і послуг. Резолюція розглядає детальний порядок доступу до телекомунікаційних каналів; доступу до інформації про зв'язок; особливості передавання перехопленого продукту правоохоронним

органам; безпеку засобів перехоплення; доступ до інформації про суб'єктів перехоплення інформації; особливості доступу до багаторазового та одночасного перехоплення інформації тощо.

Отримання даних щодо користувачів, зокрема глобальної мережі Інтернет, дозволяє правоохоронним органам отримати масив інформації, яка може відіграти важливу роль в організації аналітичної та пошукової роботи. Для прикладу можна навести дані, які можна отримати про користувачів Інтернету, у разі надсилання запиту до компанії "Google": [373]):

1) щодо електронної пошти "Gmail" – реєстраційна інформація користувача (ім'я, інформація про створений обліковий запис та його прив'язка до номеру мобільного телефону та іншої електронної пошти; час відвідання електронної пошти, IP-адреса користувача; метадата, яка не розкриває сам текст листа;

2) "YouTube" – реєстраційна інформація користувача, час та IP-адреса останніх візитів користувача, IP-адреса, з якої завантажено відео, копії приватного відео, приватна переписка користувача тощо;

3) "Google Voice" – реєстраційна інформація користувача, час та IP-адреса останніх візитів користувача, інформація про номери телефонів, на які дзвонив користувач, рахунки, приватна переписка, збережена голосова пошта;

4) "Blogger" – реєстраційна інформація про час створення блогу, інформація про дані користувача, час та IP-адреса кожного запису в блозі, час та IP-адреса кожного залишеного коментаря в блозі, приватний запис в блозі,

Щодо досвіду країн ближнього зарубіжжя, то в Росії зафіксовані випадки в пресі, коли Федеральна служба безпеки Росії зверталася з запитом про видачу інформації користувачів поштового сервісу "Mail.ru" [158]. Так у 2013 році компанія Mail.ru відмовилася надавати російським органам влади інформацію про те, з ким переписувався певний користувач їхнього поштового сервісу. Компанія відмовилася розголошувати зазначену інформацію без відповідного рішення суду.

Для збору та обробки інформації із соціальних мереж, в окремих країнах, існують спеціальні інформаційно-пошукові системи, які дозволяють в режимі

реального часу здійснював аналітичну роботу щодо наявної інформації. Так, правоохоронні органи США використовують так званий хмарний сервіс [363] (Social Media Monitor), що збирає та згруповує інформацію із соціальних мереж, зокрема активність користувачів та їх коментарі. Таке інспектування стрічок новин в соціальних мережах "Facebook", "Twitter" дозволяє отримати значну кількість інформації, в тому числі може створити певні «зачіпки» для слідства. Крім того є приклади існування цілих центрів моніторингу кримінальної активності в режимі реального часу, в тому числі моніторингу соціальних мереж, камер зовнішнього спостереження та інших джерел інформації [384]. Інші хмарні сервіси також дозволяють визначити місцезнаходження користувачів і проводити моніторинг в реальному часі за соціальними мережами ("Twitter" , "Facebook" , "Google+", "YouTube", "Instagram") за певною визначеною локацією. Пошук в такому сервісі досить гнучкий, який дозволяє здійснювати пошук «природною мовою» [360].

У грудні 2015 р. Печерський суд м. Києва задовольнив прохання Генеральної прокуратури України щодо тимчасового доступу до інформації і документів українського філіалу компанії "Google" щодо даних про користувачів "YouTube": IP-адреса; хост електронної пошти, з якої на сервер "YouTube" надійшли файли з відеозаписами; інформація щодо ідентифікації користувача; його повні анкетні дані, електронна адреса і файли з відеозаписами [297].

Практика технологічно розвинених країн свідчить про використання різноманітних засобів для пошукової роботи правоохоронних органів. Для пошуку інформації про осіб, оголошених в розшук, можуть бути використані різноманітні автоматизовані системи, що мають застосування у діяльності правоохоронних органів інших країн, зокрема США.

1. Вбудована автоматизована система ідентифікації відбитків пальців (IAFIS) – система баз даних, яка забезпечує автоматизовані можливості пошуку відбитків пальців, можливість пошуку, зберігання електронних зображень, і електронний обмін відбитків пальців і відповідей. В системі містяться не тільки відбитки пальців, але і відповідний криміналістичний облік; фотографії осіб; фото

їх шрамів і татуювань; фізичні характеристики, такі як зріст, вага, колір волосся і очей; їх псевдоніми (прізвиська). Система також включає в себе відбитки пальців цивільних осіб (які не мають відношення до кримінальної реєстрації), в основному осіб, які раніше служили або служать у Збройних силах США або були чи є співробітниками Федерального уряду США. Відбитки пальців і криміналістичні обліки, добровільно представлені державними, місцевими і федеральними правоохоронними органами. Така інформаційно-пошукова система є найбільшою картотекою відбитків пальців в світі, включає в себе: 1) понад 70 млн. відбитків пальців осіб, які відбували покарання ; 2) 34 млн. цивільних осіб; 3) 73 тис. осіб, визнаних терористами або таких, яких підозрювали в тероризмі, запідозрених у приналежності до певних терористичних організацій; 4) осіб, відбитки пальців яких були зібрані і оброблені ФБР або міжнародними правоохоронними органами, які працюють з ФБР.

У вересні 2014 року ФБР заявила, що розробила нову систему, що замінить вбудовану автоматизовану систему ідентифікації відбитків пальців (IAFIS). Хоча система IAFIS була ефективною продовж багатьох років, але кримінальні та терористичні загрози посилювалися протягом років і тому на сьогодні потрібна більш швидка і якісна система ідентифікації [368].

2. *Програма ідентифікації наступного покоління (Next Generation Identification (NGI), яка включає [376]:*

1) *покращену технологію ідентифікації відбитків пальців* – покращено алгоритм ідентифікації відбитків пальців, який тепер досягає точності 99,6 % (раніше 92%). Це покращення відобразилося в додаткових 900 збігах протягом перших 5 днів запуску нової системи. Крім того, підвищення точності призвело до зменшення на 90% кількості оглядів відбитків пальців вручну.

2) *репозиторій осіб, щодо яких існує особливе занепокоєння (Repository for Individuals of Special Concern (RISC) [379]* – система яка дозволяє співробітникам правоохоронних органів на вулиці, за допомогою мобільних приладів ідентифікації відбитків пальців, здійснити «полегшений» швидкий пошук в

відібраному репозиторії відбитків пальців. Співробітник правоохоронних органів просить особу зняти відбитки пальців за допомогою зазначеного приладу і за 30 секунд співробітник може оцінити рівень загрози, що може становити ця особа. Прилад здійснює пошук на основі аналізу від 2 до 10 відбитків пальців. Залежно від рівня загрози сигналізує: червоним кольором – висока вірогідність небезпеки, жовтим – середній рівень вірогідності, зеленим – немає загрози. Цю систему застосовують всі правоохоронні органи США.

Репозиторій включає в себе такі категорії осіб: 1) особи які перебувають в розшуку (в тому числі розшукуються Службою міграції США); 2) які перебувають в списку осіб, які здійснили злочини проти статевої свободи і недоторканості особи; 3) осіб, яких визнано терористами, або таких яких підозрювали в тероризмі; 4) інші особи, які представляють особливий інтерес.

3) *Пілотна програма Міждержавної Фотосистеми розпізнавання обличчя (The NGI Interstate Photo System Facial Recognition Pilot (IPSFRP))* – програма за допомогою фотографій, які містяться в інформаційних ресурсах правоохоронних органів, буде автоматично розпізнавати осіб, які розшукуються і за завантаженням фото видаватимуть список імен осіб.

Схожою із вище зазначеною системою є запропонована одним із фотографів система розпізнавання людей за фотографіями в соціальній мережі "Вконтакті". Система має назву "YOUR FACE IS BIG DATA" ("Твоє обличчя - це великі дані") і спрямована на пошук за фотографією людей в соціальних мережах, яких було сфотографовано, зокрема, в метро. Для безпосереднього пошуку та розпізнавання осіб за фото в соціальній мережі було використано популярний додаток "FindFace" [116; 168; 322].

2.3 Оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

Дієвим, самостійним напрямом і достатньо складним в організації діяльності правоохоронних органів України є здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, оперативними підрозділами, яким відповідно до чинного законодавства (ст. 5 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність") надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність. Це пов'язано із тим, що зазначений напрям має специфічні завдання, які відрізняються від завдань щодо виявлення, розкриття злочинів, встановлення й доведення участі конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення. Крім зазначеного, завдання розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, досягаються специфічними засобами, які відрізняються від інших у ході кримінального провадження тим, що мають спрямування – встановити конкретне місце знаходження розшукуваної особи, затримати таку особу та доставити до місця проведення досудового розслідування чи суду. Специфічним в цьому напрямі є також те, що таку діяльність здійснюють оперативні підрозділи правоохоронних органів, які наділені повноваженнями щодо проведення оперативно-розшукових заходів і мають відповідних інструментарій щодо отримання інформації та їх проведення. Варто погодитися з точкою зору Абдула С. В. стосовно того, що "організація протидії сучасній злочинності вимагає нових підходів до добування, аналітичної обробки та використання оперативно-розшукової інформації з метою своєчасного запобігання, виявлення і нейтралізації реальних та потенційних загроз національним інтересам України. Це потребує від оперативних підрозділів органів внутрішніх справ (ОВС) активного використання, в рамках чинного законодавства, негласних методів оперативно-розшукової діяльності та специфічних засобів отримання оперативної інформації, документування фактів протиправної діяльності тощо, одним з яких є реалізація розвідувальної функції

оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ" [1, с. 148]. Слушним є те, що автор наголошує на необхідності застосування негласних методів у оперативно-розшуковій діяльності, які є також ефективними у встановленні місця знаходження конкретної особи, яка переховується від органів досудового розслідування та суду. За результатами опитування 93 % співробітників правоохоронних органів наголошують на необхідності та важливості оперативно-розшукового забезпечення діяльності слідчого з організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду (додаток А).

Питання належної організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду є постійними у порядку денному не лише правоохоронних органів, а також законодавчих органів та виконавчої влади. Так аналіз, зокрема законотворчої діяльності Верховної Ради України, засвідчив, що протягом останніх років на порядку денному щодо забезпечення розшуку осіб розглядалася низка питань, що мають безпосереднє відношення до належної організації діяльності правоохоронних органів із здійснення розшуку осіб, що переховуються. Так, 15 січня 2015 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції" [74]. Прийняттям зазначеного вище Закону було розширено на підозрюваних (обвинувачених), які переховуються від досудового розслідування та суду на тимчасово окупованих територіях України або в районі проведення антитерористичної операції та оголошених у міждержавний та/або в міжнародний розшук, можливостей існуючого в кримінальному процесуальному законодавстві інституту "спеціального кримінального провадження". Відповідні зміни були також внесено до Кримінального процесуального кодексу України, Законів України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" [75] та "Про здійснення правосуддя та

кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції" [76].

Комітетом з питань запобігання та протидії корупції Верховної Ради України на своєму засіданні 16 квітня 2015 р. було заслухано інформацію Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України та Служби безпеки України із розслідування резонансних злочинів щодо подій на Майдані у 2013 – 2014 рр. та стан з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування на суду. Зокрема, було повідомлено про оголошення у міжнародний розшук більше 70 осіб – високопосадовців часів президентства В. Януковича та про проблеми, що виникли із їх безпосереднім розшуком [115].

17 березня 2016 р. Верховна Рада України [29] прийняла за основу проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей звернення в дохід держави грошових коштів, валютних цінностей, державних облігацій України, казначейських зобов'язань України, дорогоцінних металів та/або каміння, інших цінностей та доходів від них до ухвалення вироку суду". Цим Законом пропонується здійснювати звернення в дохід держави зазначених цінностей та грошових коштів у разі переховування підозрюваного від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності і оголошення його у розшук (державний, міждержавний або міжнародний) та перебування у ньому понад шість місяців.

27 вересня 2013 р. Верховною Радою України розглядався проект Закону України "Про приєднання України до Договору держав – учасниць Співдружності Незалежних держав про міжнародний розшук осіб", який 24 лютого 2014 р. був відкликаний [216]. Зазначений вище аналіз свідчить про важливість питань щодо належної організації діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду та відповідного нормативно-правового забезпечення такої діяльності. При цьому варто відзначити, що в цьому напрямі існує низка проблемних питань, які потребують, зокрема, нормативно-правового вирішення, в тому числі щодо належного

оперативно-розшукового забезпечення процесу розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Опитування співробітників правоохоронних органів засвідчило те, що практика протидії злочинності потребує відповідного нормативно-правового забезпечення та чіткого розмежування діяльності слідчих та оперативних підрозділів й надання оперативним підрозділам більшої самостійності у виборі напрямів здійснення оперативно-розшукових заходів у кримінальному провадженні і зокрема щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду (додаток А).

Не всі правоохоронні органи, які відповідно до положень ст. 5 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" наділені правом здійснення оперативно-розшукової діяльності можуть застосовувати спеціальні заходи щодо розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду. На сьогодні такими повноваженнями наділені лише відповідні підрозділи Національної поліції України, податкової міліції (відповідні підрозділи Державної фіскальної служби України (ДФС), Служби безпеки України.

У структурі зазначених вище правоохоронних органів передбачені спеціальні підрозділи, основною функцією діяльності яких є розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Так, спеціальні оперативні підрозділи податкової міліції Державної фіскальної служби України здійснюють заходи щодо розшуку платників податків, які переховуються від органів досудового розслідування та суду у кримінальних провадженнях, які відповідно до положень ч. 3 ст. 216 КПК України підслідні слідчим органам, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

Національна поліція України (Міністерство внутрішніх справ України) здійснює відповідні заходи щодо розшуку осіб на підставі положень наказу МВС України "Про затвердження Інструкції з організації розшуку осіб органами внутрішніх справ України" № 765 ДСК від 29.07.2002 (zareestrovano v Міністерстві юстиції України 16 серпня 2002 р. за № 676/6964).

Існування окремих самотійних підрозділів щодо розшуку осіб, на нашу думку, створює ситуацію неузгодженості дій окремих правоохоронних органів в організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Результати узагальнення практики розслідування кримінальних правопорушень та опитування співробітників правоохоронних органів свідчать про відсутність у 84% дієвої взаємодії та належного обміну інформацією між окремими правоохоронними органами про осіб, які розшукуються (додаток А; Б). Нерідко одна і та ж особа паралельно розшукується декількома правоохоронними органами. Зазначене вище впливає на ефективність розшукових заходів і не в усіх випадках сприяє досягненню завдань кримінального провадження.

Практика також свідчить про факти небажання окремих правоохоронних органів, їх співробітників у 87 % ділитися наявною інформацією щодо заходів з розшуку конкретних осіб, що приводить до дублювання дій з розшуку, витoku інформації про здійснювані заходи з розшуку, здійснення повторних дій, які можуть викликати підозру у осіб, що розшукуються правоохоронними органами чи осіб, які пов'язані із особами, що розшукуються (додаток А).

Питання спільної діяльності окремих правоохоронних органів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду урегульовуються окремими відомчими нормативно-правовими актами. Так, з 1999 до 2013 рр. особливості взаємодії органів внутрішніх справ та податкової міліції визначалися наказом Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової адміністрації України №658/475 від 1 вересня 1999 р. "Про взаємодію Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової адміністрації України стосовно розшуку осіб, які переховуються від слідства і суду" [174], який втратив чинність на підставі спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України та Державної фіскальної служби України №570/151 від 10 червня 2013 р. [175]. Нажаль питання щодо взаємодії зазначених підрозділів не знайшли відображення у нових нормативно-правових актах, що не сприяє на практиці встановлення дієвих контактів співробітників правоохоронних органів та

відповідного обміну інформації у ході здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. На зазначені вище проблеми вказують окремі науковці, які зазначають про існуючі проблеми та незадовільний стан взаємодії окремих підрозділів правоохоронних органів у спільній діяльності з протидії вчинення злочинів [42; 159; 188; 321].

Загальні питання щодо організації взаємодії окремих підрозділів Національної поліції України визначені Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами органів внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженої Наказом МВС України № 700 від 14 серпня 2012 р. "Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами органів внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень" [83].

Оперативно-розшукове забезпечення є одним із важливих складових не лише у ході виявлення, розкриття, документування змісту злочинної діяльності та забезпечення діяльності органів досудового розслідування, а також є вирішальним у організації розшукової роботи слідчого, яке може здійснюватися лише в рамках кримінального провадження, відкритого і зареєстрованого у Єдиному реєстрі досудових розслідувань та стосуватися осіб, які розшукуються у зв'язку із вчиненням ними кримінального правопорушення. У наукових дослідженнях категорія "Оперативно-розшукове забезпечення" знайшла достатньо широке застосування щодо виявлення, розкриття та розслідування окремих видів злочинної діяльності [1; 6; 18; 36; 57; 167; 183; 191; 193; 200; 218; 229; 258; 270].

Як зазначає Гавенко О. Л., оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження у наукових дослідженнях розглядається як двоєдина науково-практична категорія. Перше – "як самостійне вчення в межах оперативно-розшукової науки". Друге – "як систему заходів, що здійснюється суб'єктами ОРД щодо збирання, узагальнення та введення у кримінальний процес фактичних даних, що характеризують небезпечні форми злочинного прояву; про

способи і форми протидії з боку злочинного середовища виконання правоохоронної функції держави; забезпечення нейтралізації злочинних дій щодо протидії органам досудового розслідування, оперативним підрозділам та судам" [35, с. 167].

На думку Чернявського С. С. та Сокурєнка В. В. оперативно-розшуковим забезпеченням є робота з оперативно-розшуковою інформацією, що за своєю сутністю є непроцесуальною [253, с. 249].

В інших випадках науковці та практики використовують категорію "оперативно-розшукове супроводження", вкладаючи майже той же зміст, що і "оперативно-розшукове забезпечення" [166; 198; 323]. Так на думку Сафронова С. О. "Оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження пропонується розглядати як окремий напрям ОРД, який здійснюється на етапі кримінального провадження в обсязі взаємодії зі слідчим, прокурором, судом, а також за власною ініціативою оперативних підрозділів шляхом проведення гласних та негласних заходів, інших процесуальних та непроцесуальних дій, які спрямовані на отримання та фіксацію інформації доказового та недоказового (без ознак допустимості доказів) характеру, з метою забезпечення інтересів (завдань) кримінального провадження" [231].

Цікавим та змістовним є визначення оперативно-розшукового забезпечення, що запропоноване Подобним О. О., який розглядає оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження у справах про корисливо-насильницьку організовану злочинність як систему заходів, переважно негласного характеру кваліфіковано здійснюваних оперативними підрозділами під керівництвом слідчого та прокурора на стадіях досудового слідства та судового розгляду з метою створення оптимальних умов повного та об'єктивного процесу розслідування, припинення або нейтралізації протидії учасників організованого злочинного угруповання виконання правоохоронної функції держави та правосуддя, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства" [201, с. 301].

Аналогічне визначення запропоноване Тіщенком В. В. та Шамотою М. В., які під "оперативно-розшуковим забезпечення кримінального провадження про організоване вимагання" розуміють "систему заходів, переважно негласного характеру, кваліфіковано здійснюваних оперативними підрозділами під керівництвом слідчого та прокурора на стадіях досудового слідства та судового розгляду кримінального провадження про організоване вимагання з метою створення оптимальних умов повного й об'єктивного процесу розслідування, припинення або нейтралізації протидії учасників організованого злочинного угруповання виконанню правоохоронної функції держави та правосуддя, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства" [342, с. 98].

Варто відзначити, що детальний аналіз понять "оперативно-розшукове забезпечення" та "оперативно-розшукове супроводження" та їх відмежування провів Стащак М. В. [259]. На його думку під оперативно-розшуковим забезпеченням кримінального провадження необхідно розуміти "...одну з організаційно-тактичних форм оперативно-розшукової діяльності, основним призначенням якої є забезпечення ефективного й об'єктивного виконання завдань кримінального провадження, відшкодування матеріальних збитків, завданих підготовкою чи вчиненням злочину, за допомогою нормативно-дозволених оперативно-розшукових можливостей" [259, с. 119-120]. Автор вважає за необхідне вживати "оперативно-розшукове забезпечення" замість "оперативно-розшукове супроводження" оскільки, зокрема, співпадає зміст зазначених вище категорій, "оперативно-розшукове забезпечення" ширше за змістовною стороною та функціональним призначенням від "оперативного супроводження" [259, с. 121]. Проблеми криміналістичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності знайшли детальне відображення у публікаціях І. В. Гори [36 – 39].

Погоджуючись із запропонованими у зазначених вище літературних джерелах точками зору науковців стосовно визначення категорії "оперативно-розшукове забезпечення", пропонується визначення оперативно-розшукового забезпечення власне розшуку осіб, які переховуються від органів досудового

розслідування та суду чи загалом розшукової роботи слідчого. На нашу думку оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду (розшукової роботи слідчого) є комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховується, визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження.

Як зазначалось вище, у більшості випадків науковці та практики використовують категорію "оперативно-розшукове забезпечення" стосовно діяльності за окремими категоріями кримінальних проваджень. Питання ж оперативно-розшукового забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, розшукової роботи слідчого залишаються недостатньо вивченими. Є лише окремі роботи, які розглядають такі проблемні питання [52]. Так, Гуменна Н. В. у дисертаційному дослідженні "Теоретичні та практичні проблеми розшукової діяльності слідчого" розглядала питання використання результатів оперативно-розшукової діяльності у розшуковій роботі слідчого [51]. Варто відзначити, що розгляд зазначеного питання автором зводився лише до можливостей використання (легалізації слідчим) матеріалів оперативно-розшукової діяльності. Автор, на нашу думку, безпідставно заявляє про те, що "у зв'язку із прийняттям нового КПК України, було внесено зміни та доповнення, що фактично перетворили оперативно-розшукові заходи, що носили негласний характер, у процесуальні негласні слідчі (розшукові) дії, які на думку Гуменної Н. В., "фактично являють собою негласну оперативно-розшукову діяльність" [51, с. 182-190; 52, с. 215]. Автором зазначеної вище дисертації розглянуті загальнотеоретичні питання щодо змісту оперативно-розшукової інформації та можливостей її використання у досудовому розслідуванні. При цьому питання щодо особливостей безпосереднього використання оперативного-розшукової діяльності, конкретних оперативно-

розшукових заходів для встановлення місця знаходження осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, джерел інформації, особливостей взаємодії зі слідчим, іншими правоохоронними органами автором не розглядалися взагалі.

Метою нашого дослідження щодо розгляду питань оперативно-розшукового забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду (розшукової роботи слідчого), є аналіз чинного законодавства, практики діяльності правоохоронних органів щодо змісту оперативно-розшукової діяльності у розшуковій роботі, як особливого напрямку у діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів. Метою також є визначення особливостей джерел інформації про розшукуваних осіб та використання її у пошуковому процесі через проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових), оперативно-розшукових заходів, інших організаційних заходів, особливостей спільної діяльності слідчого та оперативних працівників у розшуковій діяльності, особливостей механізму обміну інформацією, в тому числі і оперативно-розшукового характеру, визначення проблемних сторін діяльності та окреслення шляхів удосконалення такої розшукової роботи.

Серед інших інструментів, які надаються правоохоронним органам кримінальним процесуальним законодавством України та іншими нормативно-правовими актами у здійсненні розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, важливе місце посідає оперативно-розшукова діяльність. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" (п. 1 ст. 6 Закону) серед підстав проведення оперативно-розшукової діяльності зазначає необхідність проведення відповідних заходів з метою розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, а також осіб, безвісти відсутніх. Зазначені законодавчі положення про оперативно-розшукову діяльність визначають специфічний напрям діяльності оперативних підрозділів щодо розшуку таких осіб, з притаманними їм формами та методами оперативно-

розшукової діяльності, відмінними від пошуку ознак злочинів та документування змісту злочинної діяльності і в цілому забезпечення досудового провадження оперативно-розшуковими заходами. Специфічність цієї діяльності визначається завданнями, які стоять перед розшуковою роботою слідчого, діяльністю оперативних підрозділів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти відсутніх.

Варто зазначити, що оперативні підрозділи, у рамках досудового розслідування злочинів у конкретному кримінальному провадженні, можуть проводити оперативно-розшукові заходи з розшуку осіб, що переховуються, лише за дорученням слідчого. Так, на підставі положень ст. 281 КПК України слідчий або прокурор можуть оголосити в розшук підозрюваного, який переховується від органів досудового розслідування та, зокрема, доручити проведення такого розшуку оперативним підрозділам. Крім зазначеного вище, відповідно до положень п. 4 ч. 3 ст. 14 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" прокурор в межах своєї компетенції має право давати доручення щодо проведення оперативно-розшукових заходів про розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти відсутніх. Із зазначеного вище витікає, що підставою для проведення спеціальних заходів оперативними підрозділами з розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду є відповідне доручення слідчого чи прокурора.

Практика свідчить про поширені факти переховування обвинувачених від суду [77] та рішення слідчого судді (суду) щодо оголошення розшуку відповідних осіб та дозволу на привід таких осіб для обрання запобіжного заходу. Так, 2 грудня 2014 року Києво-Святошинським районним судом Київської області було прийнято рішення щодо оголошення в розшук обвинуваченого А., якому було повідомлено про день, місце та час судового засідання в установленому законом порядку, однак зазначений вище обвинувачений не з'явився без поважних причин.

У зв'язку із неявкою обвинуваченого в судове засідання судом неодноразово виносилися ухвали про доставляння обвинуваченого приводом в судове засідання. Такі ухвали виконані не були у зв'язку із відсутністю за місцем постійного проживання обвинуваченого А.

На підставі положень ч. 3 ст. 187 КПК України у разі неприбуття підозрюваного, обвинуваченого за судовим викликом і відсутності у слідчого судді, суду на початок судового засідання відомостей про поважні причини, що перешкоджають його своєчасному прибуттю, слідчий суддя. суд має право постановити ухвалу про привід підозрюваного, обвинуваченого, якщо він не з'явився для розгляду клопотання щодо обрання запобіжного заходу у вигляді застави, домашнього арешту чи тримання під вартою, або ухвалу про дозвіл на його затримання з метою приводу, якщо ухвала про привід не була виконана.

Керуючись положеннями ст. 335 КПК України щодо можливості судом оголошення розшуку осіб, які переховуються, Києво-Святошинський районний суд прийняв рішення щодо надання дозволу на затримання обвинуваченого А., для доставляння його до суду для вирішення питання про застосування до обвинуваченого А. запобіжного заходу, а також щодо оголошення обвинуваченого А. в розшук. Виконання ухвали було доручено Києво-Святошинському РВ ГУ МВС України в Київській області. Здійснення контролю за виконанням ухвали було доручено прокурору Києво-Святошинського району Київської області [308].

Окремі науковці виділяють як самостійний напрям оперативно-розшукове забезпечення обвинувальної діяльності власне прокурора. Так, Гавенко О. Л. зазначає, що така діяльність може здійснюватися за такими напрямками: "... контроль за кримінальним середовищем з метою своєчасного виявлення спроб впливу на результати кримінального провадження; установлення контролю за обвинуваченим та їх зв'язками; ініціативний пошук інформації, яка може бути використана для прийняття організаційно-тактичних рішень прокурором у кримінальному провадженні; забезпечення безпеки учасників кримінального

судочинства; інформаційно-аналітична підтримка прокурора у виборі методики підтримки державного обвинувачення та конкретних тактичних прийомів його реалізації" [35 с. 167]. Варто відзначити про важливість ролі прокурора та відповідного оперативно-розшукового забезпечення його діяльності стосовно організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, які ухиляються від відбування кримінального покарання та безвісти зниклих.

У більшості випадків доручення оперативним підрозділам щодо проведення розшуку осіб надходить від слідчого після складання постанови про призупинення досудового розслідування на підставі положень п. 2 ч.1 ст. 280 КПК України, в якій і зазначається дані щодо оголошення в розшук конкретної особи, або окремої постанови про оголошення розшуку на підставі положень ст. 281 КПК України, коли досудове розслідування на зупиняється, а паралельно проводиться розшук особи, яка переховується.

Нерідко такі доручення (ухвали) щодо організації розшуку, затримання обвинуваченого, доставляння його в суд для обрання запобіжного заходу, на підставі ст. 335 КПК України, надходять від суду, який має право зупиняти провадження щодо конкретного обвинуваченого, який переховується від суду і може продовжувати провадження стосовно інших обвинувачених.

Аналіз практики правоохоронних органів України свідчить про те, що і до зміни кримінального процесуального законодавства України у 2012 р. і після його зміни у переважній більшості випадків розшук осіб, що переховуються, слідчим і прокурором доручається оперативним підрозділам з декількох причин. По-перше, слідчий у своїй професійній діяльності має значне навантаження і не має достатньо часу займатися спеціально розшуком таких осіб. З іншої сторони, співробітники оперативних підрозділів наділені ширшими повноваженнями щодо використання форм і методів оперативно-розшукової діяльності для здійснення розшуку, які є ефективними в цьому напрямі. Варто врахувати також те, що традиційно правоохоронні органи мають у своїй структурі спеціальні оперативні

підрозділи, які займалися лише розшуком осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, що є більш ефективним у досягненні результату, вони займаються цією діяльністю на постійній основі, мають відповідний досвід, можливість конфіденційного співробітництва з окремою категорією осіб, можливості щодо охоплення оперативним контролем окремих територій чи груп людей.

З прийняттям нового кримінального процесуального законодавства України у 2012 р. організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, набула іншого вигляду. На відміну від існуючого раніше порядку розшуку осіб, де лише оперативні співробітники проводили спеціальні оперативно-розшукові заходи з розшуку осіб, на сьогодні слідчий, прокурор мають право впливати на цей процес не лише через доручення проведення розшуку. Так слідчий, відповідно до положень ч. 3 ст. 246 КПК України, має право приймати рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що спрямовані власне на розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, або доручати їх проведення оперативним підрозділам. Прокурор може лише доручити проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій, при цьому сам він не має права їх проводити. Щодо окремих негласних слідчих (розшукових) дій рішення про проведення приймає слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором.

В літературних джерелах існують дискусійні точки зору науковців стосовно ситуації, яка склалася із організацією проведення оперативно-розшукової діяльності у зв'язку із змінами кримінального процесуального законодавства. Так, Малий В. М. зазначає про те, що "... законодавець встановлює досить вузькі можливості для проведення оперативно-розшукових заходів під час документування злочинів та виявлення осіб, що їх вчиняють, обґрунтовуючи це тим, що наявність факту злочину служить підставою для проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії вже в межах досудового розслідування, тобто необхідності у проведенні оперативно-розшукових заходів немає" [162, с. 245].

Погоджуючись із першою частиною викладеної вище думки щодо проведення оперативно-розшукових заходів у рамках досудового розслідування, процесуальні можливості якого значно розширюють дії оперативних працівників, не можна погодитися із поглядами Малого В. М. щодо того, що у ході досудового розслідування відсутня необхідність у проведенні оперативно-розшукових заходів. Автор необґрунтовано звужує діяльність оперативних співробітників у ході досудового розслідування лише в рамках негласних слідчих (розшукових) та слідчих (розшукових) дій. На наш погляд, обсяг таких дій значно ширший і включає необхідність проведення комплексу необхідних оперативно-розшукових заходів, зокрема, щодо встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання, безвісти зниклих.

Про складнощі організації оперативно-розшукової діяльності в реаліях чинного кримінального процесуального законодавства України зазначає також Головка О.М., що "...новий КПК позбавив оперативних працівників ... права заводити оперативно-розшукові справи у відношенні осіб, які вже вчиняють злочини. Документування їх злочинної діяльності повинно здійснюватися під керівництвом слідчого або безпосередньо самим слідчим у кримінальному провадженні" [40 с. 171].

Важливою і цілком слушною, стосовно проблематики співвідношення слідчої та оперативної роботи, є точка зору Тіщенко В. В. та Шамоти М. В., які наголошують на необхідності більш активної функції оперативних підрозділів правоохоронних органів [342 с. 98]. Повністю також погоджуємося із думкою Подобного О. О., який зазначає з цього приводу таке "... участь оперативних підрозділів у відкритому провадженні, хоча і здійснюється відповідно до ст. 41 КПК України (2012 р.) у рамках письмового доручення слідчого, прокурора, однак не обмежується лише діяльністю з процесуального закріплення фактичних даних про причетність конкретних осіб до організованої злочинної діяльності. Оперативно-розшукове забезпечення не може зводитися до пасивної функції його

супроводження або кваліфікованого виконання окремих негласних слідчих (розшукових) дій, а повинно бути таким, що має активний забезпечувальний характер. Повного поглинання оперативно-розшукової функції кримінально-процесуальною об'єктивно відбутися не може з огляду на більш широкі її завдання поза рамками судочинства, наявність у структурі ОРД інших організаційно-тактичних форм: оперативного пошуку та оперативної розробки з обов'язковими вимогами їх наступальності, безперервності і циклічності"[201 с. 301].

Погоджаячись та підтримуючи думку Подобного О. О., хотілось би відзначити, що чинним законодавством оперативним підрозділам надано широкі повноваження, які визначають їх самостійний напрям діяльності у ході протидії злочинним проявам, в тому числі у ході здійснення спеціальних оперативно-розшукових заходів щодо встановлення місця знаходження осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, затримання їх та доставляння до місця проведення досудового розслідування чи судового засідання. Пропонується розглянути зміст окремих заходів, які проводяться оперативними підрозділами правоохоронних органів і мають спрямування безпосередньо на розшук осіб, встановлення їх місця знаходження, а також їх затримання. Розгляду підлягають лише заходи, які мають відкритий характер на підставі Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" і не відносяться до спеціальних негласних заходів, діяльність яких має обмежений доступ відповідно до відомчих нормативно-правових актів щодо ознайомлення із формами та методами їх проведення. На нашу думку, наведені нижче заходи, у сукупності із спеціальними негласними оперативно-розшуковими заходами, створюють умови для ефективної діяльності оперативних підрозділів з організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, встановлення їх місцезнаходження, виявлення осіб, які ухиляться від відбуття кримінального покарання та встановлення перебування осіб, що безвісти зникли.

Закон України "Про оперативну розшукову діяльність" та Кримінальний процесуальний кодекс України надають достатньо широкі можливості оперативним підрозділам у ході здійсненні розшуку осіб. В інших підрозділах дисертації розглянуті особливості використання у розшуковому процесі слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та отримання необхідної інформації про осіб, що переховуються. В даному підрозділі будуть розглянути специфічні заходи, які мають безпосереднє відношення до діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів і особливості здійснення яких визначаються законодавством про оперативно-розшукову діяльність, відомчими нормативно-правовими актами, що визначають зміст та порядок здійснення оперативно-розшукових заходів.

Оперативні підрозділи отримують інформацію про осіб, які переховуються, із різноманітних джерел. Таким джерелами можуть бути:

1. Комплекс оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення конкретного місця перебування осіб, що розшукуються, встановлення зв'язків їх спілкування та осіб, які можуть переховувати таких осіб.

Зміст таких заходів визначається наявною у слідства інформацією, технічними можливостями оперативних підрозділів та особливостями існуючого конфіденційного співробітництва. Практика діяльності правоохоронних органів та опитування співробітників (90 %) свідчить про те, що комплекс оперативно-розшукових заходів є дієвим засобом у встановленні місця перебування осіб, які переховуються, затримання їх та доставляння до місця проведення досудового розслідування чи суду (додаток А).

Після отримання відповідного доручення від органів досудового розслідування чи прокурора про здійснення розшуку осіб, які переховуються, всі заходи оперативними підрозділами плануються і проводяться самостійно і для виконання завдань розшуку проводиться комплекс заходів, передбачених чинним законодавством, для отримання додаткової інформації щодо осіб, які вчинили злочин, їх зв'язки, знайомства та можливі місця їх перебування та переховування.

Такий комплекс оперативно-розшукових заходів, за наявності відповідних підстав, встановлених чинним законодавством, проводиться в рамках ведення оперативно-розшукової справи "Розшук". Ведення оперативно-розшукових справ є гарантією законності під час здійснення оперативно-розшукових заходів, оскільки в такій справі знаходяться всі розпорядчі документи про заведення, припинення, поновлення, закриття оперативно-розшукової справи та документи, що свідчать про хід, зміст і результати проведених оперативно-розшукових заходів. Організація комплексу оперативно-розшукових заходів для розшуку осіб, які переховуються, ґрунтується на усталених в науці оперативно-розшукової діяльності елементах змісту організації оперативно-розшукової діяльності, зокрема: вивчення, аналізу й оцінки оперативної обстановки; планування заходів оперативно-розшукової діяльності; належна розстановки сил і засобів оперативних підрозділів правоохоронних органів; організація взаємодії окремих оперативних та інших підрозділів та координація їх діяльності; відповідного контролю за здійсненням оперативно-розшукової діяльності тощо.

Практика правоохоронних органів свідчить, що у багатьох випадках особи переховуються в інших населених пунктах, де є у них друзі, знайомі чи родичі, при цьому ведуть звичайний образ життя – влаштовуються на роботу (у більшості випадків без офіційного оформлення) і фактично не переховуються від правоохоронних органів, оскільки в інших населених пунктах їх ніхто не розшукує або інформації про розшук таких осіб належним чином не доводиться до відповідних осіб. Практиці відомі випадки, коли володіючи оперативною інформацією про осіб, які переховувалися від органів досудового розслідування, в інші населені пункти правоохоронним органам надсилалися відповідні запити про проведення негласних оперативно-розшукових заходів, які були спрямовані на підтвердження інформації про знаходження особи за певною адресою, прихованого (зашифрованого) опитування осіб, які могли б підтвердити про знаходження особи, що знаходиться в розшуку, в певному місці чи за певною адресою. Однак, враховуючи низький рівень професіоналізму, не зацікавленість в

результатах проведення певних оперативно-розшукових заходів співробітники оперативних підрозділів, яким було доручено проведення таких заходів, гласно опитували таких осіб, чи осіб, у яких перебувала розшукувана особа, що в результаті призводило до зникнення таких осіб і неможливості проведення подальших заходів із встановлення їх місця перебування, розкриття оперативних джерел інформації, прийняття особами, що знаходилися в розшуку, заходів щодо надійного переховування.

Одним із важливих засад оперативно-розшукової діяльності є принцип конспірації, оскільки без дотримання конспірації результативність проведення оперативно-розшукових заходів є неефективною. Тому в усіх випадках здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду, ухиляються від відбування кримінального покарання чи є безвісти зниклими, має бути проведена діяльність щодо організації конспірації заходів, які здійснюються. Варто погодитися з думкою Сухачова О. О., який зазначає, що "вивчення практики свідчить, що відсутність належного наукового забезпечення організації конспірації у діяльності оперативних підрозділів призводить до серйозних проблем у їх роботі: провалу окремих оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, відсутності результатів тривалих оперативних розроблень, невиконанню завдань кримінального провадження, а також до поранень чи навіть загибелі оперативних працівників" [269, с. 277].

Показовим є позитивний приклад діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України щодо планування та проведення комплексу оперативно-розшукових заходів щодо встановлення місця перебування особи, яка підозрювалася у спричиненні тяжких тілесних ушкоджень, які призвели до смерті потерпілого. Двох співучасників злочину було затримано і притягнуто до кримінальної відповідальності. Одна особа, разом із своїми батьками, зникла із місця постійного проживання в Донецькій області, яку 8 років назад було оголошено в міжнародний розшук. Складність здійснення заходів щодо розшуку

такої особи створювало те, що цей чоловік був членом закритої групи спілкування, до якої сторонніх не допускали і отримати інформацію про його місце перебування було надзвичайно складно. Він перестав спілкуватися із двома братами, припинив спілкуватися із давніми друзями і знайомими, взагалі не користувався мобільним телефоном, використовував документи свого брата, з яким був дуже схожим. Розшукувана особа поселилася за 400 км. від попереднього місця проживання в Кіровоградській області, завела (неофіційно) сім'ю, щоб не привертати до себе увагу правоохоронців. Лише завдяки оперативним джерелам інформації у березні 2016 р., через 8 років після вчинення тяжкого злочину, було встановлено місце перебування підозрюваного та затримано його [290].

Нерідко в ході проведення комплексу оперативно-розшукових заходів щодо розшуку особи, що переховується, правоохоронними органами встановлюється інформація, що свідчить про нові епізоди злочинної діяльності, про які невідомо органам досудового розслідування. Питанням належності, допустимості та особливостей використання у кримінальному провадженні як доказів матеріалів, отриманих оперативними підрозділами при здійсненні оперативно-розшукової діяльності присвячені спеціальні дослідження [8].

2. Опитування осіб, що можуть володіти інформацією про осіб, що розшукуються: подружжя, батьки, родичі, друзі, знайомі, колеги по роботі, навчанню, відпочинку, захопленнях тощо.

Оперативним підрозділам у ході розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність", надано право опитувати будь-яких осіб за їх згодою та використовувати їх добровільну допомогу. Такий захід сприяє оперативним підрозділам отриманню необхідної інформації, яка, у сукупності з іншою інформацією, може бути корисною у аналітичному, пошуковому процесі та безпосередньо в організації розшуку осіб, що переховуються. Опитані співробітники правоохоронних органів вказали, що у всіх

випадках проведення розшуку здійснювали опитування осіб, як гласне, так і негласне (додаток А).

На перший погляд такий простий захід як опитування осіб, що можуть володіти інформацією про осіб, що розшукуються, на практиці викликає багато проблем, оскільки в даному разі встановленню підлягає інформація не стосовно вчинення злочинної діяльності, а стосовно розшукуваної особи. Отриманню підлягає різноманітна інформація, яка дозволить встановити місце перебування розшукуваної особи. Залежно від категорії осіб, які підлягають опитуванню, такий захід може бути проведено гласно або негласно (зашифровано). Гласне опитування проводиться щодо певної категорії осіб і з розкриттям мети опитування і зацікавленості правоохоронних органів у встановленні місця перебування розшукуваних осіб. Такий захід проводиться часто у практиці правоохоронних органів. Купенко С. А. зазначає про те, що "вивчені емпіричні дані свідчать про те, що близько 75 % оперативно значущої інформації, що в подальшому має значення для кримінального провадження, отримано саме шляхом проведення гласного розвідувального опитування" [134, с. 219].

Негласне опитування має свою специфіку, є більш ефективним засобом отримання оперативної інформації, оскільки не розкриваються дійсні наміри правоохоронних органів щодо розшуку осіб, які переховуються. Особливості його проведення регламентовані відомчими нормативно-правовими актами, оскільки розкриваються форми та методи оперативно-розшукової діяльності. Варто погодитися з думкою Сухачова О. О., який зазначає про те, що "... заходи конспірації в межах певного етапу діяльності оперативних підрозділів, здебільшого спрямовані на створення у об'єкта розробки та його оточення враження про відсутність будь-яких дій оперативних працівників, що становлять загрозу для них, тобто є дезінформаційними та зараховують елемент творчості" [269, с. 278].

3. *Допити осіб, що можуть володіти інформацією про осіб, які розшукуються та інші слідчі (розшукові) дії.*

Відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України (п. 5 ч. 2 ст. 36 КПК України) прокурор та слідчий (п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України) уповноважені доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам. Так, відповідно до положень ст. 234 КПК України обшук може проводитися з метою встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Дієвим засобом у здійсненні розшуку осіб, які переховуються, є проведення відповідних негласних слідчих (розшукових) дій. З цією метою можуть бути проведені такі негласні слідчі (розшукові дії): 1) аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); 2) накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України); 3) огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України); 4) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України); 5) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України); 6) обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України); 7) спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України); 8) аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України); 9) негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України); 10) спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) та інші. Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, яка проводиться з метою встановлення місцезнаходження особи, яка переховується від органів досудового розслідування та оголошена в розшук залишається чинним до фактичного встановлення місця перебування такої особи (ст. 249 КПК України). Зміст та особливості тактики проведення таких слідчих (розшукових) дій розглянуто в самостійних підрозділах дисертаційного дослідження.

Практика свідчить про дієвість зазначених вище заходів для організації розшуку осіб, що переховуються. Оперативні підрозділи професійно здійснюють такі спеціальні заходи з розшуку, використовуючи весь арсенал інструментів оперативно-розшукової діяльності, включаючи наявні інформаційні ресурси,

можливості конфіденційного співробітництва тощо. На необхідність та важливість негласних слідчих (розшукових) дій вказують існуючі наукові публікації із зазначених питань [12-13; 19; 88; 112; 197; 240; 279; 292; 350; 351].

4. Використання оперативними підрозділами в розшуковій роботі можливостей гласних і негласних штатних та позаштатних працівників та конфіденційне співробітництво.

Такі повноваження оперативним підрозділам правоохоронних органів надані відповідно до положень ст. 275 КПК України (п. 13 ч. 1 ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність"). Зазначений вище інститут конфіденційного співробітництва є ефективним засобом протидії злочинності, в тому числі ефективним засобом в організації діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

На думку Пчолкіна В. Д. "сутність цього методу оперативно-розшукової діяльності полягає в конспіративному одержанні (вивідуванні) відомостей, що становлять оперативний інтерес, під час безпосереднього спілкування конфідентів та оперативних працівників з розроблюваними особами, у зв'язку з необхідністю виявити факти підготовки до вчинення злочину, а також розшукати злочинців, які переховуються. Агентурний метод забезпечує виявлення певних осіб, що замишляють, готують або вчиняють кримінальні діяння; інших осіб, причетних до цих дій або обізнаних про них; предметів і документів, що відображають факти злочинної діяльності" [219, с. 268]. Крім зазначеного вище автор наголошує на важливості використання агентурного методу з метою розшуку злочинців, які переховуються, осіб, зниклих безвісти [219, с. 269].

Особливості здійснення конфіденційного співробітництва та використання його правоохоронними органами у протидії злочинності, а також для розшуку осіб, що переховуються, регламентується відомчими нормативно-правовими актами, а також розглядається у спеціальних наукових дослідженнях обмеженого доступу користування [161].

Ефективність здійснення оперативно-розшукових заходів, багато в чому, залежить від якісного підбору кадрів для здійснення конфіденційного співробітництва. В цьому напрямі варто погодитися з точкою зору Вінцука В. В., який зазначає, що "... є прорахунки у якісній складовій агентурно-оперативної роботи, що виражається у некваліфікованому підборі конфідентів для доцільної розстановки при оперативному пошуку, нехтуванні позитивним досвідом зарубіжних країн у протидії організованій злочинності, а саме їх спецслужб; низька взаємодія з державними органами, виконавчими контролюючими відомствами у протидії організованій злочинності" [33, с. 166].

Практика діяльності оперативних підрозділів та наукові джерела свідчать про різноманітні механізми прикриття та приховування інформації про використання конфіденційного співробітництва, використання допомоги негласних штатних та позаштатних працівників у здійсненні розшуку осіб, що переховуються. В таких випадках використовуються різноманітні способи, в тому числі і такі, які є на межі порушення діючого порядку здійснення оперативно-розшукових заходів. Так, Сухачов О. О. зазначає про те, що "водночас оперативна обстановка часто вимагає творчості та оперативні працівники, для досягнення потрібного результату йдуть на порушення вимог нормативно-правових актів й застосовують дезінформацію в офіційних документах (планують одні заходи, а проводять інші; оформляють конфіденційне співробітництво з одними особами, а насправді послуговуються послугами інших тощо" [269, с. 277].

5. Використання контент-аналізу відкритих джерел інформації, які не потребують спеціальних судових дозволів, та мають відкритий доступ для всіх бажаючих.

Для організації проведення оперативно-розшукових заходів з розшуку осіб, які переховуються важливе значення має отримання інформації про розшукувану особу із глобальної мережі Інтернет, зокрема, різноманітних соціальних мереж. До таких джерел інформації про розшукувану особу, її зв'язки та контакти можуть бути віднесені сторінки в соціальних мережах ("Facebook"; "Twitter";

"Однокласники"; "Вконтакті" тощо), ознайомлення з якими не потребує виконання спеціальних заходів щодо подолання входу з використанням паролів, отримання дозволів слідчого судді тощо. За допомогою зазначених джерел отримується значний масив інформації щодо осіб, які розшукуються і нерідко встановлюється їх конкретне місце перебування [144]. Враховуючи важливість зазначеного напрямку у сучасній аналітичній діяльності правоохоронних органів та високу ефективність у встановленні місця перебування осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, особливості змісту такої діяльності розглянуті окремо у спеціальному підрозділі.

6. Інформаційно-пошукові системи правоохоронних органів, спеціально створені для використання в оперативно-розшуковій діяльності для здійснення заходів з пошуку ознак злочинів, протиправних діянь окремих осіб та груп, організації припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства.

Відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" оперативним підрозділам надано право створювати та застосовувати інформаційні системи. Важливість зазначеного джерела інформації не можна переоцінити, оскільки при сучасному розвитку комп'ютерних технологій створюються умови для швидкого накопичення та отримання необхідної для оперативної роботи інформації. Такі масиви інформації оперативними та іншими підрозділами правоохоронних органів формуються у відповідні інформаційні обліки, банки даних, інформаційно-пошукові системи, аналітично-пошукові системи тощо. Стосовно діяльності із встановлення місця перебування осіб, які переховуються, такі інформаційно-пошукові системи дозволяють отримати інформацію стовно конкретної особи, її зв'язків, в тому числі злочинних. Важливим в даному напрямі є наявна інформація про минулі судимості розшукуваної особи, місця її відбування покарання, наявність іншої оперативної інформації, яка дозволяє встановити її місце знаходження. Особливості інформаційного забезпечення оперативних та слідчих підрозділів, використання

можливостей інформаційно-пошукових систем, банків даних інформації під час заходів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук розглянуті в окремому підрозділі.

7. Спеціальні інформаційні пошукові системи, створені для обліку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти зниклих та здійснення їх безпосереднього розшуку.

Наявність таких автоматизованих інформаційно-пошукових систем дозволяє правоохоронним органам вести облік осіб, яких оголошено в розшук, накопичувати інформацію про таких осіб, а також оперативно отримувати необхідну інформацію про розшукуваних осіб. Можливість віддаленого доступу до таких інформаційних ресурсів дозволяє необмеженому колу співробітників правоохоронних органів перевіряти затриманих осіб на предмет знаходження в державному, міждержавному чи міжнародному розшуку. Так, в ніч на 29 вересня 2015 р. в м. Києві патрульними поліцейськими був затриманий громадянин К. за керування автомобілем в стані алкогольного сп'яніння. У ході встановлення особи правопорушника та подальшої перевірки документів, а також використання інформаційних ресурсів Національної поліції України було встановлено, що громадянин К. із 2007 р. знаходиться у міжнародному розшуку за вчинення дорожньо-транспортної пригоди із смертельними наслідками (загибель двох осіб) [95; 257]. Прикордонники Білгород-Дніпровського загону на ділянці відділу прикордонної служби "Кучурган", використовуючи існуючі інформаційні ресурси правоохоронних органів, затримали громадянина України, якого розшукувала поліція [207]. У лютому 2016 р. в аеропорту Бориспіль під час оформлення пасажирів рейсу "Тбілісі-Київ" прикордонниками окремого контрольно-пропускного пункту "Київ" було затримано громадянина Ізраїлю, який з 1995 р. перебував у міжнародному розшуку і його розшукували по лінії Інтерполу. Зазначена вище особа розшукувалася правоохоронними органами Киргизстану за вчинення шахрайства у великих розмірах [287].

Варто відзначити, що на сьогодні існує неузгодженість у діяльності окремих правоохоронних органів, зокрема органів національної поліції України, податкової міліції, Служби безпеки України, які ведуть самостійні інформаційні обліки щодо таких осіб, яких розшукує конкретне відомство. Вирішити такі розбіжності та неузгодженість дій окремих правоохоронних органів могло б, зокрема, створення Єдиної інтегрованої інформаційно-пошукової системи правоохоронних органів, про створення якої зазначалось у прийнятому рішенні Президентом і Урядом України ще у 2006 р. [213-214]. Зазначена інформаційна база була створена лише МВС України, в якій було об'єднано всі інформаційні ресурси цього відомства, що дозволяє оперативно отримувати наявну інформацію. Інші відомства гальмують цей процес, посилаючись на збереження таємниці та неможливість створення інформаційного ресурсу, який би дозволив зберігати такі дані й уможливити виток інформації, зокрема, оперативно-розшукового характеру.

8. Інформаційно-пошукові системи правоохоронних органів щодо окремих фактів, що мають відношення до конкретного громадянина та містять інформацію стосовно різноманітних подій (фактів).

Правоохоронними органами України ведеться облік різноманітної інформації (даних про факти, події), яка у подальшому може бути використана у правоохоронній діяльності, в тому числі і для встановлення місця перебування осіб, яких оголошено в розшук. Зокрема, підлягає накопиченню та аналізу така інформація: адреса реєстрації особи; реєстрація автотранспортних засобів; реєстрація дозвільної системи: мисливська вогнепальна нарізна та гладкоствольна зброя; пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії [87; 204]; відомості про осіб, які притягнені до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень тощо.

Практика правоохоронних органів свідчить про широке використання інформації та даних, що містяться у перелічених вище інформаційно-пошукових

системах. Сучасні інформаційні технології дозволяють у наскрізному режимі, наприклад за запитом на прізвище, ім'я та по-батькові отримати всю наявну в інформаційних базах інформацію про конкретну особу. Таке положення значно полегшує здійснення аналітичної роботи з організації розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання, безвісти зниклих.

9. Інформаційно-пошукові системи контролюючих органів, що містять інформацію щодо конкретних осіб, яка не пов'язана із вчиненням злочинів, але з використанням якої можливо встановлення місця перебування особи, що оголошена в розшук та розшукується.

У даному випадку є корисними інформаційні ресурси Державної фіскальної служби України, які містять значний обсяг інформації стосовно громадян України – облікові дані платників податків та змісту їх господарської діяльності, відомості про їх банківські рахунки, взяті на податковий облік тощо. Так, найбільш інформативним в цьому напрямі є Державний реєстр фізичних осіб-платників податків (ДРФО), який з 2010 р. ведеться на підставі положень Податкового кодексу України (ст. 70 ПК України) та включає в себе відомості стосовно громадян України; іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні; іноземців та осіб без громадянства, які не мають постійного місця проживання в Україні, але відповідно до законодавства зобов'язані сплачувати податки в Україні, є засновниками юридичних осіб, створених на території України. Інформаційні ресурси Державної фіскальної служби України містять також інформацію стосовно зареєстрованих юридичних осіб, їх банківських рахунків, даних про юридичну адресу, засновників, адміністрацію підприємства тощо. Аналізуючи таку інформацію можливо встановлення партнерів по бізнесу, адреси їх проживання, телефони тощо, що в подальшому може бути використано у аналітичній, розвідувальній роботі оперативних підрозділів правоохоронних органів.

10. *Інформація інших державних органів*: а) Державна міграційна служба України (ДМС): відомості, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи спеціальний статус; б) Адміністрація Державної прикордонної служби України (АДПС): відомості про осіб, які перетнули державний кордон України; відомості про осіб, які порушили правила перетинання державного кордону України; в) Міністерство юстиції України: відомості про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців (Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців) тощо.

Для ефективного отримання оперативної інформації про місце знаходження розшукуваної особи та результативність проведення оперативно-розшукових заходів варто дотримуватися важливого принципу конспірації, який фактично є центральним у зазначеному процесі. Слушною є думка Сухачова О. О. стосовно виділення трьох рівнів забезпечення конспірації у ході проведення оперативно-розшукових заходів, на першому, з яких є "організація конспірації функціонування негласних сил та засобів". На другому – "організація конспірації провадження у окремій оперативно-розшуковій справі (оперативного пошуку; оперативно-розшуковій; оперативно-розшукового забезпечення кримінального судочинства)". На третьому рівні – "організація конспірації конкретних оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій" [269, с. 279].

Інформацію для організації пошукового процесу про осіб, які розшукуються, може бути отримано також із інших джерел. На цей процес впливає багато чинників та залежить від поінформованості правоохоронних органів стосовно місця перебування конкретних осіб, які розшукуються. Так, у м. Львові у підвалі будинку, що на вул. Венеціанова, 15 правоохоронними органами було затримано чоловіка та жінку, які перебували у державному розшуку за вчинення крадіжки. Про їх місцезнаходження повідомили по телефону "102". Після перевірки даних щодо зазначених осіб за відповідними обліками, було встановлено, що вони знаходяться в розшуку [157].

Перераховані вище джерела дозволяють оперативним працівникам отримати необхідну для розшуку інформацію та використати її в аналітичному процесі, для організації проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, проведення тактичних операцій із затримання осіб, які розшукуються. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" (п. 5 ч. 1 ст. 8) надає право оперативним працівникам здійснювати операції із захоплення злочинців.

Оперативними підрозділами правоохоронних органів, за дорученням слідчого чи прокурора, діяльність щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду, здійснюється в рамках оперативно-розшукових справ. Підставою для заведення такої оперативно-розшукової справи є доручення слідчого чи прокурора про проведення заходів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду. Так, на підставі ч. 3 ст. 9 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" на особу, що переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання, безвісти зниклої ведеться оперативно-розшукова справа, шляхом складання відповідної постанови оперативним працівником. Постанова про заведення оперативно-розшукової справи "Розшук", на підставі положень ч. 1 ст. 9 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність", підлягає затвердженню начальником відповідного органу (Національної поліції України; органу Служби безпеки України; оперативного підрозділу органів доходів і зборів тощо).

Про заведення, у таких випадках, оперативно-розшукової справи – протягом доби повідомляється прокурор. Ведення зазначених вище оперативно-розшукових справ щодо розшуку осіб здійснюється до їх фактичного встановлення або розшуку, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності чи строків виконання обвинувального вироку.

Обчислення строків ведення оперативно-розшукової справи ведеться відповідно до встановлених вимог, починаючи з дня затвердження постанови про заведення такої справи і кінцевим терміном її ведення є затвердження постанови про закриття оперативно-розшукової справи. У разі необхідності припинення чи

поновлення обчислення строків ведення оперативно-розшукової справи – виноситься відповідна постанова, яка підлягає затвердженню керівником підрозділу.

На підставі положень ст. 9-2 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" оперативно-розшукова справа може бути закрита у разі розшуку особи, яка переховувалася від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, особи, що ухилялася від відбування кримінального покарання, а також встановлення місця перебування особи, яка вважалася безвісти зниклою. Окрім зазначеного вище, оперативно-розшукова справа може бути закрита за наявності, зокрема, таких підстав: виїзду особи на постійне місце проживання за межі України і якщо відсутні можливості щодо проведення відповідних оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення місця її перебування; закриття кримінального провадження слідчим, прокурором або судом щодо особи, яка перебуває в розшуку; спростування у встановленому порядку матеріалів про злочинну діяльність особи, яку було оголошено в розшук.

Важливим напрямом у організації проведення оперативно-розшукових заходів та в цілому оперативно-розшукової діяльності, з метою розшуку осіб, які переховуються, встановлення їх місця перебування, є належний прокурорський нагляд за діяльністю оперативних підрозділів та законністю рішень в оперативно-розшуковій діяльності. Цим питанням в наукових дослідженнях приділена значна увага [39; 252; 337].

Практика прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності свідчить про наявність низки недоліків в організації діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів, а в окремих випадках і наявність порушень чинного законодавства щодо організації оперативно-розшукової діяльності. Так, Коник М. Ю., який є практичним працівником – старшим прокурором прокуратури, зазначає про низку порушень, зокрема і тих, що тимчасово обмежують конституційні права громадян: "... проведення заходів не передбачених законодавством (21,5 %); проведення оперативно-розшукових заходів з порушенням встановленого порядку (83,5 %); не відповідність оперативно-розшукових заходів цілям і завданням оперативно-розшукової

діяльності, визначених законом (36,5 %), ступеню суспільної небезпеки злочинних посягань та загрози інтересам суспільства і держави (44 %); проведення оперативно-розшукових заходів без дозволу слідчого судді та погодження прокурора, як того вимагає закон (11,5 %); не виконання вказівок прокурора про проведення оперативно-розшукових заходів (31 %); не дотримання встановлених законом строків проведення оперативно-розшукових заходів (49%); не своєчасність направлення зібраних матеріалів до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування (27,5 %), або не повідомлення відповідному органу досудового розслідування та прокуророві про виявлення ознак злочину під час проведення оперативно-розшукових заходів, що тривають та неможливість направлення таких матеріалів до закінчення відповідних заходів у зв'язку з тим, що їх припинення може негативно вплинути на результати кримінального провадження; порушення прав і свобод особи при проведенні відповідних заходів (30,5 %); невинуватність окремих обмежень прав і свобод людини при проведенні оперативно-розшукових заходів виключно з підстав та у порядку, передбаченим законом (19,5 %); несвоєчасність повідомлення прокурора про здійснення оперативно-розшукових заходів, які не потребують дозволу слідчого судді або рішення прокурора (24 %); не відповідність вимогам закону стану відомчого контролю за оперативно-розшуковою діяльністю (33,5 %)" [117, с. 214].

Оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, має прояв також у проведенні інших заходів як гласного, так і негласного характеру та використанні інших джерел інформації, які потребують додаткового наукового дослідження. В розшуковій роботі оперативні підрозділи відіграють важливу роль, вони мають відповідний досвід та професійне виконання такої діяльності.

Висновки до розділу 2

Застосування у розшуковій роботі інформаційного забезпечення є гарантом отримання необхідної для цієї діяльності даних та організації належним чином встановлення місця знаходження особи, що оголошена в розшук. У таких випадках важливим є відповідне накопичення необхідної інформації, її збереження та створення автоматизованих механізмів пошуку необхідної інформації.

Важливим в організації інформаційного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є створення Єдиної системи правоохоронних органів, яка б дозволила об'єднати в один інформаційний ресурс всі наявні інформаційні бази даних інформації, інформаційно-пошукові системи правоохоронних та контролюючих органів. Зазначене вище дозволило б в режимі реального часу отримувати необхідну для ходу розслідування кримінальних правопорушень інформацію, а також ефективно її використовувати в організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Напрямом підвищення ефективності розшукової роботи є удосконалення взаємодії та обміну інформацією в режимі реального часу з підрозділами Державної прикордонної служби України про осіб, що перетинають кордон, а також оперативного внесення в бази даних інформації про осіб, які оголошені в розшук, що дозволить усувати можливість виїзду за межі України і переховування підозрюваних в інших країнах.

Аналітична робота з інформацією, що міститься у відкритих джерелах глобальної мережі Інтернет дозволяє правоохоронним органам отримати значний обсяг даних стосовно осіб, які оголошені в розшук, визначення населеного пункту, в якому переховуються такі особи, та встановлення точного місця їх перебування. У зв'язку із зазначеним вище виникає необхідність у створенні автоматизованих інформаційно-пошукових систем, які, поєднуючи отриману

інформацію із різних джерел, можуть надавати необхідні дані для розшукової роботи слідчих та оперативних підрозділів.

Оперативно-розшукове забезпечення, поряд із іншими складовими розшукової роботи, є важливим елементом у механізмі встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. У зв'язку із зміною кримінального процесуального законодавства та законодавства, яке визначає особливості проведення оперативно-розшукової діяльності, безпідставно нівельована діяльності оперативних підрозділів у протидії злочинності та встановленні місця перебування осіб, які оголошені в розшук. Оперативні підрозділи позбавлені самостійності у виборі напрямів та змісту оперативно-розшукових заходів у конкретному кримінальному провадженні, що призводить до розбалансування діяльності правоохоронних органів, відсутності в забезпеченні оперативною інформацією у ході досудового розслідування та розгляду кримінального провадження в суді. Ситуація, яка склалася в цьому напрямі, потребує кардинальних змін та усунення бар'єрів в самостійності оперативних підрозділів, розширення їх повноважень для отримання необхідної оперативної інформації в ході досудового розслідування у рамках конкретного кримінального провадження, створення умов для організації належної взаємодії та обміну інформацією між слідчими та оперативними підрозділами. Вирішення вказаних вище питань, певною мірою, дозволяють процесуальні повноваження детективів (з такими повноваженнями як в Національному антикорупційному бюро України), що може усунути, існуючі протягом багатьох років, протиріччя між оперативними та слідчими підрозділами правоохоронних органів, визначення єдиних показників діяльності та завдань у протидії злочинності.

Практика свідчить, що дані, які отримані в результатів відповідного комплексу проведення оперативних розшукових заходів, у багатьох випадках дозволять слідчому організувати розшукову роботу на належному рівні та реалізувати отриману інформацію в докази чи в безпосереднє затримання осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ ОСІБ, ОГОЛОШЕНИХ В РОЗШУК. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗШУКОВОЇ РОБОТИ

3.1 Особливості проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних та організаційних дій у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

Для встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування й суду та оголошені в розшук необхідно проводити комплекс різноманітних спеціальних заходів, які мають безпосереднє спрямування на встановлення їх місця перебування. Слідчий чи оперативних співробітник спрямовують свою діяльність на отримання специфічної інформації, яка використовується спеціально для розшуку осіб і відрізняється від особливостей отримання доказової інформації, що свідчить про участь конкретної особи у вчиненні злочину.

Практика правоохоронних органів України свідчить про необхідність використання у ході оперативної та слідчої діяльності з розшуку осіб різноманітних технічних засобів, інформаційно-пошукових систем, можливостей операторів мобільного зв'язку, операторів, що надають доступ до мережі Інтернет тощо. Така інформація, при належному її аналізі, дозволяє встановити перебування конкретної особи, визначити коло спілкування таких осіб, організувати заходи щодо безпосереднього їх затримання правоохоронними органами.

Поряд із оперативно-розшуковим та інформаційним забезпеченням діяльності слідчого із встановлення місця перебування осіб, які оголошені в

розшук, чільне місце в розшуковій роботі відведено слідчим (розшуковим) діям як ефективним заходам щодо отримання додаткової інформації, корисної для розшуку осіб [153]. У науковій літературі з криміналістики питання щодо організації конкретних заходів для визначення місця перебування особи, що переховуються, є недостатньо вивченими і потребують спеціального дослідження.

Є лише окремі публікації, які з практичної точки зору розглядають існуючі проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду [101-102]. Дослідження питань поняття, видів, ознак, відмінності розшукових дій від слідчих (розшукових дій) у своїх наукових публікація провела Гуменна Н. В. [50]. Автором у публікації проведено відмежування слідчих дій від процесуальних дій, запропоновано визначення розшукових дій. Однак, виходячи із аналізу публікації, автором зазначені категорії не пов'язані із розшуковою діяльністю слідчого щодо встановлення місця перебування особи, яка оголошена в розшук і переховуються від правоохоронних органів та суду. Таким же чином Гуменною Н. В. було розглянуто у дисертації види розшукових дій слідчого, де лише в теоретичному плані розглядалось поняття та співвідношення слідчих, процесуальних та розшукових дій і фактично не розглядалася практична складова щодо отримання необхідної інформації про розшукувану особу під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, процесуальних та організаційних дій [51]. Ми погоджуємося з думкою автора стосовно визначень слідчих, розшукових, процесуальних дій, їх ознак та співвідношень, але зазначені проблеми діяльності правоохоронних органів будемо розглядати в іншому ракурсі, з точки зору спрямування зазначених вище дій безпосередньо у розшуковій роботі слідчого чи під час проведення спільних дій слідчого зі співробітниками оперативних підрозділів. Щодо наведених вище проблемних питань слушними є пропозиції Сергєєвої Д. Б. стосовно поняття та видів слідчих (розшукових) дій за чинним кримінальним процесуальним законодавством [244-245].

Пропонується розглянути особливості проведення окремих слідчих (розшукових) (СРД) дій та інших заходів, особливості використання правоохоронними органами окремих інформаційних технологій, аналізу змісту інформації, яка може бути отримана в результаті використання, того чи іншого, технічного засобу для встановлення місцезнаходження осіб, які оголошені в розшук.

Для встановлення місця знаходження конкретної особи, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляється від відбування кримінального покарання правоохоронними органами можуть проводитися різноманітні заходи: оперативно-розшукові заходи; слідчі (розшукові) дії; негласні слідчі (розшукові) дії; інші процесуальні та організаційні заходи.

Кримінальний процесуальний кодекс України не зазначає конкретних дій, які мають проводитися слідчим у ході організації та безпосереднього розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. У ст. 281 КПК України зазначається лише про можливість оголошення розшуку, складання постанови про розшук та можливість доручення проведення розшуку оперативним підрозділам. Залежно від слідчої ситуації, що склалась на момент здійснення розшуку осіб, наявної інформації про таких осіб та можливих місць їх переховування слідчий, оперативний співробітник розробляють відповідний план розшуку, де враховуються всі можливі варіанти встановлення місця знаходження конкретної особи. Ця діяльність носить цілеспрямований характер і виділення окремо підрозділу щодо особливостей проведення слідчих (розшукових) дій для розшуку осіб є умовним, оскільки фактично така діяльність правоохоронними органами проводиться взаємопов'язано у вигляді комплексу заходів, спрямованих на вирішення завдань із розшуку певних осіб. У багатьох випадках, слідчі організовують проведення відповідної тактичної операції зі встановлення місця перебування конкретної особи, що оголошена в розшук та переховується. На практиці такі тактичні операції мають назву "Розшук злочинців", "Розшук особи, що переховуються від слідства", "Розшукова діяльність слідчого" тощо. До складу

таких тактичних операцій входить комплекс заходів: слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів, інших процесуальних та організаційних заходів [70; 263; 335; 346]. Результати опитування засвідчили, що в практиці розшуку осіб, що переховуються, співробітниками правоохоронних органів рідко використовуються можливості тактичних операцій, а дії з розшуку носять характер виконання окремих самостійних дій, залежно від наявної інформації чи даних, що надходять слідчому у ході розслідування злочину (додаток А).

Організація та безпосередня діяльність щодо розшуку осіб слідчим чи співробітниками оперативних підрозділів включає в себе, перш за все, проведення різноманітних дій щодо отримання необхідної інформації про: 1) загальну характеристику особи, що розшукується; 2) можливі місця її перебування (родичі, знайомі, близькі особи тощо); 3) коло друзів, знайомих, колег по роботі, з якими спілкувалася особа, що переховується від досудового розслідування; 4) використання особою предметів та засобів, за допомогою яких може бути визначено її місцезнаходження (державний номер автомобіля; номер мобільного телефону; номер банківської платіжної картки; паспортні дані; картка платника податків (ідентифікаційних код); 5) використання особою акаунтів соціальних мереж ("Facebook", "Twitter", "Вконтакті", "Однокласники" тощо); 6) наявність інформації про предмети, які мають значення для безпеки із проведення заходів щодо затримання особи (наявність вогнепальної, мисливської, холодної зброї) тощо.

Зазначена вище та інша необхідна для розшуку осіб, що переховуються, інформація може бути встановлена, зокрема, шляхом проведення окремих слідчих (розшукових) дій, а також за допомогою відповідних запитів (вимог) щодо надання у розпорядження слідчого додаткової інформації від окремих громадян чи підприємств. Такими слідчими (розшуковими) діями є: допит; пред'явлення особи для впізнання; обшук; огляд; експертні дослідження тощо. Кожна із перерахованих вище слідчих (розшукових) дій має своє призначення та

спрямування щодо отримання інформації, яка може бути використана для аналітичної роботи та безпосереднього розшуку осіб і встановлення їх місцезнаходження, затримання та доставляння до місця проведення досудового розслідування чи судового розгляду. Окрім зазначеного вище, кожна із виділених слідчих (розшукових) дій характеризується особливостями підготовки, процесуальною специфікою їх проведення, тактичними та психологічними прийомами. Такі дії відрізняються від відповідних заходів у ході отримання доказової інформації, тому пропонується виділити окремі їх особливості у розшуковій роботі слідчого.

Найбільш інформативним у зазначених вище випадках є така слідча (розшукова) дія як допит (свідка, підозрюваного). Питання особливостей організації та тактики проведення допиту осіб знайшли широке відображення у наукових дослідженнях [7; 30; 41; 119-121; 155; 222; 262; 326; 333; 349; 352]. Проведення допиту сприяє отриманню повної характеристики особи, що розшукується, а також додаткових відомостей, спрямованих на належну організацію пошукового процесу. У таких випадках допиту підлягають: 1) батьки, дружина, діти, інші близькі особи, що володіють інформацією про розшукуваних осіб; 2) особи, які знають розшукуваного за місцем проживання; 3) особи, які знають розшукуваного за місцем роботи, навчання, дозвілля та відпочинку; 4) особи, які раніше притягували до відповідальності (адміністративної, кримінальної) розшукувану особу (дільничний, оперативний уповноважений, слідчий тощо); 5) особи, які були співучасниками вчинення злочину (в тому числі і за злочини, за які уже відбуте кримінальне покарання); 6) інші особи, які можуть володіти інформацією про розшукуваних осіб (випадкові знайомі, свідки події тощо).

Перераховані вище особи, в сукупності можуть надати великий обсяг інформації, яка сприятиме організації ефективного розшуку осіб. Однак варто враховувати, що близькі особи не завжди зацікавлені у наданні повної інформації про можливі місця знаходження розшукуваної особи, тому їх показання мають

бути критично оцінені та детально перевірені. Нерідко такі особи, розуміючи можливості правоохоронних органів щодо проведення спеціальних заходів із отримання додаткової інформації в результаті спеціальних заходів (зняття інформації з каналів зв'язку, прослуховування телефонних розмов тощо), абсолютно усувають можливість спілкування з особами, що оголошені в розшук. Так, особа, яка знаходилася більше 8 років в розшуку фактично не спілкувалася із рідними та близькими та друзями, які були до моменту її переховування [290]. У багатьох випадках під час проведення допиту близькі особи посиляються на положення ст. 63 Конституції України стосовно того, що "особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом".

Важливим в підготовці та організації проведення допиту є встановлення психологічного контакту з допитуваним. Цьому сприяє виконання комплексу заходів із особливостей спілкування, тем і напрямів цього спілкування, врахування настроїв та поглядів особи, що підлягає допиту. Слідчий (чи особа, яка за дорученням слідчого буде проводити допит) має передбачити та спрогнозувати поведінку допитуваного, враховуючи його відносини з особою, що розшукується, особливості їх родинних та інших зв'язків, існуючі протиріччя та обставини, які можна використати для отримання точних і правдивих свідчень щодо місця перебування особи, що переховується, її контактів та каналів зв'язку тощо. Необхідно враховувати напрацювання теорії криміналістики та практики розслідування злочинів у даному напрямі. Ми повністю погоджуємося з точкою зору Шепітька В. Ю. стосовно системи тактичних прийомів щодо стимулювання спілкування з особою, що підлягає допиту, серед яких, зокрема: "роз'яснення необхідності повідомлення правдивих свідчень; використання позитивної оцінки особи, що допитується, її окремих якостей" [345, с. 137-140]. Досить детально у науковій літературі зазначені вище питання щодо встановлення психологічного контакту з допитуваним виклав у свої роботах Лукашевич В. Г., який, зокрема, зазначає про необхідність: "створення належної обстановки допиту; допиту

наодинці; коректної поведінки слідчого; демонстрації добродушності, неупередженого ставлення до особи, яка допитується; демонстрації вміння вислухати, не підвищувати голос; роз'яснення мети і завдання допиту; створення обстановки, яка викликає інтерес допитуваного до результатів допиту [149, с. 165-167]. В. О. Коновалова з цього приводу зазначає щодо ефективності встановлення психологічного контакту таке "...одним із важливих умов є вміння слухати особу, з якою відбувається спілкування" [119, с. 71].

Встановлення психологічного контакту із такими близькими особами та роз'яснення слідчим необхідності надання інформації про місце знаходження розшукуваної особи, інколи дає позитивні результати. Слідчий у таких випадках роз'яснює положення кримінального законодавства щодо термінів давності притягання до кримінальної відповідальності та переривання його у разі переховування особи від органів осудного розслідування та суду. Важливим є також роз'яснення марного витрачання особою, оголошеною в розшук, часу та засобів на переховування, оскільки в кінцевому рахунку особа буде встановлена та притягнена до кримінальної відповідальності. Дієвим є наведення прикладів, в тому числі із засобів масової інформації про факти встановлення місця перебування розшукуваних осіб та їх затримання правоохоронними органами. Так, із січня до 24 квітня 2016 р. в Донецькій області лише на блокпостах пройшли перевірку понад 22 тис. легкових автомобілів, понад 194 тис. вантажних автомобілів та 878 тис. громадян. У ході проведення таких заходів було розкрито 798 правопорушень, зокрема 126 випадків незаконного володіння вогнепальною зброєю, а також затримано 30 осіб, які перебували в державному розшуку [171].

Важливість у проведенні допиту близьких осіб викликана також необхідністю організації відповідних оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій за результатами проведеного допиту. У багатьох випадках, після проведення таких допитів, допитана особа зв'язується з розшукуваною особою по мобільному телефону, за допомогою електронної пошти, приватних повідомлень в соціальних мережах для повідомлення

обстановки щодо допиту, а також щодо володіння певною інформацією слідчим чи співробітником оперативного підрозділу про місце знаходження особи, яка розшукується. У багатьох випадках інформація надсилається посильним за певну винагороду, в тому числі неповнолітніми, у разі знаходження в цьому ж населеному пункті розшукуваної особи. Для такої мети використовуються можливості приватних мереж поштових відправлень ("Нова пошта", "Міст" тощо) у разі знаходження розшукуваної особи в інших населених пунктах.

Щодо інших осіб, що підлягають допиту у зв'язку із обставинами розшуку, як свідчить практика правоохоронних органів, не завжди вони налаштовані на надання повної та достовірної інформації через страх втрати дружніх стосунків із розшукуваною особою, а також фізичної розправи з боку розшукуваної особи чи її друзів. Більшість із допитаних посиляється на те, що запитувана у них інформація стосується не безпосередньо вчиненого злочину, а "просто" розшуку особи, яка переховується від слідства чи суду і вони до цієї обставини не мають ніякого відношення і не будуть нести кримінальну відповідальність за відмову від надання показань.

Слідчий має використовувати весь арсенал тактичних прийомів для отримання необхідної інформації у ході допиту та своєчасного виявлення неправдивих свідчень. Важливим в даному випадку є те, що окремі допитані такі особи надають інформацію про місцезнаходження розшукуваної особи, але за умови не відображення такої інформації в протоколі їх допиту, що є також позитивним в організації розшукової роботи слідчого. На наш погляд, такі випадки мають право на існування і не суперечать чинному кримінальному процесуальному законодавству і може бути певним елементом тактики проведення окремої слідчої (розшукової) дії.

Перераховані вище особи, які, тією чи іншою мірою, пов'язані із розшукуваною особою, є також об'єктом можливих подальших оперативно-розшукових заходів чи негласних слідчих (розшукових) дій після проведеного допиту, оскільки можуть зв'язуватися з розшукуваною особою за допомогою

різноманітних способів і повідомляти інформацію про обставини їх допиту. Тому негативний результат проведеного допиту може бути позитивним у ході організації проведення подальших заходів щодо встановлення місця перебування розшукуваних осіб.

Практика свідчить, що проведення допиту є результативним заходом не лише у випадку отримання необхідної інформації про розшукуваних осіб, а також для отримання даних, що характеризують розшукувану особу, її захоплення, коло друзів, особливості характеру та інші дані, які можуть слугувати проведенню подальших слідчих (розшукових) чи інших дій для розшуку особи, що переховуються.

Розглядаючи особливості тактичних прийомів у ході допиту як засобів отримання необхідної інформації необхідно звернути увагу на такий напрям в криміналістиці та практиці розслідування злочинів як використання тактичних (криміналістичних) фікцій. На думку Образцова В. О. "Криміналістична фікція - це морально і правомірно допустимий суспільно необхідний засіб (метод) пізнавальної та доказової діяльності відповідних учасників кримінального провадження, які його здійснюють (забезпечують) (слідчі, прокурори, співробітники оперативних підрозділів та особи, які залучені до оперативно-розшукової чи слідчої негласної діяльності), що становить складну систему прийомів, способів, інструментів тощо переборення протиправної протидії встановленню істини у кримінальному провадженні та інших суспільно-небезпечних виявів"[15-16; 181, с. 392].

Когутич І. І. такі питання розглядає більш широко, із адаптацією до сучасних умов діяльності правоохоронних органів. На його думку, "тактичне дезінформування – це здійснюваний з використанням тактичних прийомів (передусім їхніх поєднань у вигляді тактичних комбінацій) класу тактичних фікцій, процес введення в стан ілюзії (омани) конкретних осіб, яких опрацьовують (розробляють) чи залучають у відповідну перевірку у ході

кримінального провадження, щоб встановити і доказати їхню причетність до вчинення злочинів чи тих, які перебувають на етапі підготовки [111, с. 122].

Щодо допиту, то в таких випадках слідчий має створювати уявлення у допитуваного стосовно обізнаності про предмет допиту (особу, яку оголошено в розшук), її попередню злочинну діяльність та місця перебування. В окремих випадках варто створювати уяву можливої незацікавленості слідчого в наданні показань особою, що допитується і в формуванні у неї уяви про те, що слідчий формально проводить допит, оскільки цього від нього вимагає кримінальне процесуальне законодавство, керівництво слідчого відділу чи прокурор, як процесуальний керуючий. Ефективним тактичним прийомом в таких випадках є невимушене доведення до особи, що допитується окремої інформації, відомої слідчому про особу, що переховується від слідства, його зв'язки, захоплення, і можливі місця знаходження. При цьому така інформація може подаватися в перебільшеному вигляді, з урахуванням даних, які точно відомо особі, яку допитують. Як доречно зазначає Когутич І. І. "за суттю цей спосіб криміналістичні фікції є штучним інформаційним імпульсом неузгодженості, внесеним слідчим у модель допитуваної особи щодо поінформованості самого слідчого про об'єкт допиту, що й обумовило певну поведінку цієї особи на допиті. Однак необхідно врахувати, що слідчий, вдаючись до фікцій, змушений оперувати, як правило, мінімальним чи недостатнім обсягом інформації про об'єкт (предмет допиту) [111, с. 292].

Незнання щодо обсягу інформації, якою володіє слідчий, особою, яку допитують, здебільшого, є важливим елементом в ефективності цієї слідчої (розшукової) дії. Створення перебільшеної уяви про це викликає у допитуваного бажання повідомити правдиві свідчення про особу, яку розшукують через небажання створити ситуацію, коли слідчий може викрити неправдиві свідчення. В окремих випадках застосування під час допиту технічних засобів для фіксування ходу і результатів слідчої (розшукової) дії здійснює сильний психологічний вплив над допитуваного щодо повідомлення правдивих свідчень

через можливе наступне оприлюднення в суді такого запису, на якому така особа може "виглядати не найкращим чином". Тому слідчий має враховувати всі особливості характеристики особистості допитуваної особи та застосовувати різноманітні тактичні прийоми, що дозволяють викрити неправдиві свідчення, впливати на повідомлення точної і правдивої інформації допитуваним. Важливими в таких випадках тактико-психологічними прийоми, зокрема, є: "... звернення до логіки мислення допитуваного; переконання допитуваного в доцільності відмови від мовчазної поведінки і надання достовірних свідчень; стимулювання позитивних якостей допитуваного; вплив на допитуваного позитивними якостями самого слідчого" [73, с. 142-143]. Зазначеним вище проблемним питання присвячені також інші наукові дослідження [54; 113; 187].

Крім зазначених вище проблем щодо отримання показань від осіб, яким може бути відоме місце перебування особи, що оголошена в розшук, в практиці правоохоронних органів існують випадки протидії діяльності з розслідування злочинів. Така протидія є негативним явищем, яка перешкоджає не лише встановленню доказової інформації про вчинений злочин, а також усуває можливість встановлення правоохоронними органами місця перебування особи, що переховується від органів досудового розслідування та суду. У ході такої протидії є вплив на осіб, які можуть бути допитані про розшукувану особу. Цей вплив може носити характер звичайних прохань, а також відвертих погроз, які повідомляються при зустрічі чи по телефону, а також з використанням інших механізмів (короткі повідомлення SMS, електронна пошта, соціальні мережі тощо). Зазвичай цей вплив здійснюють співники злочинної діяльності, друзі, знайомі особи, що переховується. Нерідко впливу, в тому числі із застосування погроз по телефону, через короткі повідомлення SMS підлягають і співробітники, які задіяні у розшуку осіб, що переховуються. У ході допиту слідчий має враховувати можливості такого впливу на свідків і врахування відповідних тактичних прийомів для подолання такого впливу. Варто враховувати

рекомендації щодо протидії розслідуванню злочинів, які напрацьовані теорією криміналістики [3-4; 14; 34; 145; 261; 348].

Допит осіб, які можуть володіти інформацією про підозрюваних, оголошених в розшук не є єдиним засобом отримання необхідних для ходу розшуку таких осіб даних. Брак важливої інформації про розшукуваних осіб може бути компенсований правильною організацією та проведенням інших слідчих (розшукових) дій. Зокрема, це стосується проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Кримінальний процесуальний кодекс України (ч. 1 ст. 234) визначає, що обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знарядь кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, *а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб*. Тобто зазначена вище слідча (розшукова) дія спрямована, в тому числі, на безпосереднє встановлення та затримання особи, яка переховується від слідства і практика правоохоронних органів свідчить про широке використання такої слідчої (розшукової) дії як обшуку житла чи іншого володіння особи для безпосереднього затримання осіб, що переховуються, у ході реалізації матеріалів оперативних підрозділів про їх розшук. Судова практика при цьому у свідчить про факти відмови суду у проведенні обшуку з метою встановлення особи, яка переховується від органів досудового розслідування. Так, Постановою Малинського районного суду Житомирської області від 5 липня 2013 р. було відмовлено у наданні дозволу на проведення обшуку за місцем проживання батька особи, яка перебувала в розшуку та для його безпосереднього затримання [205].

Обшук у таких випадках спрямовується на встановлення схованок у житловому приміщенні, інших приміщеннях, садових ділянках тощо, де може переховуватися особа, що знаходиться в розшуку. Однак в окремих випадках певні обставини заважають проведенню обшуку з метою затримання осіб, що переховуються і за наявності відповідних ухвал слідчого судді. Правоохоронці

мали оперативну інформацію стосовно знаходження за певною адресою особи, яка підозрювалася у вчиненні розбійного нападу. Однак затримати особу, що знаходився в розшуку, правоохоронці не змоги із-того, що зібрався натовп і не дозволив виконати затримання. Наступне отримання дозволів слідчого судді було марним, оскільки особа уже за цією адресою не знаходилася [291].

Питання особливостей організації та тактики проведення обшуку житла чи іншого помешкання знайшли широке висвітлення у науковій літературі [60; 62; 118; 206; 230; 281; 327-328]. При цьому відсутні спеціальні дослідження, які б розглядали особливості проведення обшуку житла та іншого помешкання в механізмі отримання необхідної інформації для розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду й безпосереднього встановлення їх місцезнаходження. При проведенні зазначеної слідчої (розшукової) дії варто враховувати обставини, пов'язані з тим, що проведенням обшуку обмежуються права і свободи людини і, зокрема право на недоторканість житла. Тому в даному випадку мають бути дотримані усі вимоги щодо отримання дозволу слідчого судді на проведення обшуку. Окремі наукові публікації спеціально присвячені проблемам дотримання прав і свобод громадян у ході проведення обшуку правоохоронними органами та забезпечення недоторканості житла чи іншого володіння особи в кримінальному процесі України [148; 230; 254].

Проведенню обшуку передуює ретельна підготовка до проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії. Важливим в даному напрямку є проведення відповідних оперативно-розшукових заходів для забезпечення відповідною оперативною інформацією [106] про місця, де необхідно провести обшуки, в тому числі для можливого встановлення особи, яка оголошена в розшук та переховується від органів досудового розслідування та суду. Важлива інформація для організації проведення обшуку може бути отримана в ході проведення допитів свідків (інших підозрюваних), в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Тому обшук з метою затримання особи, що переховується може бути проведений одночасно в багатьох місцях, стосовно яких будуть обґрунтовані підозри щодо

знаходження за певними адресами особи, що розшукується. В період організації проведення обшуку, отримання відповідних дозволів слідчого судді щодо їх проведення є важливим збереження оперативної інформації щодо вірогідних місць знаходження розшукуваної особи і заходів, що плануються провести у зв'язку із зазначеним.

Важливим напрямом у ході підготовки до проведення обшуку, так як і під час його проведення, є використання допомоги відповідних спеціалістів, які порадять в організації проведення такої слідчої (розшукової) дії, підготовці відповідних технічних засобів для копіювання інформації з комп'ютерів, інших гаджетів, вирахування можливих місць знаходження необхідних предметів та інформації. З цього приводу варто керуватися пропозиціями, викладеними у наукових дослідженнях [220].

Для встановлення місця перебування особи, що оголошена в розшук за допомогою обшуку житла чи іншого приміщення може бути проведена відповідна оперативна комбінація. Після проведення допиту певної особи і постановки питань за раніше відпрацьованим сценарієм щодо розшукуваної особи, допитуваний буде знаходити можливості повідомити про це розшукувану особу засобами зв'язку або з дотримання заходів конспірації – безпосереднього відвідування такої особи. Виконання відповідних заходів правоохоронними органами дозволить встановити місце перебування розшукуваної особи. В такому випадку позитивним є використання тактики дезінформування стосовно інформації про розшукувану особу, її місце перебування, можливі зв'язки та планування обставин її затримання правоохоронними органами.

Отримання необхідної інформації, яка може бути використана для розшуку осіб, здійснюється у ході проведення обшуку житла чи іншого володіння особи з метою встановлення і фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знарядь кримінального правопорушення або майна, здобутого злочинним шляхом, коли особа, яка вчинила кримінальне

правопорушення, переховуються з самого початку відкриття кримінального провадження.

Такі заходи можуть бути здійсненні і під час окремого, спеціального заходу, коли особа оголошена в розшук після проведення первинного обшуку житла чи іншого приміщення, тобто спеціально для отримання додаткової інформації про розшукувану особу чи з метою затримання такої особи. Варто відзначити, що в такому разі слідчий за погодженням з прокурором або прокурор мають право звернутися до слідчого судді з відповідним клопотанням про дозвіл на проведення обшуку. Це пов'язано з тим, що ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи надає право проникати в житло чи інше володіння особи лише один раз (ч. 1 ст. 235 КПК України). Тобто у такому разі проводиться повторний обшук для отримання додаткової інформації про розшукувану особу чи її безпосереднє затримання.

У клопотанні щодо надання слідчим суддею дозволу на проведення обшуку, відповідно до вимог п. 7 ч. 2 ст. 234 КПК України, необхідно зазначити найменування речей, документів, а також дані щодо осіб, яких планується затримати (розшукати). Речі, документи або особи, для виявлення (розшуку) яких проводиться обшук, мають бути обов'язково зазначені в ухвалі слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи (ч. 3 ст. 235 КПК України). Це може бути пов'язано з тим, що розшукувана особа може не проживати в тому приміщенні, де буде призначено проведення обшуку.

Обшук для становлення додаткової інформації чи безпосередньо осіб, які розшукуються, може проводитися у різноманітних місцях: за місцем проживання; за місцем роботи; за місцем проживання батьків, знайомих, друзів; в садових (заміських) будинках; гаражах тощо. Місце проведення обшуку визначається у більшості випадків наявною оперативною інформацією про можливі місця переховування розшукуваних осіб чи інформацією, отриманою у ході допиту свідків (підозрюваних), даними, отриманими в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Практика свідчить, що у більшості випадків такі особи

переховуються за місцем проживання своїх знайомих чи у помешканнях, орендованих у сторонніх осіб для тимчасового проживання, в тому числі в інших населених пунктах. Пересування розшукуваних осіб можна прослідкувати за інформацією щодо придбання квитків на залізничний, повітряний транспорт, в тому числі через Інтернет, оскільки там знаходять відображення дані щодо особи, яка придбавала квиток. За поштовими відправленнями "Нової пошти" (за номером телефону, прізвищем) можна вирахувати населений пункт, куди відправляються грошові кошти чи певні речі для осіб, що переховуються від слідства та суду.

Важливим елементом в організації діяльності з розшуку осіб, що переховуються в інших населених пунктах є зміни до чинного законодавства стосовно зміни порядку реєстрації громадян. Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг" від 10 грудня 2015 р. №888-VIII встановлені нові правила визначення місця проживання. У загальному вигляді реєстрацією місця проживання будуть займатися органи місцевого самоврядування та місцеві адміністрації. За окремими даними [180] біля половини населення у віці від 25 до 45 років проживає не за місцем офіційної реєстрації, про що мається відмітка в паспорті, а зовсім в іншому місці. Зазначене вище створює значні труднощі у встановленні місця проживання конкретної особи у разі розшуку осіб правоохоронними органами, оголошення мобілізації та в цілому в ході організації протидії злочинності, особливо в період поширення фактів терористичної спрямованості. За існуючими правилами протягом місця особа (громадянин України, іноземний громадянин, особа без громадянства (апатриди), у разі зміни місця проживання має зареєструватися у відповідних органах, що надають адміністративні послуги за місцем нового проживання.

Ст. 6 Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" [31] визначено, що особи, які не проживають за адресою, що зареєстрована як місце їх проживання, більше одного місяця і які мають не виконані майнові зобов'язання, накладені в адміністративному порядку чи за

судовим рішенням, або призиваються на строкову військову службу і не мають відстрочки, або беруть участь у судовому процесі в будь-якій якості, зобов'язані письмово повідомити орган реєстрації про своє місце перебування.

Орендарі квартир (найманого житла) зобов'язані тепер за новими правилами реєстрації повідомляти про місце фактичного проживання, незважаючи на те, що їм це житло не належить на праві власності. Бездомні та інші особи, які не мають постійного місця проживання, реєструються за адресою спеціалізованої соціальної установи, закладу соціального обслуговування та соціального захисту, створених органами місцевого самоврядування. Удосконалення правил реєстрації громадян буде сприяти діяльності правоохоронних органів, в тому числі щодо встановлення осіб, які оголошені в розшук, встановлення точного місця проживання інших громадян, в яких особа, що переховується, може проживати.

У ході обшуку може бути отримана інформація, що сприятиме подальшому розшуку осіб, отриманню додаткових відомостей, які дозволять ідентифікувати конкретну особу. У ході цієї слідчої (розшукової) дії увага правоохоронців спрямовуються на отримання таких відомостей: 1) фотознімки, відеозаписи, що містять зображення особи, що розшукується; 2) фотознімки, відеозаписи осіб, з якими мала стосунки та спілкувалася особа, що розшукується; 3) документи, що підтверджують право власності на автомобіль, плавзасіб, гараж, квартиру, будинок, що знаходяться в інших населених пунктах, в тому числі і за кордоном; 4) дані щодо банківських карток, власником яких є розшукувана особа; 5) дані щодо акаунтів соціальних мереж ("Facebook.com"; "Skype.com"; "Twitter.com"; "Однокласники"; "Вконтакті"; "Instagram" тощо), власником яких є розшукувана особа, паролі для входу; 6) дані щодо електронних поштових скриньок, паролі для входу; 7) щоденники, записні книги, в тому числі електронні; 8) відомості щодо предметів дозвільної системи (холодна зброя, мисливська зброя, нарізна мисливська зброя, пристрої для відстрілювання патронів із гумовими набоями); 9) документи, що посвідчують особу та надають право на керування автомобілем, носіння зброї тощо; 10) документи, що свідчать про стан здоров'я та історію

хвороби розшукуваної особи; 11) дані, що свідчать про користування віддаленим доступом до банківських рахунків (система інтернет-банкінгу: "win bank", "web banking" тощо); 12) закордонний паспорт тощо. У ході здійснення обшуку варто використовувати допомогу відповідних спеціалістів [327].

Проведення обшуку вимагає дотримання тактичних прийомів, спрямованих, перш за все, на встановлення психологічного контакту з особами, в помешканні яких проводиться така слідча (розшукова) дія, виключення конфліктних ситуацій, роз'яснення необхідності проведення обшуку, його мети та завдань і врахування теоретичних напрацювань [169]. У ході проведення обшуку необхідно також враховувати обставини протидії розслідуванню і, зокрема, щодо протидії проведення обшуку [53; 55; 251].

Проведення огляду документів і предметів є наступною інформативною дією для встановлення даних про розшукуваних осіб, отримання додаткових даних для аналітичної діяльності слідчих та оперативних підрозділів. Проведенням огляду документів, предметів встановлюється важлива інформація, яка свідчить про характеристику розшукуваної особи, її захоплення, вміння та навички. Важливим є огляд сучасних гаджетів, якими користувалася розшукувана особа (комп'ютерна техніка тощо). В них може міститися інформація про можливі контакти (номери телефонів, фото, адреси тощо), відомості про можливі акаунти соціальних мереж і відповідно можливі знайомства і контакти з іншими особами в інших населених пунктах, інших країнах. Важливим заходом є огляд інформації, що міститься в комп'ютерах чи жорстких дисках, які вилучені під час проведення обшуку [182]. У ході огляду документів можливо встановлення наявності об'єктів нерухомості, що належать розшукуваній особі чи близьким особам на праві власності, що знаходяться в інших населених пунктах, наявність дозволів на володіння зброєю, наявність плавзасобів, транспортних засобів тощо. Важливим заходом в даному разі є використання допомоги спеціаліста, який дозволить правильно експлуатувати відповідні технічні засоби, скопіювати необхідну

інформацію, усунути можливість втрати певних даних, особливо за наявності спеціальних програм захисту інформації.

Важливим в даному напрямі є також проведення пред'явлення особи, яка вчинила злочин і переховується від слідства, для впізнання. Зрозуміло, що в даному разі необхідно мати відповідні фотографії такої особи, за якими можливо було б провести таку слідчі (розшукову) дію. Необхідність проведення пред'явлення особи для впізнання виникає у разі наявної інформації про проживання певної особи в іншому населеному пункті і встановлення осіб, які можуть підтвердити таку інформацію. Такий захід може мати оперативне спрямування, а не як слідча (розшукова) дія з метою оперативного встановлення місця перебування розшукуваної особи. Інколи особа, що переховується від слідства вчиняє злочини в інших населених пунктах і у правоохоронних органів є підозра, що цей злочин міг вчинити той, кого розшукують.

Значної уваги під час здійснення заходів щодо встановлення особи, яка оголошена в розшук, спрямовано на доведення до відома необмеженої кількості населення інформації про осіб, яких розшукують. Для цього використовують різноманітні засоби: розміщення фото розшукуваних осіб на спеціальних стендах; розміщення відповідної інформації в засобах масової інформації (місцевій пресі); розміщення інформації про державний, міждержавний, міжнародний розшук стосовно таких осіб в глобальній мережі Інтернет; поширення інформації про розшукуваних осіб в місцях можливої їх появи тощо.

Однак, як свідчать спеціальні дослідження, результативність таких заходів фактично дорівнює нулю. Це пов'язано із багатьма факторами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Перш за все, громадяни не проявляють особливого інтересу стосовно розшукуваних осіб, не звертають уваги на їх зображення на стендах, пресі тощо. З іншої сторони, як свідчить практика та відповідні наукові дослідження, результативність запам'ятовування осіб, що оголошені в розшук, є дуже низькою. З цього приводу і на підтвердження зазначених вище думок необхідно навести результати окремих досліджень, що стосувалися предмету

дисертаційного дослідження. Такі результати є важливими у організації проведення слідчої (розшукової) дії – пред'явлення особи для впізнання (ст. 228 КПК України).

Так, громадська організація «Innocence Project» ("Проект невинні") [367], заснована в 1992 році в США, надає юридичні послуги "pro bono" (на безоплатній основі) і займається реабілітацією невинно засуджених за допомогою проведення експертиз дезоксирибонуклеїнової кислоти (ДНК), одного із двох типів природних нуклеїнових кислот, що забезпечує зберігання, передачу із покоління в покоління генетичної програми розвитку й функціонування живих організмів [58]. На даний час Організація допомогла довести невинність 329 безпідставно засуджених осіб, в тому числі 18 осіб, які були засуджені до смертної кари [383].

Згідно статистики «Innocence Project» [383] серед 329 судових справ, в яких особу, спершу визнано винуватою у вчиненні злочину, а пізніше доведено невинуватість за допомогою експертизи ДНК, виявлено такі чинники, які стали причиною винесення неправильного судового рішення:

- 1) помилка свідка під час пред'явлення особи для впізнання – фактор, який трапляється найчастіше (у 236 справах);
- 2) неналежно проведена криміналістична експертиза, неналежне застосування криміналістичної науки (у 155 справах);
- 3) неправдиве з'явлення із зізнанням (у 91 справі);
- 4) неправдиві свідчення інформаторів (особи конфіденційного співробітництва) (у 50 справах);
- 5) помилка в роботі органів, які здійснюють досудове розслідування злочинів (у 48 справах);
- 6) неправильний, недостатній захист адвокатом підзахисного (у 13 справах);
- 7) фактор помилки свідка під час пред'явлення підозрюваних для впізнання в цій статистиці становить 71,7 %.

Науковці наголошують на тому, що пам'ять людини недосконала, схильна часто помилятися. Не раз проводилися досліді, які доводили низьку схильність

людей запам'ятовувати зовнішність незнайомої людини, з якою вони мали лише коротку взаємодію. Науковці, намагаючись визначити спроможність людини впізнати особу під час пред'явлення для впізнання, проводили низку експериментів. В деяких експериментах піддослідні дивилися відеозапис злочину і пізніше мали ідентифікувати злочинця з відео, в інших крадіжка інсценувалася в кімнаті з великою кількістю осіб, які могли стати свідками, крадіжки інсценувалися в самій лабораторії, в той час як піддослідні думали, що вони там знаходяться для іншого експерименту. [358, с. 9].

Науковці вказують, що в середньому в 50% випадків піддослідні не впізнавали відповідну людину [358, с. 10]. Разом з тим слід зазначити, що результати таких експериментів залежать від багатьох факторів, в тому числі від виду злочину, який досліджується, тому важко узагальнювати результати, але факт того, що люди не здатні в усіх випадках запам'ятовувати людину, яку бачили короткий період часу є науково доведеним.

Під час іншого експерименту [358, с. 11] перевірялося чи можуть продавці невеликих продуктових магазинів запам'ятовувати зовнішність людей. Двоє чоловіків, непримітно одягнутих, по черзі, з перервою в 5 хвилин, купували в магазині продукти. Кожен «покупець» мав якимось незвичним чином спілкуватися, взаємодіяти з піддослідним продавцем (*«покупець» розплачувався за покупку лише дрібними копійками, які допомагав рахувати продавець, питав як їхати до найближчого аеропорту, лікарні, «покупець» на касі виявляв, що не має грошей, а потім, біля входу, їх знаходив, повертався і розплачувався тощо*). Кожна така взаємодія тривала 3-4 хв. Пізніше продавцям пропонували впізнати зазначених покупців з ряду людей на фотографії: через 2 год. Експерименти показали, що лише 34,2% продавців могли впізнати покупців (50 продавців з 146). Через 24 год. лише 7,8 % продавців були здатні ідентифікувати покупців.

В іншому схожому експерименті [358, с. 11] продавці через 2 години після взаємодії змогли лише в 41 % випадків ідентифікувати покупця на фото серед

ряду людей, також в 34% випадків на фотографії, на якій насправді не було потрібної людини продавці обрали певну людину.

В третьому схожому експерименті [358, с. 12], проведеному іншими дослідниками, в якому «покупець» намагався розплатитися в магазині грошима (песо), які не приймали до розрахунків, після того просив знайти на полиці не популярний спортивний журнал. Через 2 год. після такої взаємодії в 44,2 % випадках продавці могли знайти на фото «покупця» серед ряду запропонованих фото (облич).

Під час наступного експерименту [358, с. 12] підставна особа заходила в банк, де намагалася обміняти чек, в якому було явно дописано зайву цифру, працівник банку відмовляла в здійсненні операції, підставна особа сперечалася, а потім йшла геть. Через 4 год. підставна особа одягнута як поліцейський просила впізнати на фото серед людей людину, яка намагалася отримати гроші за допомогою чеку. У 47,8 % випадків працівники правильно змогли впізнати особу, а у випадку, коли працівникам показували фото, на якому насправді не було потрібної особи – 37.5% вказали не на ту особу.

З даних досліджень можна зробити висновок, що не дивлячись на те, що зазначені ситуації були не стресовими та проміжок часу був не значно великий, відсоток тих, хто правильно впізнав особу на фотографії є досить малий. З іншого боку зазначені вище ситуації не імітують психологічний стан людини, яка стає свідком злочину, і реальні результати можуть відрізнятись. Проводити такі дослідження складно через великий рівень суб'єктивності і складності виміру різних факторів, які можуть впливати на пам'ять людини.

Втім система кримінального правосуддя досі схильна не достатньо звертати увагу на такі наукові факти. Науковці вказують на те, що можна зустріти таке явище як презумпція достовірності свідчення очевидця [381, с. 1]. Так, автор цитує сторону обвинувачення "... оскільки показання свідка базуються на тому, що він особисто спостерігав і це є свідчення «з перших рук», вони мають право на презумпцію достовірності та правдивості" [357, с. 370].

Люди схильні вірити словам особи, яка впевнено стверджує, що бачила щось «своїми власними очима». За статистикою, яка проведена в США, присяжні схильні більше вірити свідкам, які поводять себе впевнено і заявляють, що мають дуже гарну пам'ять [358, с.207].

Дослідження вказують на те, що близько у 20 % випадків, при пред'явленні особи для впізнання, свідки, будучи повністю впевненими в своїй правоті, вказують на "підставну особу", тобто таку, яку слідчі органи обрали для проведення даної слідчої дії, та яка є завідомо невинуватою [364, с. 291].

Основним методом, який дозволяє переконатися в точності показань свідка з ідентифікації підозрюваної особи є перехресний допит. Також, наприклад, в США присяжних ознайомлюють з інструкцією, де вказані поради як оцінити достовірність свідчень свідків [358, с. 14]. Деякі вчені пропонують проводити психологічну експертизу свідка з експертом із впізнання.

Науковці виділяють низку людських факторів пам'яті, які слід взяти до уваги криміналістам [374].

1. Спогади «розмиті» – пам'ять про певний об'єкт завжди більш розмита, ніж сам об'єкт в реальності. Якщо ви спробуєте згадати як виглядає ваша кімната ви зможете в загальному вигляді згадати як розміщені основні великі об'єкти, їх форму і колір, але картинка не буде такою чіткою, якою б вона була, якби ви дивилися на реальну кімнату. Людям набагато легше впізнати і розрізнити об'єкти, якщо вони обоє присутні перед ними в реальності, ніж коли один об'єкт присутній в реальності, а інший в пам'яті. Два кольори, які легко розрізнити, якщо бачити їх в живу, можуть скласти проблему, якщо їх потрібно буде розрізнити людині лише в пам'яті. Людина може розрізнити тисячі (а деякі дослідники говорять і мільйони) кольорів, якщо бачить їх вживу, в той час як людська пам'ять здатна розрізнити і запам'ятовувати лише приблизно 17 кольорів. Кольори – це особливо гарний приклад низької здатності пам'яті людини запам'ятовувати деталі. Дослідження показують, що люди ділять кольори

приблизно на 11 категорій: білі, чорні, червоні, зелені, сині, жовті, коричневі, помаранчеві, фіолетові, рожеві та сірі відтінки.

Пам'ять легко може відрізнати кольори, які знаходяться в різних групах, наприклад, червоний і зелений, але в той же час пам'яті буде досить складно згадати і розрізнити кольори однієї групи (зелений відтінок синього і фіолетовий відтінок синього кольору). Тому зазвичай люди запам'ятовують кольори як прості кольори, які належать до однієї із зазначених груп, тому червоно-помаранчевий запам'ятається як ідеальний червоний. Наприклад, людям здається, що помідори є червоні, але якщо звернути увагу, то в їх кольорі є досить багато помаранчевого відтінку;

2. Пам'ять сприймає перцептивну інформацію більше у формі вербальної інформації, ніж у вигляді зображення – тобто якщо людина побачила синю машину, це інформація відкладеться в пам'яті як «синя» і «машина», через деякий час людина не буде здатна розрізнити правильний відтінок, який вона бачила, тому що пам'ять «записала» лише факт того, що машина «синя». Гірше, коли людина запам'ятовує, що машина була «темна», тоді ще важче буде згадати правильний колір (темно зелена, темно синя і т.п.). Такий процес конвертування зображення в вербальну форму є автоматичний і люди не помічають цього процесу. Люди схильні запам'ятовувати інших людей під певними категоріями: товстий, худий, високий, старий.

3. Пам'ять схильна до заповнення прогалін – спогади людини являються реконструкцією, відновленням, а не просто записом чогось. Щоб відновити в пам'яті певні факти, люди схильні заповнювати прогалини в пам'яті загальними знаннями, стереотипами і очікуваннями про об'єкт який вони згадують. Люди сприймають світ через «схеми», «сценарії» та стереотипні уявлення. Коли вони згадують певну ситуацію вони можуть ненавмисне заповнити деталі, які вони не пам'ятають такими стереотипними уявленнями. Люди часто плутають джерело інформації, з якого отримано спогад про об'єкт. Наприклад, людина може думати, що має певну згадку про подію, яка сталася з нею в дитинстві, яка насправді була

«навіяна» розповіддю її батьків про її дитинство. Всі прогалини в розповіді батьків пам'ять може заповнити згадками про події, які трапилися недавно, але мозок може сприйняти помилково таку інформацію як реальний спогад, і не розрізнити що сталося насправді, а що людина «додумала».

4. Люди схильні спотворювати перцептивну інформацію – люди схильні пам'ятати кольори більш яскравими, переоцінювати в пам'яті повільні швидкості і занадто недооцінювати занадто швидкі. Дослідження вказують на систематичні помилки в запам'ятовуванні відстаней і розмірів.

5. Пам'ять персональна [377] – пам'ять є скоріше інтерпретацією, яка ґрунтується на світогляді людини, після того як події інтерпретуються в пам'яті, самі події вже стають не важливими, тому дві різні людини можуть пам'ятати одну і ту ж саму подію по-різному. Ми не бачимо, те що відчуваємо, ми бачимо те, що ми думаємо, що ми відчуваємо. Наша свідомість сприймає інтерпретацію, а не «сирі» необроблені дані. Ще довго після сприйняття інформації, мозок несвідомо обробляє її таким чином, що відкидає саму інформацію, так що ми пам'ятаємо імітацію, гіпотезу, тлумачення.

6. Спогади можуть змінюватися, коли людину про них запитувати – зазначені вище дослідження довели, що пам'ять свідка може змінюватися, якщо питання про певні події буде містити в собі певні закладені деталі відповіді. Питання може бути поставлено так, що людина не помітить, як заповнить відсутні прогалини в своїй пам'яті тією інформацією, яка міститься в питанні.

7. Спогади змінюються з часом та якщо їх переповідати багато разів – свідок схильний долучати до спогадів про певну подію інформацію, яку він отримав вже після події. Наприклад, якщо свідок почне обговорювати подію з іншим свідком і так заповнить прогалини в своїх спогадах розповіддю іншого свідка. Також коли люди розповідають про одну і ту саму подію багато разів, вони схильні на початку опускати багато деталей, а пізніше вигадувати нові деталі історії. Хоча факти залишаються одними і тими самими, з кожною новою розповіддю точність спогаду про подію зменшується. Разом з тим, в певних

випадках, точність показань свідка відразу після психологічно-травмуючої події може бути гіршою, ніж, пізніше, через певний час.

Необхідну інформацію для організації розшуку осіб, що переховуються від досудового розслідування та суду, можливо також отримати у ході тимчасового доступу до речей і документів, особливості та порядок якого регламентовано главою 15 КПК України. Зазначене вище пов'язано з тим, що, зокрема, у операторів мобільного чи іншого зв'язку може знаходитися інформація стосовно ідентифікації окремих осіб (абонентів), відомості щодо отримання абонентами відповідних послуг (телефонні розмови, їх тривалість, вихідні чи вхідні телефонні розмови чи повідомлення; відправлення коротких повідомлень SMS, MMS; маршрутів передавання інформації; відомості про конкретних абонентів, які знаходилися в конкретному місті; відомості про місцезнаходження конкретного абонента в минулому тощо).

В даному разі правоохоронні органи отримують інформацію стосовно активності абонентів в окремих місцях чи знаходження конкретного абонента за певними координатами, без розкриття змісту їх розмов та повідомлень, що не потребує додаткових дозволів слідчого судді, оскільки не порушує прав та свобод особи. Така інформація використовується для подальшої організації та проведення негласних слідчих (розшукових), слідчих (розшукових) та інших дій, які спрямовані на встановлення конкретного місця знаходження особи за певним мобільним терміналом. Особливості отримання доступу до інформації, якою володіють оператори мобільного зв'язку знайшли детальне викладення у публікаціях Сербінова О. С., Чернявського С.С., Фінагєєва В.О., Тагієва С. та інших авторів [237; 271; 332].

Системи мобільного зв'язку, за своїм змістом і призначенням, зберігають інформацію про конкретного користувача послуг мобільного зв'язку та діяльність певного обладнання, яке використовується для надання послуг. Такі дані містяться у призначеному для користувача устаткуванні (абонентській станції, абонентському пристрої; різноманітних файлах: текстових, звукових, фото-,

відео-, в операційних інформаційних системах і центрах комутації операторів мобільного зв'язку [237].

Прикладом отримання зазначених вище даних, які можуть бути використані для розшуку осіб, є звернення до суду співробітників правоохоронних органів щодо подій біля Святошинського районного суду м. Києва 10-11 січня 2014 р. [97]. Слідчий суддя Святошинського районного суду м. Києва виніс відповідні ухвали [314-315] стосовно надання дозволу слідчому на тимчасовий доступ до документації у друкованому і електронному вигляді, яка знаходиться у оператора мобільного зв'язку (ПрАТ "МТС Україна"; ПрАТ "Київстар") стосовно абонентів телекомунікаційних послуг, які здійснювали за період часу з 18 год. 10 січня 2014 р. до 04 год. 11 січня 2014 р., через базові станції, із зазначенням даних щодо тривалості з'єднання, типу з'єднання (вхідний, вихідний, SNS – без розкриття їх змісту, GPRS), INEI та IMSI з прив'язкою до місцевості із зазначення адреси встановлення базової станції (ретрансляційної антени) та азимуту, а також інформацію щодо з'єднання нульової тривалості розмови ("0" нульові з'єднання), які знаходилися в зоні дії вищевказаних базових станцій (ретрансляційних антен).

Важливим засобом отримання інформації про розшукувану особу та можливі місця її перебування є аналіз інформації, що містяться в різноманітних соціальних мережах, учасником яких є розшукувана особа. Такий аналіз в окремих випадках дозволяє встановити місцезнаходження розшукуваної особи, де вона сама може зазначити своє місце перебування чи у разі встановлення її місцезнаходження через геопозиціювання на мобільних телефонах тощо.

Заходи, які проводяться з метою встановлення місцезнаходження особи, що розшукується (окремі слідчі (розшукові), негласні слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії) є складовою загального плану діяльності слідчих та оперативних підрозділів з розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. У більшості випадків проведення вищезазначених заходів становить зміст тактичної операції "Розшук осіб, що переховуються". Це означає, що організація кожної дії є чітко спланованим і

послідовним заходом. В окремих випадках інформація, яка отримана у ході здійснення допиту, обшуку, огляду документів дозволяє організувати проведення інших слідчих (розшукових) чи негласних слідчих (розшукових) дій чи інших заходів. Так, проведення відповідних оперативно-розшукових заходів щодо контролю за поведінкою осіб, які були допитані з приводу особи, що розшукується чи проведеного у них в помешканні обшуку, дозволяє в окремих випадках визначити конкретне місцезнаходження такої особи.

У таких випадках можуть бути організовані та проведені негласні слідчі (розшукові) дії чи відповідні оперативно-розшукові заходи із встановлення місця знаходження розшукуваної особи та безпосереднього її затримання.

Отримання необхідної інформації необхідної для розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, не обмежується проведенням зазначених вище слідчих (розшукових), процесуальних та організаційних заходів. Залежно від наявної інформації змістом тактичної операції щодо розшуку осіб, які переховуються можуть бути інші заходи.

3.2 Негласні слідчі (розшукові) дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

Практика правоохоронних органів України свідчить про складнощі у встановленні місця перебування осіб, що оголошені в розшук та переховуються від органів досудового розслідування та суду лише з допомогою слідчих (розшукових), окремих процесуальних та організаційних дій, в тому числі проведення комплексу оперативно-розшукових заходів. Такі складнощі виникають на ґрунті того, що в сучасному світі достатньо "інструментів", які допомагають особам, оголошеним в розшук, довгий час переховуватися від правосуддя (відкриті кордони; значна кількість осіб, що мігрують; наявність

значної кількості житла, що здається в оренду як способів заробляння грошей; можливість безперешкодного проживання в країнах ближнього зарубіжжя тощо).

Ситуація, що склалася в сфері організації діяльності з розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду (значна кількість осіб, оголошених в розшук; довгий час не встановлюється місце їх перебування) вимагає нових підходів, які б дозволили підвищити ефективність правоохоронних органів та їх авторитет у протидії злочинності, а також формування у громадян уяви про можливості правоохоронних органів щодо розшуку осіб і усунення поширення фактів такого переховування. Тобто ефективна діяльність із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, може бути ефективним засобом загального профілактичного впливу на громадян (загальна превенція) і не допущення ними у майбутньому переховування від органів досудового розслідування та суду.

У ході провадження нерідко виникає необхідність проведення спеціальних заходів для розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, оскільки без їх використання практично неможливо встановити їх місцезнаходження. До таких заходів, зокрема, можуть бути віднесені негласні слідчі (розшукові) дії та комплекс відповідних оперативно-розшукових заходів. Проведення зазначених вище дій має свою специфіку щодо організації та проведення у ході досудового розслідування, в тому числі для організації розшуку осіб. На сьогодні складно уявити діяльність правоохоронних органів із встановлення місцезнаходження осіб без використання спеціальних заходів, оскільки такі заходи, в комплексі з іншими, створюють умови для ефективної діяльності правоохоронних органів. За даними Державної судової адміністрації України загальна кількість проведених негласних слідчих (розшукових) дій становила: 2012 р. – 1354; 2013 р. – 108243; 2014 р. – 98163; 2015 р. – 117232 [272-273].

Поява інституту негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному законодавстві України стала результатом багаторічної дискусії

науковців та співробітників правоохоронних органів щодо механізму отримання доказової інформації з використанням оперативно-розшукових заходів та особливостей їх використання у кримінальному провадженні як доказів. Раніше надзвичайно складно було отримати певні докази за результатами проведення оперативно-розшукових заходів в ході негласної діяльності правоохоронних органів і ще складніше було їх використати у кримінальному судочинстві із-за фактичної відсутності процесуального механізму проведення таких заходів та використання їх результатів. Правоохоронні органи, проводячи спеціальні оперативно-розшукові заходи, отримували масив інформації про зміст злочинної діяльності та осіб, які могли бути причетними до вчинення злочинів. Однак із-за відсутності можливостей реалізації такої оперативної інформації в межах кримінального судочинства залишалися непокараними особи, які вчинили злочини. З однієї сторони, правоохоронці фактично встановлювали реальних осіб, що вчинили злочин. З іншої сторони, вони не могли притягти їх до кримінальної відповідальності, що викликало у суспільства багато запитань до правоохоронних органів, особливо у випадках вчинення резонансних злочинів. Тому поява у 2012 р. у Кримінальному процесуальному кодексі України спеціального інституту отримання доказів у суспільстві викликало неоднозначну реакцію. Розуміючи можливість зловживання наданим правом щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій і розширення можливостей правоохоронних органів громадськість, адвокати, судді почали виражати занепокоєння з приводу цього [285]. У зв'язку із зазначеним вище, необхідно погодитися з думкою В. А. Колесника, який справедливо зазначає, що "така процесуальна новація вітчизняного законодавця викликає широкі наукові дискусії й численні запитання з боку практиків не лише з огляду на новизну процесуальних дій, а й врахуванням тих обставин, що сьогодні мають місце не завжди чіткі й однозначно сприймані формулювання окремих норм процесуального закону, деяких положень міжвідомчий і відомчих нормативних актів відповідних правоохоронних органів,

в яких здійснено спробу врегулювати порядок підготовки й проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій" [112, с. 5].

Однак, за період застосування такого інституту у громадськості, так і в співробітників правоохоронних органів змінилася думка стосовно можливостей негласних слідчих (розшукових) дій у ході протидії злочинності, виявлення фактів вчинення злочинів терористичної спрямованості, злочинів проти основ національної безпеки України тощо. Зазначеному напрямку діяльності правоохоронних органів присвячені спеціальні наукові дослідження [43; 271-278;]. Позитивним прикладом ефективної діяльності у розкриття тяжких злочинів є проведення негласної слідчої (розшукової) дії "Контроль за вчиненням злочину", передбаченої ст. 217 КПК України, у квітні 2016 р. у Запорізькій області, де правоохоронцями було імітовано обстановку вчинення вбивства бізнесмена для того, щоб на наступний день, під час отримання грошових коштів за вчинення вбивства, затримати реального замовника цього тяжкого злочину [354]. І таких позитивних прикладів розкриття злочинів у ході застосування негласних слідчих (розшукових) дій є досить багато.

Незважаючи на досить короткий термін застосування Кримінального процесуального кодексу України стосовно положень про негласні слідчі (розшукові) дії, в наукових дослідженнях зазначений інститут знайшов детальне відображення у роботах Благути Р.І., Керевича О. В., Кирпи С.С., Колесника В.А., Погорецького М.А., Сергєєвої Д. Б., Скулиша Є. Д., Татарова О.Ю., Фаринника В.І., Шолудька Б. та інших [24; 96; 102; 104; 112; 197; 202; 334; 240; 247-248; 265; 282-283; 320; 351].

Не зменшуючи внеску зазначених вище науковців у розробку проблеми використання у кримінальному провадженні негласних слідчих (розшукових) дій, слід зауважити, що питання застосування такого інституту у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, не знайшли належного відображення у наукових працях. Такі питання взагалі не розглядалися з огляду на використання негласних слідчих (розшукових) дій у діяльності як

слідчих, так і оперативних підрозділів. Зазначене вище є тим чинником, який негативно впливає на рівень організації діяльності зі встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук та знижує ефективність діяльності розшукової роботи слідчого, оперативних підрозділів як самостійного, специфічного напрямку в їх діяльності. Негласні слідчі (розшукові) дії не є апріорі панацеєю у вирішенні всіх проблемних сторін розшукової роботи слідчих та оперативних підрозділів. Однак, як засвідчує практика правоохоронних органів, є досить дієвим, результативним засобом у поєднанні із іншими процесуальними засобами. "Введення такого інституту в кримінальний процес з одного боку озброює оперативні підрозділи, слідчих та прокурорів додатковими "інструментами" з розкриття і розслідування злочинів, з іншої – покладає на них обов'язок професійного володіння цими "інструментами", оскільки невміле їх застосування може призвести, як до порушення прав людини під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, так і до притягнення до відповідальності співробітників правоохоронних органів, що допустили порушення закону під час їх здійснення" [130, с. 6]. Варто погодитися із зазначеною думку і відзначити, що лише професійне виконання своїх службових обов'язків співробітниками правоохоронних органів створить умови ефективної протидії злочинності і усуне випадки порушення прав і свобод громадян.

Метою дослідження є обґрунтування можливості та необхідності проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій, у поєднанні із оперативно-розшуковими заходами, для встановлення конкретного місцезнаходження осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, їх підготовки, безпосереднього проведення. Важливим є також визначення інформації, яка може бути отримана за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій роботі слідчого та її використання у практичній діяльності.

Кримінальний процесуальний кодекс України розширив інструментарій щодо отримання доказової інформації у ході досудового розслідування, надавши

можливість слідчому, чи за його дорученням іншим органам, проводити негласні слідчі (розшукові) дії. Зазначені дії є різновидом слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню. Фактично у такому разі проводяться оперативно-розшукові заходи, які отримали статус слідчих дій і які не потребують додаткової легалізації результатів у кримінальному судочинстві, а отримані в ході їх проведення дані є доказовою інформацією (доказами). "Як свідчить практика, проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розшуку має позитивні результати. Всього у 2013 р. завдяки їх проведенню було розшукано більше 1,2 тис. підозрюваних" [101, с.44].

Про можливість та необхідність застосування негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій роботі слідчого визначено, зокрема, у ч. 2 ст. 246 КПК України, де зазначається, що негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Тобто законодавець, у випадку застосування негласних слідчих (розшукових) дій, зазначає про необхідність спочатку застосування інших засобів для отримання необхідної процесу доказування інформації і лише у разі неможливості це зробити за допомогою звичайних слідчих (розшукових) дій, процесуальних, організаційних чи оперативно-розшукових заходів.

Окрім зазначеного вище, у ст. 267 КПК України, яка визначає особливості проведення такої негласної слідчої дії як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння, прямо зазначається про мету проведення такої дії, зокрема, *для виявлення осіб, які розшукуються*. Така вказівка безпосередньо в законі є надзвичайно важливою для організації розшукової роботи як слідчого, так і оперативних підрозділів. Вони мають правові підстави здійснювати такі заходи безпосередньо для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, проводити їх затримання і доставляти до місця проведення досудового розслідування чи судового розгляду кримінального провадження.

Пунктом 4.2 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному

провадженні [88] визначено, що фактичні дані, які отримані за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій, можуть бути використані як докази для встановлення місця перебування особи, що розшукується. Тобто ми маємо безпосередні вказівки у нормативних документах на можливість застосування негласних слідчих (розшукових) дій у механізмі розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду.

Розгляд питання про особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій вимагає комплексного підходу, з відображенням різних сторін організації і проведення таких дій, особливостей використання результатів їх проведення. Слушною є думка Колесника В. А. який вказує, що "зазначене зумовлює потребу окремого й докладного висвітлення питань визначення сутності, мети, завдань негласних слідчих (розшукових) дій, порядку їх підготовки, проведення, визначення суб'єктів, учасників та їх повноважень, можливостей і тактики використання в доказуванні отриманих результатів, а також співвідношення результатів негласних процесуальних дій з результатами оперативно-розшукової діяльності" [112, с. 6].

Щодо поняття негласних слідчих (розшукових) дій у науковій літературі є різні думки. Науковці по-різному розглядають цю категорію кримінального процесуального законодавства, з одної сторони поєднуючи (ототожнюючи) їх з оперативно-розшуковими заходами. З іншої сторони, повністю відрізняють від оперативно-розшукових заходів і визначаючи як новий самостійний захід у кримінальному процесуальному законодавстві, спрямований на отримання доказової інформації негласними засобами.

На думку В. Д. Берназа, негласні слідчі (розшукові) дії є слідчо-оперативними заходами, тобто поєднання слідчої та оперативно-розшукової діяльності [13, с. 230]. Вище зазначена точка зору є надзвичайно цікавою, яка розкриває сутність негласних слідчих (розшукових) дій тим, що поєднуються слідчі та оперативно-розшукові заходи. З однієї сторони, слідчі (розшукові) – як процесуальний засіб отримання доказів. З іншої, оперативно-розшукові заходи –

як спосіб отримання інформації, яка має стосунок до вчинення злочину, обставин його вчинення та осіб, причетних до його вчинення. Також думки дотримується і Чухраєв Д. А., на думку якого негласні слідчі (розшукові) дії – це "процесуально-оперативні заходи, які проводяться уповноваженими кримінальним процесуальним законом, іншими законами та підзаконними актами, суб'єктами у визначеному для кожного з них порядку з метою оптимізації виявлення, припинення, запобігання, розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень" [338, с. 163].

Колесник В. А., розкриваючи сутність таких заходів, зазначає, що "негласність слідчих (розшукових) дій означає особливий порядок їх підготовки, проведення, фіксації та зберігання і використання отриманих результатів у режимі прихованості до певного часу від інших осіб, які не причетні до їх проведення" [112, с. 8].

В. О. Черков та О. М. Чистолінов ототожнюють поняття негласних слідчих (розшукових) дій з оперативно-розшуковими заходами і відрізняють їх лише тим, залежно від того хто проводить такі заходи – слідчих чи співробітник оперативного підрозділу [331]. Із зазначеною вище точкою зору важко погодитися, оскільки за формою і результатами це різні заходи. Фактично у даному разі проводиться слідча (розшукова) дія, спрямована на отримання доказів, лише порядок відрізняється негласною формою її проведення, при цьому не важливо хто (слідчий чи співробітник оперативного підрозділу) буде проводити таку дію.

Використання негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій роботі слідчого, оскільки такі дії обмежують права і свободи громадян, вимагає дотримання певних вимог, які встановлені Кримінальним процесуальним кодексом України. Перш за все заходи, які передбачені ст. ст. 260–264 КПК України (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), а також ст. ст. 267, 269-272, 274 КПК України можуть бути проведені виключно лише у кримінальному провадженні щодо тяжких і особливо тяжких злочинів.

Відповідно до положень ч. 4 ст. 12 КК України тяжким злочином є злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. Особливо тяжким злочином, відповідно до положень ч. 5 ст. 12 КК України, є злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі. Із наведеного вище слідує, що застосування у розшуковій роботі слідчого такого інструментарію як негласні слідчі (розшукові) дії можливо лише у випадку, коли осіб розшукують за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів. В інших випадках такі заходи, відповідно до положень кримінального процесуального законодавства, не проводяться. Це є важливим, оскільки проведення негласних слідчих (розшукових) дій стосовно розшуку осіб, які вчинили злочини невеликої чи середньої тяжкості є грубим порушенням норм кримінального процесуального законодавства і відповідними наслідками щодо осіб, які проводили такі заходи, а також щодо невизнання доказами інформацію, отриману за результатами таких заходів.

Варто відзначити, що законодавець, розглядаючи в кримінальному процесуальному законодавстві особливості та порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій прямо зазначає, зокрема, про втручання у приватне спілкування. Тобто цим законодавець наголошує на важливості дотримання вставленого порядку їх проведення і дотримання положень про те, що не можна у приватне спілкування втручатися без відповідної ухвали слідчого судді [99]. Окремі наукові публікації, зважаючи на важливість дотримання прав і свобод особи під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, спеціально аналізують положення чинного кримінального процесуального законодавства та вказують на вузькі сторони у його застосуванні у практиці розслідування злочинів [38; 135; 199; 277], а також відповідному судового та відомчого контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій [9; 59].

Окрім зазначеного вище важливим напрямом у забезпеченні контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій є прокурорський нагляд за виконанням доручень щодо проведення таких дій. На думку Грібова М. Л. "сутністю прокурорського нагляду за здійсненням НСРД під час розслідування грабежів та розбоїв полягає в тому, щоб дати оцінку законності конкретної НСРД з погляду правової обґрунтованості її здійснення. Предметом прокурорського нагляду за діяльністю оперативних підрозділів з виконання доручень на проведення негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні грабежів та розбоїв є: наявність передбачених законом формальних підстав для проведення таких дій; дотримання визначених законом і змістом доручень обмежень щодо здійснення цих дій у часі, просторі й за колом об'єктів, а також застосування при цьому технічних засобів" [44, с. 19-20].

На нашу думку, незважаючи на те, що негласні слідчі (розшукові) дії, певним чином, обмежують права і свободи громадян, є втручання в приватне спілкування – такі заходи є ефективним інструментом протидії сучасній злочинності, а також ефективним засобом щодо встановлення осіб, що вчинили тяжкі й особливо тяжкі злочини і переходять від слідства і суду.

Проведення негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення місця перебування розшукуваних осіб має специфічну мету, яка відмінна від випадків їх проведення для отримання доказової інформації у кримінальному провадженні. У ході проведення таких дій діяльність правоохоронних органів, перш за все, спрямована на отримання інформації, яка може бути використана для встановлення конкретного місця знаходження особи, що розшукується та його безпосереднього затримання, доставляння до місця проведення слідства чи судового засідання. Варто зауважити, що за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій роботі слідчого нерідко встановлюється доказова інформація щодо вчинених злочинів, а також факти вчинення інших суспільно-небезпечних діянь, про які не було раніше відомо правоохоронним органам і така інформація не стала надбанням офіційної статистики. Наукові

дослідження також виокремлюють проблемні аспекти законодавчого визначення відомостей щодо негласних слідчих (розшукових) дій, що не підлягають розголошенню [238].

Проблемою, яка фактично не знайшла відображення у наукових дослідженнях, є питання забезпечення унеможливлення витоку інформації про зміст та напрями проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час отримання дозволу слідчого судді на проведення того чи іншого заходу. До слідчого судді звертаються за дозволом щодо отримання дозволу на проведення конкретного заходу, з відображенням заходу, який буде проведено, даних щодо особи, адреси приміщення тощо, щодо яких і де планується провести такий захід. У разі витоку інформації на етапі отримання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії – буде втрачено можливості отримання доказової інформації і особи, щодо яких планувалось провести такий захід, застосують відповідні заходи протидії правоохоронним органам (змінять адреси проживання, змінять номери мобільних телефонів, не будуть спілкуватися в соціальних мережах, не будуть листуватися через пошту, не будуть відправляти поштових відправлень тощо). Важливим питанням в цьому напрямі є також особливості збереження документації у суді, яка стосується надання дозволів на проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій. Певною мірою зазначений напрям повинен мати відповідне оперативно-розшукове забезпечення щодо збереження інформації про зміст та спрямування проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відповідної документації, що супроводжує такий процес. Так, відповідно до "Узагальнення судової практики розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею", проведеного Апеляційного суду м. Києва, визначено, що "оригінали та другі примірники клопотання і ухвали слідчих суддів готуються та зберігаються з дотриманням правил таємного діловодства, що визначені у "порядку організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування. на

підприємствах, установах і організаціях", який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2003 р. №1561-12." [296].

Для вирішення проблемних ситуацій щодо витоку інформації у ході отримання дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій до Верховної Ради України 31 березня 2015 р. був внесений проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо негласних слідчих (розшукових) стосовно працівників суду та правоохоронних органів)" №2500 [217]. Зазначеним проектом пропонується отримувати дозволи на проведення негласних слідчих розшукових дій поза межами територіальної юрисдикції органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування. Головною причиною такої законодавчої ініціативи, що вказана в пояснювальній записці до зазначеного вище законопроекту, є "ймовірне незаконне розповсюдження інформації слідчим суддею про факт ініціювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій", а також "можливе упереджене ставлення з боку слідчого судді до слідчого (прокурора), які є ініціаторами проведення негласної слідчої (розшукової) дії" [217].

Аналіз практики правоохоронних органів свідчить про те, що у розшуковій роботі слідчого може бути організовано проведення таких спеціальних заходів: 1) аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); 2) накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України); 3) огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України); 4) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України); 5) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України); 6) обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України); 7) спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України); 8) аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України); 9) негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України); 10) спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України). Пропонується розглянути зміст окремих негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій

роботі слідчого щодо змісту окремої інформація, яка може бути отримана за результатами їх проведення.

Аудіо-, відеоконтроль особи, особливості організації і проведення яких визначені ст. 260 КПК України, є важливими у ході здійснення розшукової роботи слідчого. Статистичні дані, які сформовані на підставі інформації Державної судової адміністрації України, свідчать про широке використання правоохоронними органами зазначеного вище заходу у протидії злочинності, в тому числі для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 13215; задоволено клопотань – 11954; продовжено строк – 1008; 1.2) 2014 р. – 13271; задоволено клопотань – 11783; продовжено строк – 1264; 1.3) 2015 р.,– 12968; задоволено клопотань – 11360; продовжено строк – 1368;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 11915; задоволено клопотань – 10790; продовжено строк – 273; 2.2) 2014 р. – 10444; задоволено клопотань – 9511; продовжено строк – 203; 2.3) 2015 р.,– 14932; задоволено клопотань – 13430; продовжено строк – 63 [272, с. 506]. Зазначені вище статистичні дані свідчать про неоднозначність застосування такого заходу щодо надання дозволів на їх проведення слідчим суддею. Тобто є відмови у задоволенні клопотань з різних причин. З іншої сторони – слідчі судді продовжують терміни проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії.

Така негласна слідча (розшукова) дія полягає у прихованому фіксуванні розмов певної особи (осіб) з використанням спеціальних технічних засобів, а також для фіксації інших звуків, рухів та дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебуванням. Сутністю зазначеної вище негласної слідчої (розшукової) дії є: 1) отримання інформації поза бажанням волі певної особи; 2) інформація отримується приховано без повідомлення особі, щодо якої здійснюються заходи;

3) інформація отримується з використанням спеціальних технічних засобів, які встановлюються приховано в помешканні (іншому приміщенні), де проживає (знаходиться) особа; 4) місце, де проводяться відповідні заходи не відноситься до публічних місць, для їх відвідування потребується відповідний дозвіл слідчого судді; 5) встановлення приховано таких технічних засобів для фіксування розмови (звуків, рухів та дій) є змістом виконання інших негласних слідчих (розшукових) дій, для проведення яких необхідно отримання відповідного дозволу слідчого судді (п. 5 ч. 1. ст. 267 КПК України) – встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи у ході обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; 6) здійснення записів (фіксування) розмов (звуків, рухів та дій) особи певний період, визначений ухвалою слідчого судді; 7) вилучення з місця здійснення аудіо-, відеоконтролю особи технічних засобів, які використовувалися для проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії – є змістом проведення іншої негласної слідчої (розшукової) дії (п. 5 ч. 1. ст. 267 КПК України); 8) огляд та використання у ході розслідування інформації, отриманої за результатами проведення аудіо-, відеоконтролю особи; 9) відмінність здійснення аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК України) від схожої негласної слідчої (розшукової) дії (спостереження за особою, річчю або місцем – ст. 269 КПК України) полягає в тому, що в першому випадку приховано встановлюються спеціальні технічні засоби для фіксації розмов чи іншої інформації в публічно недоступних місцях. В іншому випадку – здійснюються спостереження за особою, річчю чи місцем в публічно доступних місцях, в тому числі застосовується технічні засоби для фіксації інформації під час такого спостереження.

Варто відзначити, що проведення зазначеної вище негласної слідчої (розшукової) дії викликає певні труднощі через зміст самих дій – тобто проведення в публічно недоступних місцях фіксування інформації. Як зазначалось вище, що "передувати проведенню цієї дії може здійснення окремих заходів під час іншої негласної слідчої (розшукової) дії – обстеження публічно

недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, в результаті таємного проникнення до яких можуть бути встановлені приховано технічні засоби аудіо-, відео контролю особи" [112, с. 66–67]. Не в усіх випадках це можливо і це потребує високого професійного виконання заходів. Ризиком витоку інформації в організації проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії є також здійснення низки заходів щодо складання клопотання, узгодження з прокурором, отримання дозволу слідчого судді, в тому числі і для встановлення технічних засобів аудіо-, відео контролю і саме встановлення таких технічних засобів. Незважаючи на складність в організації та проведенні такої негласної слідчої (розшукової) дії – вона є результативним, ефективним заходом у розшуковій роботі слідчого, оперативних підрозділів. Зважаючи на перелік спеціальних технічних засобів, які дозволяється ввозити на митну територію України для правоохоронних органів [146], до таких спеціальних засобів, зокрема, можуть бути віднесені: малогабаритні пристрої прослуховування: радіомікрофони; мікродатчики для зняття акустичної інформації з інтегрованим радіопередавачем (акселерометр, остеоскоп з радіоканалом, геофон та ін.); радіоприймальний засіб сигналів приладів прослуховування; направлений мікрофон; комплект апаратури для дистанційного зняття мовної інформації за допомогою лазера; оповіщувач охоронної сигналізації із вбудованим мікрофоном; оптоволоконний мікрофон тощо. Окремі наукові дослідження присвячені питання застосування технічних заходів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій [283].

В ході проведення зазначеного вище заходу можливо отримати таку інформацію: дані щодо місця проживання розшукуваної особи; номер його мобільного телефону; особливості зв'язку родичів, знайомих із розшукуваною особою, адреса і населений пункт, де проживає особа, оголошена в розшук тощо. Окрім зазначеного проведення такої дії сприяє отримати інформацію щодо речових доказів та інших доказових даних, які стосуються вчиненого злочину. Проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії у комплексі з іншими заходами (наприклад, допит осіб щодо місця знаходження особи, що перебуває в

розшуку) і фіксацій у подальшому розмов може сприяти отриманню необхідної інформації не лише про зміст злочинної діяльності, а також і місця перебування особи, що переховується та особливості зв'язку з такою особою.

Використання технічних засобів у ході проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії дозволяє зафіксувати важливу інформацію, а також детального її вивчення та прийняття рішення щодо планування проведення окремих слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів, організаційних заходів чи інших негласних слідчих (розшукових) дій. Практика свідчить про ефективність застосування такого спеціального заходу у розшуковій роботі слідчого та отримання важливої інформації, яка, у сукупності з іншими даними, сприяє встановленню конкретного місця знаходження розшукуваної особи.

Процесуальна сторона здійснення такої негласної слідчої (розшукової) дії має прояв у виконанні такого алгоритму дій: 1) слідчий готує відповідне клопотання до слідчого судді про необхідність обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, на підставі положень п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК України, і встановлення приховано відповідних технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи; 2) слідчий готує відповідне клопотання до слідчого судді про отримання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії – аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); 3) слідчий погоджує зазначені вище клопотання з прокурором – процесуальним керуючим у кримінальному провадженні; 4) клопотання надається до слідчого судді для отримання відповідних дозволів на проведення негласних слідчих (розшукових) дій; 5) слідчий суддя розглядає відповідні клопотання і за наявності підстав відповідною ухвалою дозволяє проведення, тієї чи іншої, негласної слідчої (розшукової) дії; 6) слідчий, після отримання відповідних ухвал слідчого судді - доручає проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам, які мають як технічні, так і професійні можливості їх проведення.

Важливим аспектом проведення аудіо-, відеоконтролю особи є ознайомлення, вивчення, аналіз результатів негласної слідчої (розшукової) дії. Після закінчення проведення зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії відповідні матеріали і технічні засоби, що були використані при цьому передаються слідчому. Слідчий, в свою чергу, детально знайомиться та вивчає надані матеріали і встановлює серед них дані, що мають безпосереднє відношення до кримінального провадження: відомості, що свідчать про зміст злочинної діяльності; дані про місце знаходження особи, що переховується від органів досудового розслідування та суду; інша інформація, яка має стосунок до події, щодо якої здійснюється кримінальне провадження. У разі необхідності для ознайомлення із інформацією, що отримана від оперативних підрозділів, може бути запрошений відповідний спеціаліст, який надасть допомогу у ознайомленні із інформацією, копіюванні необхідних фрагментів, користуванні відповідними технічними засобами, в тому числі і для складання протоколу відповідної негласної слідчої (розшукової) дії. Інформація, яка має безпосереднє відношення до події, що розслідується, має бути відтворена в повному обсязі, де зазначається зміст розмови, відповідні звуки, рухи тощо. До протоколу долучаються відповідні додатки, зазначаються дані щодо осіб, які проводили зазначену негласну слідчу (розшукову) дію і протягом 24 годин після її закінчення результати надаються прокурору – процесуальному керуючому для збереження та подальшого використання у кримінальному провадженні таких результатів.

Накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України) *та огляд і виїмка кореспонденції* (ст. 262 КПК України) є дієвими заходами щодо встановлення важливої інформації про розшукуваних осіб та їх безпосереднього місця знаходження. "Цей оперативно-розшуковий захід, як і негласна слідча (розшукова) дія є складовою частиною втручання у приватне спілкування, має три складових частини: арешт, огляд і виїмку кореспонденції. При цьому кореспонденцією є листи всіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери,

перекази, телеграми й інші матеріальні носії передання інформації між особами" [10, с. 126].

Незважаючи на те, що останнім часом, з розвитком інформаційних технологій, зменшилась кількість осіб, які користуються послугами установ зв'язку (зокрема, "Укрпошта"), зазначена негласна слідча (розшукова) дія має нерідко позитивні результати. Останнім часом громадяни нерідко користуються альтернативними видами зв'язку, наприклад "Нова пошта", "Міст" тощо. Практика свідчить, що знайомі, родичі розшукуваних осіб нерідко відправляють поштові відправлення з одягом, грошима для таких осіб, які переховуються від органів досудового розслідування в інших населених пунктах України. Варто відзначити, що в таких випадках поштові відправлення, наприклад "Новою поштою" можуть бути надіслані на відповідне поштове відділення, без вказівки адреси проживання особи, що отримує. Крім зазначеного вказуються дані щодо номера мобільного телефону особи, якій надіслано поштове відправлення. В квитанції про відправлення, окрім зазначеної вище інформації, знаходять відображення такі дані: 1) інформація про відправника; 2) його номер мобільного телефону; 3) номер відділення, з якого здійснено надсилання поштового відправлення; 4) опис відправлення; 5) оголошена вартість відправлення; 6) тип послуги щодо відправлення: "двері-двері", "склад-склад", "двері-склад", "склад-двері"; 7) дані щодо оплати послуг з пересилання; 8) дані щодо особи, яка надала поштові послуги тощо.

Отримання інформації, при дотриманні встановлених процесуальних процедур, наприклад з "Нової пошти", надає можливість правоохоронним органам аналізувати дані щодо руху поштових відправлень, в тому числі осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Варто відзначити, що в інформаційній базі "Нової пошти", містяться дані стосовно осіб, які раніше користувалися послугами такої компанії, з відображенням номера мобільного телефону такої особи, що, при виконанні відповідних заходів, надає можливість

відслідковувати рух поштових відправлень конкретним особам, встановити їх місце перебування та затримати під час отримання таких відправлень.

Розуміючи про можливості використання правоохоронними органами сучасних технологій щодо негласного фіксування телефонних переговорів, як мобільних, так і стаціонарних, розшукувані особи нерідко використовують для спілкування листування через установи зв'язку ("Укрпошта", "Нова пошта"), тому застосування такого спеціального заходу буде сприяти встановленню необхідної для слідства інформації про осіб, які переховуються. "Накладений арешт не обов'язково тягне за собою відкриття, огляд і виїмку кореспонденції конкретного адресата, а може бути обмеженим лише зовнішнім оглядом без відкриття й виїмки, рішення про це приймає слідчий з урахуванням ситуації, яка склалася на конкретний момент досудового розслідування" [112, с. 69].

Накладення арешту на кореспонденцію варто застосовувати щодо осіб, з якими вірогідніше буде спілкуватися розшукувана особа. У ході слідства цей перелік осіб встановлюються на підставі інформації, отриманої під час допитів, проведення інших слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, при проведенні оперативно-розшукових заходів чи на підставі аналізу наявної у слідства інформації.

Варто звернути увагу на необхідність отримання у ході розшукової роботи слідчого доступу до поштових повідомлень, які надіслані за допомогою електронної пошти. Незважаючи на те, що вони відносяться до листування, їх вилучення здійснюється у ході проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, особливості проведення якого визначені положеннями ст. 263 КПК України. Питанням особливостей отримання інформації, що міститься в електронних повідомленнях іншої інформації, що міститься в електронному вигляді присвячені окремі наукові публікації [139; 142-143].

Статистичні дані щодо використання у практиці розкриття та розслідування злочинів, а також встановлення місця знаходження осіб, які переховуються від

органів досудового розслідування та суду накладення арешту на кореспонденцію за період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. свідчать про достатньо високий рівень застосування у правоохоронній практиці такого заходу як оперативно-розшукового заходу (ОРЗ), так і у рамках негласної слідчої (розшукової) дії (НСРД):

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 1545; задоволено клопотань – 1394; продовжено строк – 113; 1.2) 2014 р. – 1376; задоволено клопотань – 1255; продовжено строк – 56; 1.3) 2015 р.,– 1517; задоволено клопотань – 1335; продовжено строк – 116;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 194; задоволено клопотань – 175; продовжено строк – 7; 2.2) 2014 р. – 132; задоволено клопотань – 119; продовжено строк – 1; 2.3) 2015 р.,– 90; задоволено клопотань – 88; продовжено строк – 0 [272, с. 506].

Наведені вище статистичні дані свідчать про недостатній рівень застосування накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України) на досудовому розслідуванні у вигляді негласної слідчої (розшукової) дії, оскільки це в 10 разів менше від рівня застосування таких заходів в рамках проведення оперативно-розшукових заходів. Такий захід є надзвичайно актуальним у діяльності правоохоронних органів, незважаючи на зменшення рівня використання поштових відправлень через можливість вільного і доступного використання різноманітних електронних ресурсів: електронна пошта; спілкування в соціальних мережах; "Skype"; "Viber"; мобільний телефон тощо.

Щодо використання у таких випадках правоохоронними органами огляду і виїмки кореспонденції (ст. 262 КПК України) як самостійної дії, яка відмінна від накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України) за період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. статистичні дані свідчать про високий рівень застосування у правоохоронній практиці такого заходу як оперативно-

розшукового заходу (ОРЗ), так і у рамках негласної слідчої (розшукової) дії (НСРД):

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 3547; задоволено клопотань – 3206; продовжено строк – 286; 1.2) 2014 р. – 3271; задоволено клопотань – 2786; продовжено строк – 419; 1.3) 2015 р.,– 5026; задоволено клопотань – 3892; продовжено строк – 1035;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 191; задоволено клопотань – 177; продовжено строк – 5; 2.2) 2014 р. – 118; задоволено клопотань – 112; продовжено строк – 2; 2.3) 2015 р.,– 106; задоволено клопотань – 105; продовжено строк – 0 [272, с. 506].

Аналіз зазначених вище статистичних даних свідчить також про більш активне використання зазначеного заходу у правоохоронній діяльності при проведенні оперативно-розшукових заходів (перевищує в окремих випадках у 30 разів). Окрім зазначеного, у деяких випадках отриманих дозволів на огляд і виїмку кореспонденції (ст. 262 КПК України) менше від отриманих дозволів на арешт кореспонденції (ст. 261 КПК України). Це викликано тим, що кореспонденція могла не надійти, а також тим, що відповідна установа зв'язку не завжди в повному обсязі виконує відповідні доручення про накладення арешту на кореспонденцію. З іншої сторони, це свідчить про низький рівень професіоналізму співробітників правоохоронних органів і недбалого ставлення до виконання своїх обов'язків, коли виконується дія щодо арешту кореспонденції і не виконуються дії щодо отримання дозволів слідчого судді для огляду і виїмки кореспонденції (ст. 262 КПК України). В окремих випадках слідчий судді відмовляє у проведенні таких заходів з різних причин, в тому числі і враховуючи недоліки у складанні слідчим відповідних клопотань.

Практика свідчить про використання у діяльності правоохоронних органів спеціальних технічних засобів, які дозволяють негласно переглядати поштові

відправлення (малогабаритна рентгеноскопічні, ренгенотелевізійна апаратура), зокрема зазначене визначено у відповідних листах митних органів, у разі ввезення таких засобів на територію України для потреб правоохоронних органів [146].

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) є також дієвим заходом у діяльності правоохоронних органів для визначення місця знаходження розшукуваної особи та отримання даних щодо його пересування, місць зустрічі, транспортних засобів, які використовуються, а також номерів мобільних телефонів, якими користується розшукувана особа тощо. Особливості проведення зазначених вище заходів має відповідне наукове забезпечення у публікаціях науковців [239-247].

З використанням відповідних технічних засобів у ході проведення такої дії негласно здійснюється фіксація телефонних розмов, іншої інформації та сигналів, зокрема служби коротких повідомлень (коротких текстових повідомлень в телекомунікаційних мережах, SMS, Short Message Service), послуги мультимедійних повідомлень (зображення, звук тощо, Multimedia Messaging Service, MMS), факсимільного зв'язку, модемного зв'язку, зв'язку "банк-клієнт" тощо). Під час проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії різновидом фіксації, за допомогою відповідних технічних засобів, є зняття інформації з каналів зв'язку різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку, мережі Інтернет, інших мереж передачі даних. Проведенням такої дії фіксуються поштові повідомлення, відправлені електронною поштою, що є найбільш позитивним у здійсненні розшукової роботи слідчим, оскільки дуже часто особи, які розшуковуються, розуміючи про значний обсяг використання електронних повідомлень, без застережень користуються такою послугою. Існують технічні можливості встановлення не лише поштового відправлення електронною поштою, а також комп'ютера, з якого відправлене зазначене повідомлення (адреса Інтернет провайдера, підприємства з надання послуг Інтернету та їх місця знаходження тощо). В поєднанні з іншою інформацією, зазначені негласні слідчі (розшукові)

дії є інформативними щодо встановлення додаткової інформації для визначення точного місця перебування особи, що розшукується.

В розшуковій роботі слідчого варто враховувати, що існує можливість відправлення безкоштовних коротких повідомлень (SMS) із відповідних сайтів мережі Інтернет, зокрема, сайтів мобільних операторів. У таких випадках складно ідентифікувати місце відправлення такого короткого повідомлення та є складнощі у встановленні конкретних осіб, що їх відправили.

Окремі наукові публікації з цих питань виокремлюють проблемні сторони організації проведення зазначеної вище негласної слідчої (розшукової) дії. Сергєєва Д. Б. вказує на те, що "лише сукупність аудіозапису, знятої з телекомунікаційних мереж інформації, що має значення документа, а також протоколу дослідження цієї інформації у своїй нерозривній єдності можуть становити доказ у кримінальному провадженні" [240, с. 211].

Дані щодо зазначеного заходу свідчать про широке використання у правоохоронній діяльності такої негласної слідчої (розшукової) дії, в тому числі для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Так, за період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. такі заходи використовувалися як оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії 194046 раз. За окремі періоди такі показники становили:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 28981; задоволено клопотань – 26542; продовжено строк – 1740; 1.2) 2014 р. – 30608; задоволено клопотань – 27597; продовжено строк – 2322; 1.3) 2015 р., – 26556; задоволено клопотань – 23501; продовжено строк – 2336;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 28020; задоволено клопотань – 24885; продовжено строк – 786; 2.2) 2014 р. – 34152; задоволено клопотань – 31221; продовжено строк – 650; 2.3) 2015 р., – 45729; задоволено клопотань – 40385; продовжено строк – 2019 [272, с. 506].

Аналіз зазначених вище статистичних даних свідчить про велику кількість клопотань, з якими звертаються правоохоронні органи до слідчого судді щодо отримання дозволів на проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України). При цьому, майже однакова їх кількість призначається у ході проведення оперативно-розшукових заходів, так і в рамках негласної слідчої (розшукової дії) у ході досудового розслідування. Лише у 2015 р. значно збільшилась кількість звернень з клопотанням про проведення негласної слідчої (розшукової) дії у ході досудового розслідування (майже у 1,7 разів). Ознайомлення з такими даними свідчить також про певні труднощі, які існують у ході застосування зазначеного інституту. Статистичні дані свідчать про значну кількість відмов слідчого судді у задоволенні клопотання щодо проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (в окремі періоди в задоволенні було відмовлено до 5 тис. клопотань). Це пов'язано, у більшості випадків із неправильним оформленням клопотання, а також відсутністю достатніх підстав проведення зазначеного вище заходу. Варто відзначити, що зазначена негласна слідча (розшукова) дія є найбільш продуктивною для встановлення обставин вчинення злочину, так і місця перебування особи, яка була оголошена в розшук. З використанням можливостей зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії було встановлено особу, яка нанесла смертельні побої військовослужбовцю Збройних сил України в одному із ресторанів столиці [329].

Зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України), на відміну від попередньої дії, полягає у негласному здійсненні зняття інформації з комп'ютерів, автоматичних систем та відповідних комп'ютерних мереж. Перш за все, треба мати інформацію стосовно того, що в конкретних технічних засобах, інформаційних системах може міститися необхідна для ходу розслідування інформація, в тому числі дані щодо встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук. Такі електронні системи можуть бути локальними і розподіленими. Їх відмінність полягає у тому, на одному чи

декількох комп'ютерах знаходяться бази даних інформації, програмне забезпечення, система управління базою даних, файл-серверні інформаційні системи, клієнт-серверні інформаційні системи тощо.

Зазначена дія дозволяє отримати інформацію, що міститься в комп'ютерах, відповідних мережах і яка може стосуватися розшукуваних осіб, їх місця перебування. Зазначена дія проводиться у разі отримання, із інших джерел, даних про наявність відповідної інформації в конкретних технічних засобах чи існування можливості спілкування між окремими особами в комп'ютерних мережах тощо.

Практика правоохоронних органів свідчить про значну кількість даних, що міститься в електронних інформаційних системах, які у подальшому можна використати у аналітичній роботі слідчого, співробітників оперативних підрозділів та встановленні місця перебування конкретної особи, яка оголошена в розшук. Такими даними є переписка у вигляді повідомлень електронною поштою, приватних текстових повідомлень у ході використання соціальних мереж ("Facebook", "ВКонтакте", "Skype", "Twitter", "Однокласники").

Варто відзначити, що отримання даних з електронних інформаційних систем таким чином проводиться у разі закритого доступу до інформації в таких технічних засобах. У разі, якщо доступ до такої інформації є вільним і не потребує спеціальних заходів щодо подолання перешкод (паролів тощо) – отримання такої інформації не потребує відповідних дозволів слідчого судді на здійснення заходів.

Складнощі щодо організації зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії викликані тим, що до її проведення правоохоронні органи мають чітко володіти інформацією стосовно конкретних електронних інформаційних систем, конкретних комп'ютерних засобів і їх місця знаходження (ІР-адреси, способи обмеження доступу до інформації, адреси підприємств, які надають відповідні послуги тощо). Така інформація необхідна для вказівки її у клопотанні до слідчого судді про надання дозволу на проведення зняття інформації з

електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України). "У клопотанні слідчого, узгодженого з прокурором, про дозвіл на зняття інформації з електронних інформаційних систем. поряд із зазначенням відомостей, що перелічені у ч.2 ст. 248 КПК України, додатково повинні бути вказані ідентифікаційні ознаки електронної інформаційної системи (найменування електронної інформаційної системи, фізична адреса розташування її файлових серверів та робочих станцій або електронна адреса в мережі Інтернет, її власник, володілець або утримувач) та спосіб, яким обмежений доступ до неї" [130, с. 64].

Інформація стосовно наданих до слідчого судді клопотань та дозволів на здійснення зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України) свідчить про широке використання у правоохоронній діяльності зазначеного вище заходу отримання інформації. Так, за період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. такі дані становили:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРС): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 6860; задоволено клопотань – 5992; продовжено строк – 588; 1.2) 2014 р. – 5997; задоволено клопотань – 5097; продовжено строк – 836; 1.3) 2015 р.,– 6651; задоволено клопотань – 5541; продовжено строк – 1016;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 469; задоволено клопотань – 431; продовжено строк – 14; 2.2) 2014 р. – 384; задоволено клопотань – 359; продовжено строк – 6; 2.3) 2015 р.,– 1167; задоволено клопотань – 1020; продовжено строк – 104 [272, с. 506].

Аналіз зазначених вище даних щодо проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем свідчить, що у ході проведення оперативно-розшукових заходів така дія використовується значно частіше, майже у 6 разів. Це свідчить про відсутність у слідчих досвіду щодо використання таких механізмів у ході досудового розслідування, відсутність належної взаємодії з відповідними оперативними підрозділами. При цьому, порівнюючи показники 2014 р. та

2015 р., можна відзначити, що такий показник застосування слідчими у ході досудового розслідування зняття інформації з електронних інформаційних систем збільшився в три рази. Варто відзначити, що така дія, у поєднанні із іншими слідчими (розшуковими), негласними слідчими (розшуковими) діями, оперативно-розшуковими заходами, іншими організаційними заходами є дієвим інструментом встановлення місця знаходження особи, що оголошена в розшук і в практиці правоохоронних органів має частіше застосовуватися у ході досудового розслідування.

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) відноситься до негласних слідчих (розшукових) дій, які найчастіше призначаються до проведення у кримінальних провадженнях щодо розшуку осіб, які переховуються. Їх зміст полягає у таємному чи прихованому проникненні до житла чи іншого володіння особи з метою встановлення відповідних технічних засобів (аудіо-, відео контролю особи) для фіксування розмов чи певних рухів і поведінки осіб, виявлення і фіксації слідів, виявлення документів, речей, здійснення огляду приміщень, безпосереднього виявлення осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Варто звернути увагу на те, що законодавець у п. 4 ч. 1 ст. 267 КПК України прямо вказує на те, що такий захід має спрямування, зокрема на виявлення осіб, які розшукуються. Законом також визначено, що відноситься до публічно недоступних місць – до яких неможливо увійти або в яких неможливо перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ним осіб. Зазначена негласна слідча (розшукова) дія, зокрема, є засобом забезпечення проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК України). Оскільки зазначена вище негласна слідча (розшукова) дія пов'язана із втручанням в особисте життя громадян - проведення такої дії вимагає отримання відповідного дозволу на проведення у слідчого судді.

Практика свідчить про широке використання у правоохоронній діяльності такого заходу, в тому числі для встановлення місця перебування особи, яка оголошена в розшук, виходячи із аналізу клопотань до слідчого судді щодо дозволу на проведення такого заходу. За період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. такі дані становили:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 7394; задоволено клопотань – 6569; продовжено строк – 614; 1.2) 2014 р. – 6539; задоволено клопотань – 5626; продовжено строк – 790; 1.3) 2015 р.,– 7044; задоволено клопотань – 5904; продовжено строк – 1001;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 1781; задоволено клопотань – 1607; продовжено строк – 34; 2.2) 2014 р. – 1265; задоволено клопотань – 1129; продовжено строк – 28; 2.3) 2015 р.,– 2067; задоволено клопотань – 1741; продовжено строк – 202 [272, с. 506].

Аналіз таких даних свідчить, про низький рівень, у порівнянні із заходами в ході оперативно-розшукової діяльності, використання слідчим у ході досудового розслідування можливостей обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України). В окремі роки така кількість відрізнялась у 6 разів. Окрім сказаного вище, варто відзначити, що у задоволенні значної кількості клопотань як співробітників оперативних підрозділів, так і слідчих, слідчим суддею було відмовлено з різних причин: недостатньо підстав, неправильно оформлено клопотання тощо.

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України). Зазначена негласна слідча (розшукова) дія є один із дієвих засобів для встановлення обставин вчинення злочину, а також у ході проведення розшукової роботи. Сутність цієї дії полягає в тому, що правоохоронні органи отримують від відповідних підприємств, що надають послуги зв'язку, відповідну інформацію про теперішнє місцезнаходження радіоелектронного засобу,

радіовипромінювального засобу, мобільного терміналу зв'язку та інших приладів, які використовуються для зв'язку як засіб моніторингу про встановлення місця перебування особи в певному місці. Таке місцезнаходження визначається на певний час і з прив'язкою до певної території. Тобто можна визначити за інформацією про місце реєстрації певного мобільного телефону, мобільного терміналу зв'язку, де знаходиться особа, яка підозрюється у вчиненні злочину. Окрім зазначеного вище, такий захід є надзвичайно ефективним у ході здійснення спеціальних заходів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Інформація, що отримана в ході проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії використовується для здійснення аналітичної роботи правоохоронних органів з розшуку осіб, а також для організації проведення інших слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, чи є складовою проведення тактичної операції "Розшук особи, що переховується від органів досудового розслідування".

Сутність такої дії полягає в тому, що з дозволу слідчого судді слідчий звертається до відповідних підприємств з надання послуг зв'язку щодо отримання інформації про конкретного абонента (де знаходиться абонент у певний час чи його пересування за певний період). В такому випадку не розкривається зміст телефонних розмов, відправлених коротких повідомлень SMS, MMS, а лише встановлюється місце, де знаходиться абонент, з ким вів розмови по телефону (номер абонента), де був зареєстрований мобільний термінал зв'язку (наприклад, доступ до Інтернету за допомогою відповідного модему).

Отримання інформації як моніторинг мобільних пристроїв та пересування певної особи у ході проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) варто відрізнити від відповідних заходів забезпечення кримінального провадження, зокрема, як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться у операторів і провайдерів телекомунікаційного зв'язку та містять інформацію про зв'язок, певного абонента, послуги телекомунікаційного зв'язку (вихідні чи вхідні з'єднання, короткі повідомлення

SMS, послуги мультимедійних повідомлень MMS тощо). У ході тимчасового доступу до документів слідчий отримує інформацію про певного абонента, використанням ним мобільного терміналу чи мобільного телефону в минулому, без розкриття змісту розмов, повідомлень чи з'єднань в Інтернеті. При проведенні установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) є моніторинг щодо використання абонентом мобільних терміналів, мобільних телефонів для локалізації місця знаходження конкретної особи, її пересування в певному напрямі, проживання за певною адресою тощо. З цього приводу було роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ [37; 91; 271].

Практика правоохоронних органів свідчить про широке використання для моніторингу місця знаходження конкретної особи установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України). Значна кількість таких дозволів слідчими, співробітниками оперативних підрозділів отримується для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Так, відповідно до інформації про отримання дозволів на проведення зазначеної вище негласної слідчої (розшукової) дії з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. роботу правоохоронних органів України характеризують такі дані:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 10172; задоволено клопотань – 9229; продовжено строк – 826; 1.2) 2014 р. – 17932; задоволено клопотань – 16332; продовжено строк – 1463; 1.3) 2015 р.,– 13310; задоволено клопотань – 11740; продовжено строк – 1349;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 27936; задоволено клопотань – 26040; продовжено строк – 348; 2.2) 2014 р. – 24118; задоволено клопотань – 23058; продовжено строк – 161; 2.3) 2015 р.,– 26011; задоволено клопотань – 24016; продовжено строк – 610 ;

3) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) до отримання ухвали слідчого судді на підставі положень ст. 250, ч. 3 ст. 269 КПК України: 3.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 10 (ОРЗ), 52 (НСРД); 3.2) 2014 р. 1 (ОРЗ), 30 (НСРД); 2.3) 2015 р. – 0 (ОРЗ), 44 (НСРД) [272, с. 507].

Аналіз зазначених вище даних щодо отримання дозволу на проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) свідчить про широке використання такого заходу у ході проведення досудового розслідування, в тому числі для встановлення місця перебування особи, що оголошена в розшук та переховуються від правоохоронних органів і є дієвим засобом моніторингу пересування особи, для точного встановлення її місця на певній території і сприяє проведенню відповідних заходів із затримання таких осіб.

Спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) дозволяє правоохоронним органам здійснювати контроль за певними особами, з відповідною фіксацією за допомогою технічних засобів спостереження, їх контактів з іншими особами, маршрутів пересування, змісту їх поведінки, перебування таких осіб в публічно доступних місцях. У таких випадках можливо безпосереднє встановлення осіб, які переховуються в момент зустрічі з рідними, знайомими чи кур'єрами, що використовуються для передавання грошей, одягу інших предметів для осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Практика правоохоронних органів свідчить про достатньо широке використання можливостей зазначеної вище негласної слідчої (розшукової) дії у розшуковій роботі щодо осіб, які переховуються. Таке спостереження дозволяє встановити контакти осіб, знайомих із розшукуваною особою чи безпосередніх контактів із особою, яку розшукують. За період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. у правоохоронній діяльності були застосовані такі заходи, в тому числі щодо розшуку осіб:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 17650; задоволено клопотань – 16148; продовжено строк – 1134; 1.2) 2014 р. – 17685; задоволено клопотань – 15562; продовжено строк – 1855; 1.3) 2015 р.,– 17022; задоволено клопотань – 14878; продовжено строк – 1847;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 12174; задоволено клопотань – 10838; продовжено строк – 342; 2.2) 2014 р. – 9675; задоволено клопотань – 8814; продовжено строк – 193; 2.3) 2015 р.,– 14492; задоволено клопотань – 13185; продовжено строк – 665;

3) спостереження за особою до отримання ухвали слідчого судді на підставі положень ст. 250, ч. 3 ст. 269 КПК України: 3.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 6 (ОРЗ), 26 (НСРД); 3.2) 2014 р. 0 (ОРЗ), 3 (НСРД); 2.3) 2015 р.,– 0 (ОРЗ), 2 (НСРД); [272, с. 507].

Зазначений вище захід має відмінність від інших спеціальних заходів в тому, що спостереження за особою проводиться у публічно доступному місці. Тобто не має необхідності отримання додаткового дозволу від слідчого судді на відвідування таких місць, а лише здійснюється спостереження за особою, річчю чи місцем, в тому числі із використання спеціальних технічних засобів фіксації інформації спостереження. При тому варто врахувати, що для здійснення спостереження за особою, на підставі положень ч. 2 ст. 269 КПК України, здійснюється на підставі ухвали слідчого судді.

Спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) полягає у візуальному спостереженні за певною річчю чи визначеним місцем і має на меті можливість фіксування, в тому числі з використанням технічних засобів, пересування певних осіб, їх контактів з іншими особами. За результатами проведення такої слідчої дії можлива фіксація інформації, яка може використана у розшуковій роботі, в тому числі для безпосереднього затримання особи, що розшукується. Ця негласна слідча

(розшукова) дія відрізняється від вищерозглянутої (спостереження за особою) тим, що в таких випадках не потребується відповідної ухвали слідчого судді для проведення такого заходу.

Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) відноситься до спеціальних заходів, які дозволяють, через використання відповідних технічних засобів, у публічно доступних місцях фіксувати розмови, поведінку чи рухи певних осіб. Зазначена негласна слідча (розшукова) дія відносно проста в підготовці та організації проведення і дозволяє проконтролювати поведінку чи розмови певних осіб, які можуть повідомити про місце знаходження розшукуваної особи чи встановити зустріч розшукуваної особи з іншими особами, що може привести до безпосереднього затримання такої особи. Така негласна слідча (розшукова) дія від попередньо розглянутою відрізняється тим, що в даному випадку здійснюється технічна фіксація певної інформації. Щодо спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України), то в даному випадку співробітником правоохоронного органу здійснюється безпосередньо спостереження за особою, місцем чи річчю, в тому числі із використанням технічних засобів спостереження.

Практика свідчить про достатньо широке використання у правоохоронній діяльності аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України). За період з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. правоохоронними органами України такі заходи були застосовані:

1) надійшло клопотань для проведення такого заходу в рамках оперативно-розшукової справи (ОРЗ): 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 5793; задоволено клопотань – 5210; продовжено строк – 491; 1.2) 2014 р. – 5354; задоволено клопотань – 4467; продовжено строк – 800; 1.3) 2015 р., – 6659; задоволено клопотань – 5414; продовжено строк – 1037;

2) надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 2.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 2066; задоволено клопотань – 1842; продовжено строк – 19; 2.2) 2014 р. –

1682; задоволено клопотань – 1547; продовжено строк – 15; 2.3) 2015 р., – 3314; задоволено клопотань – 2757; продовжено строк – 360 [272, с. 507].

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України) невикористано досить рідко застосовується у діяльності правоохоронних органів для організації розшуку осіб, які переховуються, а також для встановлення обставин вчинення злочину. Однак варто зауважити, що в окремих випадках виникає необхідність у отриманні, без відома власника (родичів чи знайомих розшукуваної особи) зразків матеріалів сировини, виробів, в тому числі отримання їх в публічно недоступних місцях.

Дані щодо отримання дозволів на проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії з листопада 2012 р. до грудня 2015 р. свідчать про такі напрями діяльності правоохоронних органів: надійшло клопотань про проведення такого заходу в рамках негласних слідчих (розшукових) дій на досудовому розслідуванні: 1.1) листопад 2012 р. – 2013 р. – 170; задоволено клопотань – 154; 1.2) 2014 р. – 146; задоволено клопотань – 139; 1.3) 2015 р., – 451; задоволено клопотань – 400 [272, с. 507].

Перераховані вище негласні слідчі (розшукові) дії є ефективними у встановленні необхідної інформації для розшукової роботи слідчого лише у поєднанні з проведенням комплексу інших слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових та інших організаційних заходів. Проведенню таких заходів має передувати ретельна підготовка та врахування процесуальних особливостей, отримання відповідних дозволів у слідчого судді, врахування тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та можливостей застосування відповідних технічних засобів. Практика свідчить про низку недоліків в організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій у розшуковій роботі слідчого та певні порушення встановленого порядку їх проведення. На думку Погорецького М. А. "Основними причинами є: надзвичайно висока завантаженість слідчих, прокурорів та слідчих суддів, брак напрацьованої практики та визначених підходів щодо вирішення окремих складних питань

правового і організаційного характеру" [197, с. 275–276]. Отримана за результатами проведення таких заходів інформація підлягає ретельному аналізу, що сприятиме встановленню конкретного місця знаходження розшукуваних осіб та їх безпосереднього затримання.

3.3. Перспективи удосконалення діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду

Розшукова робота правоохоронних органів є самостійним напрямом діяльності правоохоронних органів, який потребує уваги і відповідної організації, нормативно-правового, криміналістичного, інформаційного та оперативно-розшукового забезпечення. Такий специфічний напрям включає в себе здійснення комплексу заходів різноманітного спрямування від надсилання запитів про надання інформації – до проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій чи проведення тактичних операцій, спрямованих на встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук і які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Практика правоохоронних органів вимагає здійснення різних за напрямом дій з розшуку. Різні за спрямуванням види розшуку: розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду; розшук осіб, що ухиляються від відбування кримінального покарання; розшук безвісти зниклих осіб, вимагає різних за змістом спеціальних заходів.

Важливість розшукової роботи полягає в тому, що неможливо виконати завдання кримінального провадження без встановлення місця перебування особи, яка переховується від органів досудового розслідування, суду, ухиляється від відбування кримінального покарання. Практика правоохоронних органів свідчить, що значна частина кримінальних проваджень залишаються не закінченими з причин неможливості встановлення місця перебування особи, яка вчинила злочин та не притягнення її до кримінальної відповідальності, що породжує

вседозволеність, низький рівень дотримання вимог кримінального законодавства тощо. Причинами низької ефективності правоохоронних органів у організації розшуку осіб, які переховуються, є як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори. До об'єктивних факторів можна віднести: 1) існуючі можливості переховування в інших країнах, зокрема в країнах ближнього зарубіжжя, де не потребується особливих складнощів у оформленні тимчасового проживання, отримання роботи тощо; 2) політичні чинники, що дозволяють окремим особам безперешкодно переховуватися на території Російської Федерації, яка не видає окремих громадян України та не виконує офіційних запитів правоохоронних органів щодо розшуку конкретних осіб; 3) можливість проживання в орендованому житлі без відповідної реєстрації; 4) знаходження у трудових відносинах з роботодавцем без відповідного документального оформлення таких трудових відносин; 5) відсутність у правоохоронних органів відповідного інформаційно-довідкового забезпечення процесу розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду; 6) відсутність належної взаємодії та обміну інформацією між окремими правоохоронними органами, які здійснюють розшук осіб, що переховуються (Національної поліції України, податкової міліції, Служби безпеки України) тощо.

До суб'єктивних факторів низької ефективності розшукової роботи можна віднести: 1) низький рівень професійної підготовки співробітників правоохоронних органів (як слідчих, так і оперативних підрозділів), 2) невміння слідчого належним чином організувати проведення комплексу заходів щодо розшуку осіб та незнання, в окремих випадках, існуючих механізмів розшуку таких осіб; 3) незацікавленість у проведенні ефективних заходів з розшуку осіб (зупинення досудового розслідування з причин переховування осіб від органів досудового розслідування фактично звільняє слідчого від проведення досудового розслідування); 4) різноплановість інтересів окремих структурних підрозділів правоохоронних органів (слідчих та оперативних підрозділів); 5) пряма зацікавленість окремих співробітників правоохоронних органів у можливості

переховуванні підозрюваного та сприяння цьому за певну грошову винагороду тощо.

У наукових дослідженнях розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, у більшості випадків, розглядається з точки зору удосконалення чинного кримінального-процесуального законодавства щодо порядку оголошення в розшук, зупинення досудового розслідування та обрання для таких осіб запобіжних заходів, особливостей доставляння затриманих осіб до слідчого судді для обрання запобіжного заходу, змісту спільних дій слідчих та оперативних підрозділів тощо [51; 79-82; 101; 122; 260]. Зазначене вище пов'язано з тим, що існуючий порядок оголошення в розшук таких осіб та їх безпосередній розшук є недосконалим та потребує відповідних змін, які б сприяли належній організації роботи правоохоронних органів у цьому напрямі. На наш погляд, зазначена проблема є більш складною і потребує комплексного підходу до вирішення завдань розшуку осіб.

Удосконалення організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду має розглядатися у різних напрямках та мати спрямування на удосконалення: 1) чинного кримінального процесуального законодавства; 2) розшукової роботи слідчого з організації безпосереднього розшуку осіб, які переховуються; 3) змісту оперативно-розшукової діяльності, спрямованої на встановлення конкретного місця перебування особи, що перебуває в розшуку та її затримання і доставляння до органів досудового розслідування; 4) змісту спільної діяльності слідчих та оперативних підрозділів у здійсненні розшуку осіб, які переховуються; 5) відповідного криміналістичного забезпечення розшуку осіб.

Розшук осіб, які переховуються від досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, на наш погляд, має розглядатися як комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховуються,

визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження.

Розшукову роботу необхідно розглядати як самостійний напрям діяльності правоохоронних органів, якій притаманні специфічні завдання, відповідний комплекс заходів, що використовуються у механізмі встановлення місця перебування конкретних осіб, специфічні за спрямування заходи щодо їх безпосереднього затримання та доставляння до місця проведення досудового розслідування і суду. Аналіз же практичної діяльності правоохоронних органів свідчить про зворотне, де розшук фактично розглядається як другорядна діяльність слідчого, так і оперативних підрозділів. У окремих випадках зупинення досудового розслідування та оголошення підозрюваного в розшук є підставою для "закриття" кримінального провадження. Таке ставлення до організації розшуку впливає на рівень встановлення осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, і не сприяє належній діяльності правоохоронних органів в цьому напрямі.

Такий підхід до організації розшукової роботи фактично призвів до того, що в Україні щорічно залишаються невстановленими значна кількість осіб, які переховуються від слідства та суду. У зв'язку із зазначеним вище не виконуються завдання кримінального провадження щодо притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинені кримінальні правопорушення, що, власне впливає на рівень профілактичного впливу. Про це яскраво свідчать статистичні дані правоохоронних органів. "Із 1658 підозрюваних, які вчинили грабежі у 2014 р. було розшукано лише 597, або 36 %. У 2013 р. було розшукано 670 таких осіб або 40 %. У Львівській області розшукано 19 із 73 (26,0 %), Івано-Франківській – 7 (30,4 %), Одеській – 42 (32,5 %), Закарпатській – 11 (34,3 %), Вінницькій – 15 (39,4 %) областях" [295].

"У 2014 р із 694 підозрюваних у вчиненні тяжких тілесних ушкоджень розшукано лише 153, або 22 %. Менша, ніж загалом по Україні, питома вага

встановлення місцезнаходження таких підозрюваних в Тернопільській (12,5 %), Львівській (12,8 %), Вінницькій (15,3 %) областях та в м. Києві (16,6 %). Не краща ситуація із розшуком підозрюваних у вчиненні розбійних нападів, оскільки із 825 оголошеного у розшук, встановлено місцезнаходження лише 155, або 18,7 %. В Чернівецькій області з 19 осіб, оголошених у розшук підозрюваних у вчиненні розбійних нападів – не розшукано жодного. Низька питома вага встановлення місцезнаходження таких підозрюваних у Тернопільській області, де розшукано лише 1 підозрюваного із 8 (12,5 %), Дніпропетровській – 6 (13,6 %), Хмельницькій – 2 (15,3 %), Івано-Франківській – 2 (15,3 %), Закарпатській – 2 (16,6 %) областях" [295].

На рівень організації розшуку осіб впливає, зокрема, недосконалість чинного кримінального процесуального законодавства, яке регламентує особливості організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Аналіз чинного КПК України свідчить про те, що питання розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, знайшли певне відображення у багатьох розділах кримінального процесуального законодавства. Перше за все законодавством визначено положення щодо розшуку підозрюваного у ст. 281 КПК України, де регламентовано оголошення в розшук таких осіб та можливість доручення його проведення оперативним підрозділам. Питання розшуку обвинуваченого регламентовані у ст. 335 КПК України. Окрім зазначеного вище, в КПК України переховування осіб від органів досудового розслідування та суду впливає на вирішення питань щодо: 1) підстав для зупинення досудового розслідування та судового провадження (ст. 280, ст. 335 КПК України); 2) запобіжних заходів (ст. 183, ст. 193 КПК України); 3) наслідків неприбуття на виклик та можливості проведення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження (ст. 319, ст. 297-1, ст. 297-2, ст. 297-4 КПК України); 4) строку дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії з метою встановлення місця

перебування особи, що переховується – вона може тривати до встановлення місцезнаходження такої особи (ст. 249 КПК України); 5) можливості проведення негласної слідчої (розшукової) дії – обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння спеціально для виявлення осіб, які розшукуються (ст. 267 КПК України); 6) екстрадиції (ст. 541, ст. 575, ст. 582 КПК України); 7) розгляду слідчим суддею клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. 189 КПК України) тощо.

Кримінальне процесуальне законодавство України не визначає поняття розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду та детально не регламентує особливостей організації цього процесу. До недоліків чинного кримінального процесуального законодавства можна віднести також те, що ст. 281 КПК України визначає лише особливості розшуку підозрюваного, тоді як особливості нормативно-правової регламентації розшуку обвинуваченого, особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання залишаються поза увагою. На практиці нерідко виникають проблеми щодо оголошення в розшук осіб, яким не повідомлено про підозру, однак є всі підстави вважати, що особа причетна до вчинення конкретного злочину і про це свідчать докази, отримані в ході досудового розслідування. "У практиці органів досудового розслідування питання на предмет того, яким чином оголосити таку особу в розшук, залишається відкритим" [101, с. 50].

Стосовно розшуку обвинуваченого є згадування у ст. 335 КПК України, яка регламентує зупинення судового провадження, де суд зупиняє судові провадження щодо обвинуваченого, який ухиляється від суду до його безпосереднього розшуку. Суд своєю ухвалою оголошує такого обвинуваченого в розшук та доручає його проведення слідчому та/або прокурору. Із аналізу ст. 335 КПК України є незрозумілим, яким чином і в рамках якого провадження слідчий буде здійснювати розшук обвинуваченого, який переховується від суду. Так, суд може доручити проведення розшуку обвинуваченого прокурору, оскільки прокурор, в свою чергу, на підставі положень ч. 1 ст. 6 та п. 4 ч. 3 ст. 14 Закону

України "Про оперативно-розшукову діяльність", в межах своєї компетенції, може давати письмові вказівки про проведення оперативно-розшукових заходів з метою розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісти відсутніх (зниклих).

Для удосконалення розшукової роботи, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, пропонується викласти статтю 281 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції: *"Стаття 281. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання.*

1. Якщо під час досудового розслідування чи розгляду кримінального провадження в суді місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого та особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання, невідоме, то слідчий, прокурор, суд оголошує його в розшук.

2. Розшуком осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, є комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних та організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховується, визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження.

3. Про оголошення розшуку підозрюваного виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування і оголошення розшуку підозрюваного, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

4. Про оголошення розшуку обвинуваченого, особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання, судом постановляється відповідна ухвала.

5. Здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, може бути доручено оперативним підрозділам".

Одним із перспективних напрямів щодо удосконалення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є власне удосконалення розшукової роботи слідчого. Практика правоохоронних органів свідчить про те, що діяльність слідчого в організації розшуку осіб, які переховуються, обмежується лише складанням постанови про зупинення досудового розслідування та оголошення особи, що переховується, в розшук і доручення його проведення оперативним підрозділам. У більшості випадків слідчим не проводяться спеціальні заходи, спрямовані на отримання додаткової інформації про розшукувану особу (слідчі (розшукові) дії, запити на отримання інформації від підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, аналіз інформації соціальних мереж, аналіз інформаційних ресурсів правоохоронних органів тощо).

Вивчення матеріалів кримінальних проваджень свідчить про відсутність фактів щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих спеціально на встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, зокрема проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння спеціально для виявлення осіб, які розшукуються (ст. 267 КПК України). За даними співробітника Головного слідчого управління Національної поліції України Керевича О. В. у 2013 р. проведення негласних слідчих (розшукових) дій сприяло розшуку більше 1,2 підозрюваних, які переховувалися від органів досудового розслідування [101, с. 52].

Практика правоохоронних органів свідчить про те, що слідчий, у більшості випадків, обмежується складанням відповідного доручення оперативним підрозділам про здійснення розшуку, які, на думку слідчого і мають здійснювати всі необхідні в таких випадках заходи, пов'язані із встановленням місця знаходження розшукуваної особи та затримання і доставляння до органів

досудового розслідування. Варто погодитися з думкою Керевича О. В. стосовно того, що, "часто слідчі обмежуються наданням доручень до оперативного підрозділу, подекуди незмістовні, на які отримують відповіді формального змісту" [101, с. 50].

У більшості випадків таке ставлення слідчих до розшуку осіб, які переховуються, пояснюється завантаженістю у інших кримінальних провадженнях і тим, що такою специфічною діяльністю мають займатися оперативні підрозділи, які мають для цього всі повноваження та специфічні механізми і засоби отримання оперативної інформації.

Аналіз практики засвідчив низький рівень співпраці та взаємодії оперативних та слідчих підрозділів у ході здійснення розшукової роботи. Слідчі фактично усуваються від організації розшукової роботи, не проводяться наради із планування окремих спільних заходів, розробки тактичних операцій із затримання розшукуваних осіб. На низькому рівні залишається взаємний обмін інформацією про хід та результати розшукової роботи між слідчими та оперативними підрозділами або такий обмін носить формальний характер. Аналіз засвідчив про відсутність обміну інформації між окремими правоохоронними органами, які здійснюють розшук осіб (податкова міліція, підрозділи Національної поліції України, Служби безпеки України), що, в окремих випадках, призводить до дублювання дій з розшуку осіб, які переховуються.

Наш погляд, слідчий має бути центральною особою (фігурою) у організації розшукової роботи. Фактично від цього залежить рівень ефективності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються. Перш за все, слідчий володіє масивом інформації про особу, що розшукується, та його оточенням. Відповідно він може передбачати можливі місця перебування таких осіб, певні зв'язки між родичами, близькими, колегами по роботі та друзями, осіб, що оголошені в розшук. Така інформація може бути підставою для планування розшукової роботи, організації проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та інших дій, спрямованих на розшук осіб,

які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання.

Варто погодитися з О. В. Керевичем стосовно того, що "правильне розуміння розшукової діяльності слідчого та оперативних підрозділів, її методів і засобів, а також добре поставлена розшукова робота наділених цією функцією органів є гарантією того, що жоден злочинець не уникне заслуженого покарання" [101, с. 49-50].

Розшукова робота має розглядатися як самостійний напрям діяльності правоохоронних органів, мати відповідне процесуальне та криміналістичне забезпечення, здійснюватися при безпосередній участі слідчого у ході організації та проведення спеціальних заходів із розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбування кримінального покарання. Лише спільними діями слідчих та оперативних підрозділів можна досягти позитивного результату з розшуку осіб, які переховуються.

Потребують удосконалення положення кримінального-процесуального законодавства, де має бути визначення поняття та змісту розшукової роботи, особливості змісту розшуку підозрюваного, обвинуваченого, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, а також особливості оголошення в розшук осіб, яким не повідомлено про підозру, але вони обґрунтовано підозрюються у вчиненні конкретного злочину та переховуються від органів досудового розслідування. Науковими дослідженнями має бути запропонований алгоритм дій слідчих та оперативних підрозділів у ході здійснення розшуку, особливостей аналітичної роботи розшукового процесу, використання можливостей інформаційно-пошукових ресурсів правоохоронних та контролюючих органів, аналізу інформації доступних соціальних мереж тощо. Виконання лише комплексу зазначених вище заходів буде сприяти встановленню місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Висновки до розділу 3

Важливим аспектом належно організованої роботи з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, є проведення необхідних слідчих (розшукових) дій, залежно від змісту слідчої ситуації, спрямованих та отримання інформації про місце перебування таких осіб, її безпосереднє затримання. Вони мають специфічну спрямованість та мають особливості щодо тактики проведення. Такими слідчими (розшуковими) діями у розшуковій роботі можуть бути допити, обшуку, пред'явлення особи для впізнання, огляд предметів тощо. Слідчі (розшукові) дії можуть плануватися до проведення як самостійні дії або як складова окремих комплексних заходів, в тому числі як складова тактичних операцій, спрямованих спеціально на розшук осіб, які переховуються.

Практика засвідчила низький рівень запам'ятовування інформації про осіб, які оголошені в розшук та переховуються від правоохоронних органів та відсутність ефективності у використанні відповідних стендів з фотографіями осіб, що перебувають в розшуку. Більшість громадян вважає, що розшук є специфічним напрямом, яким мають займатися правоохоронні органи і не звертають уваги на розміщення в засобах масової інформації даних про осіб, які розшукуються у зв'язку із вчиненням злочинів. Більшість із них не запам'ятовують зовнішності тих, кого розшукують, тому практика правоохоронних органів свідчить про фактичну відсутність спільних дій з громадськістю у ході розшуку осіб.

Важливим і недостатньо вивченим напрямом, який потребує відповідного криміналістичного забезпечення, є проведення негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих спеціально на встановлення інформації про осіб, оголошених в розшук, їх зв'язків та контактів, а також виявлення безпосередніх місць їх перебування. Практика свідчить про широкі можливості наданих повноважень кримінальним процесуальним законодавством щодо проведення негласних

(слідчих) розшукових) дій, але вони недостатньо реалізуються у розшуковій роботі осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Статистичні дані свідчать, що правоохоронні органи напрацьовують відповідну практику проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які в комплексі з іншими заходами, сприяють підвищенню ефективності розшукової роботи слідчих та оперативних підрозділів.

Проведення негласних слідчих (розшукових) дій, оскільки у більшості випадків вони пов'язані із втручанням у приватне спілкування, вимагає чіткого дотримання встановленого порядку їх проведення та використання отриманих результатів у кримінальному провадженні.

Незважаючи на існуючі в практиці правоохоронних органів відповідні відпрацьовані механізми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, існує нагальна необхідність удосконалення цього процесу в різних його напрямках прояву. Це стосується визначення поняття розшуку осіб, які переховуються, окремих категорій, пов'язаних із організацією розшукової роботи; змісту оперативно-розшукових заходів у ході встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук; розширення самостійності оперативних підрозділів у виборі напрямів та змісту оперативно-розшукових заходів у конкретному кримінальному провадженні; визначенні змісту спільної діяльності оперативних та слідчих підрозділів у розшуковій роботі та відповідного обміну інформацією; відповідного криміналістичного забезпечення усіх заходів, які здійснюються у зв'язку із встановленням місця перебування осіб, оголошених в розшук.

ВИСНОВКИ

Результатом проведеного дослідження є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення криміналістичного забезпечення встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду, обґрунтування шляхів та напрямів удосконалення такої діяльності. Зокрема:

1. Криміналістичним забезпеченням розшуку є розробка та впровадження в діяльність правоохоронних органів зі встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), яких оголошено в розшук, відповідних криміналістичних рекомендацій щодо інформаційно-довідкового забезпечення, тактики проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, спільних слідчих та оперативно-розшукових заходів, які спрямовані на встановлення необхідної інформації про особу, що переховується.

2. Наявні результати наукових досліджень проблем організації розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, у своїй сукупності, створюють умови для належної підготовки та перепідготовки кадрів для правоохоронних органів, вирішення низки практичних питань, які виникають у практиці розслідувань кримінальних правопорушень. Водночас залишається не вирішеним значний обсяг проблемних питань. Серед них: удосконалення інформаційно-довідкового, оперативно-розшукового та в цілому криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду.

3. Оскільки значна питома вага осіб, що оголошені в розшук правоохоронними органами України, переховуються в країнах пострадянського простору, а існуючий механізм міждержавного розшуку не відповідає реаліям сьогодення і тому він потребує удосконалення через укладання двохсторонніх угод з окремими країнами про надання правової допомоги, в тому числі стосовно розшуку осіб, що переховуються на їх території. Такий порядок сприятиме напряду

співпраці із правоохоронними органами окремих країн, усуне зайві ланцюги в обміні інформацією та низку політичних чинників.

4. Гарантом належної організації розшукової роботи є наявність та використання відповідного інформаційно-довідкового забезпечення, накопичення та використання різноманітної за спрямуванням інформації, яка сприятиме встановленню місця перебування осіб, що оголошені в розшук. Важливим є об'єднання усіх наявних інформаційних ресурсів правоохоронних органів в Єдину інтегровану інформаційно-пошукову систему правоохоронних органів, яка б в режимі реального часу дозволяла отримувати необхідну інформацію та використовувати її у процесі розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, оперативного внесення відомостей про осіб, оголошених в розшук і швидкого реагування відповідних правоохоронних органів.

5. Моніторинг інформації, що міститься у відкритих джерелах локальних та глобальної мереж Інтернет, соціальних мереж є дієвим засобом у отриманні необхідної інформації для процесу розшуку осіб. Створення автоматизованих систем моніторингу сприятиме встановленню кола знайомих та друзів, місць фактичного знаходження осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, використання такими особами окремих інформаційних ресурсів (оплата за готель, квиток на літак, залізничний потяг, автобус, придбання товарів, послуг тощо).

6. Важливим напрямом удосконалення діяльності правоохоронних органів України з організації розшуку осіб, що переховуються, є використання позитивного досвіду інших країн щодо застосування у правоохоронній практиці новітніх інформаційних технологій, які сприяють оперативному реагуванню на випадки переховування осіб від органів досудового розслідування та суду.

7. Оперативно-розшукове забезпечення (проведення окремих та комплексу оперативно-розшукових заходів) є необхідним та ефективним засобом у встановленні місця перебування особи, яка оголошена в розшук. Використання специфічних, в тому числі негласних засобів і форм діяльності оперативних

підрозділів правоохоронних органів, створює умови належної організації розшукової роботи, сприяє забезпеченню процесу розшуку осіб відповідними оперативними даними, в тому числі із використанням конфіденційного співробітництва. Потребують удосконалення норми кримінального процесуального законодавства та законодавства з організації оперативно-розшукової діяльності щодо розширення повноважень самостійності оперативних підрозділів з організації та проведення оперативно-розшукових заходів у конкретному кримінальному провадженні.

9. Для розшукової роботи важливе значення має проведення окремих слідчих (розшукових) дій (допит, обшук, огляд предметів, документів, пред'явлення особи для впізнання тощо), які мають специфіку в отриманні інформації, особливостях тактики їх проведення та стосуються організації процесу розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. Проведення таких слідчих (розшукових) дій планується як самостійних заходів або як складової спільної діяльності оперативних та слідчих підрозділів у ході здійснення тактичної операції "Розшук осіб, що переховуються від слідства".

10. Негласні слідчі (розшукові) дії є дієвим засобом отримання інформації, необхідної для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Дані правоохоронних органів свідчить про низький рівень використання таких заходів у розшуковій роботі через відсутність відповідних напрацювань та досвіду застосування слідчими негласних слідчих (розшукових) дій.

11. Для удосконалення розшукової роботи, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, пропонується викласти статтю 281 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції: *"Стаття 281. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання.*

1. Якщо під час досудового розслідування чи розгляду кримінального провадження в суді місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого та особи,

яка ухиляється від відбування кримінального покарання, невідоме, то слідчий, прокурор, суд оголошує його в розшук.

2. Розшуком осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, є комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних та організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховуються, визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження.

3. Про оголошення розшуку підозрюваного виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування і оголошення розшуку підозрюваного, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

4. Про оголошення розшуку обвинуваченого, особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання, судом постановляється відповідна ухвала.

5. Здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, може бути доручено оперативним підрозділам".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдул С. В. Напрями наукових досліджень розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ /С. В. Абдул // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 148 – 151.
2. Абдул С. В. Оперативно-розшукове забезпечення прав потерпілих / С. В. Абдул // Науковий вісник Дніпропетровського ДУВС.– 2010. – № 53. – С. 72 – 80.
3. Александренко О. В. До питання про формування криміналістичної теорії протидії розслідуванню та заходів по їх подоланню / О. В. Александренко // Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах: Тези доп. Міжнар. наук.-практ. конференції. – Ч. 1. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. – С. 123 – 125.
4. Александренко О. В. Правові засоби попередження та подолання протидії розслідуванню / О. В. Александренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 6-1. – Том 4. – С. 112 – 116.
5. Аналіз стану справ та матеріалів, які призупинені Комунарським районним судом м. Запоріжжя до розшуку підсудних чи засуджених станом на 10 квітня 2009 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://km.zp.court.gov.ua/sud0812/documents/analitichna_robota/analiz_krim2/.
6. Антонов К. В. Загальнотеоретичні аспекти поняття оперативно-розшукового забезпечення досудового слідства / К. В. Антонов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. – 2008. – Спецвипуск № 1. – Ч. 1. – С. 41 – 50.
7. Аркуша Л. І. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності: характеристика, виявлення, розслідування: монографія. / Л. І. Аркуша. – Одеса: Юридична література, 2010. – 376 с.

8. Бабіков О. Належність, допустимість та використання у кримінальному провадженні як доказів матеріалів, отриманих оперативними підрозділами при здійсненні ОРД / О. Бабіков, В. Соколкін // Вісник прокуратури. – 2014. – № 11. – С. 69 – 80.

9. Багрій М. В. Судовий контроль за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій: окремі аспекти / М. В. Багрій // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Серія "ПРАВО". – Випуск 35. – Частина І. – Том 3. – С. 86–89.

10. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова компаративістика : монографія / О. М. Бандурка, М. М. Перепелиця, О. В. Манжай, В. В. Шендрік. – Харків : Золота миля, 2013. – 352 с.

11. Барановська О. М. Суб'єктивний фактор при опису зовнішності підоблікових елементів АПС «Розшук» та «Пізнання» // Кримський юридичний вісник. – Сімферополь, 2007. – Вип. 1 (1). – С. 19 – 28.

12. Берназ В. Д. Нові професійні функції слідчого при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій та напрями вдосконалення їх підготовки / В. Д. Берназ // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 8 – 12.

13. Берназ В. Д. Правова природа поняття та загальна класифікація негласних слідчих (розшукових) дій / В. Д. Берназ // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Юриспруденція". – 2013. – №5. – С. 226 – 230.

14. Берназ В. Д. Психологія протидії слідчій діяльності / В. Д. Берназ // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2000. – № 2. – С. 79 – 83.

15. Бертовская Н. Л. Дезинформирование в криминальной, оперативно-розыскной и следственной практике / Н. Л. Бертовская, Л. В. Бертовский, В. А. Образцов: монография. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 240 с.

16. Бертовская Н. Л. Тактическое дезинформирование как средство оперативно-розыскной и следственной деятельности / Н. Л. Бертовская // Проблемы

в российском законодательстве. – 2010. – № 2. – С. 253 – 258.

17. Бершак В. Ю. Информационно-аналитическое обеспечение расследования преступлений при помощи АДИС / В. Ю. Бершак // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 170 – 176.

18. Бигу Ж. М. Оперативно-розшукове забезпечення безпеки учасників оперативно-розшукових заходів : автореф. дис. ...на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Ж. М. Бигу. – К., 2009. – 20 с.

19. Біличак О. А. Теорія і практика проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами СБ України: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / О. А. Біличак. – К.: НА СБ України, 2015. – 33 с.

20. Бірюков В. В. Криміналістично значима інформація, її поняття, зміст і співвідношення з іншими видами, що використовуються в розслідуванні / В. В. Бірюков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 20 – 32.

21. Бірюков В. В. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів / В. В. Бірюков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №1. – С. 169 – 178.

22. Бірюков В. В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів: монографія /В. В. Бірюков: монографія. – Луганськ: Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, 2009. – 664 с.

23. Бірюкова Т. П. Роль інформації обліків, що здійснюють підрозділи експертної служби МВС України в розкритті та розслідуванні злочинів / Т. П. Бірюкова // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 107 – 111.

24. Благута Р.І. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми підготовки та проведення / Р. І. Благута //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – №1. – С. 147 – 152.

25. Бондар В. С. Використання балістичних обліків у інформаційно-довідковому забезпеченні розслідування окремих видів злочинів: сучасні тенденції розвитку / В. С. Бондар, О. С. Соколов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 254 – 258.

26. Бондар В. С. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів як об'єкт криміналістичної систематики / В. С. Бондар // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 135 – 143.

27. В "Борисполе" поймали преступника из международного розыска. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nr2.com.ua/News/crime_and_accidents/V-Borispole-poymali-prestupnika-iz-mezhdunarodnogo-rozyska-115888.html.

28. В аеропорту Бориспіль затримали трьох громадян з Ізраїлю та Грузії, які знаходились в міжнародному розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ck.strichka.com/article/34250146>.

29. Верховна Рада України прийняла за основу проект Закону "Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей звернення в дохід держави грошових коштів, валютних цінностей, державних облігацій України, казначейських зобов'язань України, дорогоцінних металів та/або каміння, інших цінностей та доходів від них до ухвалення вироку суду" – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/126705.html>.

30. Весельський В. К. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини / В. К. Весельський, В. С. Кузьмічов, В. С. Мацишин, А. В. Старушкевич: посібник.

– К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2004. – 148 с.

31. Відомості Верховної Ради України – 2004 р. – № 15. – Ст. 232.

32. Відомості про виконання внутрішньодержавних процедур за Договором держав учасниць Співдружності незалежних держав про міжнародний розшук осіб від 10 грудня 2010 р., станом на 10 січня 2011 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_p65.

33. Вінчук В. В. Протидія оперативних підрозділів ОВС України організований злочинності / В. В. Вінчук // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 163 – 167.

34. Волобуєв А. Ф. Подолання протидії організованих злочинних груп розслідуванню економічних злочинів / А. Ф. Волобуєв // Вісник ЛІВС МВС України. – 1999. – № 3. – С. 201 – 213.

35. Гавенко О. Л. Оперативно-розшукове забезпечення діяльності прокурора у кримінальному провадженні: поняття та напрями / О. Л. Гавенко // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 167 – 170.

36. Гора І. В. Загальні положення техніко-криміналістичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів / І. В. Гора // Теорія оперативно-службової діяльності правоохоронних органів України. – Наукове видання // За гол. ред. проф. В.Л.Регульського. – Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при НАВС України, 2000. – С.54 – 61.

37. Гора І. В. Складові системи криміналістичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності / І. В. Гора // Державна безпека України. – 2008. – № 11 – 12. – С.177 – 183.

38. Гора І. В. Криміналістичне забезпечення виявлення та розкриття злочинів у сфері економіки / І. В. Гора // Державна безпека України. – 2008. – № 13 – 14. – С.193 – 198.

39. Гора І. В. Призначення й проведення судових експертиз під час досудового розслідування // FUTURO oswiata i nauka bez granic. – 2015. – №3(11). – С.81 – 93.

40. Головка О. М. Реалізація оперативно-розшукової інформації у відношенні осіб, що займаються організацією або утриманням місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів / О. М. Головка // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 170 – 174.

41. Гончаренко В. Лекції з судової психології, читані в Академії адвокатури України / В. Гончаренко. – К.: Академія адвокатури України, 2008. – 280 с.

42. Грабазій І. А. Актуальні питання взаємодії органів внутрішніх справ з іншими державними органами під час протидії злочинам, пов'язаним із торгівлею людьми / І. А. Грабазій // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 177 – 179.

43. Грибовський О. В. Оперативно-розшукові та негласні слідчі (розшукові) дії під час виявлення і фіксації одержання неправомірної вигоди / О. В. Грибовський // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №1. – С. 180 – 190.

44. Грібов М. Л. Прокурорський нагляд за виконанням доручень на проведення негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні грабежів та розбоїв / М. Л. Грібов // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 15 – 20.

45. Гуменна Н. В. Планування розшукової діяльності слідчого / Н. В. Гуменна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – №12, том 2. – С. 153 – 156.

46. Гуменна Н. В. Поняття взаємодії слідчого з іншими суб'єктами розшуку

під час здійснення ним розшукової діяльності / Н. В. Гуменна // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 72. – С. 497 – 503.

47. Гуменна Н. В. Про поняття та принципи розшукової діяльності слідчого / Н. В. Гуменна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2013. – Вип. 22. – Ч. 1. – Т. 3. – С. 89 – 93.

48. Гуменна Н. В. Розшукова діяльність слідчого в період реформування кримінально-процесуального законодавства / Н. В. Гуменна // Європейські перспективи : науково-практичний журнал. – 2012. – №3. – Ч. 3. – С. 52 – 57.

49. Гуменна Н. В. Розшукова діяльність слідчого: проблеми та перспективи / Н. В. Гуменна // Наше право : науково-практичний журнал. – 2012. – №3. – Ч. 3. – С. 98 – 104.

50. Гуменна Н. В. Розшукові дії слідчого: поняття, види, ознаки та співвідношення із слідчими (розшуковими) діями / Н. В. Гуменна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – №6-2. – С. 72 – 75.

51. Гуменна Н. В. Теоретичні та практичні проблеми розшукової діяльності слідчого: дис.. ...канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Гуменна Надія Володимирівна. – Львів, 2015. – 240 с.

52. Гуменна Н. В. Особливості використання результатів оперативно-розшукової діяльності у розшуковій роботі слідчого / Н. В. Гуменна // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2014. – №3(7). – С. 214 – 218.

53. Гутнік К. В. Особливості тактики обшуку в умовах протидії розслідуванню злочинів / К. В. Гутнік // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування. Сер. Право. – 2011. – № 165, Ч. 2. – С. 307 – 311.

54. Гутнік К. В. Тактика викриття та подолання неправдивих показань /

К. В. Гутнік // Ученые записки Таврического национального университета им.В. И. Вернадского.– 2006. – №2 Серия "Юридические науки".– Том 19 (58).– С. 168 – 172.

55. Гутнік К. В. Розслідування злочинів в умовах протидії, яка чиниться з використанням соціальної напруженості : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Ксенія Володимирівна Гутнік; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2010. – 20 с.

56. Даль А. Л. Щодо питання про підстави застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою / А. Л. Даль // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 180 – 183.

57. Данилюк М. І. Оперативно-розшукове та криміналістичне забезпечення протидії корупційним проявам : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Данилюк М. І. – Л., 2011. – 16 с.

58. Дезоксирибонуклеїнова кислота. Вікіпедія. – [Електронний ресурс].– Режим доступу
: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%BA%D1%81%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D0%BD%D1%83%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D1%97%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BA%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%B0. – Заголовок з титул екрану.

59. Денисенко М. Окремі аспекти організації контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій / М. Денисенко, Я. Стрелюк // Національний юридичний журнал. – 2015. – С.130 – 135. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/2/part_1/27.pdf.

60. Денисюк С. Ф. Обыск в системе следственных действий (Тактико-криминалистические проблемы) : Науч.-практ. пособие / С. Ф. Денисюк, В. Ю.

Шепитько; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. —Х. : Консум, 1999. — 159 с.

61. Довідка Головного слідчого управління МВС України "Про стан розслідування кримінальних справ, обвинувачених у яких оголошено в розшук", березень 2012 р.

62. Драчова К. В. Тактика обшуку при розслідуванні розбоїв, учинених групою неповнолітніх / К.В.Драчова // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб.; відп. ред. В.Я.Тацій. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. — Вип.91. — С. 150 – 156.

63. Дунаєва А. В. Діяльність слідчого щодо розшуку підозрюваного : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / А. В. Дунаєва; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2013. – 285 с.

64. Дунаєва А. В. Діяльність слідчого щодо розшуку підозрюваного : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / А. В. Дунаєва; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2013. – 20 с.

65. Дунаєва А. В О понятии межгосударственного и международного видов розыска / А. В. Дунаєва// Психопедагогика в правоохранительных органах. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-ponyatiyah-mezhgosudarstvennogo-i-mezhdunarodnogo-vidov-rozyska>.

66. Дунаєва А. В. Взаємодія слідчого та оперативного підрозділу органів внутрішніх справ під час розшуку підозрюваного / А. В. Дунаєва // Часопис Академії адвокатури. – 2013. – №1 (18). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/download/158/180.

67. Дунаєва А. В. Основні змістові елементи діяльності слідчого щодо розшуку обвинуваченого / А. В. Дунаєва // Вісник Академії адвокатури. – 2012. – №1 (23). – С.128–134. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aa.u.edu.ua/visnyk/text23/12davsro.pdf>.

68. Дуров П. Геолокация ВКонтакте / П. Дуров . – [Електронний ресурс].

Режим доступу : <https://vk.com/blog?id=137> – Заголовок з титул екрану.

69. ДФС прокоментувала інформацію про втрату документів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua/ua/taxation/common/38407>.

70. Журавель В. Системи слідчих дій та тактичні операції в структурі окремої криміналістичної методики розслідування злочинів / В. Журавель // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2 (57). – С. 197 – 208.

71. Журавльов В. Ю. Актуальні питання інтеграції ресурсів Державної прикордонної служби до системи інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ / В. Ю. Журавльов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 103 – 112.

72. З баз фіскальної служби втрачено понад 500 тис. документів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nnovosti.info/news/z_baz_fiskalnoji_sluzhbi_vtracheno_ponad_500_tis_dokumentiv-5293.html.

73. Закатов А. А. Ложь и борьба с нею: монографія / А. А. Закатов. – Волгоград: Нижне-Волжское книжное издание, 1984. – 192 с.

74. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переховуються на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції". – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-19>.

75. Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України". (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.

76. Закон України "Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції". (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 39, ст.2009 – [Електронний ресурс] – Режим

доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>.

77. Застосування домашнього арешту до экс-беркутівця Дмитра Садовника, який відучора перебуває у розшуку, могло бути частиною плану з його втечі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1714286-](http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1714286-zvilnennya_sadovnika_z_pid_varti_moglo_buti_chastinoyu_planu_z_yogo_vtechi_d_gereho_1978201.html)

[zvilnennya_sadovnika_z_pid_varti_moglo_buti_chastinoyu_planu_z_yogo_vtechi_d_gereho_1978201.html](http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1714286-zvilnennya_sadovnika_z_pid_varti_moglo_buti_chastinoyu_planu_z_yogo_vtechi_d_gereho_1978201.html).

78. Затримання Калиновського: правоохоронці залишилися корумпованими – Кочетков. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://newsradio.com.ua/2015_09_29/Zatrimannja-Kalinovskogo-pravoohoronc-zalishilisja-korumpovanimi-Kochetkov-4367/.

79. Захарченко О. В. Деякі наслідки ухилення обвинуваченого від слідства / О.В. Захарченко // Форум права. — 2010. — № 2. — С. 156-159. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10zovovc.pdf>.

80. Захарченко О. В. Діяльність слідчого з розшуку та встановлення місцезнаходження обвинуваченого: дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / О. В. Захарченко // Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2012. – 203 с.

81. Захарченко О. В. Діяльність слідчого з розшуку та встановлення місцезнаходження обвинуваченого : автореф. дис ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / О. В. Захарченко . – Харків, 2012. – 20 с.

82. Захарченко О. В. Міжнародний розшук обвинуваченого, який ухиляється від слідства / О. В. Захарченко // Міжнародне співробітництво органів внутрішніх справ з правоохоронними органами зарубіжних країн: проблеми теорії і практики: матер. круглого столу. — Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т

внутр. справ, 2010. – С. 162 – 165.

83. Збірник нормативно-правових актів України, що регламентують окремі питання кримінального провадження: [упоряд. С.М. Алфьоров, С.М. Міщенко, В.І.Фаринник та ін.]; за заг. ред. В.І. Сліпченка. – Київ: ТОВ «АРТ-Дизайн», 2012. – 250 с.

84. Звонок Е. А. Поиск оперативно значимой информации о безвести пропавши лицах в социальных сетях Internet / Е. А. Звонок, В. В. Тарасов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 273 – 279.

85. Из-за сбоя баз данных в ГФС потеряли терабайты информации. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dengi.ua/business/284496-Iz-za-sboya-baz-dannih-v-GFS-poteryali-terabaiti-informacii>.

86. Ільницький М. М. Форма та зміст звернення із запитом про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні / М. М. Ільницький // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 256 – 258.

87. Інструкція «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів», затверджена наказом МВС України № 622 від 21.08.1998. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

88. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством

юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51.

89. Інтерпол не оголосив у міжнародний розшук сина экс-генпрокурора Пшонки та экс-главу СБУ Якименка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/interpol-ne-ogolosiv-u-mizhnarodniy-rozshuk-sina-eks-genprokurora-pshonki-ta-eks-glavu-sbu-yakimenka-634652.html>.

90. Інтерпол оголосив у розшук 13 бойовиків ЛНР/ДНР. <https://www.rbc.ua/ukr/news/interpol-obyavil-rozysk-13-boevikov-lnr-dnr-1451933832.html>.

91. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ №223-558/0/4-13 від 5 квітня 2013 р. "Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13>.

92. Іщенко А.В., Красюк І.П., Матвієнко В.В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, Державний Науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, 2002. – 211с.

93. Іщенко А.В., Матвієнко В.В. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів (постановка проблеми) // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. – № 2. – С. 171 – 178.

94. Іщенко А. В. Криміналістичне забезпечення протидії злочинності як наукова категорія /А. В. Іщенко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 3 – 5.

95. Калиновський викликав собі "швидку": Геращенко повідомив подробиці затримання поліцією экс-пасинка Фірташа. Інформаційне агентство УНІАН– [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/1137118-kalinovskiy-viklikav-sobi-shvidku-geraschenko-povidomiv-podrobitsi-zatrimannya-politsieyu-eks-pasinka-firtasha.html>.

96. Калугін В. Ю. Допустимість доказів у ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій / В. Ю. Калугін // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 7 листопада 2014. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С. 125 – 126.

97. Карпенко О. Суд заставил «Киевстар» и МТС раскрыть данные абонентов, протестовавших у Святошинского суда. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ain.ua/2014/01/29/510771>.

98. Карпов Н. С. Використання спеціальних знань слідчим у процесі розшуку осіб, які переходять від органів слідства та суду/ Н. С. Карпов. О. Н. Карпов// Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2010. – №1. – С. 184–194.

99. Котюк І. І. Проблемні аспекти забезпечення основоположних прав і свобод в Україні / І. І. Котюк / Юридичний факультет КДАВТ – база підготовки висококваліфікованих фахівців юристів для транспортної галузі: мат. наук.-практ. конференції. – К.: КДАВТ, 2013. – С. 298–307.

100. Катеринчук І. П. Інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів України. / І. П. Катеринчук // Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 14 квітня 2016 р. — Одеса: ОДУВС, 2016. – С. 5 – 6.

101. Керевич О. В. Основні напрямки взаємодії слідчих та оперативних підрозділів ОВС при оголошенні в розшук підозрюваного / О. В. Керевич // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 41 – 45.

102. Керевич О. В. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій за новим КПК / О. В. Керевич // Право і суспільство. – 2012. – № 5. – С. 140 – 144.

103. Київських підлітків-втікачів знайшли біля кордону з Росією. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/life/_kiyivskih-pidlitkivvtikachiv-znajshli-bilya-kordonu-z-rosiyeyu/692543.

104. Кирпа С. Проведення слідчим негласних слідчих (розшукових) дій /

С. Кирпа // Право і суспільство. – 2013. – № 2. – С. 216 – 221.

105. Климчук М. П. Виконання доручень як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні / М. П. Климчук // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 46 – 50.

106. Коваленко Е. Д. Використання оперативної інформації як підстави для застосування заходів процесуального примусу у кримінальному судочинстві: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Е. Д. Коваленко; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2007. – 20 с.

107. Ковальова О.В. Використання науково-технічних засобів та методів у розшуковій роботі слідчого автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец.12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність" /Ольга Вікторівна Ковальова; Академія адвокатури України. – К., 2014. – 20 с.

108. Ковальова О. В. Можливості пошукових засобів в отриманні криміналістично значимої інформації /О. В. Ковальова // Південноукраїнський правничий часопис Одеського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – №4. – С. 278 – 281.

109. Ковальова О. В. Невідкладні слідчі дії в розшуковій роботі слідчого /О. В. Ковальова, Є. Д. Лук'янчиков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка .– Спец. випуск. – 2011. – №3. – С.28 – 33.

110. Ковальова О. В. Співвідношення слідчих і процесуальних дій /О. В. Ковальова, Є. Д. Лук'янчиков // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – №6. – С. 92 – 97.

111. Когутич І. І. Теорія і практика використання в розслідуванні злочинів фікцій: монографія / І. І. Когутич. – Тернопіль: Підручними і посібники. 2014. – 394 с.

112. Колесник В. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення /

В.А. Колесник; Академія адвокатури України. – К: Прецедент, 2014. – 135 с.

113. Колесник І. А. Проблеми побудови алгоритму діагностики та виявлення добросовісних помилок у показаннях свідків / І. А. Колесник // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – 2009. – Випуск 9. – С. 144 – 150.

114. Комісарчук Ю. А. Поняття та правова природа розшуку / Ю. А. Комісарчук // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики. : матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 92 – 94.

115. Комітет з питань запобігання і протидії корупції заслухав інформацію Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/107535.html>.

116. Конец анонимности: Идентификация случайных попутчиков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://birdinflight.com/ru/vdohnovenie/fotoproect/06042016-face-big-data.html>.

117. Коник М. Ю. Окремі проблеми прокурорського нагляду за документуванням оперативними підрозділами одержання неправомірної вигоди службовою особою / М. Ю. Коник // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 213 – 216.

118. Коновалова В. Е. Обыск: расследование хищения государственного или общественного имущества (проблемы тактики и методики) / Коновалова В. Е. : монографія. – Х. : Вища шк., 1987. – 231 с.

119. Коновалова В. Е. Допрос: тактика и психология. / В. Е. Коновалова : монографія. – Харьков: Консум, 1999. – 157 с.

120. Коновалова В. Е. Правовая психология: учебное пособие. – Харьков: Консум, 1997. – 160 с.

121. Костюченко О. О. Особливості проведення прямого та перехресного

судового допиту свідків і потерпілих / О. О. Костюченко // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 58 – 65.

122. Кривонос І. С. Здійснення розшуку підозрюваного за новим кримінальним процесуальним кодексом України / І. С. Кривонос // Право і безпека. – 2012. – №4 (46). – С. 169 – 173.

123. Кримінальне провадження № 32012090000000013, внесене до Єдиного реєстру досудових розслідувань 24 листопада 2012 р. за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 212, ч.1 ст. 366 КК України. Слідчий відділ ДПС України в Івано-Франківській області.

124. Кримінальне провадження № 32013090000000007, внесене до Єдиного реєстру досудових розслідувань від 15 січня 2013 р. за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 212, ч. 2 ст. 366 КК України. Слідчий відділ ДПС України в Івано-Франківській області.

125. Кримінальне провадження №12014100100000791 від 28 січня 2014 р. Шевченківського УП ГУНП в м. Києві за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України.

126. Кримінальне провадження №32013110000000156 від 16 травня 2013 р., за ознаками кримінальних правопорушень передбачених ч. 3 ст. 212, ч. 5 ст. 191, ч. 1 ст. 366, ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 366 КК України, Слідче управління фінансових розслідувань Головного управління Міністерства доходів і зборів України у м. Києві.

127. Кримінальне провадження №32013110040000078, внесене ЄРДР 26 квітня 2013 р., за ознаками злочинів, передбачених п. 5 ст. 27, ч. 1 ст. 205, ч. 1 ст. 366, ч. 3 ст. 212 КК України. Слідчий відділ фінансових розслідувань ДПІ у Дніпровському районі ГУ Міністерства доходів і зборів доходів України у м. Києві.

128. Кримінальне провадження №42014000000001025 Генеральної прокуратури України, 2014 р., за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 340 КК України.

129. Кримінальне провадження №4201400000000630 Генеральної прокуратури України, 2014 р., за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 27, ст. 340 КК України.

130. Кудінов С. С. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. – 2-е видання, розширене й доповнене. – Х.: "Оберіг", 2015. – 424 с.

131. Круль С. М. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування розбоїв : автореф. дис.. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. М. Круль ; Київ. нац. університет ім. Тараса Шевченка, 2013. – 18 с.

132. Круль С. М. Криміналістичні аспекти інформаційного забезпечення розслідування злочинів / С. М. Круль // Криміналістика ХХІ століття: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / 25-26 листопада 2010 року – Харків: Право, 2010. – С. 140 – 142.

133. Круль С. М. Інформаційно-аналітичні технології в криміналістичній діяльності слідчого / С. М. Круль // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: зб. наук. статей. Вип. XXV – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний ін-т ім. Василя Стефаника, 2011. – С. 228 – 230.

134. Купенко С. А. Окремі аспекти тактики використання підрозділами карного розшуку гласного розвідувального опитування / С. А. Купенко // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 218 – 220.

135. Кучинська О. П. Засада кримінального провадження забезпечення права на свободу на особисту недоторканість у світлі міжнародних стандартів у галузі прав людини / О. П. Кучинська // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 66 – 71.

136. Лешукова І. Процесуальні особливості міжнародної співпраці слідчих

органів внутрішніх справ України при розв'язанні питань про видачу (екстрадицію) / І. Лешукова // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 11. — С. 175– 179.

137. Лисенко В. В. Криміналістичне забезпечення діяльності податкової міліції: теорія та практика / В. В. Лисенко. — К. : Логос, 2004. — 324 с.

138. Лисенко В. В. Використання податковою міліцією автоматизованих інформаційних систем при виявленні і розслідуванні злочинів / В. В. Лисенко // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. — 2004. — №1 (23). — С. 223 – 228.

139. Лисенко В. В. Використання у доказовому процесі інформації, що міститься в електронному вигляді /Організація протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій: доповіді провідних вчених, представників громадськості, державних службовців та працівників підрозділів ДСБЕЗ на міжвідомчому семінарі – нараді /відп. ред. Л. П. Скалозуб, В. І. Василичук, С. А. Лебідь. — К., 2009. — С. 31 – 35.

140. Лисенко В. В. Загальні проблеми використання інформаційних систем і баз даних у діяльності податкової міліції України / В. В. Лисенко// Підприємництво, господарство і право. — 2004. — №4 — С. 138 – 141.

141. Лисенко В. В. Особливості використання інформації, що міститься в електронному вигляді /В. В. Лисенко, О. В. Лисенко // // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. — 2008. — №5. — С. 10 – 21.

142. Лисенко В.В. Використання у доказовому процесі інформації, що міститься в електронному вигляді на магнітних, оптичних чи інших носіях //Взаємодія оперативних та слідчих підрозділів при розслідуванні злочинів у сфері господарської діяльності: матеріали міжнародного постійно діючого науково-практичного семінару – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. — С. 185 – 198.

143. Лисенко В.В. Отримання та використання у доказовому процесі

інформації, що міститься в електронному вигляді на магнітних, оптичних чи інших носіях (за матеріалами діяльності податкової міліції) //Вісник прокуратури. – 2007. – № 4 (70). – С. 61 – 69.

144. Лисенко О. В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. –№ 2 (65). – С. 194 – 201.

145. Лисиченко В. К. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями: навчально-практичний посібник / В. К. Лисиченко. Р. М. Шехавцов. – К.: Атіка. 2009. – 220 с.

146. Лист Державної митної служби України від 02.11.2004, № 25/7-09-18/13158 "Про надання додаткової інформації [щодо переліку спеціальних технічних засобів]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ua/MK041301.html. (Гриф обмеження доступу "Для службового користування" з цього листа знято згідно з листом Державної митної служби України від 11 травня 2006 року № 11/4-18/5107-ЕП).

147. Лісогор В. Г. Криміналістичне забезпечення збереження таємниці досудового слідства: Автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук:12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 19 с.

148. Літвінова І. Ф. Забезпечення недоторканності житла чи іншого володіння особи в кримінальному процесі України : монографія / І. Ф. Літвінова. – К. : О.С. Ліпкан, 2012. – 228 с.

149. Лукашевич В. Г. Криминалистическая теория общения: постановка проблемы, методика исследования, перспективы использования: монографія / В. Г. Лукашевич. К.: РИО Украинской академии внутренних дел, 1993. – 194 с.

150. Лук'янчиков Є .Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення

розслідування злочинів: монографія. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2005. – 360 с.

151. Лук'янчиков Є. Д. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові і тактико-криміналістичні аспекти) : автореф. дис ...на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Лук'янчиков Євген Дмитрович / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2005.– 36 с.

152. Лук'янчиков Є. Д. Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові і тактико-криміналістичні аспекти) : дис. докт. : 12.00.09 / Лук'янчиков Євген Дмитрович. – Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2005. – 429 с.

153. Лук'янчиков Є. Д. Слідчі (розшукові) дії – засоби збирання інформації в процесі розслідування / Є. Д. Лук'янчиков // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 45 – 47.

154. Лук'янчиков Є. Д. Засоби інформаційного забезпечення розшукової роботи слідчого / Є. Д. Лук'янчиков, О. В. Ковальова // Криміналістика ХХІ століття : матеріали наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2010 р. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, Ін-т вивчення проблем злочинності Нац. акад. прав. наук України. – Х. : Право, 2010. – С. 142 – 147.

155. Лускатов О. В. Окремі проблеми одночасного допиту більше двох вже допитаних осіб /О. В. Лускатов // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 77 – 79.

156. Ляшук О. М. Міжнародний розшук як одна із форм міжнародного співробітництва держав / О. М. Ляшук // Право і суспільство. – 2014. – № 4. – С. 288 – 293.

157. Львівські патрульні затримали подружню пару, яку розшукували за

крадіжку. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zik.ua/news/2016/03/14/u_lvovi_patrulni_zatrymaly_podruchnyu_paru_yaku_rozshukuvaly_za_kradizhku_680914.

158. Mail.ru отказалось выдавать ФСБ данные пользователей . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://therussiantimes.com/news/7530.html/>.

159. Мазійчук В. А. Особливості взаємодії підрозділів карного розшуку зі слідчими підрозділами /В. А. Мазійчук // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 241 – 243.

160. Макаренко Є. І. Інформаційне забезпечення розшуку злочинців, які переховуються від органів дізнання і слідства / Є. І. Макаренко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 86 – 95.

161. Максимов В. І. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / В. І. Максимов. – К: Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна", 2014. – 199 с.

162. Малий В. М. Деякі аспекти документування податкових злочинів / В. М. Малий // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 243 – 247.

163. Матвієнко В. В. Криміналістичне забезпечення методики розслідування злочинів: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність /Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2000. – 20 с.

164. МВС перестало вносити в базу СНД інформацію про розшукуваних

осіб. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.depo.ua/ukr/politics/mvd-perestalo-vnositi-v-bazu-sng-informatsiyu-o-razyskivaemyh-20012015183900>.

165. МВС України готує документи для виходу з неефективної системи розшуку злочинців, яка функціонує в СНД". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247864153&cat_id=2442772 12.

166. Меживой В.П. Оперативно-розшукове супроводження розслідування кримінальних справ: поняття, сутність та правова основа / В. П. Меживой // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ : Проблеми оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства в Україні. – 2008. – Спеціальний випуск № 1. – Ч. 1. – С. 120 – 130.

167. Мироненко С. Ю. Особливості оперативно-розшукового забезпечення окремих слідчих дій при розслідуванні вбивств на замовлення, пов'язаних з економічною діяльністю / С. Ю. Мироненко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. – 2011. – Спецвип. – № 2. – Ч. 1. – С. 83 – 96.

168. Московские стартаперы запустили сервис поиска людей из «ВКонтакте» по фотографии. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tjournal.ru/23458-moskovskie-startaperi-zapustili-servis-poiska-ludei-iz-vkontakte-po-fotografii>.

169. Мотлях О. І. Тактичні основи проведення обшуку у злочинах, пов'язаних з інформаційними технологіями / О. І. Мотлях // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2002. – № 2. – С. 157 – 159.

170. На Дніпропетровщині затримано крадія, який перебував у розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dniprograd.org/2016/03/05/na-dnipropetrovshchini-zatrimano-kradiya-yakiy-perebuvav-u->

rozshuku_44269#sthash.ZjrSxf1F.dpuf.

171. На Донеччині затримали 19 бойовиків та 88 поплічників терористів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/04/24/7106568/>.

172. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України №472 від 25 червня 2007 р. «Про затвердження Положення про базу даних «Відомості щодо осіб, які перетнули державний кордон України» зі змінами, внесеними наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України №445 від 27.05.2008 р. «Про внесення змін до Положення про базу даних «Відомості про осіб, які перетнули державний кордон України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0765-07>.

173. Наказ Державної фіскальної служби України "Про проведення перевірки" від 1 квітня 2016 р. №278.

174. Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової адміністрації України №658/475 від 1 вересня 1999 р. "Про взаємодію Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової адміністрації України стосовно розшуку осіб, які переховуються від слідства і суду". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0635-99>.

175. Наказ Міністерства внутрішніх справ України та Державної фіскальної служби України №570/151 від 10 червня 2013 р. "Про визнання таким, що втратив чинність наказ Міністерства внутрішніх справ України та Державної податкової адміністрації України від 01 вересня 1999 року № 658/475". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1059-13>.

176. Наливайко Є О. Проблемні питання повідомлення особі про підозру та зупинення досудового розслідування /Є. О. Наливайко //Публічне право. – 2013. – №1(9). – С.375 – 380.

177. Наливайко Є О. Процесуальна діяльність слідчого по розшуку підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме : автореф. дис. ... на здобуття

наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Наливайко Євгеній Олександрович / Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014. – 20 с.

178. Наливайко Є. О. Доручення слідчого щодо оперативно-розшукових заходів із встановлення обвинувачених, які переховуються від слідства / Є. О. Наливайко // Держава і право. – 2011. – Вип. 53. – С. 574 – 578.

179. Наливайко Є. О. Процесуальна діяльність слідчого по розшуку підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме. – дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. - Київ, 2014.– 200 с.

180. Нові правила прописки для українців: що треба знати. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/novi_pravila_reyestratsiyi_dlya_ukrayintsiv_shho_treba_znati_n665250.

181. Образцов В. А. Фикция в криминальной, оперативно-розыскной и следственной практике: монография / В. А. Образцов, Л. В. Бертовский, Н. Л. Бертовская. – М.: Юрлитинформ, 2012. – 408 с.

182. Осмотр компьютерных средств на месте происшествия : [метод. рек.] / отв. ред. проф. В. С. Зеленецкий. – Х. : НИИ ИПП АПрНУ, 1999. – 10 с.

183. Павлик П. М. Оперативно-розшукове забезпечення розслідування злочинів у досудових стадіях кримінального процесу: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність» / П. М. Павлик. – К., 1998. – 19 с.

184. Павлюк Н. В. Інформаційне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень корупційної спрямованості: поняття та шляхи реалізації / Н. В. Павлюк // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків, 2014. – Вип. 28. – С. 182 – 190.

185. Пазинич Т. А. Про шляхи вирішення проблем міжнародного

співробітництва у боротьбі із транснаціональними злочинами / Т. А. Пазинич // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С.350 – 352.

186. Паламарчук Л. П. Криміналістичне забезпечення розслідування незаконного втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж: автореф. дис...на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Академія адвокатури України. – К., 2005. – 19 с.

187. Переверза О. Я. Формування неправдивих показань, система тактичних прийомів їх виявлення і подолання: дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Переверза Олена Яківна / Одеська держ. юридична академія. – Одеса, 1999. – 229 с.

188. Перепелиця М. М. Взаємодія систем інформаційного та аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ України / М. М. Перепелиця, К. А. Володько // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 259 – 262.

189. Петросян В. Г. Виявлення злочинів з використанням інформаційних ресурсів правоохоронних органів / В. Г. Петросян // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2011. – Випуск 3. – С. 49 – 59.

190. Петросян В. Г. Інформаційно-довідкове забезпечення виявлення діяльності суб'єктів підприємництва з ознаками фіктивності / В. Г. Петросян // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 2 (49). – С. 223 – 230.

191. Петросян В. Г. Криміналістичне та оперативно-розшукове

забезпечення виявлення злочинів, вчинених суб'єктами господарювання з ознаками фіктивності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Петросян Ваграм Григорович ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2012. – 19 с.

192. Петросян В. Г. Проблеми інтегрування інформаційних ресурсів податкової служби України в Єдину інформаційну систему правоохоронних органів / В. Г. Петросян // Правова інформатика. – 2010. – №2 (26). – С.10 – 16.

193. Петросян В. Г. Криміналістичне та оперативно-розшукове забезпечення виявлення злочинів, вчинених суб'єктами господарювання з ознаками фіктивності : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Петросян Ваграм Григорович ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2012. – 221 с.

194. Петросян В. Г. Використання податковою міліцією для виявлення злочинів інформаційних ресурсів інших правоохоронних органів / В. Г. Петросян // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – 2010. – том 23 (62). – №1 «Юридические науки». – С. 385 – 393.

195. Пиріг І. В. Інформаційне забезпечення експертної діяльності ОВС. / І. В. Пиріг // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 95 –99.

196. Пітер Тіль Від нуля до одиниці, - К: Наш Формат, 2016. – 232 с.

197. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / М. А. Погорецький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – №1. – С. 270 – 276.

198. Погорецький М. А. Оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження: проблемні питання / М. А. Погорецький, Г. С. Берест // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Вип. № 945. – 2011. – С. 256 – 260.

199. Погорецький М. А. Наслідки відсутності рішень прокурора та слідчого судді про проведення негласних слідчих (розшукових) дій в матеріалах кримінального провадження / М. А. Погорецький // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції м. Харків, 4 грудня 2015 р. – Харків : ХНУВС, 2015. – С. 65 – 70.

200. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: монографія / М. А. Погорецький. – Харків: Арсіс ЛТД, 2007. – 576 с.

201. Подобний О. О. Оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження про корисливо-насильницьку організовану злочинну діяльність /О. О. Подобний //Форум права. – 2013. – № 4.– [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_52.pdf.

202. Поліщук О. В. Негласні слідчі (розшукові) дії та правові колізії, які виникли з моменту прийняття нового КПК України / О. В. Поліщук // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 7 листопада 2014. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С. 80 – 81.

203. Полушкін М. О. Міжнародні стандарти застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою М. О. Полушкін // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики. : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 253 – 255.

204. Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992р. "Про право власності на окремі види майна". Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 1992. – № 35. – Ст. 517.

205. Постанова Малинського районного суду Житомирської області від 5 липня 2013 р. про відмову у наданні дозволу на проведення обшуку за місцем

проживання батька особи, яка перебувала в розшуку та для його безпосереднього затримання. Справа № 0614/1953/2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46003540>.

206. Предместніков О. Г. Про деякі проблемні аспекти проведення обшуку / О. Г. Предместніков, Є. Й. Барна // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2008. – №10(84). – С. 94 – 99.

207. Прикордонники Білгород-Дністровського загону затримали українця, який знаходився у розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_11262.htm.

208. Прикордонники Білгород-Дністровського загону затримали українця, якого розшукувала поліція. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2016/03/27/na_kordoni_spiymaly_ukrayincya_yakyy_buv_u_rozshuku.

209. Прикордонники затримали громадянина Румунії, який 8 років знаходився в розшуку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_11483.htm.

210. Прикордонники затримали двох злочинців, яких розшукували правоохоронці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_11614.htm.

211. Прикордонники затримали двох іноземців, які розшукувались за педофілію та шахрайство. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_11502.htm.

212. Приходько В. О. Щодо недоліків нормативно-правового регулювання криміналістичних обліків // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 425 – 426.

213. Про Єдину комп'ютерну інформаційну систему правоохоронних органів з питань боротьби зі злочинністю: Указ Президента України від 31.01.2006 р. – № 80/2006.

214. Про затвердження державної програми інформаційно-телекомунікаційного забезпечення правоохоронних органів, діяльність яких пов'язана з боротьбою із злочинністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2009 р. – №321.

215. Проект Закону про зупинення дії Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52296.

216. Проект Закону про приєднання України до Договору держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=48516.

217. Проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо негласних слідчих (розшукових) дій стосовно працівників суду та правоохоронних органів". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54592.

218. Пчолкін В. Д. Правові засади використання матеріалів ОРД у кримінальному провадженні. / В. Д. Пчолкін // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції м. Харків, 4 грудня 2015 р. – Харків : ХНУВС, 2-15. – С. 70 – 73.

219. Пчолкін В. Д. Роль агентурного методу у розкритті злочинів /В. Д. Пчолкін // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 268 – 271.

220. Разумова А. Е. Деякі аспекти застосування спеціальних знань при підготовці до обшуку / А. Е. Разумова // Право і безпека. – 2005. – 4, № 4. – С. 107 – 110.

221. Расчотнов С. В. Оголошення розшуку підозрюваного як підстава зупинення досудового розслідування / С. В. Расчотнов // Юридичний науковий електронний журнал. – 2014. – №5. – С. 133 – 136.

222. Ратинов А. Р. Судебная психология для следователей. – М.: ООО Издательство "Юрлитинформ", 2001. – 352 с.

223. Резолюція Ради Європи "Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж і послуг (ENFOPOL). Офіційний переклад. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_234.

224. Результати пошуку законопроектів, зареєстрованих Верховною Радою України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10008&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%D1%EF%B3%E2%E4%F0%F3%E6%ED%EE%F1%F2%B3+%CD%E5%E7%E0%EB%E5%E6%ED%E8%F5+%C4%E5%F0%E6%E0%E2&out_type=&id=.

225. Робота слідчого з попередження можливого ухилення від явки до слідчих підрозділів та розшуку обвинуваченого (методичні рекомендації). – Слідче управління Головного управління МВС України в м. Києві, 2008. – 11с.

226. Розшук терористів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/category/1124714>.

227. Розшукується російський диверсант. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=124342.

228. Романюк Б. Зупинення досудового розслідування з підстав, передбачених п. 2 ч. 1 ст. 280 Кримінального процесуального кодексу України / Б. Романюк // Віче. – 2014. – №6. – С. 8 – 11.

229. Рудік В. М. Оперативно-розшукове забезпечення кримінального судочинства у справах про корисливо-насильницькі злочини / В. М. Рудік // Науковий вісник Юридичної академії. – 2004. – № 2. – С. 324 – 331.

230. Садова Т. Особливості проведення обшуку та виїмки в контексті міжнародної концепції прав людини / Т. Садова // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №10. – С. 158 – 161.

231. Сафронов С. О. Оперативно-розшукове супроводження кримінального

провадження: сучасний стан та перспективи розвитку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

[http://www.portalus.ru/modules/theoryoflaw/rus_readme.php?archive=&id=1400102065&start_from=&subaction=showfull&ucat=.](http://www.portalus.ru/modules/theoryoflaw/rus_readme.php?archive=&id=1400102065&start_from=&subaction=showfull&ucat=)

232. СБУ затримала азербайджанця, якого розшукував Інтерпол. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/index>.

233. СБУ затримала бойовика "ДНР", який перебував у розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pravda.com.ua/news/2015/10/12/7084516/.

234. СБУ объявила в розыск "вице-премьера" Крыма. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://society.lb.ua/life/2015/11/26/321971_sbu_obyavila_rozisk.html.

235. СБУ просить помощи у розыску (фото). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dyvys.info/podii/sbu-prosytt-dopomohy-u-rozshuku-foto.html>.

236. СБУ розшукує. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/category?cat_id=158153.

237. Сербінов О. С. Окремі види інформації про абонента, яка знаходиться у користуванні операторів мобільного зв'язку та може бути отримана у ході проведення оперативно-розшукових заходів або слідчих дій / О. С. Сербінов // Адвокат. – 2009. – № 1. – С. 36 – 39.

238. Сергєєва Д. Б. Проблемні аспекти законодавчого визначення відомостей щодо негласних слідчих (розшукових) дій, що не підлягають розголошенню /Д. Б. Сергєєва // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 96 – 102.

239. Сергєєва Д. Б. Правові та криміналістичні засади зняття інформації з каналів зв'язку: Монографія / Д. Б. Сергєєва. – Х.: Арсіс ЛТД, 2009. – 203 с.

240. Сергєєва Д. Б. Проблемні аспекти використання результатів зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж як доказів у кримінальному

провадженні / Д. Б. Сергєєва // Право України. – 2014. – № 11. – С. 209 – 218.

241. Сергєєва Д. Б. Дотримання конституційних прав і свобод людини при знятті інформації з каналів зв'язку / Д. Б. Сергєєва // Вісник КНУВС. – 2008. – Вип. 3. – С. 57 – 62.

242. Сергєєва Д. Б. Зняття інформації з каналів зв'язку: виникнення і становлення / Д. Б. Сергєєва // Вісник академії адвокатури України. – 2006. – №2 (6). – С. 69 – 75.

243. Сергєєва Д. Б. Зняття інформації з каналів зв'язку: проблеми законодавчого регулювання в слідчій і оперативно-розшуковій діяльності / Д. Б. Сергєєва // Адвокат. – 2006. – №7 (70). – С. 16 – 20.

244. Сергєєва Д. Б. Поняття та види слідчих (розшукових) дій за чинним КПК України / Д. Б. Сергєєва // Право України. – 2013. – №11. – С. 180 – 188.

245. Сергєєва Д. Б. Щодо визначення поняття слідчих (розшукових) дій за новим кримінальним процесуальним кодексом України // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – №2(6). – С. 52 – 56.

246. Сергєєва Д.Б. Процесуальні і криміналістичні заходи сприяння дотримання прав особи при знятті інформації з каналів зв'язку / Д. Б. Сергєєва// Юридична Україна. – 2009. – №5. – С. 111 – 115.

247. Сергєєва Д. Б. Напрями використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні / Д. Б. Сергєєва // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 7 листопада 2014. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С. 84 – 85.

248. Скулиш Є. Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за кримінальним процесуальним кодексом України / Є. Д. Скулиш // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2012. – Вип. 618. Правознавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vnapu/2012_2/03Skuli.pdf.

249. Служба безпеки України знайшла картини, викрадені у голландському

музеї Westfries з міста Хорн. Офіційний сайт Служби безпеки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/index>.

250. Сноуден розповів чому спецслужби стежили за мільйонами громадян у соцмережах. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/politics/_snouden-rozpoviv-chomu-specsluzhbi-stezhili-za-miljonami-u-socmerezah/518624.

251. Сокиран Ф. М. Шляхи вдосконалення тактики психологічного впливу при проведенні окремих слідчих дій : Посіб. / Ф. М. Сокиран, М. Ф. Сокиран; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – 159 с.

252. Соколкін В. Доктринальні засади та практика прокурорського нагляду за законністю рішень в оперативно-розшуковій діяльності / О. Соколкін, Д. Бабічев // Вісник прокуратури України. – 2014. – № 6. – С. 63 – 80.

253. Сокурєнко В. В. Проблеми оперативно-розшукового забезпечення досудового розслідування у справах про фінансове шахрайство / В. В. Сокурєнко, С. С. Чернявський // Науковий вісник КНУВС. – 2010. – № 1. – Ч. 2. – С. 246 – 255.

254. Сорока С. О. Щодо забезпечення прав і свобод людини під час проведення обшуку / С. О. Сорока // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 810 : Юридичні науки. – С. 213 – 219.

255. Спецслужби США шпигують за 100 тисячам комп'ютерів по всьому світу за допомогою радіохвиль. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/world/872419-zmi-spetsslujbi-ssha-shpiguyut-za-100-tisyacham-kompyuteriv-po-vsomu-svitu-za-dopomogoyu-radiohvil.html>. Заголовок з титул екрану.

256. Список кримінальних справ, які знаходяться в провадженні суддів Запорізького районного суду Запорізької області понад 6 місяців, понад 1 рік та понад 2 роки (зупинені провадженням у зв'язку з розшуком підсудних). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zp.zp.court.gov.ua/sud0810/wanted/>.

257. Справа Калиновського: від аварії до затримання. BBC Україна. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/09/150930_kalynovsky_story_s х.

258. Стащак М. В. Науковий генезис форм оперативно-розшукової діяльності / М. В. Стащак // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 275 – 277.

259. Стащак М. В. Співвідношення понять «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження» та «оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження» / М. В. Стащак // Право і безпека. 2013. – № 4 (51). – С. 117 – 123.

260. Степанов О. С. Розшук підозрюваного за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / О. С. Степанов // Юрид. часопис Нац. акад. внутр. справ. – 2013. – № 2. – С. 216 – 219.

261. Степанюк Р. Л. Подолання протидії розслідуванню злочинів, пов'язаних з порушеннями бюджетного законодавства / Р. Л. Степанюк // Вісник Запорізького юридичного інституту. – Запоріжжя, 2002. – № 2 (19). – С. 213 – 221.

262. Степанюк Р. Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, учинених у бюджетній сфері України: монографія / Р. Л. Степанюк ; за загал. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. Ф. Волобуєва. – Харків: Ніка Нова, 2012 – 382 с.

263. Степанюк Р. Л. Типові тактичні операції в методиці розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері. / Р. Л. Степанюк // Право і безпека. – 2012. 1 (43). – С. 204 – 208.

264. Стратонов В. Проблеми розмежування понять "розкриття", "розшук" та "розслідування" щодо злочинів минулих років / В. Стратонов, В. // Вісник прокуратури. – 2014. – № 3. – С. 90 – 95.

265. Стріжок В. В. Захист інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, слідчими та оперативними підрозділами /

В. В. Стріжук // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 7 листопада 2014. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С.88 – 89.

266. Стрілянина на пр. Гагаріна – правоохоронці затримали злочинця, який був у розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://otb.com.ua/programs/inform-analit/novyny/striljanyna-na-pr-haharina-pravoohoronci-zatrymaly-zlochyncja-jakyj-buv-u-rozshuku.html>.

267. Суд зобов'язав слідство негайно припинити розшук Портнова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/11/13/7088579/?attempt=1>

268. Суддя Швачич арештувала 72-річного дідуса за "напад на Беркут". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1501483>.

269. Сухачов О. О. Теоретичні засади організації конспірації діяльності оперативних підрозділів /О. О. Сухачов // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 277 – 279.

270. Сухорада І. О. Оперативно-розшукове забезпечення доказування події шахрайства з фінансовими ресурсами / І. О. Сухорада // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 4. – С. 456 – 462. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdduvs_2013_4_66.pdf.

271. Тагієв С. Тимчасовий доступ до інформації, яка знаходиться в операторів і провайдерів телекомунікацій, у кримінальному провадженні / С. Тагієв //Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 2 (3). – С. 13 – 24.

272. Тагієв С. Р. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України: теорія і практика. – монограф. / С. Р. Тагієв. – Чернігів : Десна Поліграф, 2015. – 512 с.

273. Тагієв С. Р. Негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному

судочинстві України : монографія / С. Р. Тагієв – К.:ВД "Дакор", 2015. – 439 с.

274. Тагієв С. Р. Генезис становлення інституту негласних слідчих (розшукових) дій / С. Р. Тагієв // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2015. – №2. – С. 295 – 303.

275. Тагієв С. Р. Деякі проблемні питання проведення негласних слідчих (розшукових) дій / С. Р. Тагієв // Вісник Верховного Суду України. – 2014. – №10 (170) – С.40 – 47.

276. Тагієв С. Р. Проблемні питання класифікації негласних слідчих (розшукових) дій кримінальному процесі України / С. Р. Тагієв // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – №9. – С. 129 – 135.

277. Тагієв С. Р. Судовий контроль при негласному обстеженні житла чи іншого володіння особи / С. Р. Тагієв // Часопис цивільного і кримінального судочинства . – 2013. – №2. – С. 128 – 138.

278. Тагієв С. Р. Тимчасовий доступ до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, у кримінальному провадженні / С. Р. Тагієв // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – №2 (3). – С.13–24.

279. Тарадойна С. С. Контроль за вчиненням злочину в системі негласних слідчих (розшукових) дій: процесуальні та тактичні аспекти (за матеріалами практики СБ України) : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / С. С. Тарадойна. – К.: НА СБ України, 2015. – 20 с.

280. Таран О. В. Особливості обрання запобіжних заходів під час здійснення дізнання / О. В. Таран, Р. П. Чича // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 280 – 282.

281. Татаренко Г. В. Проблемні питання призначення обшуку згідно з

новим Кримінальним процесуальним кодексом України. – [Електронний ресурс] / Г. В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. праць. – Луганськ, 2013. – № 26. – С. 63 – 72. – Режим доступу до журн. : <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2545/1/%D0%A2%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>.

282. Татаров О. Ю. Практичні та організаційні проблеми діяльності органів досудового розслідування за новим КПК України / О. Ю. Татаров // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія : Юридична. – Львів, 2012. – Вип. 4. – С. 445 – 457.

283. Терещук С. С. Значення та особливості застосування негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні С. С. Терещук // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції м. Харків, 4 грудня 2015 р. – Харків : ХНУВС, 2015. – С. 280 – 283.

284. Терещук С. С. Окремі аспекти застосування технічних заходів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні / С. С. Терещук // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 128 – 131.

285. Тертишник В. М. Нові слідчі (розшукові) дії: від становлення концепції до процесуальної форми / В. М. Тертишник // Теоретичні аспекти організації досудового розслідування : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції м. Харків, 4 грудня 2015 р. – Харків : ХНУВС, 2015. – С. 75 – 78.

286. У "Борисполі" затримали росіянина, якого шукає Інтерпол. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.pravda.com.ua/news/56448ff828625/>.

287. У «Борисполі» затримали шахрая, який понад 15 років був у розшуку Інтерполу. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://wz.lviv.ua/news/159326-u-boryspoli-zatrymaly-shakhraia-iakyi-ponad-15-rokiv-buv-u-rozshuku-interpolu>.

288. У Верховній Раді України зареєстрували проект постанови про вихід із СНД. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/politics/900021-u-vr-zareestruvali-proekt-postanovi-pro-vihid-iz-snd.html>.

289. У ГПУ розповіли, чому Пшонка не в міжнародному розшуку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/12/4/7091400/>.

290. У злочину немає терміну давності. Поліцейські Донеччини затримали чоловіка, який 8 років тому відібрав життя безвинного дідуся. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1869585>.

291. У Києві міліція намагалася затримати екс-бійця "Айдару" - втрутилася "Свобода". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/10/30/7086967/>.

292. Уваров В. Г. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій / В. Г. Уваров // Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 266 – 270.

293. Угода втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 4 лютого 2015 р."Про вихід з Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю" – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/44-2015-%D0%BF>.

294. Удовенко Ж. Проблеми ефективності криміналістичного забезпечення процесу доказування на досудовому слідстві // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 2. – С. 97 – 99.

295. Узагальнення обґрунтованості зупинення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, коли підозрюваний переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме за 12 місяців 2014 року. Лист Головного слідчого управління МВС України, № 13/4/1-122 від 31.01.2015.

296. Узагальнення судової практики розгляду клопотань про дозвіл на

проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею". Апеляційний суд м. Києва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/uzah/2/>.

297. Украинский Google обязали предоставить информацию о публикации секретных видео МВД. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukranews.com/news/195972.Sud-obyazal-Google-predostavit-Genprokurature-informatsiyu-o-publikatsii-sekretnih-video-MVD.ru>.

298. Україна готує документи про вихід із системи розшуку СНД, – Аваков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tv1.ua/new/2015/01/12/ukrayina_hotuye_dokumenty_pro_vykhid_iz_systemy_rozshuku_snd___avakov.

299. Українська влада просила Google розкрити дані 18 користувачів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/technology/2014/09/17/180467/>.

300. Українське бюро Інтерполу пояснило ситуацію із розшуком екс-міністра Клименка й олігарха Курченка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/160984>.

301. Ухвала Апеляційного суду Черкаської області. Провадження № 11-сс/793/304/14. Справа № 694/1110/14-к.

302. Ухвала Бериславського районного суду Херсонської області від 31 липня 2015 р. про скасування постанови слідчого СВ Бериславського РВ УМВС України в Херсонській області про зупинення кримінального провадження № 12013230090000440 від 05.08.2014 р. і відновлення провадження із-за відсутності підстав для оголошення в розшук підозрюваного. Справа № 647/1740/15-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/47925435>.

303. Ухвала Бериславського районного суду Херсонської області від 31 липня 2015 р. про скасування постанови слідчого СВ Бериславського РВ УМВС України в Херсонській області про зупинення кримінального провадження №

12013230090000440 від 05.08.2014 р. і відновлення провадження із-за відсутності підстав для оголошення в розшук підозрюваного. Справа № 647/1216/15-к. Провадження 1-кк/647/100/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44964578>.

304. Ухвала Галицького районного суду Івано-Франківської області від 2 вересня 2015 р. про оголошення обвинуваченого в розшук. Єдиний унікальний номер 341/1507/15-к. Номер провадження 1-кп/341/103/1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43514129>.

305. Ухвала Галицького районного суду м. Львова від 31 березня 2015 р. щодо дозволу на здійснення спеціального досудове розслідування у кримінальному провадженні №12013150010000280 від 20.02.2013 р. за відсутності особи, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 115 КК України. Справа № 461/3612/15-к. Провадження № 1-кк/461/2101/15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53516948>.

306. Ухвала Добропільського міжрайонного суду Донецької області від 19 листопада 2015 р. про оголошення обвинуваченого в розшук. Справа №227/742/15-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53834637>.

307. Ухвала Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 25 лютого 2015 р. про оголошення обвинуваченого в розшук. Справа № 676/9101/13-к. Провадження № 1-кп/676/8/15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42940278>.

308. Ухвала Києво-Святошинського районного суду Київської області від 2 грудня 2014 р. Справа № 369/6019/14-к. Провадження № 1-кп/369/275/14. Архів Києво-Святошинського районного суду Київської області.

309. Ухвала Кремінського районного суду Луганської області від 12 листопада 2015 р. Справа № 414/1899/15-к. Провадження № 1-кп/414/176/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53385076>.

310. Ухвала Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області від 20 листопада 2015 р. Провадження № 1-кс/742/718/15. Єдиний унікальний № 742/4390/15-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53635973>.

311. Ухвала Приморського районного суду м. Одеси від 23 лютого 2016 р. про відмову у клопотанні про здійснення спеціального досудового розслідування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56053736>.

312. Ухвала Приморського районного суду міста Маріуполя Донецької області від 28 березня 2016 р. про оголошення обвинуваченого в розшук. Справа №266/709/16-к. Провадження № 1-кп/266/141/16. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56796185>.

313. Ухвала Саксаганський районний суд м. Кривого Рогу від 17 вересня 2015 р. про скасування постанови від 10.08.2015 р. слідчого СВ Саксаганського РВ КМУ УМВС в Дніпропетровській області про зупинення досудового розслідування та оголошення розшуку підозрюваному по кримінальному провадженню № 42013040750000013. Справа № 214/6399/15-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50538834>.

314. Ухвала Слідчого судді Святошинського районного суду м. Києва. Провадження №1-кс/759/88/14; ун. №759/335/14-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36624374>.

315. Ухвала слідчого судді Святошинського районного суду м. Києва. Провадження № 1-кс/759/85/14; ун. №759/332/14-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36624252>.

316. Ухвала слідчого судді Суворовського районного суду м. Херсона від 22 липня 2015 р. Справа №668/8722/15-к, Н/п 1-кс/668/3623/15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/47592796>.

317. Ухвала слідчого судді Шевченківського району м. Києва, 2016 р. щодо

надання дозволу на затримання Г., з метою його приводу до Шевченківського районного суду м. Києва для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Справа № 761/8635/16-к; Провадження № 1-кк/761/5231/2016.

318. Ухвала Черняхівський районний суд Житомирської області від 9 квітня 2015 р. про оголошення обвинуваченого в розшук. Справа №293/2052/14-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56079218>.

319. Ухвала Шевченківського районного суду м. Києва щодо оголошення К. в розшук. Справа № 761/27753/15-к. Провадження № 1-кп/761/1198/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55328564>.

320. Фаринник В. Негласні слідчі (розшукові) дії // Юридичний вісник України. – 2012. – № 26. – С. 108 – 114.

321. Федосов О. С. Взаємодія підрозділів карного розшуку з іншими оперативними підрозділами щодо протидії розбійним нападам /О. С. Федосов // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 281 – 285.

322. Фотограф протестировал нейросетевой поиск людей на пассажирах московского метро. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vedomosti-ua.com/18750-fotograf-protestiroval-neyrosetevoy-poisk-lyudey-na-passazhirah-moskovskogo-metro.html>.

323. Халілев Р. А. Організаційні та тактичні проблеми оперативно-розшукового супроводження справ за фактами вчинення злочинів на ґрунті етно-конфесійних суперечностей / Р. А. Халілев // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 1092 – 1097. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

324. Хахановський В. Г. До проблеми інформаційного забезпечення ОВС України / В. Г. Хахановський // // Вісник Луганського державного університету

внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 40–44.

325. Цимбал П. В. Використання електронних баз даних як фактор сприяння міжнародному розшуку осіб / П. В. Цимбал, О. М. Ляшук // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С.51 – 52.

326. Чаплинська Ю. А. Особливості організації проведення допиту підозрюваного / Ю. А. Чаплинська // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 362 – 364.

327. Чаплинський К. О. Тактичні прийоми проведення обшуку / К.О. Чаплинський // Вісник Запорізького національного університету, серія «Юридичні науки». – 2011. – № 2. – Ч.2. – С. 208 – 214.

328. Чаплинський К. О. Поняття та класифікація обшуків / К. О. Чаплинський // Держава та регіони . Сер. Право. – 2011. – Вип. 2. – С. 132 – 135.

329. Через півроку розшуку посеред ресторану затримали вбивцю бійця АТО. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intermarium.com.ua/?p=12066>.

330. Черкасова Е. К. Правовое регулирование приостановления и возобновления уголовно-процессуальной деятельности: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Черкасова Елена Константиновна // Тюменский юридический институт МВД Российской Федерации, 2004 –183 с.

331. Черков В.О. До питання про співвідношення оперативно-розшукової діяльності й негласних слідчих (розшукових) дій за проектом нового КПК України / В.О. Черков, О.М. Чистолінов.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.corp-lguvd.lg.ua/d120106.html>.

332. Чернявський С. С. Проблеми тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій / С. С. Чернявський,

В. О. Фінагеев //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 179 – 185.

333. Чернявський С. С. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування : монографія / С. С. Чернівський. – К.: "Хай Тек Прес", 2010. – 624 с.

334. Чича Р. П. Щодо використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні / Р. П. Чича // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С. 103 – 105.

335. Чорний А. М. Тактичні операції при розслідуванні корисливих убивств. / А. М. Чорний //Право і суспільство. – 2011. – №2. – С. 238 – 242.

336. Чорноус Ю. М. Видача особи (екстрадиція) у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру Ю. М. Чорноус // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С. 135 – 142.

337. Чуприна Ю. Ю. Актуальні питання прокурорського нагляду за законністю рішень в оперативно-розшуковій діяльності /Ю. Ю. Чуприна // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНУВС, 2015. – С. 291 – 296.

338. Чухраєв Д. А. Щодо визначення дефініції негласних слідчих (розшукових) дій / Д. А. Чухраєв // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 2. – Том 4. С. 159 – 162.

339. Чучукало О. Процесуальне та криміналістичне забезпечення доказування у кримінальному судочинстві: актуальні проблеми // Право України. – 2002. – № 10. – С. 53 – 55.

340. Чучукало О. І. Процесуальне та криміналістичне забезпечення доказування на судових стадіях кримінального процесу України: автореф. дис...на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук:12.00.09 – кримінальний процес та

криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 18 с.

341. Шалімов С. В. Криміналістичні інформаційні системи. їх місце в розслідуванні злочинів / С. В. Шалімов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 229 – 233.

342. Шамота М. В. Щодо визначення оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження про організоване вимагання /М. В. Шамота, В. В. Тіщенко // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Одеса, 7 листопада 2014. – Одеса: ОДУВС, 2014. – С.98.

343. Швець М. Система інформатизації правоохоронної діяльності: монографія /М. Швець, В. Буржинський, Б. Раціборинський та ін.; за ред. В. Дурдинця, В.Євдокимова, М. Швеця. К.: Ви-во Тов "ПанТот", 2006 – 287 с.

344. Шевченко І. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення розкриття та розслідування розповсюдження порнографії в мережі Інтернет / І. О. Шевченко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 270 – 273.

345. Шепитько В. Ю. Теоретические проблемы систематизации тактических приемов в криминалистике: монография / В. Ю. Шепитько. – Харьков: Гриф , 1995. – 200 с.

346. Шепітько В. Ю. Проблеми формування та застосування типових тактичних операцій у слідчій діяльності. / В. Ю. Шепітько //Вісник Академії правових наук України. – 2007. – №1 (48). – С. 175 – 184.

347. Шерман М. І. Вплив оперативно-технічної інформації на ефективність запобігання та розкриття злочинів в сучасних умовах матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах» (5 листопада 2010 р.). – Запоріжжя, 2010, частина 1 – С. 333 – 336.

348. Шехавцов Р. Виявлення та подолання протидії розслідуванню злочинів,

вчинених організованими злочинними угрупованнями / Р. Шехавцов // Право України. – 2001. – № 6. – С. 64 – 65.

349. Шило О. Г. Загальна характеристика показань як процесуального джерела доказів у кримінальному провадженні / О. Г. Шило // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – №1. – С.143–148.

350. Шинкаренко І. Р. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій (структурнологічні схеми) : навч. посіб. / І. Р. Шинкаренко, І. О. Шинкаренко, О. В. Кириченко. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2015. – 270 с.

351. Шолудько Б. Негласні слідчі (розшукові) дії. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://foliant.in.ua/pravovoy-kommentariy_id_16.html.

352. Щербаковський М. Г. Допит окремих категорій обізнаних осіб / М. Г. Щербаковський, С. П. Лапта // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Харків, 5 грудня 2014 р. – С.357 – 359.

353. Щербаковський М. Г. Сутність та цілі використання криміналістичної інформації / М. Г. Щербаковський // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2008. – №5. – С. 99–107.

354. Щоб вивести на "чисту воду" замовника вбивства, запорізькі поліцейські інсценували смерть підприємця (офіційне повідомлення Національної поліції України). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1896161>.

355. Яновська О. Г. До питання ефективності системи інформаційного забезпечення у розкритті та розслідуванні злочинів / О. Г. Яновська // Правова інформатика. – 2010. – №2 (26). – С. 78 – 81.

356. A Guardian guide to your metadata . – [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://www.theguardian.com/technology/interactive/2013/jun/12/what-is-metadata-nsa-surveillance#meta=0000000>.

357. Ahlers v.Schebil, 188 F.3d 365, 370 (6th Cir. 1999) – [Електронний ресурс].–

Режим доступу : <https://casetext.com/case/ahlers-v-schebil-2>.

358. Brian L. Cutler Mistaken identification : the eyewitness, psychology, and the law / Brian L. Cutler, and Steven D. Penrod. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/159775NCJRS.pdf>.

359. Countries – Google Transparency Report. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.google.com/transparencyreport/userdatarequests/countries/>.

360. DigitalStakeout - Social Media Intelligence . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.digitalstakeout.com>.

361. Dzhokhar A. Tsarnaev revealed on Russian Facebook Page. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wusa9.com/news/article/255399/158/What-Social-Media-Tells-Us-About-Boston-Marathon-Bombing-Suspects>.

362. Ewen Macaskill NSA files: Decoded. What The Revelations Mean For You / Ewen Macaskill, Gabriel Dance – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.theguardian.com/world/interactive/2013/nov/01/snowden-nsa-files-surveillance-revelations-decoded#section/2>.

363. Gallagher S. Staking out Twitter and Facebook, new service lets police poke perps / Sean Gallagher. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://arstechnica.com/information-technology/2013/11/staking-out-twitter-and-facebook-new-service-lets-police-poke-perps/>.

364. Gary L. Wells Eyewitness Testimony / Gary L. Wells, Elizabeth A. Olson // Annual Review of Psychology Vol. 54. – 2003. – p. 277-295.

365. <https://www.google.com/transparencyreport/userdatarequests>. (Звіт про роботу служб Google – технічний переклад).

366. <https://www.google.com/transparencyreport/userdatarequests/legalprocess/>. (Звіт про роботу служб Google – технічний переклад).

367. Innocence Project. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.innocenceproject.org/>.

368. Integrated Automated Fingerprint Identification System. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fbi.gov/about-us/cjis/fingerprints_biometrics/iafis/iafis.

369. Ixquick Ceases User Data Storage. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.marketingvox.com/ixquick-ceases-user-data-storage-042954/>.

370. Jonathan Eiseman Cops Use Facebook to Bust Bragging Criminals Findings / Jonathan Eiseman. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nbcnewyork.com/news/local/Bragging-Criminals-Caught-on-Facebook-by-Police-109892399.html>.

371. Kawamoto D. AOL apologizes for release of user search data / Dawn Kawamoto and Elinor Mills . – [Электронный ресурс].– Режим доступа : http://news.cnet.com/AOL-apologizes-for-release-of-user-search-data/2100-1030_3-6102793.html.

372. Law Enforcement Personnel Use of Social Media in Investigations: Summary of Findings. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://images.solutions.lexisnexis.com/Web/LexisNexis/Infographic-Social-Media-Use-in-Law-Enforcement.pdf>.

373. Legal process – Google Transparency Report. – [Электронный ресурс].– Режим доступа : <http://www.google.com/transparencyreport/userdatarequests/legalprocess/>.

374. Marc Green Eyewitness Memory is Unreliable / Green Marc – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.visualexpert.com/Resources/eyewitnessmemory.html>.

375. Nate Anderson Chinese dissident e-mails: what did Yahoo know, and when did it know it? / Anderson Nate. – [Электронный ресурс].– Режим доступа : <http://arstechnica.com/tech-policy/2007/07/chinese-dissident-e-mails-what-did-yahoo-know-and-when-did-it-know-it/>.

376. Next Generation Identification (NGI). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.fbi.gov/about-us/cjis/fingerprints_biometrics/ngi/ngi2.

377. Norretranders T., J. The User Illusion: Cutting Consciousness Down To Size / Norretranders, T., J. -. New York: Penguin Books.- 1999. – p.186-87.

378. Re: How long does google keep reverse image logs . – [Электронный ресурс]. Режим доступа : <https://productforums.google.com/forum/?hl=en#!category-topic/websearch/google-images/H1-IRs9jt9c>.

379. Repository for Individuals of Special Concern. – [Электронный ресурс]. – Режим

доступу: http://www.fbi.gov/about-us/cjis/fingerprints_biometrics/ngi/repository-for-individuals-of-special-concern-brochure.

380. Ribeiro J. Google Defends Helping Police Nab Defamer / John Ribeiro. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pcworld.com/article/146049/article.html>.

381. Sandra Guerra Thompson Beyond a Reasonable Doubt?: Reconsidering Uncorroborated Eyewitness Identification Testimony /Sandra Guerra Thompson – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.law.uh.edu/news/additional/EyewitnessIds.pdf>.

382. StartPage Protects Your Privacy! / – [Tktmhjyybq htcehc]/ – Ht;bv ljcnege ^ <https://www.startpage.com/eng/protect-privacy/html>.

383. The Cases: DNA Exonerated Profiles – [Электронный ресурс].– Режим доступа : http://www.innocenceproject.org/cases-false-imprisonment/front-page#c10=published&b_start=0&c4=Exonerated+by+DNA.

384. The Official Website of Boston Police Department. – [Электронный ресурс]. Режим доступа : <https://bpdnews.squarespace.com/>.

385. Verizon forced to hand over telephone data – full court ruling. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.theguardian.com/world/interactive/2013/jun/06/verizon-telephone-data-court-order>.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Узагальнені результати
опитування співробітників слідчих та оперативних підрозділів Національної
поліції України та Державної фіскальної служби України щодо особливостей
здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового
розслідування (опитано 106 співробітників) у 2013–2015 рр.:**

1) 89 (32 слідчих та 57 оперативних співробітників) Житомирській, Київській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві;

2) 17 (9 співробітників слідчих підрозділів; 8 співробітників оперативних підрозділів Державної фіскальної служби України в м. Києві).

1.	Досвід роботи в правоохоронних органах:	%
1.1	до 3 років:	16 %
1.2	до 5 років:	29 %
1.3	до 10 років:	48 %
1.4	до 20 років:	7 %
1.5	більше 20 років:	0 %
2.	В яких підрозділах працюєте:	
2.1	слідчі підрозділи:	30 %
2.2	оперативні підрозділи:	70 %
3.	Чи маєте практику оголошення в розшук осіб, що переховуються від органів досудового розслідування	
3.1	так	100 %
3.2	ні	0 %
4.	Чи достатньо забезпечена кримінальним процесуальним законодавством діяльність з розшуку осіб	
4.1	Так:	64 %
4.2	Ні	36 %
5.	Що впливає на рівень ефективності розшуку осіб, що переховуються від слідства (на вибір можливо декілька)	
5.1	необхідність розшуку лише підозрюваного (якому повідомлено про підозру)	37 %
5.2	не обрання судом запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою	48%

5.3	вирішення питання щодо дозволу на затримання і доставляння до суду для обрання запобіжного заходу	32 %
5.4	низький рівень взаємодії слідчих та оперативних підрозділів	41 %
5.5	складна процедура отримання дозволу для проведення спеціального (заочного) розслідування	19 %
5.6	перевантаженість роботи в інших кримінальних провадженнях, іншими дорученнями	69 %
5.7	відсутність загальнодержавної служби, яка б займалася державним розшуком осіб, що переховуються	10 %
5.8	відсутність загальної інформаційної бази правоохоронних органів	87 %
5.9	низький рівень взаємодії окремих правоохоронних, контролюючих органів	49 %
6.	Особи, що оголошені в розшук, встановлюються під час проведення заходів з розшуку:	
6.1	в перший рік оголошення в розшук	31 %
6.2	в другій рік знаходження в розшуку	58 %
6.3	В третій і більше років оголошення в розшук	11 %
7.	В який період особа була оголошена в розшук:	
7.1	після вчинення злочину особа зникла і дані щодо до неї були відомі	21 %
7.2	після повідомлення особі про підозру	72 %
7.3	перед направленням кримінального провадження для розгляду в суді	7 %
8.	Які причини спонукають особу переховуватися від органів досудового розслідування та суду (можливо декілька відповідей)	
8.1	боязнь кримінальної відповідальності	89 %
8.2	надія на те, що кримінальне провадження таким чином не буде завершено і не буде кримінальної відповідальності	9 %
8.3	низький рівень ефективності правоохоронних органів щодо встановлення місця перебування осіб, які переховуються	15 %
8.4	наявність можливості безперешкодно виїхати для проживання в інший населений пункт України	90 %
8.5	наявність можливості безперешкодно виїхати для проживання в іншу державу пострадянського простору	41 %
8.6	наявність можливості безперешкодно виїхати для проживання в іншу державу (за межі пострадянського простору)	6 %

9.	Які заходи проводяться перед оголошенням в розшук для підтвердження факту переховування особи від органів досудового розслідування	
9.1	виклики повісткою	100 %
9.2	допити осіб, які проживають з розшукуваною особою	94 %
9.3	доручення оперативним підрозділам, дільничним щодо встановлення наявності особи за місце проживання	100 %
9.4	допити осіб, які працюють разом з розшукуваною особою	57 %
10.	Який вид розшуку є найбільш поширеним у вашій практиці	
10.1	регіональний	7 %
10.2	державний	89 %
10.3	міждержавний	3 %
10.4	міжнародний	1 %
11.	Яка питома вага розшуку осіб слідчими та оперативними підрозділами	
11.1	слідчими підрозділами самостійно	0 %
11.2	оперативними підрозділами самостійно	98 %
11.3	спільними заходами слідчих та оперативних підрозділів	2 %
12.	Які заходи проводяться у ході розшуку особи, що переховується від органів досудового розслідування та суду	
12.1	оперативно-розшукові заходи	87 %
12.2	слідчі (розшукові) дії	43 %
12.3	негласні слідчі (розшукові) дії	6 %
12.4	тактичні операції з розшуку	2 %
13.	Яка питома вага доручень оперативним підрозділам щодо здійснення розшуку особи, що переховується	100 %
14.	Рівень взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у ході розшуку осіб	
14.1	задовільний	86 %
14.2	незадовільний	14 %
15.	В чому полягає взаємодія слідчих та оперативних підрозділів у ході розшуку осіб	
15.1	наданні доручень слідчим про проведення слідчих (розшукових) дій	87 %
15.2	наданні доручень слідчим про проведення негласних слідчих (розшукових) дій	7 %

15.3	наданні доручень слідчим про проведення оперативно-розшукових заходів з розшуку	97 %
16.	Чи задовольняє Вас рівень здійснення міждержавного (СНД) розшуку осіб	
	так	67 %
	ні	33 %
17.	Чи дозволить укладання угод про співробітництво між окремим державами (СНД) підвищити ефективність міждержавного розшуку	
17.1	так	43 %
17.2	ні	57 %
18.	Чи є співпраця із громадськістю у ході розшуку осіб, що переховуються	
18.1	так	9 %
18.2	ні, вони вважають, що цією діяльністю мають займатися виключно правоохоронці	91 %
19.	Чи задоволені Ви рівнем інформаційного забезпечення процесу розшуку осіб, що переховуються	
19.1	так	36 %
19.2	ні	64 %
20	Чи достатній рівень складання інформаційних карток на розшуку осіб:	
20.1	так	27 %
20.2	ні	73 %
21.	Чи використовуєте Ви у своїй практиці інформацію, що міститься в повідомленнях електронної пошти для розшуку осіб:	
	так	16 %
	ні	84 %
22.	В чому причина невикористання можливостей інформації, що міститься в електронній пошті:	
22.1	складний порядок отримання дозволів	23 %
22.2	відсутність технічних можливостей	68 %
22.3	відсутність знань щодо механізму отримання інформації, що міститься в повідомленнях електронної пошти	9 %
23.	Чи використовуєте Ви у своїй діяльності для розшуку осіб інформацію, що міститься у відкритому доступі в соціальних	

	мережах	
	так	89 %
	ні	11 %
24.	Який рівень реалізації такої інформації із соціальних мереж у ході здійснення розшуку осіб, що переховуються	
24.1	високий	23 %
24.2	низький	77 %
25	Чи достатньо у Вас знань для використання у аналітичній роботі інформації, що міститься в відкритому доступі в мережі Інтернет, в тому числі в соціальних мережах	
25.1	так	96 %
25.2	ні	4 %
26.	Чи потребує процес розшуку осіб, що переховуються відповідного оперативно-розшукового забезпечення	
26.1	так	93 %
26.2	ні	7 %
27.	Чи достатній рівень нормативно-правового забезпечення взаємодії слідчих та оперативних підрозділів під час здійснення розшуку осіб, які переховуються	
27.1	достатній	32 %
27.2	недостатній, потребує більшої самостійності оперативних підрозділів	59 %
27.3	недостатній, потребує відповідного нормативно-правового забезпечення	9 %
28.	Який рівень обміну інформацією між окремими підрозділами, окремими правоохоронними органами у ході розшуку осіб	
28.1	достатній	67 %
28.2	недостатній	33 %
29.	В чому головні недоліки співпраці та взаємодії у ході здійснення розшуку осіб (декілька відповідей)	
29.1	низький рівень обміну інформацією між окремими підрозділами про розшукуваних осіб	19 %
29.2	низький рівень обміну інформацією між окремими правоохоронними органами	84 %
29.3	відсутність єдиної бази осіб, які знаходяться в розшуку	89 %
29.4	відсутність можливості внесення даних про осіб, які розшуковуються безпосередньо в режимі on line в єдину базу осіб, оголошених в	95 %

	розшук	
30.	В чому головні причини низького обміну інформації про розшукуваних осіб	
30.1	небажання співробітників ділитися наявною в них інформацією, в тому числі оперативною	87 %
30.2	відомча зацікавленість та відповідна нормативна база щодо обміну інформацією	12 %
30.3	незацікавленість у результатах роботи інших підрозділів чи правоохоронних органів	1 %
31.	Які заходи оперативно-розшукового характеру проводяться у зв'язку із оголошенням особи в розшук	
31.1	оперативне опитування	100 %
31.2	використання можливостей конфіденційного співробітництва	43 %
31.3	використання контент-аналізу відкритих джерел інформації, які не потребують спеціальних судових дозволів	17 %
31.4	інформаційно-пошукові системи правоохоронних органів, спеціально створені для використання в оперативно-розшуковій діяльності для здійснення заходів з пошуку ознак злочинів	58 %
31.5	спеціальні інформаційні пошукові системи, створені для обліку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування	24 %
31.6	інформаційно-пошукові системи правоохоронних органів щодо окремих фактів, що мають відношення до конкретного громадянина та містять інформацію стосовно різноманітних подій (фактів)	16 %
31.7	інформаційно-пошукові системи контролюючих органів, що містять інформацію щодо конкретних осіб, яка не пов'язана із вчиненням злочинів	3 %
31.8	комплекс оперативно-розшукових заходів	90 %
31.8	інформаційні ресурси інших державних органів	6 %
32.	В чому недоліки взаємодії та обміну інформацією із Державною прикордонною службою України	
32.1	значний період між надсиланням письмової інформації про розшукуваних осіб та внесення її до інформаційних ресурсів Державної прикордонної служби України	78 %
32.2	відсутність можливості оперативного отримання інформації про осіб, які перетинають державний кордон	9 %
32.3	відсутність можливості в режимі реального часу вносити до	7 %

	інформаційних баз Державної прикордонної служби України інформацію щодо осіб, які оголошені в розшук	
33.	Які слідчі (розшукові) дії проводяться для встановлення місця перебування особи, що оголошена в розшук	
33.1	допит	67 %
33.2	обшук	19 %
33.3	отримання тимчасового доступу до предметів, документів	12 %
33.4	пред'явлення для впізнання	4 %
34.	Які негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у ході розшуку осіб, що переховуються	
34.1	аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України)	2 %
34.2	накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України)	1 %
34.3	огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України)	1 %
34.4	зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України)	43 %
34.5	зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України)	3 %
34.6	обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України)	2 %
34.7	спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України)	23 %
34.8	аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України)	13 %
34.9	негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України)	0 %
34.10	спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України)	3 %
35.	Чи достатньо методичних рекомендацій відомчого характеру для організації роботи з розшуку осіб	
35.1	так	46 %
35.2	ні	54 %
36.	Чи є необхідність в узагальненні практики з розшуку осіб, що переховуються	
36.1	так	78 %
36.2	ні	22 %
37.	Чи доводяться до Вас результати наукових робіт з питань розшуку осіб під час службової підготовки	
37.1	так	98 %

37.2	ні	2 %
38.	Ви самостійно знайомитися з науковим публікаціями щодо розшуку осіб	
38.1	так	14 %
38.2	ні	86 %
39.	Чи створювалися слідчі оперативні групи для здійснення розшуку осіб, які переховувалися	
39.1	так	9 %
39.2	ні	91 %
39.	Ваші пропозиції щодо удосконалення процесу розшуку осіб (власноруч відобразити)	
39.1	зміна чинного кримінального процесуального законодавства	
39.2	створення самостійного органу, який буде займатися розшуком	
39.3	об'єднання всіх інформаційних ресурсів в одну інформаційно-пошукову систему правоохоронних органів	
39.4	надання більшої самостійності оперативним підрозділам у виборі напрямів діяльності в рамках відкритого кримінального провадження	
39.5	удосконалення технічного забезпечення правоохоронних органів	
39.6	необхідність спеціальної перепідготовки кадрів з особливостей розшуку осіб, що переховуються	
39.7	матеріально заохочувати результати розшуку осіб, що переховуються.	

Додаток Б

Узагальнені результати вивчення

кримінальних проваджень, в яких підозрюваного оголошено в розшук (вивчено 164 кримінальних проваджень, у яких підозрювані були оголошені в розшук, що знаходилися у провадженні слідчих підрозділів (Національної поліції України, податкової міліції Державної фіскальної служби України) та розглянутих судами України в Дніпропетровській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві за 2013–2016 рр.

1.	За якою статтею Кримінального кодексу України відкрите кримінальне провадження	
1.1	ст. 121 КК України	20 %
1.2	ст. 185 КК України	47 %
1.3	ст. 186 КК України	14 %
1.4	ст. 187 КК України	11 %
1.5	ст. 190 КК України	1 %
1.6	ст. 206 КК України	5 %
1.7	ст. 212 КК України	1 %
1.8	ст. 115 КК України	1 %
1.9	сукупність злочинів	36 %
2.	Через який період після відкриття кримінального провадження був оголошений розшук підозрюваного	
2.1	до одного місяця	1 %
2.2	до двох місяців	42 %
2.3	до трьох місяців	26 %

2.4	більше 3 місяців до шести місяців	12 %
2.5	Більше шести місяців	19 %
3.	Процесуальний порядок оголошення в розшук	
3.1	постанова про зупинення досудового розслідування і одночасно оголошення розшуку	23 %
3.2	постанова про оголошення в розшук без зупинення досудового розслідування	13 %
3.3	окремо постанова про призупинення досудового розслідування і окремо постанова про оголошення розшуку особи, яка переховується	63 %
3.4.	виділення матеріалів стосовно особи, оголошеної в розшук в окреме провадження	1 %
4.	Чи визначався в постанові про оголошення розшуку конкретний підрозділ, який його буде здійснювати	
4.1	так	93%
4.2	ні	7 %
5.	Чи вирішувалося питання про зміну запобіжного заходу стосовно особи, оголошеної в розшук	
5.1	так	43 %
5.2	ні	57 %
6.	Складання окремого доручення оперативним підрозділам щодо встановлення місця перебування особи, оголошеної в розшук	
6.1	так	100 %
6.2	ні	0 %
7.	Які матеріали надсилалися слідчим оперативним підрозділам для організації розшуку	
7.1	окреме доручення	100 %

7.2	копія постанови про оголошення в розшук	100 %
7.3	фотографії особи, яку оголошено в розшук	0 %
7.4	дані щодо осіб, з яким розшукуваний підтримує дружні стосунки	0 %
7.5	копії документів, що посвідчують особу, оголошену в розшук	0 %
8.	Здійснення слідчим контролю ходу здійснення розшуку осіб шляхом надсилання відповідних запитів до оперативних підрозділів	
8.1	так	12 %
8.2	ні	88 %
9.	Доручення слідчим оперативним підрозділам проведення окремих слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з розшуком осіб	
9.1	допит	3 %
9.2	обшук	84 %
10	Чи надсилалась слідчому від оперативних підрозділів інформація про хід заходів щодо розшуку конкретної особи	
10.1	так	23 %
10.2	ні	77 %
11.	Чи зверталися оперативні підрозділи за додатковою інформацією щодо особи, яка оголошена в розшук	
11.1	так	17%
11.2	ні	83 %
12.	Чи надавались вказівки щодо організації розшуку осіб зі сторони прокурора як процесуального керуючого	
12.1	так	4 %
12.2	ні	96 %
13.	Чи надавались вказівки щодо організації розшуку осіб зі	

	сторони керівника слідчого підрозділу	
13.1	так	21 %
13.2	ні	79 %
14.	Які заходи процесуального характеру здійснювалися слідчим після оголошення особи в розшук	
15.1	допит	67 %
15.2	обшук	3 %
15.3	пред'явлення особи для впізнання	1 %
15.4	надсилання запитів	96 %
15.5	доручення оперативним підрозділам щодо проведення оперативно-розшукових заходів	100 %
15.6	тимчасовий доступ до речей і документів	6 %
16.	Які заходи процесуального характеру здійснювалися слідчим після оголошення особи в розшук і призупинення досудового розслідування	
16.1	надсилання запитів	43 %
16.2	надсилання доручень оперативним підрозділам	100 %
	складання довідок	5 %
17.	Чи використовувалася слідчим дані із інформаційних баз даних (запити, відповіді)	
17.1	так	16 %
17.2	ні	84 %
18.	Участь слідчого у розшукових діях	
18.1	так	0 %
18.2	ні	100 %

19.	Чи створювалися слідчо-оперативні групи для здійснення розшуку осіб, які переховувалися	
19.1	так	3 %
19.2	ні	97 %
20.	Чи були встановлені у кримінальному провадженні особи, які були оголошені в розшук	
20.1	так	3 %
20.2	ні	97 %
21	Скільки часу пройшло після оголошення особи в розшук	
21.1	1 місяць	13 %
21.2	2 місяці	66 %
21.3	3 місяці	1 %
21.4	більше 3 місяців до 6 місяців	1 %
21.5	більше 6 місяців до 1 року	18 %
21.6	більше одного року	1 %
21.7	більше 2 років	0 %

Додаток В

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник начальника управління
Головного слідчого управління

НП України

кандидат юридичних наук

М.С. Цуцкірідзе

2015 р.

А К Т

**впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ
матеріалів дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни
"Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від
органів досудового розслідування та суду"**

Комісія у складі: старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ НП України, кандидата юридичних наук Шевчишена А.В., старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ НП України, кандидата юридичних наук Мірковця Д.М., старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ НП України Довбаша С.С., склала цей акт про те, що матеріали дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" можуть застосовуватися у практичній діяльності слідчих підрозділів, а також під час проведення занять в системі службової підготовки.

**Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ НП України
кандидат юридичних наук**

А.В. Шевчишен

**Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ НП України
кандидат юридичних наук**

Д.М. Мірковець

**Старший слідчий в особливо важливих справах
ГСУ НП України**

С.С. Довбаш

Додаток Д

«Затверджую»

Начальник Департаменту нагляду у
кримінальному провадженні
Генеральної прокуратури України
державний радник юстиції 3 класу
Черніков В.Ю.

Акт впровадження

в практичну діяльність результатів дисертаційного дослідження
Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку
осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду",
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова
експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

- заступника начальника Департаменту – начальника управління нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю Генеральної прокуратури України, старшого радника юстиції Сватка Г.І.;
- начальника відділу нагляду за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності управління нагляду за додержанням законів органами СБУ, ДПСУ та ДМСУ Генеральної прокуратури України, радника юстиції Висоцького Ю.В.;
- начальника відділу нагляду за додержанням законів при провадженні оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування та підтримання державного обвинувачення управління нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Генеральної прокуратури України, старшого радника юстиції Курія О.О.

склали цей акт про те, що результати здійсненого Лисенко Оленою Володимирівною дисертаційного дослідження щодо особливостей організації розшукової роботи слідчого впроваджені у практичну діяльність органів прокуратури.

Попередні підсумки практичного використання зазначених практичних рекомендацій підтвердили їх ефективність при вирішенні практичних завдань, які виникають у ході здійснення оперативно-розшукової діяльності та слідчої роботи.

Результати дисертаційного дослідження Лисенко О.В. відображені у науково-практичних та науково-методичних матеріалах:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. – № 4 (63). – С.189–195.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С.194–201.

3. Лисенко О.В. "Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національного академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56–65.

4. Лисенко О.В. "Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національного академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73–83.

5. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду /О.В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

6. Лисенко О.В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів /О.В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. - Ірпінь, 2013. –С. 291-294.

7. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Житомир, 2014. – С. 288-290.

8. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О.В. Лисенко //Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острог, 2014. – С. 262–263.

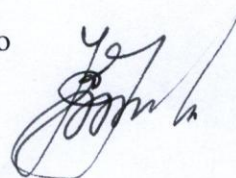
9. Лисенко О.В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О.В. Лисенко //Актуальні питання досудового розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193–196.

10. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О.В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до

європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

11. Лисенко О.В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. 2014 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171–174.

Заступник начальника Департаменту -
начальник управління нагляду за
додержанням законів органами,
які ведуть боротьбу з організованою злочинністю
Генеральної прокуратури України
старший радник юстиції

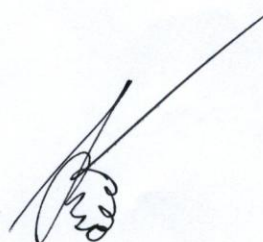
Г.І. Сваток

Начальник відділу нагляду
за додержанням законів при
провадженні оперативно-розшукової діяльності
управління нагляду за додержанням законів
органами СБУ, ДМСУ та ДПСУ
Генеральної прокуратури України
радник юстиції

Ю.В. Висоцький

Начальник відділу нагляду при провадженні
оперативно-розшукової діяльності, досудового
розслідування та підтримання державного
обвинувачення управління нагляду
за додержанням законів
органами фіскальної служби
Генеральної прокуратури України
старший радник юстиції

О.О. Курій

Додаток Е

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДФС у м. Києві

вул. Шолуденка, 33/19, м. Київ, 04655, тел.: (044) 461-76-12, факс (044) 461-77-57
www.kyiv.sfs.gov.ua; e-mail: kyivdfs@kyivsta.gov.ua; Код ЄДРПОУ 39439980

25.12.2015 № 3102/26-15-09-0115 На № _____ від _____

АКТ

впровадження у практичну діяльність Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві результатів дисертаційного дослідження **Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду"** на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

- 1) начальника слідчого управління фінансових розслідувань ГУ ДФС у м. Києві полковника податкової міліції Швеця Андрія Зеновійовича;
- 2) заступника начальника слідчого управління фінансових розслідувань ГУ ДФС у м. Києві підполковника податкової міліції Колісника Сергія Анатолійовича;
- 3) начальника слідчого управління фінансових розслідувань ДПІ у Подільському районі ГУ ДФС у м. Києві полковника податкової міліції, кандидата юридичних наук Довбаш Романа Сергійовича,

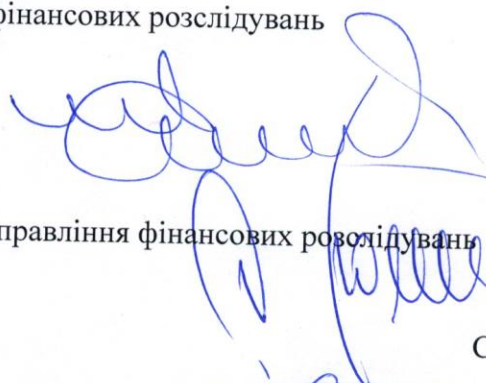
склали цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни у вигляді методичних рекомендацій щодо особливостей організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду впроваджені у практичну діяльність підрозділів податкової міліції Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві. Рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності співробітників

податкової міліції з розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду й можуть бути використані для підготовки та перепідготовки співробітників слідчих та оперативних підрозділів.

Начальник слідчого управління фінансових розслідувань

ГУ ДФС у м. Києві

полковник податкової міліції

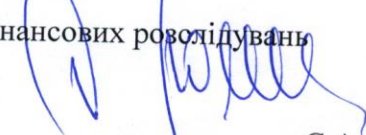

А.З. Швець

Заступник начальника слідчого управління фінансових розслідувань

ГУ ДФС у м. Києві

підполковник податкової міліції

С.А. Колісник

Начальник слідчого управління фінансових розслідувань

ДПІ у Подільському районі ГУ ДФС у м. Києві

полковник податкової міліції,

кандидат юридичних наук

Р.С. Довбаш

Додаток Ж

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
 Заступник начальника ГУМВС України
 в Київській області
 полковник міліції
 Д.В. Головін
 2015 р.

**Акт впровадження
 у практичну діяльність управління карного розшуку Головного управління
 МВС України в Київській області
 результатів дисертації Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне
 забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового
 розслідування та суду", поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
 юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та
 криміналістика;судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність**

Комісія у складі:

Голови - заступника начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України полковника міліції Головіна Дмитра Валерійовича, начальника управління карного розшуку Головного управління Міністерства внутрішніх справ України полковника міліції Пиняги Руслана Орестовича, начальника відділу управління карного розшуку Головного управління Міністерства внутрішніх справ України підполковника міліції Качмара Богдана Миколайовича склали цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження **Лисенко Олени Володимирівни** щодо особливостей організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду впроваджені у практичну діяльність **управління карного розшуку Головного управління міністерства внутрішніх справ України.**

Методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності співробітників органів внутрішніх справ з розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду та можуть бути використані для підготовки та перепідготовки співробітників оперативних підрозділів.

Начальник управління карного розшуку
 полковник міліції

Р.О. Пиняга

Начальник відділу управління карного розшуку
 підполковник міліції

Б.М. Качмар

Лисенко Олена Володимирівна

Статті у фахових виданнях України:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. –№ 4 (63). – С.189–195.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. –№ 2 (65). – С.194–201.

3. Рукопис статті Лисенко О.В. "Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" Лисенко О.В. "Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національного академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56–65.

4. Лисенко О.В. "Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національного академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73–83.

Тези доповідей на конференція, круглих столах, семінарах:

1. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду /О.В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів /О.В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. - Ірпінь, 2013. –С. 291-294.

3. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Житомир, 2014. – С. 288-290.

4. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О.В. Лисенко //Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острог, 2014. – С. 262–263.

5. Лисенко О.В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О.В. Лисенко //Актуальні питання досудового розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193–196.

6. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О.В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

7. Лисенко О.В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. 2014 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171–174.

Додаток 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Харківського
національного університету
внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор
О. М. Головка

АКТ

впровадження у навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ результатів дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

1. Заступника начальника факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Харківського національного університету внутрішніх справ з навчально-методичної роботи, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника, підполковника міліції Голубова А.Є.

2. Начальника кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Харківського національного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора, полковника міліції Степанюка Р.Л.

3. Заступника начальника кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидата юридичних наук, доцента, полковника міліції Лапти С.П.

склала цей акт про те, що матеріали дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду» у вигляді методичних рекомендацій щодо особливостей організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування впроваджені у навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ для проведення семінарських та практичних занять з криміналістики і мають спрямування для удосконалення організації розшукової роботи слідчого. У навчальному процесі викладачами, курсантами та слухачами при підготовці до лекцій і практичних занять також використовуються наступні праці дисертанта.

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Науковий вісник

Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. – № 4 (63). – С. 189–195.

2. Лисенко О. В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С. 194–201.

3. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду / О. В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування : зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

4. Лисенко О. В. Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56–65.

5. Лисенко О. В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів / О. В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів : збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. - Ірпінь, 2013. – С. 291-294.

Члени комісії:

Заступник начальника
факультету підготовки фахівців
для підрозділів слідства
з навчально-методичної роботи
підполковник міліції

А. Є. Голубов

Начальник кафедри
криміналістики, судової
медицини та психіатрії
факультету підготовки фахівців
для підрозділів слідства
полковник міліції

Р. Л. Степанюк

Заступник начальника кафедри
криміналістики, судової
медицини та психіатрії
факультету підготовки фахівців
для підрозділів слідства
полковник міліції

С. П. Лапта

Додаток II

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Є.Д. Гусарєв

2015 р.

А К Т

впровадження у навчальний процес Національної академії внутрішніх справ результатів дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду", поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі: начальника кафедри криміналістики та судової медицини, кандидата юридичних наук, професора Весельського Віктора Казимировича (голова комісії), начальника відділу організації науково-дослідної роботи, кандидата юридичних наук, полковника міліції Бодюла Євгена Миколайовича та начальника Навчально-методичного центру, кандидата юридичних наук, підполковника міліції Корж-Ікаєвої Таїсії Григорівни склала цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" впроваджені у навчальний процес та науково-дослідну роботу академії.

1. Матеріали дисертаційного дослідження Лисенко О.В. застосовуються у навчальному процесі при підготовці та проведенні лекцій, семінарських і практичних занять зі слухачами та курсантами з курсів «Криміналістика», «Особливості розслідування окремих видів злочинів» «Методика розслідування окремих видів злочинів» а також у рамках підвищення кваліфікації слідчих та працівників оперативних підрозділів згідно з затвердженими МВС України навчальними програмами післядипломної освіти Національної академії внутрішніх справ.

2. Результати дисертаційного дослідження Лисенко О.В. відображені у науково-практичних і навчально-методичних матеріалах для курсантів, студентів, слухачів магістратури та ад'юнктів, де в якості джерел рекомендовано такі публікації:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник

Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. – № 4 (63). – С.189–195.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С.194–201.

3. Лисенко О.В. Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56–65.

4. Лисенко О.В. "Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду" // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73–83.

5. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду /О.В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

6. Лисенко О.В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів /О.В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. - Ірпінь, 2013. –С. 291-294.

7. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Житомир, 2014. – С. 288-290.

8. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О.В. Лисенко //Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острогор, 2014. – С. 262–263.

9. Лисенко О.В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О.В. Лисенко //Актуальні питання досудового розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193–196.

10. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О.В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

11. Лисенко О.В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового

розслідування та суду / О.В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. 2014 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171–174.

3. Зазначені праці підтвердили високий теоретичний і навчально-методичний рівень, практичну доступність і доцільність за результатами використання під час підготовки та проведення усіх видів занять.

Голова комісії

В.К. Весельський

Члени комісії

Є.М. Бодюл

Т.Г. Корж-Ікаєва

Додаток К

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчальної та виховної
роботи Національного університету
ДПСУ України

М.В. Глух

04 грудня 2015р.

АКТ

впровадження у навчальний процес факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Національного університету державної податкової служби України результатів дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду", поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі: заступника начальника факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції з навчально-методичної та наукової роботи, кандидата юридичних наук, доцента Некрасова В. А.; в.о. начальника кафедри організації оперативно-розшукової діяльності факультету податкової міліції, кандидата юридичних наук, доцента Мулявки Д. Г.; в.о. начальника кафедри фінансових розслідувань кандидата юридичних наук, доцента Чигриної Г. Л., склали цей акт про те, що матеріали дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду" у вигляді методичних рекомендацій щодо особливостей організації розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування впроваджені у навчальний процес факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Національного університету державної податкової служби України для проведення семінарських та практичних занять з криміналістики, оперативно-розшукової діяльності і мають спрямування для удосконалення організації розшукової роботи правоохоронних органів.

Члени комісії:

заступник начальника факультету підготовки,
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції з
навчально-методичної та наукової роботи,
кандидат юридичних наук, доцент

В. А. Некрасов

в.о. начальника кафедри організації
оперативно-розшукової діяльності
кандидат юридичних наук, доцент

Д. Г. Мулявка

в.о. начальника кафедри
фінансових розслідувань
кандидат юридичних наук, доцент

Г. Л. Чигрина

Додаток Л

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент
підполковник міліції

О.М. Обушенко

«19» 03 2015 р.

АКТ

«19» 03 2015 р.

м. Дніпропетровськ

Про впровадження у навчальний процес та наукову діяльність Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ результатів дослідження аспіранта кафедри правосуддя Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Лисенко О.В.

Комісія у складі:

ГОЛОВИ:

Начальника начальнично-методичного центру кандидата юридичних наук, доцента, підполковника міліції Салімонова І.М.

ЧЛЕНІВ КОМІСІЇ:

начальника кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії доктора юридичних наук, професора, полковника міліції Чаплинського К.О.

професора кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії кандидата юридичних наук, доцента, полковника міліції Пирога І.В.

доцента кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії кандидата юридичних наук, доцента, підполковника міліції Плетенця В.М.

розглянувши результати дисертаційного дослідження аспіранта кафедри правосуддя Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Лисенко Олени Володимирівни за темою «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність у вигляді наукових статей і тез доповідей на конференціях, семінарах та круглих столах склала цей акт про нижченаведене.

Результати зазначеного дослідження опубліковані в наступних роботах:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. – № 4 (63). – С.189–195.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С.194–201.

3. Лисенко О.В. Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73–83.

4. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду / О.В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

5. Лисенко О.В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів /О.В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 291-294.

6. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Житомир, 2014. – С. 288-290.

7. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О.В. Лисенко // Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острог, 2014. – С. 262–263.

8. Лисенко О.В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О.В. Лисенко //Актуальні питання досудового розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193–196.

9. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О.В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

10. Лисенко О.В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171–174.

Зазначені роботи використовуються в навчальному процесі, навчально-методичній діяльності та науковій роботі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, впроваджені до текстів робочих навчальних програм, лекцій, методичних рекомендацій з проведення семінарських, практичних занять з навчальних дисциплін «Криміналістика», «Організація розслідування кримінальних правопорушень». Дані праці рекомендовані до вивчення під час самостійної та наукової роботи курсантів, студентів, слухачів.

Голова комісії

 Салімонов І.М.

Члени комісії:

 Чаплинський К.О.

 Пиріг І.В.

 Плетенець В.М.

Додаток М

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
Львівського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Р.І. Благута
2015

АКТ

12.11. 2015

м. Львів

№ 44

Про впровадження результатів дисертації
Лисенко Олени Володимирівни на
здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за темою «Кримі-
налістичне забезпечення розшуку осіб,
які переховуються від органів
досудового розслідування і суду» в
освітній процес

Уклала експертна комісія з виявлення, узагальнення та впровадження
позитивного досвіду роботи у складі:

- начальника відділу організації наукової роботи доктора юридичних наук, доцента Балинської О.М.;
- начальника навчально-методичного центру кандидата юридичних наук, доцента Строцького Р.С.;
- начальника факультету з підготовки фахівців для підрозділів слідства кандидата юридичних наук, доцента Авраменка О.В.;
- начальника кафедри кримінального процесу кандидата юридичних наук, доцента Хитри А.Я.

Комісія відповідно до наказу по університету від 24 вересня 2012 р. № 431 розглянула й узагальнила наукові праці Лисенко О.В. за темою дисертації «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду» зокрема публікації, в яких оприлюднені основні наукові результати дослідження:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. – № 4 (63). – С. 189 – 195.

2. Лисенко О. В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С.194 – 201.
3. Лисенко О.В. Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56 – 65.
4. Лисенко О. В. Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду / Лисенко О. В. // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73 – 83.
5. Лисенко О. В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду / О. В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу (м. Ірпінь, 29 листопада 2013 р.). – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.
6. Лисенко О. В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів / О. В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 31 жовтня 2013 р.). – Ірпінь, 2013. – С. 291 – 294.
7. Лисенко О. В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 10 квітня 2014 р.). – Житомир, 2014. – С. 288 – 290.
8. Лисенко О. В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О. В. Лисенко // Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції (м. Острогоз, 14-15 листопада 2014 р.). – Острогоз, 2014. – С. 262–263.
9. Лисенко О. В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О. В. Лисенко //Актуальні питання досудового розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 5 грудня 2014 р.). – Харків, 2014. – С. 193–196.
10. Лисенко О. В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій /

О. В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 12 грудня 2014 р.). – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

11. Лисенко О. В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у ХХІ ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 30-31 січня 2015 р.). – Запоріжжя, 2015. – С. 171 – 174.

На основі проведеного аналізу комісія дійшла висновку, що подані на розгляд матеріали Лисенко О.В. за темою дисертації «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду» заслуговують на схвалення та запровадження для використання в освітній процес, зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Криміналістика» і «Кримінальний процес», а також можуть бути рекомендовані до вивчення під час самостійної роботи курсантів та студентів.

Члени комісії:

О. М. Балинська

Р. Є. Строцький

О. В. Авраменко

А. Я. Хитра

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА

04053, Київ, пров. Несторівський, 4, тел. 235 96 01, факс. 235 96 05, e-mail: zak_norm@rada.gov.ua

№ 22/797-1-15

„15” 12 201 5 р.

Довідка

про реалізацію наукових досліджень здобувача Лисенко О.В.

Повідомляємо спеціалізованій вченій раді, що наукові положення, розроблені Лисенко О.В., які стосуються удосконалення кримінального процесуального законодавства України в частині забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, можуть бути використані Верховною Радою при підготовці законопроектів. Зокрема, заслуговують на увагу пропозиції щодо редакції статті 281 Кримінального процесуального кодексу України „Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання”: 1. Якщо під час досудового розслідування чи розгляду кримінального провадження в суді місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого, підсудного та особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання невідоме, то слідчий, прокурор оголошує його в розшук. 2. Розшук осіб, які переховуються від досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, являє комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховується, визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження. 3. Про оголошення розшуку підозрюваного виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. 4. Про оголошення розшуку обвинуваченого, підсудного, особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання прокурором виноситься відповідна постанова. Здійснення розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання може бути доручено оперативним підрозділам.

Висновки та рекомендації Лисенко О.В. прийняті до уваги Інститутом законодавства Верховної Ради України і можуть враховуватись при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для відповідних Комітетів Верховної Ради України.

Директор,

член-кореспондент НАН України

О.Л. Копиленко

Додаток П

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. ректора Національної академії
Служби безпеки України
полковник С. Кудінов

« 23 » 10 2015 року

АКТ

впровадження у навчальний процес та наукову діяльність Національної академії СБ України результатів дисертаційного дослідження Лисенко Олени Володимирівни «Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі: начальника наукової лабораторії № 1 науково-організаційного центру кандидата юридичних наук Фастовця В.А., заступника завідувача кафедри кримінального права та кримінального процесу кандидата юридичних наук Швидкової О.В. та головного наукового співробітника наукової лабораторії № 1 науково-організаційного центру кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Щербини Л.І. склала цей акт з приводу впровадження результатів дисертаційного дослідження Лисенко О.В. у навчальний процес та наукову діяльність Національної академії СБ України.

Результати дисертації Лисенко О.В., що стосуються криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, удосконалення організації і тактики розшуку, використання у цій сфері інформаційних технологій, а також сучасного стану та проблем організації міждержавного розшуку означеної категорії осіб використані для підготовки та проведення лекційних і семінарських (практичних) занять з навчальних дисциплін «Криміналістика», «Кримінальний процес» та «Оперативно-розшукова діяльність у сфері боротьби з корупцією та організованою злочинністю», а також при підготовці курсантами і слухачами дипломних і магістерських робіт.

Висновки, пропозиції та рекомендації, отримані Лисенко О.В. у результаті проведеного дослідження, що стосуються підвищення ефективності організації та удосконалення тактики розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, а також криміналістичного забезпечення цього процесу, впроваджені у наукову

діяльність Академії, зокрема при підготовці аналітичних документів і методичних рекомендацій щодо окремих аспектів протидії корупції та організованій злочинності органами СБ України, навчальних посібників, підручників, монографій із зазначеної проблематики, а також рекомендацій відомчої науково-практичної конференції «Місце та роль Служби безпеки України в загальнодержавній системі запобігання та протидії корупції» (м. Київ, 2015 р.).

Голова комісії:

Начальник НЛ №1 НОЦ
Національної академії СБ України
Національної академії СБ України
кандидат юридичних наук
«22» жовтня 2015 року

В. Фастовець

Члени комісії:

Заступник завідувача кафедри кримінального
права та кримінального процесу
Національної академії СБ України
кандидат юридичних наук
«22» жовтня 2015 року

О. Швидкова

Головний науковий співробітник НЛ №1
НОЦ Національної академії СБ України
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
«22» жовтня 2015 року

Л. Щербина

Додаток Р

Затверджую

Голова Апеляційного суду
Чернігівської області

С.Р.Тарієв, к.ю.н.

«24» 04 2016 р

Акт впровадження

в практичну діяльність Апеляційного суду Чернігівської області результатів дисертації Лисенко Олени Володимирівни "Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду", поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Комісія у складі:

Салая Геннадія Анатолійовича – судді, секретаря судової палати у кримінальних справах (голова);

Баглая Івана Петровича- судді, кандидата юридичних наук (12.00.09);

Демченка Олександра Володимировича, судді, склали цей акт про те, що підготовлені **Лисенко Оленою Володимирівною** методичні рекомендації щодо особливостей організації діяльності із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, впроваджені у практичну діяльність Апеляційного суду Чернігівської області.

Методичні рекомендації спрямовані на підвищення ефективності діяльності зі встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук та вирішують конкретні практичні завдання, які виникають у ході здійснення розшукової роботи.

Результати дисертаційного дослідження Лисенко О.В. відображені у науково-практичних та науково-методичних матеріалах:

1. Лисенко О.В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013 р. –№ 4 (63). – С.189–195.

2. Лисенко О.В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014 р. – № 2 (65). – С.194–201.

3. Лисенко О.В. "Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №2 (10). – С. 56–65.

4. Лисенко О.В. "Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду" //Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – №1 (9). – С. 73–83.

5. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду /О.В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 року. – Ірпінь, 2013. – С. 106–111.

6. Лисенко О.В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів /О.В. Лисенко // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 року. - Ірпінь, 2013. –С. 291-294.

7. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О.В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 року. – Житомир, 2014. – С. 288-290.

8. Лисенко О.В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О.В. Лисенко //Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острог, 2014. – С. 262–263.

9. Лисенко О.В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів/ О.В. Лисенко //Актуальні питання досудового

розслідування на сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193–196.

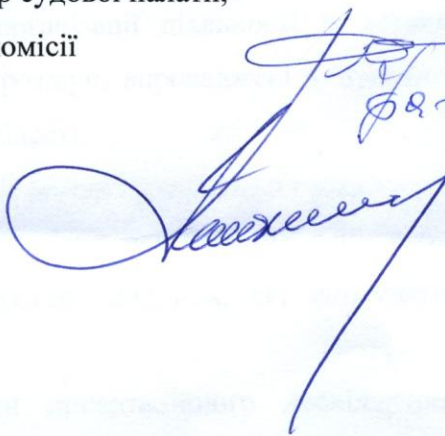
10. Лисенко О.В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О.В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141–144.

11. Лисенко О.В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О.В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. 2014 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171–174.

Секретар судової палати,

голова комісії

Судді

І.А.Салай
І.П.Баглай
О.В.Демченко